

FINANCIAL TIMES

Ofise dönmek istemiyorum

Evdeki rahat terliklerini bırakıp ofiste “rahatsız ama prezantabl kıyafetler” giymek isteyen var mı emin değilim. Bu yüzden evden çalışmak isteyenlerle işverenler arasında restleşme yaşanacağı benziyor. Ben haftada 5 gün o rahatsız pantolonları artık giymem.

PILITA CLARK'ın yazısı 19'da

Peker videoları sandığı etkiler mi?

“Uzun bir süredir Ak Parti seçmeninde çözülme var. Ama hâlâ hiçbir partinin seçmen büyüklüğü Ak Parti'ye yaklaşamadı. Videolar özel bir etki üretmez. Ama gelecek aylarda çözülmeyi hızlandırabilir.” BEKİR AĞIRDIR'ın yazısı 27'de

OkSijen

HAFTALIK

www.gazeteoksijen.com

Türkiye'nin Tek Hafta Sonu Gazetesi

SAYI 22 ◀ 11-17 HAZİRAN 2021 ▶ 10 TL

Altı haftadır düşüyor

Covid salgınında ikinci dalga bitiyor. Vaka sayıları 6, ölümler 5 haftadır iniyor. Günlük vakalar 900 binden 300 binlere geriledi

Nisan sonunda tüm dünyada salgın pik yapmıştı. Günlük yeni vaka sayısı 900 bini geçmişti. Her gün 15 binin üzerinde insan hayatını kaybediyordu. Aşılama hızlandı, kapanma önlemleri sıkılaştırıldı. Yaz mevsimiyle birleşince vaka sayıları düşüşe geçti.

Dünya Sağlık Örgütü, vaka sayılarındaki düşüşün yarattığı fırsatın iyi değerlendirilmesi, aşı tedarikinde yaşanan adaletsizliğin giderilmesi gerektiğini söylüyor. Bugüne kadar 2.2 milyar insan aşı oldu. Ancak bunların neredeyse yarısı zengin ülke vatandaşı.

10'da

OKSİJEN'DE İKİ YENİ YAZAR

128 milyar \$ olayına nasıl bakmalıyız?

HALUK BİRÜMCEKİ

Merkez Bankası'ndaki tartışmalı rezerv kaybını ortaya çıkartan yeni yazarımız, muhalefetin eleştirilerindeki bakış açısına katılmıyor. 18'de

Yeni düzen için kafalar çok karışık

M. SERDAR KUZULOĞLU

“Salgın sürecinin ardından yeni bir düzenin kurulacağına şüphe yok. Fakat nasıl olacağı konusunda kafalar epey karışık.” 19'da

BARİŞ ACARLI

“Dinleyebilsek dünya değişir”

Vuslat Doğan Sabancı, Hürriyet Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı bıraktıktan sonra V Vakfı'nı kurdu. Kadın katilleri, genelev patronları ve dindarlarla konuştu, hepsini can kulağıyla dinledi. Zaten vakfın amacı da “dinlemek.” ELİF ERGU'nun röportajı 12'de

Karın yağlarını yok etme yolları

“Zayıf görünebilirsiniz ama belki siz de bir ‘sıksa obezsinsiz’

Dr. Mark Hyman, göbek yağlarının yorgunluktan kansere pek çok problemin nedeni olduğunu söylüyor: “İşin aslı insülini düşürmek. Açlık insülin düzeyini 5'in altına indirmeden kilo veremezsiniz.” 8-9'da

Müjdeli bir güçlü kadın hikayesi

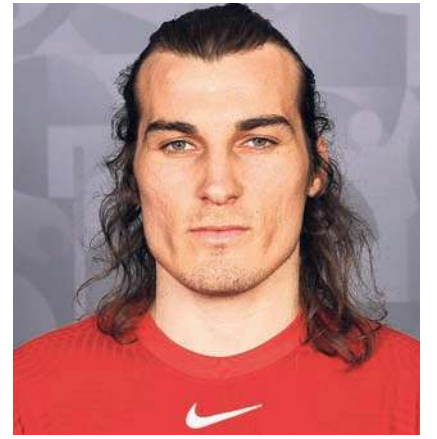

İclal Aydın, yeni romanı “Söylenmemiş Sözler”de güçlü kadın hikayesi anlatıyor. Okurlarını yarım kalmış bir aşkın peşinde Urla'ya götüren Aydın “Müjdeli hikayeler anlatmayı severim” diyor. 43'te

Göcek'i bekleyen tehlike

Herkes Marmara'daki müsilağı konuşuyor ama Göcek koylarındaki kirlenme inanılmaz boyutta. Yapılan kirlilik ölçümleri yıllardır devlet sırrı gibi gizleniyor.

ALİ BORATAV yazdı 22'de

En değerli Milli Takım

Euro 2020 maceramız bu akşam İtalya maçıyla başlıyor. 325 milyon euro ile tarihin en pahalı Milli Takım'ının en değerli oyuncusu 45 milyon euro'luk Çağlar. 33'te

Avrupa hayalinin vücut bulmuş hali: Euro 2020

SIMON KUPER 32'de

9 772718 075113

Flörtü küçümsemek sevdiğini küçümsemektir

MEHMET Y. YILMAZ

İlker Kaleli ki kendisi hem poyraz olur hem de karayel, Sıla ile birlikte bir fotoğrafını sanal aleme salmış ve altına da şunu yazmış: “Bazen biri gelirmiş, kalbin en kıymetli köşesine... Bilmediğim, canımdan can bir yere...”

Magazin dünyasında bu durum, ikilinin “aşklarını ilan ettikleri” anlamına geliyor.

Bu açıdan biz sıradan insanlar şanslı sayılırız. Birisine aşık olunca onu doğrudan muhabatına söylememiz yetiyor çünkü.

Ancak şöhret arttıkça önce zorlu bir bu aşkı gizleme – reddetme dönemi yaşıyor ve sonunda sosyal medyadan aşk ilan ediliyor.

Bu sürecin kendine özgü bir matematiği var yani.

“İlişkiyi reddet – kabul et – ilan et – ayrıl – ayrıldığına ilan et” şeklinde ilerliyor ki nazarım değmesin, dilerim ki İlker Bey kardeşimiz ile dünya ahret bacım olsun Sıla Hanım kardeşimiz bu döngüyü “ilan et”

bölümünde kırsınlar, kerevetlerine de biz çıkalım.

Tabii böyle mesajları yanıtsız bırakmak da olmuyor.

Yanıt verilmezse bu tek taraflı bir aşka / ilişki özlemine tekabül eder; onun için Sıla Hanım da yanıtı fotoğrafın altına yaptırmış:

“Diyecek afili söz çok, fakat söze ne hacet. Konu sen olunca afili olan kalbim. Şu canımın canısın...”

Bu cümlelerin içinde “afili” kelimesi ne arıyor diye merak etmedim değil. Benim bildiğim “afili” gösterişli – çalılımlı davranışlar için kullanılır.

Tabii benimki mesleki deformasyon sayılmalı, yoksa bize ne iki sevgilinin birbirlerine hitap ederken hangi kelimeleri tercih ettiklerinden.

Meslektaşım Sonat Bahar da benim gibi “takık” ancak o “canımın canı” ayrıntısına takılmış.

Meğerse Sıla bu “canımın canı” kalıbını daha önce de kullanıyormuş. Zaten ben de bu ikili yazışmayı Sonat’ın yazısından öğrendim.

Tabii burada ihmal ettiğim bir şey var ki o da bu tür yazışmaların sadece yazışan iki kişiye tam olarak anlam ifade edebiliyor olmasıdır.

İçiniden her hangi birinin cep telefonunu ele geçirip, mesajlarını buraya yazsam bunları herkesin “tuhaf” bulacağına iddiaya girerim.

Telefonumdaki mesajları yazsam, siz de benim için öyle düşünür-

sünüz. Çünkü aşk esasen iki kişilik bir “delilik” sayılır ve iki delinin kendi aralarındaki konuşmaları, kendini akıllı zanneden bizlere tuhaf gelir.

Tuhaf olmakla kalsa iyi. Güzel bir duyguyu ifade etmek için yazılmış bir mesaj bizde kahkahalarla gülme isteği bile uyandırabilir.

Birbirine aşık iki kişinin, dünyanın gerçeklerinden kopup, kendileri için yeni bir gerçeklik yaratmaları durumuna “ikili delilik” diyoruz, folie a deux!

Bu durumda “olaylar” kapalı bir oda içinde cereyan ediyor gibidir. Dışarda olup bitenler, o odanın içini etkilemez.

Tamamen özel bir alandır ve o alan içinde kendilerini ifade ediş biçimleri, dışardan bakanlarda en azından o kişiler hakkında “tereddütler uyanmasına” yol açar.

Gerçek dünyadan kopma sonucunu yaratan bu “ikili içe dönüş”, dış dünyaya sağırlığı da beraberinde getirir. Bu ilişki biçiminde bireyler sadece karşısındakinin ne söylediğini duyabilir.

Yapılan her şey, söylenen her söz karşısındakinin mutluluğu için yapılır, dışardan izleyenler için değil.

★ ★ ★

Aşkın ikili bir delilik durumu olduğundan söz ettim ama doğrusunu söylemem gerekirse bu deliliğin yarattığı bazı sonuçları da herkesle

paylaşmak gerekmez.

İki değerli sanatçı İlker ve Sıla, kendileri için çok anlamlar ifade edebilecek bu güzel sözleri, yukarıda tarif ettiğim gibi “kamuya kapalı” bir alanda birbirlerine söyleyebilirlerdi.

Sözün eyleme dönüşebileceği bir ortamda gerçek anlamını kazanabileceğini de ekleyeyim.

Flörtü, kamuya açık bir alanda, deyim yerindeyse herkesin gözünün içine sokarak yapmak bende bir tür “reality show” izlenimi yaratıyor.

Türkçe nasıl ifade edebileceğimi bilmiyorum, “gerçeklik gösterisi” desem olur mu, bilemedim.

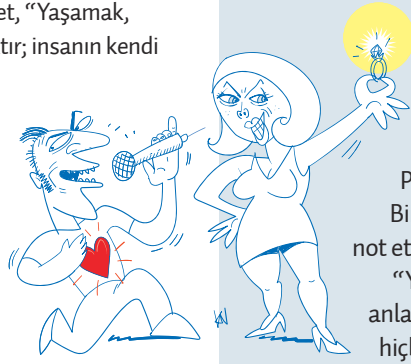
★ ★ ★

Ortega y Gasset, “Yaşamak, daha çok yaşamaktır; insanın kendi yürek atışlarını hızlandırma arzusudur. Yaşam böyle olmadığı zaman hastadır ve kendi ölçülerinde bir yaşam değildir” diye yazıyor.

Kendi yürek atışlarını hızlandırmak! Meselenin püf noktası esasen budur. Yürek atışlarımızı hızlandırıp, uzun süre o hızda tutabilmek flört ile başlar. Beğenildiğini ve arzulandığını hissetmek, erkek ya da kadın, insanın yaşam enerjisini yükseltir.

Flörtü küçümsemek, karşındakini küçümsemektir. Küçümsedikleri bir kadın ya da erkeğe, kim aşık olabilir ki?

Sıla Hanım ve İlker Bey’in yazışmalarını sanırım böyle okumak gerek. ●

Bir ben var bende benden içeru!

“Yaşamak, bir başkası olmaktır. Ve insan bugün, dün hissettiği gibi hissediyorsa, hissetmek olanaksızdır. Dün hissedilene bugün de hissetmek, hissetmek değil, dün hissedilmiş olanı bugün de anımsamaktır yalnızca. Artık yok olmuş olan

dünkü hayatın canlı cesedi olmaktır.”

Bu alıntı, Portekizli yazar Fernando Pessoa’dan.

Bir de şu sözünü not etmişim: “Yaşamın gizli anlamı, yaşamın hiçbir gizli anlamı olmadığıdır.”

Pessoa, ben doğmadan 21 yıl önce ölmüştü, ancak onunla oturup bir kahve içmişliğim var.

Lizbon’da, Praça Luis De Camoes’deki Cafe Brasileira’nın önündeki kaldırımda her gün oturup, kahvesini içerken gelip geçeni izlerim.

O vakitler oturduğu masanın yerinde şimdi bir heykeli var.

Bir kahve masasının yanında bacak bacak üstüne atması, önünde kahve fincanıyla oturuyor.

Benim gibi turistler de bir kahve söyleyip, o masada oturabiliyorlar.

Sabah çok erkenden kahvenin açılış saatini bekledim ki fotoğraf çekirmek için kuyruğa dizilen turist baskınına uğramadan, onunla baş başa bir kahve içeyim.

Kahvemi içtim ama benimle hiç konuşmadı.

Ben, kendi kendimle konuştum durdum.

Pessoa, kendisinden tamamen bağımsız hareket edebilen ve her biri ayrı bir dünya görüşüne sahip, kendilerine özgü üslupları olan bir dizi yazar yaratmıştı.

Alberto Caeiro, Alvaro de Campos, Ricardo Reis ve Bernardo Soares; Pessoa’nın bu isimlerin arkasına saklandığı “mahlaslar” değil, kendilerine özgü kişilikleri olan “varlıklar” idi.

Birbirlerinden bağımsız tarzda eserler veren bu şairler birbirleriyle sert tartışmalar da yaparlardı.

Hatta Alvaro de Campos ile Alberto Caeiro arasındaki bir söz düellosunda Pessoa’nın gerçek gözyaşları bile döktüğü de biliniyor.

Filmlerde gördüğümüz çoklu kişilik sendromuna benzer bir şey gibi sanki.

Şöyle bir şiiri de var: “Sayısız insan yaşar içimizde, hissetsem de düşünsem de bilemem kim düşünür içimde kim hisseder.

Düşünceler ya da hisler için yalnızca sahneyim ben.

“Ruhsa, birden fazla var bende.

Ben’s e benden daha fazlası.

Herkes kayıtsız oysa yaşadığım hayata:

Susturuyorum onları, kendim konuşurken.”

(Eren Arcan’ın Dipnot Kitap Kulübü’nün internet sitesinde Pessoa üzerine yazdığı yazıdan aktardım.)

Alberto Caeiro kişiliği bir gece yarısı doğar, Pessoa ona “Ustam” diyor.

Alvaro de Campos kişiliği tabiat âşığı, denizci ve biseksüeldir.

Ricardo Reis, sürgün, ateist, münzevi bir kişiliktir.

Alberto Caeiro, kent dışında yaşayan bir çoban.

Bernardo Soares ise bir muhasebecidir, denemeler ve şiirler yazar.

Pessoa’nın hissetmekle kalmayıp bir de hayat verdiği kişiliklerinin benzerleri hepimizin içinde olmalı diye düşünüyorum, belli ki o bizim farkına varamadığımız bir şeyin farkına varabilmiş.

Biz sıradan insanlar bize öğrettildiği gibi yaşıyoruz.

Önceden tarif edilmiş görevlerimiz var.

Çocuk olarak, öğrenci olarak, yetişkin ve çalışan olarak neler yapabileceğimiz tanımlanmış.

Sevgili, eş, ebeveyn olarak neler yapmamız gerektiğini de biliyoruz.

Zaman zaman bize öğretilenlerle içsel çatışmalar yaşasak da kendimizi bunun dışına çıkarabilmemiz, başka insanlar olabilmemiz de mümkün olmuyor.

İnsan, kendisine soru sorabilirdiği ve bu sorulara tutarlı, geçerli yanıtlar verebildiği kadar kendisidir diye düşünürüm. Onun ötesi bir tür rol yapmaktan ibarettir: Yaşıyormuş rolü yapmak!

Öğretilmiş davranışları, öğretildiği gibi tekrarlamak ve kendisine başkaları (artık buraya istediğinizi koyun: çevre, aile, iş yaşamı, düzen vs.) tarafından tanımlanan alanın dışına çıkmaya çaba gösterememek, insanın yaşamında düşebileceği en büyük tuzak.

Ve bu öğretilmiş görevlerimizi yerine getirirken farkına varmadan, kendi yakınlarımıza da “hayat biçimleri” tarif ediyor, onlardan buna uygun davranmalarını bekliyoruz.

Bizden beklediği gibi davranmak istemediğimiz zaman kaşlar çatılıyor, parmaklar sallanıyor!

Davranışlarımızın sorgulanmadan kabul edileceğini hayal ederken, burnumuzu kapanan bir kapıya çarpabiliyoruz.

Yalnız kalmak ile tehdit ediliyoruz.

Kendimizi bir çileci gibi cezalandırmakta olduğumuzu bile fark etmeden, içimizdeki diğer kişilikleri baskı altına alıyorduk, kafalarını güneşe çıkar-malarına izin vermiyoruz.

Bizler için yaşam, bilinenler ve anlaşılanlar üzerinde direnmekten, hep o aynı günlük tekdüzelikten alınan ve tadını da tam çıkaramadığımız doyumdan oluşuyor!

Çoğumuzun aşkı da birbirine benziyor; çünkü ne yapacağımız, nasıl davranacağımız romanlar, filmler, şiirler, şarkılarla bize öğretiliyor.

Birden çok kişiliği içimizde barındırmakta olduğumuzu bile fark edemiyoruz.

Bunu fark edenlere de “deli” muamelesi yapmak bir genel kural.

Bütün mesele bir tek hayatın içine başka yaşamlar da sığdırabilip sığdıramayacağımız ile ilgili. Bize sığdıramayacağımız öğretiliyor.

Ama bakın Pessoa sığdırabilmiş işte, kimse de onu bir tımarhaneye kapatmamış.

Doğrusunu isterseniz kendimi Pessoa’ya daha yakın hissediyorum.

Sanki birçok kişilik var içimde ama dedim ya öğretilenlerin dışına da bir türlü çıkmıyorum!

Yunus Emre’yi anmadan bitiremedim bu yazıyı:

Beni bende demen, bende değilim

Bir ben var bende benden içeru. ●

Zekice önerilerle hayatınızı kolaylaştırmak benim işim.

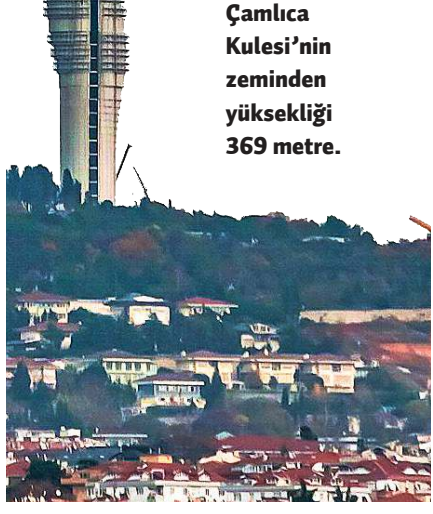
QNB Finansbank’ın yeni cep şubesi QNB Mobil, yani kısaca Q sizi yakından tanıyor, Dijital Zeka’sıyla ihtiyaçlarınızı öngörüyor ve doğru zamanda zekice öneriler getirerek hayatınızı kolaylaştırıyor.

İstanbul'un yeni selfi mabedi

Aşırı betonu kafaya fazla takmazsanız, İstanbul gibi bir kenti 369 metre yükseklikteki Çamlıca Kulesi'nden doyasıya izlemek güzel. Orada poz poz fotoğraf çektirmek de güzel. Fakat bir eksik var

Çamlıca Kulesi'nin zeminden yüksekliği 369 metre.

İLKE GÜRSOY
ilke@gazeteoksijen.com

A sansörün kapısı açılıyor, ilk gördüğüm manzara camın önünde toplanıp fotoğraf çektiren yedi-sekiz kişilik genç grup oluyor. Neşeliler, eğleniyorlar, sorun yok. Sorun bende olabilir. Çünkü onları görünce aklıma ilk gelen, “Hani bunların maskesi, nerede mesafe?” oluyor. Zaten asansörden kurulup inmişim. Resmi rakama göre 1 dakika 10 saniye süren asansör yolculuğunu, ortalama büyüklükte bir kabinde altı kişi tamamlamak kafamda sorular doğurmuş... Ama neyse ki “Çocuklar, lütfen...” falan gibi ihtiyaç heyeti mensubu tarzında bir şey demeden silkinip kendime geliyorum. Buraya “Öğreten Adam”lık (Kaan Ertem'e derin saygılarımla) yapmaya değil, hem şehrin hem ülkenin en yüksek yapısı Çamlıca Kulesi'nden İstanbul'a bakmaya geldim. Ama İstanbul'dan çok İstanbullulara bakmak isteyeceğimin henüz farkında değilim.

153 metrede 34'üncü kat

Asansör beni 153 metre yükseklikteki 34'üncü kata, namıdğer Seyir Katı 2'ye getiriyor. Yaklaşık 4.5 metre aşağıda, 33'üncü katta da Seyir Katı 1 var. Kala-balık olursa açılyormuş, mesela hafta sonları. Bizim için ihtiyaç yok. Hafta içi 20.00 sonrası sıkışmadan gezebiliyoruz. 21.00'e kadar vaktimiz var. Sonra kapanacak kule, “22.00'ye kadar ancak eve varınız” fikriyle.

Sadece bu saat için değil, gün boyu geçerli bu vakit sınırlaması. Ziyaret öncesi kulenin internet sitesinden bilet alırken, giriş saatini belirtmeniz isteniyor. Tabii ki biletsiz gelip orada almak mümkün ve tabii ki kimse size “15.00 için bilet almışsınız ama geciktiğiniz için ikinci perdeyi beklemek zorundasınız” gibi şeyler demiyor. Ama insanı ister istemez bir disipline sokuyor bu saat meselesi. Ben mesela 20.00 için bilet almışken ve 20.04'te hâlâ varmamışken biraz gerildim açıkçası. Çünkü “Daha bunun otoparkta yer bulması var, giriş kuyruğu var, asansör kuyruğu var” diye düşündüm ister istemez.

360 derece tur 1.5 dakika

Ama hiçbir yokmuş. Otoparkta kolayca yer buldum. Belki seçtiğim gün ve saatin etkisi vardır bunda, mesela hafta sonu bu kadar kolay olmayabilir her şey. Yaklaşık dört-beş dakikada yürünen bir yokuşun sonrasında giriş kapısına ulaştım. Normalde o yokuş için de ring servisi varmış ama saat 19.00'da bitiyormuş. Kaldığımız yerden 34'üncü kata dönelim. Toplamda kaç tane tamamladığımı saymadığım turlar atarak yürümeye başlıyorum. O 360 derecelik turlardan birinin kaç metreye denk geldiğini, yani kaba bir hesaplama kulenin o katının çevresini görevlilerden öğrenemiyorum (Bu arada personelin son derece sahibi

bir kibarlık içinde görev yaptığını söylemem gerek, şahaneler). 1 Haziran'daki açılıştan beri ilk kez ben sormuşum bu soruyu. Ama öğreneceklermiş ve bir dahaki ziyaretimde söyleyeceklermiş. Kulenin çevresini öğrenmek için bir 60 TL daha harcar mıyım bilmiyorum. Hele biraz dolaşayım, karar veririm. Şimdilik elimdeki tek matematiksel veri şu: Bir tur, sallana sallana bir yürüyüşle yaklaşık 1.5 dakika sürüyor.

O turlar sırasında camlardan dışarı bakıyorum. Gerçekten de İstanbul'u alabildiğine görmenin bir tadı var. Boğaz güzel, Marmara güzel (o mesafeden bakınca müsülaj da görünmüyor). Adalar'a doğru bakmak güzel. Aşağıda, Çamlıca'nın yakın tarihli lüks siteleri de buradan bakınca güzel. Zaten onlar bitince sanki yeşil de bitiyor. Alışveriş merkezi Emaar'dan sonra her yöne beton yoğunluğu artıyor. Kışeleşme pahasına da olsa, ne kadar gri olduğunu düşünmeden edemiyor insan. Evimin olduğu tarafa bakıyorum; sadece devasa bir otelin yarattığı çıkıntıyla silüetin nasıl bozulabileceğini -belki de ilk kez bu kadar net- fark ediyorum.

Fakat 65 yaş üstü nerede?

Kulenin -daha sık temizlenmeye muhtaç- camlarından görünen manzara böyle. İçeride de insanlar genel olarak halinden memnun. Çiftler var bol bol. Turistler tabii. Çocuklu aileler... Tahmin ettiğimden daha fazla lise ve üniversite çağında insan var, bu güzel. Öğrenciler ve 65 yaş üstü kişiler için biletler yüzde 50 indirimle 30 TL. Ama açıkçası 65 yaş üstü kimseyi görmüyorum etrafta.

100 radyo yayını birden

Seyir katında konuşulanlardan bir kelime bulutu yapılsa, ikinci sırayı muhtemelen “şurası” alır (Birinciye de açıklayacağım, az sabır). Cam kenarında uzatılan işaret parmakları eşliğinde “Şurası birinci köprü mü?” “Bizim ev şurası” “Hayır, Topkapı Sarayı şurası” sohbetleri sürüp gidiyor. Bence Çamlıca Kulesi'nin en büyük faydalarından biri bu olur. Tabii esas faaliyeti olan, internet sitesindeki ifadeyle “dünyada ilk ve tek olarak 100 radyo yayını bir birlerinin güçlerini kesmeden, frekansları birbirine karışmadan yapabilmek” de var. O beni aşar. Hem zaten içimden “Şurası Fenerbahçe Stadi” diye geçirmekle meşgulüm, bana ilışmeyin.

Dijital ekranın önünde bir kule klasiği.

Kelime bulutunda ne var?

Gelelim kelime bulutu şampiyonuna... Açık ara “çek” olur. Selvesiyle, toplusuyla, güvenliklik ricasıyla, “bir tane de bu açıdan”ıyla “aa hadi sen de gir”ıyla

burası bir fotoğraf çekme cenneti. Türkiye'nin yeni selfi mabedi. Telefon hafızalarını dolduran, iCloud-Google Photos'lara paralı aboneliği patlatan nokta. Birkaç yıl önce çıkan “Instagram kocaları” tabirini bilirsiniz. Eşinin ya da sevgilisine Instagram hesabını yönetmesinde, özellikle fotoğraflarını çekerek yardımcı olan erkekler için kullanılıyor. İşte burada kendilerine sıkça rastlıyoruz. Sonuçta fonlardan fon beğen. 360 derece İstanbul... “Çekemedin” siteleri, “Bir tane daha” ricaları eşliğinde geziyor çiftler seyr katını. Zaman zaman selfi molaları veriliyor.

Tabii, kule yönetimi tarafından kurulan dijital ekranlar da çok önemli bir fotoğraf noktası. Burada yaş, cinsiyet, milliyet farkı gözetilmeden herkes parmağının ucunu kulenin zirvesine (Çamlıca Tepesi zemininden sayarsak 369 metre) dokundurarak gülümsüyor.

Zaten burası genel olarak gülümseten bir yer. Eğer aşırı betonu kafaya fazla takmazsanız, İstanbul gibi çok heyecan verici bir kenti doyasıya izlemek güzel

Kulede sık sık, birbirinin Instagram hesaplarının zenginleşmesi için fotoğraf çeken eşlere rastlıyoruz.

elbette. Ama son dönemde pek çok yapıda, projede gördüğümüz gibi en yüksek, en büyük, en uzun olmanın yetemediği bir şeyin eksikliği hissediliyor. Duygusu az, estetiği güdük. Çamlıca'ya oranla çok daha mütevazı Galata Kulesi'ne çıktığında içimize dolanla aynı şey yok. Demode ya da fazla romantik bir şey söylüyor ya da haksızlık ediyor olabilirim. Belki de sadece buranın camları açılabilse, yüzümüze azıcık rüzgar vursa bambaşka bir şey olacak.

Kutu kola 18, su 7 TL

Yeterince ukalalık ettiğime kanaat getirip, 20 TL olması çok konuşulan Türk kahvesinden içip gitmeye karar veriyorum. Ama dört kat yukarıdaki kafe/restoran 19.30-20.00 civarında kapanıyormuş. Peki deyip mini büfeden 7 TL'ye bir küçük şişe su alıyorum. 18 TL'ye kutu kola almamayı seçiyorum.

Artık anonslar başladı, 21.00'de kapandığı için gitmemiz gerekiyor. Tekrar

1 dakika 10 saniyelik asansör yolculuğuyla aşağı iniyorum. Giriş katındaki hediyelik eşya dükkanında bir tur atıyorum. Neredeyse sadece yabancı turist hedefleyen bir ürün seçimi var. Dış hatlar terminalinde miyiz? Bu kule, iniş izni istenen kule mi? Ama ne hissettiğimin önemi yok, personel yine son derece nazik şekilde çıkmamı istiyor.

Eve gelince oğlum “Aa, keşke ben de gelseydim, merak ediyordum orayı” diyor. “Tamam, gideriz” diyorum. Zaten bir turun kaç metre olduğunu söyleyecekler bu sefer, söz vermişlerdi. •

Türk kahvesi servis takımı 380 TL.

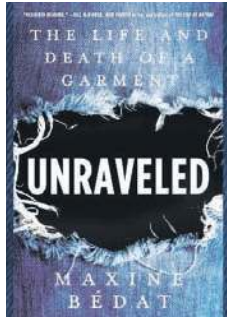
DESA

BABAMA DESA Yakışır!

**7/24 ALIŞVERİŞ İÇİN
DESA.COM.TR**

Kıyafetlerimizin *gerçek bedeli*

Moda endüstrisinde etik ve adil üretimler konusunda birçok girişimi bulunan, sektörün yarattığı çevresel etkilere odaklanan New Standard Institute adındaki organizasyonu bilinen Maxine Bédat, geçtiğimiz hafta yeni kitabını çıkardı

ECE SÜKAN

Bédat, "Unraveled: The Life and Death of a Garment" adlı kitabında bir jean pantolon üretiminin tarladaki başlangıcından çöplükteki sonuna kadar olan süreç üzerinden modanın insanları, çevreyi ve gezegenimizi nasıl etkilediğini anlatıyor. Bu süreci anlatırken de iş hukukunun tarihçesini, Amerika'nın ekonomik temellerinin dayandığı kölelik tarihini, pamuk ticareti savaşlarını ve üretim-tedarik zincirindeki sömürleri gün yüzüne çıkarıyor.

Kitapta öne çıkan bölümlerden biri ise, online alışveriş siparişlerimizin üretildiği ve gemilerle gönderime hazırlandığı dev depolardaki insan emeğinin sömürsü. Bédat özellikle Amerika'nın

en büyük online mağazası olan ve emsal belirleyici konuma sahip Amazon markasının depolarındaki çalışma koşullarına dikkat çekiyor ve durumu şöyle özetliyor: "Eğer Amazon, çalışanlarının tuvalet izinlerinin bile olmaması sebebiyle ihtiyaçlarını plastik şişelerde giderdikleri, haklarını aramak için sendikalaşmaları korkutularak engellendiği, her saniyeleri izleme ve kayıt altına alındığı çalışma koşulları ile CEO'sunu dünyanın en zengin insanı yaptıysa, bu maalesef diğer şirketlerin de takip edeceği bir yol olacaktır."

Çözüm şimdi

Bédat, kitabın araştırma süreci için iki yıl boyunca Texas'taki pamuk tarlalarından Çin'e kıyafetlerimizin yapılış yolculuğunu takip

ediyor. Modanın çevresel etkilerini azaltmak adına döngüsel ekonomi, geri dönüşümlü plastik, sıfır-emisyonlu fiberler üzerinden yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu pazarlanan malzemelerin aslında araştırmalarla tam olarak uyumlu olmadığı görüldüğünü ve bu gelecekçi döngüsel çözüm önerilerinden şimdide değil gelecekte faydalanılabileceğinin altını çiziyor. Yani şu anda eski kıyafetlerimizi yeni etik versiyonlara dönüştürebilecek ölçülebilir bir teknoloji olmadığını ve sürekli 'gelecek' üzerine çalışmanın 'şimdi'deki sorunları görmezden gelmeye sebep olduğunu söylüyor. Ve bizleri

umduğumuz teknolojileri beklemek yerine, 'şimdi'de yaşanan üretim, dağıtım ve satış ayaklarındaki sistemsel sorunları sorgulamaya davet ediyor. Bir yandan da kitabının birçok satış noktası arasında pek tabii Amazon'un da olması içinde bulunduğumuz sistemin çarklarının ne denli güçlü olduğunu ve her an her birimizin içinde olmak durumunda kaldığı ironiyi de gösteriyor. Ancak her ne olursa olsun sistemle mücadele edebilmek için sistemin içinde ne kadar çok insana ulaşp bir bilinç yaratabilsek, bu sistemin dönüşümü için o kadar elzem ve kıymetli adımlar atmış olacağımızı da hep hatırlamamız lazım. •

Bédat, kitabın araştırma süreci için iki yıl boyunca Texas'taki pamuk tarlalarından Çin'e tekstil üretimlerini ve kıyafetlerimizin yapılış yolculuğunu takip ediyor.

www.aldoshoes.com.tr

Mona Lisa, pandemi dönemindeki kapanmanın ardından geçen yıl yeniden Louvre Müzesi'nde sergilenmeye başladı.

Sahte Mona Lisa'ya 300 bin euro fiyat

Dünyanın en ünlü tablosunun en bilinen replikası satışa çıkıyor. Tablonun öyküsü, Mona Lisa'nın çalınması kadar ilginç

Sahte bir Mona Lisa tablosuna ne kadar verirsiniz? Üstelik orijinal olmadığını bile bile? Christie's Leonardo da Vinci'nin büyüleyici eserinin dünyaca ünlü bir replikasını, 11 Haziran Cuma günü açık artırmaya çıkarmaya duyurdu. Bekledikleri satış fiyatı, 200 bin ile 300 bin euro arasında.

Sahibi Raymond Hekking'in adıyla bilinen bu versiyonun öngörülenin üstünde bir fiyata da satılabileceği belirtiliyor. Satışa konan tablo, değerini biraz da öyküsüne borçlu.

Şöyle ki, gerçek Mona Lisa, 1911 yılının 21 Ağustos günü Vincenzo Perugina adlı Louvre Müzesi eski çalışanı, görevlilerin giydiği önlükler-

Hekking yıllarını elindeki tablonun orijinal olduğunu kanıtlamaya adanmış.

den giyerek müzeye girdi ve 20. yüzyılın en büyük sanat hırsızlığını gerçekleştirdi. Kolunun altında Mona Lisa ile girdiği kapıdan yürüyerek çıktı. 1913 yılına kadar da kaçmayı başardı. Ta ki İtalya'da bir otel odasında yakalana kadar. Tablonun müzeye dönüşü törenlerle kutlandı.

1950'lerde ise koleksiyoner Raymond Hekking,

geri getirilen tablonun sahte, kendi elindeki Mona Lisa tablosunun ise orijinal olduğu iddiasıyla ortaya çıktı. Sanat eleştirmenlerini, tarihçileri ve uzmanları ikna etmek için büyük çaba harcayan Hekking, aradığı onayı hiç alamadı.

Hekking Mona Lisası mekanik bir kopya değil; bu tartışmaları destekleyecek kadar iyi bir kopya olması nedeniyle de yüksek değer taşıyor.

Mona Lisa'nın bu tür 17. yüzyıl kopyalarının önceki satışları daha da yüksek fiyatlara satıldı. Mart 2019'da New York'taki bir artırmada bir Mona Lisa replikası 1 milyon 695 bin dolara alıcı buldu. Başka bir replika da Kasım 2019'da Paris'te 552 bin 500 euroya satılmıştı. •

SADECE BOYNER'DE

BOYNER

BOYNER.COM.TR

Tuvanam X Fabrika koleksiyonunu keşfetmek için QR kodu okutun!

Yakamozlu anılar...

Zülfü Livaneli

Yaşamımın hiçbir döneminde not tutmadım. Yalnız 1981’de Yunanistan’daki yaz turnesinde Ülker not tutmam için çok ısrar etti, “İleride hatırlamana yardımcı olur” diyordu. Onu kıramayarak bazı notlar aldım. Şimdi geriye dönüp bakınca bu notların benim için çok değerli olduğunu görüyorum. Çünkü sorun o dönemi ve olayları hatırlayıp hatırlayamama değil. O anın coşkusu ve duyguları yansıyor notlara. Daha sonra yazılanlar ise kuru betimlemeler biçiminde kalıyor. Beni çok etkilemiş olan Yunanistan dönemini mavi kapaklı defterlere yazdığım bu notlardan aktarayım:

*Akdeniz Akdeniz, senden aslımız
Masıma bir aydınlıktan gelir neslimiz*

“Bütün Akdenizliler gibi Yunanlılar da acı çekerek, bu acıyı sonsuz bir sevince dönüştürerek söylüyor şarkıları. Çok ciddi bir iş yaptıklarının farkındalar. Hayat, ölüm, dünya, yaratılış üstüne düşünür gibi... Sanki ölümlü insanoğlunun trajik sırlarından birinin açıklanış anıdır o şarkı. Bir ayındır. Bir kurban törenidir ki, kan yerine yanık ses akar yaralarından.

İlk duyduğumda şaşırmıştım: “Tragudi”, Yunancada şarkı anlamına geliyormuş. Oysa sözcüğün şarkıyı çağrıştıracak bir müziği yoktu. Bağlantıyı sonradan kurdum: “Tragudi”, eski Yunanca “tragedi” den geliyor. Bu bağlantı birçok şeyi açıklıyor galiba.

Batı’nın, son yıllarda ürettiği plastik müzikle; mutlu, sağlıklı ve dinamik işçiler ya-

ratmak için giriştiği denemeler yanında bütün Akdeniz, Sicilya’dan Girit’e, Barcelona’dan Mersin’e kadar yanık, trajik bir hüznün yankılandığı şarkılarla cınlıyor. “Melali anlamayan nesle aşına değiller.”

Ama Akdenizli’nin hüznü diğer bölgelerden ayrılıyor, inleme değil Akdenizli’nin şarkısı. “Bak ben ne kötü durumdayım. Siz de bana acıyın. Hep birlikte ağlayıp hayata lanet edelim” diyen ve içinde öfkeler, yıkıcılıklar taşıyan bir ölümseverlik değil bu. Çünkü ölümseverlik Fromm’a göre toprağa ve ana rahmine dönüşle ilgilidir. Deniz acıyı yakamozlandırır, tuzunda yakar, sağlıklı diri kılar ve Akdenizli şarkı söyleyip dans ederken, “Eh işte böyle kardeş” der. “İnsanoğlu ölümlü! Acılar içinde, şu güzelim dünyaya doymadan gider. Gel biz bunu, insanın insana omuz verdiği bir büyük sevince dönüştürelim.”

O zaman sevinç ile hüznün, acı ile mutluluk birbirinin içinde erir, insanoğlu ve tarih, şarkı söyleyenin dilinde yeniden kurulur.

Arabeskin yakınması, şehre gelmiş köylünün güzel kadınlara ve zengin yaşamına kavuşmak için yalvarmasını, Akdenizlinin şarkısı ise bir filozofun hüznünün yansıtır.

★ ★ ★

Bir gün deniz kıyısında bir evde 15-20 kişi oturmuşuz. Türkü söyleyip duruyorum. İzmir’in Kavaklarına, geliyor sıra. Aramızda çok yaşlı Yunanlı kadınlar var. Belki doksan, belki yüz. Çok yaşlı, yüzü Efes kalıtlarına dönmüş bir kadın iki sıralı yaş döküyor ve Türkçe, “İzmirliyim” diyor. “Beş kardeşim var idi. Beşini de Germanlar vurdu. En küçüğü senin gibi türkü söylerdi. Sesi sana benzerdi.” Atina’da bir konserden sonra yaşlı, iyi giyimli bir İstanbul hanımefendisi “Efendim!

İnleme değil Akdenizlinin şarkısı. ‘Bak ben ne kötü durumdayım. Siz de bana acıyın, hep birlikte ağlayıp hayata lanet edelim’ diyen ve içinde öfkeler taşıyan bir ölümseverlik değil.

veriyorlar. Ya deniz kabuklarından yapılmış gümüş zincirli bir tespih ya da Midilli Adası’nın yaşlı kimyager belediye reisi gibi kendi elleriyle yaptığı, altınla kaplanmış Midilli yaprakları.

VE GİRİT

Girit Adası’nın hangi köşesine gitsek, bir Türk iziyle karşılaşıyoruz. En büyük etkilenme Hanya’da... Türk hamamı ve caddelerdeki Girit, kafamda Kazancakış’le bütünleşmiş. Neredeyse Girit’i görmeden önce de o manastırları, tespihli, sivri bıyıklı, kara giysili erkekleri, sıcakta bin bir böcek sesiyle dolu ormanlardan mavi denizin görünüşünü biliyordum. Kazancakış’in beni en çok etkileyen yanı, ülkesine duyduğu aşk derecesindeki tutku. Bu yüzden 1980 yılındaki basın toplantısında kırk kadar Yunanlı gazeteciye, Kazancakış’ten ve kitaplarının Türkiye’de yayımlanmış olduğundan söz etmiştim. Biraz soğuk karşılanmışlardı. Daha sonra konuyu deşmek için sorduğum kişilerde de aynı soğukluğu sezmiştim. Kazancakış’i fazla tutmuyorlardı. Nedenini çok sonra anladım. Güvendiğim Yunanlı arkadaşlar da doğruladılar.

Kazancakış onurlu bir adam. Yanlış gördüğü her şeye ama her şeye karşı çıkıyor. Fellini’nin dediği gibi kimse onun yerine düşünemiyor. Gerçek düşüncesini söylediği için de ne yönetim seviyor onu, ne muhalefet ne de örgütler. Böylece aşiret aşiret bölünmüş bir düşünce ortamında yapayalnız kalıyor Kazancakış. Hiçbir takımda değil, kafasını kimseye kiraya vermemiş.

Yalnız Kazancakış mi bunu yaşıyan? Yirminci yüzyılın birçok aydını aynı kaderi paylaştılar. Kimi kendini öldürdü, kimi Kazancakış gibi gönüllü sürgünde öldü. Kimi hainlikle, dönelelikle suçlandı. Bunlar hem iktidarların zulmettiği hem de muhalefetten darbe yiyen aydınlar; elleri hamur ama karınları aç.

Aynı kaderi paylaşan bir

başka aydın Antonio Gramsci. Mussolini’nin yükselişine karşı önerdiği tedbirler kulak ardı edildi. Yüzyılın en önemli buluşlarından biri olan, faşizmin tarihte ilk kez küçük burjuvaziyi örgütlemeye yöntemini bulduğu tezi, üzerinde bile durulmadan unutuldu. Buna karşılık Mussolini kendisine karşı olan bu en önemli beyni, şaşmaz bir biçimde saptadı ve yok etti.

Arthur Koestler *Onüçüncü Kabile* adlı kitabında bir Arap gezginin anlattıklarını yayımlıyor. Gezgine göre o dönemdeki Türk boyları kendi içlerinde sivrilen kişileri, “Bizden çok Tanrı’ya yaraşır” diye asarlarmış. Galiba sadece bize özgü değil, evrensel bir yaklaşım bu.

Vahşi bir kuşa benzeyen adam

Alman ZDF TV ekibi Girit’te “Aspekte” programı için izliyordu bizi. Agios Nikolaus, Annoya ve Hanya konserlerini çektiler. Maria’yla ve benimle konuşmalar yaptılar. Annoya, Girit’in tepesinde bir dağ kasabası. Orada Xsilouris Tiyatrosu’ndaki konser sırasında halkla da konuşmalar yapmış TV ekibi. 81 yaşında, yöresel giysiler içinde, saç sakalı pamuk gibi, dimdik bir ihtiyarla şöyle bir konuşma geçmiş aralarında.

“Bu akşam niye geldin buraya?”

“Turko var diye.”

“Çok mu seversin Türkleri?”

“Hayır, ben çarpıştım onlarla. Birbirimizin ailelerini öldürdük.”

“Peki niye geldin o zaman?”

“İki sebepten. Birincisi Türkler çok güzel ‘amane’ söyler, ikincisi de...”

Burada biraz duraklıyor ihtiyar ve karşısındaki gazeteciye soruyor:

“Sen Alman mısın?”

“Evet!”

“Sen bunu anlayamazsın!”

Bu konuşma sonradan Alman televizyonunda gösterildiğinde Almanları çok etkilemiş. Hiç alışık olmadıkları bir boyut.

İhtiyar daha sonra konser bitince sahne arkasına geldi. Yırtıcı kuşlara benziyordu. Çılgınca heyecanlı ve kesik kesik konuşuyordu. Bir şey sordu bana. “Ne diyor?” dedim, çevirdiler.

“Senin adın da Mustafa mı?” diye soruyormuş!

O gece belediye başkanı, bir dağ lokantasında oğlak kebabı ikram etti bize. Ne var ki benim aklım bir şeye takılmıştı: O güne kadar verdiğimiz konserlerin bir bölümü yüzlerce yıl Türk egemenliğinde yaşamış bölgelerdeydi. Bazı konserler ise Türklerin hiç ayak basmadığı yerlerde olmuştur. Korfu Adası, Kithira Adası gibi... Türklerle çarpışmamış, Osmanlı egemenliğinde yaşamamışlardı ve benim ilk düşünceme göre bize daha dost, daha yakın davranmalarını gerekirdi.

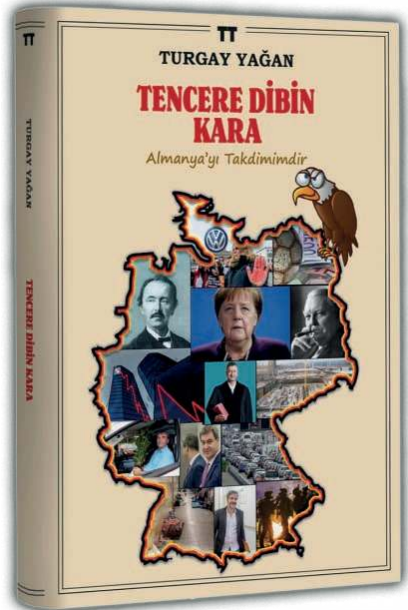
Oysa tam tersi oluyordu. Böyle şehirlerde şarkılarım, Avrupa dinleyicisinde bıraktığı etkiyle, ilgili ve serinkanlı bir beğeniyle dinleniyordu. Oysa, Türklerle birlikte yaşamış insanlar konserlere coşkuyla, kendilerinden geçerek katılıyorlardı. Belki de kendi geçmişlerini arar gibi nostaljik bir heyecana kapılıyorlardı.

Demek ki ilişkinin en kötüsü bile ilişkisizlikten daha iyiydi.

Bundan hareketle şöyle bir kaniya varıyordum: “Ortalama Avrupalı, Türkiye’ye, ortalama Yunanlı’dan çok daha uzaktır.”

Uzun bir tarih perspektifinde aynı kaderi paylaşıyor güney halkları, insani ilişkilerin ve birey zenginliklerinin önem taşıdığı dönemlerde büyük uygarlıklar kurmuşlar. Daha sonra insan ilişkilerinin sifıra indiği, soyut emeğe dönüşmüş işgücü gerektiren sanayi döneminde güçlerini yitirmişler, üstünlüğü kuzeyli Protestanlara kaptırmışlar. Şimdi kuzeyin teknik üstünlüğü ve toplumsal örgütlenişini hayranlıkla izleyip ama yine de insani ilişkilerde, sofrada, dostlukta kendi geleneklerini sürdürerek yaşıyorlar. ●

“EZBER BOZAN KİTAP”

Almanya İle İlgili Bildiğiniz Her Şeyi Unutun!

Almanya gerçekten hasbelkader mi zengin oldu?

“Made in Germany” hâlâ geçerli mi?

Gerçekten özgür mü insanlar?

Gerçekte kaç işsiz var ülkede?

Alman Hukuku’na güvenilir mi?

Almanya’da kaç evsiz var?

Futboldaki rezaletler hangi boyutta?

Basına güvenilir mi?

Hastane mikrobundan her sene kaç kişi ölüyor?

Ve birçok bilgi Almanya ile ilişkin.

Kanıtlarla...

TT

YAYINCILIK
www.ttyayin.com

trendyol.com

FUTBOL MİLLİ TAKIMLARI RESMİ SPONSORU

Türkiye'nin
Trendyol'undan
Milli Takıma
Sonsuz Destek!

#BizimÇocuklar

Karın içinde biriken yağlardan nasıl kurtuluruz

Dr. Mark Hyman: Herkese merhaba. Bu hafta meslektaşım Dr. Elizabeth Boham ile karın içi yağlanması hakkında konuşacağız. Büyük bir sorun olsa da basit bir çözümü var. Hoş geldin Liz.

Dr. Elizabeth Boham: Merhaba. Yağın vücutta nerede bulunduğu çok önemli. Eskiden belimizin etrafındaki yağ elimize geliyor mu diye bakardık. Ama sonra karınımızın derinliklerinde bulunan yağın ve visceral (iç organlardaki) yağlanmanın sağlık için daha endişe verici olduğunu anladık.

Sadece ABD’de nüfusun yüzde 70’i aşırı kilolu veya obez, yüzde 86’nın ise yağ fazlası var. İç organ yağlanması ise daha da kaygı verici. Çoğu çocukta bile aşırı yağlılık görülüyor. Bu hem şaşırtıcı hem de üzücü, çünkü yorgunluktan kansere kadar birçok soruna yol açıyor. Meme, prostat, kolon ve akciğer kanseri, diyabet, kalp-damar hastalığı, Alzheimer, bilişsel zayıflama, felç, pıhtı, tansiyon ve enfeksiyon riskini artırıyor. Aşırı yağlı, aşırı şişman veya visceral yağlanması fazla olan kişilerde Covid-19 riskinin arttığını da biliyoruz. Bağışıklık sistemi zayıf düşüyor. Sertleşme bozukluğu ve kısırlık, yumurtalık kisti ve tüy dökülmesi riski artarken, kilo vermek zorlaşıyor.

Dr. Hyman: Aslında tüm bu problemlerin aynı sebepten kaynaklanması iyi bir şey. Elbette çoğunun birden fazla nedeni var, ama hepsi yağ ile ilişkili. Eskiden dışarıdan görünen, elimize gelen göbek yağıyla ilgilenirdik. Aslında önemli olan organlarınızın etrafındaki yağ.

Yıllar önce bir makale okumuştum. Obez bir kadına liposuction yapıp deri altı dokusundan 16 kilo yağ alıyorlar. 16 kilo veriyor, ama tomografide içerideki yağın değişmediği görülüyor. Yani aslında biyolojisi değişmiyor. Normalde diyetinizi değiştirirseniz, yağın niteliğini ve etkilerini kısa sürede değiştirebilirsiniz. Ama kadın deri altı yağları alınarak 16 kilo vermesine rağmen tansiyonu, kan şekeri ve kolesterolü aynı kalmıştı. Eskisi kadar hastaydı. Demek ki göbek yağı vücutta, kolları, çenenizin altında ve bulunan

yağdan çok farklı. Bunu VAT (viseral yağ dokusu), göbek yağı, karın yağı, organ yağı gibi isimlerle anıyoruz. Organlarınızın, karaciğer, böbrek ve bağırsakların etrafında bulunuyor.

Göbek yağı vücutta iltihaba yol açıyor

Dr. Boham: Hastalar liposuction yaptırınca tansiyonunun düşeceğini, diyabetten kurtulacağını sanıyor; ama öyle olmuyor çünkü derin yağlanmaya, göbek yağına ulaşamıyorsunuz. Derin karın yağı enflamatuvar özellikli. Vücutta iltihap yapıyor ve insülin direncini yükseltiyor. Kolesterol, atardamar enflamasyonuna, kansere yol açabiliyor. Üstelik derin yağ olduğu yerde durmuyor, metabolik olarak aktif. Bu bir endokrin organ; birçok kimyasal ve hormon üretip vücuttaki iltihabı artırıyor. Bunu anlamak için bel çevremize dikkat etmek önemli. Bel-kalça oranı göbek yağımızın miktarını gösteriyor.

Dr. Hyman: Bunu sık sık şaka yollu anlatıyorum. Ayna testi. Gömleğini çıkar, aynaya bak, olduğun yerde zıpla. Göbeğin sallanıyorsa sende de göbek yağı var. Amerikalıların yüzde 88’inde var. Metabolik olarak sağlıklı. Üstelik visceral yağlanmanın Covid duyarlılığını da artırdığı ortaya çıktı. Metabolizmamız ve beslenmemiz daha sağlıklı olsa, hastaneye yatışların yüzde 63’ü önlenebilirdi. Peki bunun sebebi ne? Nasıl teşhis edilir?

Zayıf görünseniz bile ‘sıksa şişman’ olabilirsiniz

Dr. Boham: Bel-kalça oranını ölçebilirsiniz. Bel çevremizi ölçüyoruz. Bel için en alt kaburgamız ile üst kalça kemiğimiz arasındaki bölgeden ölçelim. Kalça çevresi için büyük trokanteiri esas alabilirsiniz. Ama bunun yerini bilmiyorsanız bence kalçanızın en büyük olduğu yeri esas alın. Böylece oran biraz daha iyi çıkar.

Bel-kalça oranı ölçümü çok şey söylüyor. Kadınlarda hedef bel-kalça oranının maksimum 0.8, erkeklerde ise 0.9 olması. Yani beliniz kalçanızdan daha küçük olmalı. Bu çok sade ve ba-

sit bir test, her ay yapılabilir.

Dr. Hyman: Şu da önemli; örneğin Hint veya Asya kökenliler çok daha zayıf olsalar bile ciddi miktarda visceral yağa sahip olabilir ve bunun komplikasyonlarını yaşayabilir. Kilo-suna bakınca vücut kitle endeksi 25’in altındadır ama yine de şeker hastası olabilirler. Zayıf olabilir, zayıf görünebilirler. Biz bunlara sıksa şişmanlar diyoruz. Yağ fazlası sebebiyle, şişman kişilerle aynı sorunları yaşarlar.

Dr. Boham: Evet. Dış ince, içi yağlı. Daha zayıf olsanız bile bel-kalça oranı yağlılığı saptamakta yararlı olabilir. Tabii hiçbir test mükemmel değil. Bel çevresi veya bel-kalça oranı her bilgiyi vermez. Çok fazla visceral yağlanma olduğunu, karın bölgemizde fazla kilo bulunduğunu gösteren başka birçok biyobelirteç var. Yüksek bir C-Reaktif Protein (CRP) veya enflamasyon belirteci görürsek, metabolik sendrom, insülin direnci ve visceral yağlanmadan şüpheleniriz. Açlık insülini 5’ten fazlaysa dikkat etmek gerekir.

Dr. Hyman: Çoğu zaman tüm bu anomaliler aynı anda fark ediliyor. Aslında belli bir örüntü var. Ne aradığınızı bilerseniz teşhisi kolay. İltihap, anormal kolesterol, yüksek kan şekeri, yüksek insülin, oksidatif stres ve karaciğer apayrı sorunlar gibi ele alınıyor, ama hepsi visceral yağla bağlı.

Dr. Boham: Güzel olan ise yaşam tarzındaki değişikliklerle bunların daha iyiye gidebilmesi. Aslında birçok sebepten kaynaklanıyor; çevredeki toksinler, mikrobiyomdaki değişimler, zayıf beslenme, besleyici gıda eksikliği, çok fazla rafine karbonhidrat ve basit şeker yemek, yeterince egzersiz yapmamak, kötü uyku vs... Ancak yaşam tarzımızı değiştirdiğimizde bu biyobelirteçler ciddi şekilde iyiye gidiyor.

Dr. Hyman: Sık yaptığımız, altın standardı gösteren bir test daha var. Buna DEXA (kemik mineral yoğunluğu) vücut kompozisyon testi deniyor. Vücudunuzun bölümlerine, kollara, bacaklara, karna göre ölçüm yapıyor. Hangi yağın nerede olduğunu net bir şekilde söylüyor. Ayrıca BT ile karaciğer yağ ölçümü yapan MR teknolojisi var.

Yani yağı bulmanın çok yolu var; esas sebebi ise beslenme biçimimiz. Ultra işlenmiş nişasta şekeri tüketiyoruz. En büyük neden bu, çünkü insülini harekete geçiriyor ve insülin, aldığınız tüm yakıtı karınızdaki yağ hücrelerine yönlendiriyor. Sonra yağları orada tutuyor, yağın parçalanma sürecini engelliyor ve iltihaplı bileşikler üretiyor. Tüm hormonlarınızı bozup sizi sürekli acırtıyor ve metabolizmanızı yavaşlatıyor. Yani, olabilecek en kötü şeyi yapıyor. Ama başka sebepler de var, değil mi Liz?

Dr. Boham: Sekiz-dokuz yaşlarında bir çocuğa kahvaltıda kek, şekerli bir içecek verilince içim gidiyor. Ebeveynler böyle yaparak çok kötü bir temel hazırlıyorlar. Bu konuya dikkat edilmeli. Öte yandan insanlar her şeyi doğru yapar ama yine de visceral yağlanma olabilir, bunun gizli sebepleri var.

Örneğin yaşlandıkça yağsız kas kütlemini kaybetmeye başlıyoruz ve bunun sonuçlarının pek farkında değiliz. 25 yaşından sonra yağsız kas kütlemini korumak için her gün biraz egzersiz yeterli gelmeyebilir. Yağsız kas kaybedildikçe vücuttaki yağ çok daha kolay artar. Yağsız kas kütlesi ve egzersiz insülin duyarlılığımızı koruyor. Ama zaman içinde yaşlanmanın etkisiyle insülin direnci artıyor. Toksinlere gelirse, visceral yağlanmayla ilgili birçok toksin var.

Dr. Hyman: Onlara geçmeden Liz, şunun altını çizmek istiyorum; kas kaybı, kas yerine yağın geçmesi

olarak düşünülebilir. Yani 65 yaşında, 25 yaşında olduğun kiloda ama iki kat yağlı olabilirsin. Kaslardaki bu yağ sadece karında değil, bütün metabolizmada bulunuyor. Bu çok önemli, ama sanki tam anlaşılmıyor. Egzersizler metabolik fonksiyonu iyileştirmeye ve yaşlandıkça insülin direncini uzak tutmaya yardımcı olacaktır.

Dr. Boham: Gençken yağsız kas kütlemini korumak çok daha kolay. Ama yaşlandıkça zorlaşıyor, çalışma gerektiriyor. Her gün yürüyüşe çıkmak belli bir yaştan sonra yeterli değil. Haftada iki kez ağırlık antrenmanı yapmak çok işe yarayabilir.

Toksinlere geri dönersek, örneğin BPA, yani Bisfenol A adlı toksin visceral yağlanma, karaciğer yağlanması, metabolik sendrom ile doğrudan ilişkili. BPA aslında çevremizde yaygın olan bir sert plastik. Hem meme kanseri hem de insülin direnciyle ilişkili olduğu düşünülüyor.

Dr. Hyman: Bunlara obezogen diyoruz. Bunlar petrokimyasal toksinler. İçlerinde ağır metallerle bile rastladığım oldu. Çok dikkatli olmalıyız. İnsanlar kilo vermiyor; beslenme ve yaşama alışkanlıklarını değiştiremiyorlar. Ayrıca enflamasyona neden olan her şey kilo almaya da neden olabilir. İltihap, sebebi ne olursa olsun, insülin direncini tetikler ve iltihabın iki ana nedeni kesinlikle şeker ve nişasta. Ancak aynı zararı veren, göz önüne alınması gereken daha birçok şey var.

Diyeti değiştirmek çok büyük fark yaratıyor

Dr. Hyman: Son zamanlarda okuduğum en hoş çalışmalardan biri gastrik bypass, yani mide bypass cerrahisi hakkında. Teori şöyle: Gastrik bypass işe yarıyor çünkü hormonlarda ve iştahta müthiş değişim sağlıyor. Biz de bu teoriyi test edelim dedik. Kilo fazlası olan bir grubun yarısına gastrik bypass uyguladık. Diğer yarı ise sadece ameliyat olanların ameliyat sonrasında diyetini uyguladı. Ameliyat sonrasında iki grup arasında hiç fark yoktu. Ama diyetlerini değiştirmeden yağ kaliteleri hızla değişti.

DR. MARK HYMAN

Her kitabı olay yaratan Dr. Mark Hyman gıdaları ilaç olarak kullandığı sağlıklı yaşam reçeteleriyle tanınıyor. Cleveland Clinic Functional Medicine Direktörü ve The UltraWellness Center’ın kurucusu olan Dr. Mark Hyman’ın eserleri, tam 13 kez New York Times’ın en çok satan kitaplar listesinde 1 numara oldu. Cornell Üniversitesi mezunu. The Huffington Post köşe yazarı. CBS This Morning, Today, Good Morning America, The View ve CNN’in düzenli yorumcusu. Doktor Pharmacy adlı sağlık ve beslenme sitesinin kurucusu. Hyman’ın doktorlar ve konunun uzmanlarıyla sohbet podcastleri çok izleniyor. Bu yazı dizisi, Oksijen için bu podcastlerden derleniyor.

DR. ELIZABETH BOHAM

Kolesterol ve kalp hastalığı uzmanı. Fonksiyonel tiptaki dünyadaki en iyi isimlerden biri. Massachusetts’teki UltraWellness Center’da ‘işlevsel tıp’ yaklaşımı aracılığıyla hastalara, hastalıkları önlemek ve iyileştirmek için vücutlarındaki dengeyi sağlamaya yardımcı oluyor. Aynı zamanda diyetisyen ve egzersiz fizyoloğu. Cornell mezunu. **The Doctor’s Farmacy yazarı**

Açlık insülini 5'i geçmemeli

İltihaplı yağ olmaktan çıktı. Yani biraz kilo fazlanız olsa bile, metabolizma ve sağlık açısından yararını çabucak görebilirsiniz. Elbette yine kilo vermeniz gerekiyor; ama bu da ilginç bir gerçek.

Dr. Boham: Kesinlikle. İç organ yağlanması gibi göbek yağı da vücuttaki yüksek insülin seviyeleri ve insülin direnci ile ilişkili. Bu da vücudun insülini eskisi kadar iyi dinlemediği anlamına geliyor. Yüksek insülin seviyesi, kalori depolamamıza ve kilo almamıza neden olur. Daha fazla acıyor, daha zor kilo veriyoruz. Rafine karbonhidrat ve şekerler vücuttaki insülin seviyesini yükseltiyor.

Aslında sadece yağ yesek çok fazla insülin salgılamazdık. Protein için de aynı şey söz konusu; ama karbonhidrat farklı. Yani esas olan karbonhidrattan, özellikle de insülin artışına neden olan rafine ve işlenmiş karbonhidrattan aldığımız kalori oranını azaltmak. Dengeyi kurmak için her öğünde sağlıklı yağlı gıdalar, bolca lifli gıda ve biraz protein almak, basit şekerlerden ve rafine karbonhidrattan uzak durmak gerek. Göbeğimizi böyle eritebiliriz. Bu konuda birkaç örnek vaka da var.

İşin sırrı insülin seviyesini düşük tutmak

Dr. Mark Hyman: İşin sırrı insülin seviyesini düşük tutmak; aksi halinde vücut sadece yağ hücrelerini beslemiş oluyor. İnsülin karnuzdaki yağ hücrelerini kilitleyip çözümlerini önliyor. Peki, insülin seviyelerini nasıl düşüreceğiz? Durum ciddiye nişasta ve şeker tamamen kesmek gerek. Çok fazla göbek yağınız varsa şeker, tahıl, fasulye ve hatta bazı meyveleri kesmek şart. Metabolizmanız daha sağlıklı ve dirençli hale geldikçe bazılarına geri dönebilirsiniz. Ama başlangıçta irade gerekiyor.

Yağ konusu da çok önemli. Yağ insülini aniden yükseltmez. Örneğin tip 1 diyabet, tip 2 diyabetten çok farklı. Tip 1 diyabet hastalarının pankreaslarına zarar veren bir otoimmün hastalığı vardır. İnsülin üretmezler. Sürekli açlık, sık sık tualete gitmek ve çok yeseler de kilo vermek gibi semptomları vardır. Çünkü insülin yoktur. Püf noktası burası.

Dr. Boham: Bir örnek vereyim. 50'li yaşlarında meme kanseri bir kadın hastam vardı. Kanser birinci aşamadaydı. Erken teşhis konulduğu için şanslıydı. Ameliyat geçirdi ve ışın tedavisi gördü. Hikayesine baktık. Doğum yaptıktan sonra zaman içinde 12 kilo aldığını söyledi. Giderek daha çok yorulur olmuştu; kilo vermekte de zorlanıyordu. Bel-kalça oranı 0.88 çıktı. Bu oranın 0.8'i geçmemesi gerek. Aşırı kilolu değildi ama 12 kilo fazlası vardı. İnsülin direnci ile göbek yağı ve meme kanseri arasında bağlantı olduğunu gösteren araştırmalar olduğunu söyledim. Bel-kalça oranını düşürmeye odaklandık. Böylece vücutundaki enflamasyon azalacak ve kanserin nüksetme veya

başka bir kanser türünün ortaya çıkma ihtimali azalacaktı. Kararlılığını görünce pegan diyetine başlattık. Diyetindeki karbonhidrat yüzdesini düşürmeye çabaladık. Çok sağlıklı besleniyor, ama kahvesinde şeker kullanıyordu. Diyetini iyice sıkılaştırdık. Daha fazla bitkisel besin ve lifli gıda verdik. Omega-3 yağlarını artırmaya çalıştık. Daha fazla yeşil çay içmesi için uğraştık. Yeşil çay anti-anjiyojenik özelliklere sahip olduğu için meme kanserini önlemede stratejik bir yeri var. Tümör baskılayıcı gene doğru şekilde etki edip kanser riskini azaltabiliyor. Hem antioksidan hem de insülini ve kiloyu azaltmaya yardımcı. Sekiz hafta boyunca

günde dört fincan yeşil çay içmek metabolizma, kilo ve vücut kitle endeksi üzerinde olumlu etkiler yapıyor.

Trigliserit HDL oranını iyileştirmek için daha fazla omega-3 yağı verdik. Diyetine günlük 2 ila 4 gram balık yağı ekledik. Mikrobiyomunu güçlendirmek için diyetine birçok bitkisel gıda dahil ettik. Altı ay içinde gereken kiloyu verdi, bel-kalça oranını 0.8 civarına çekti ve çok iyi gidiyor.

Beslenme önemli ama egzersizi de unutmayalım

Dr. Hyman: Harika. Çoğu zaman beslenmeyle çözülüyor, ama egzersizi de unutmayalım. Egzersiz tek başına kötü beslenmeyi telafi edemez, sizi daha sağlıklı yapıp metabolizmanızı hızlandırmaz. Ama göbek yağınızı eritmeyi ve kasların korunmasını sağlar; bu yüzden önemli.

Dr. Boham: Bir hastamız da 47 yaşındaydı. Rutin bir muayene sonrası doktoru tansiyon ilacı vermişti, kolesterol ilacı da vercekmış. Ama hasta ilaç istemiyordu ve bu yüzden bize gelmişti. Enerji sorunu vardı. Bel-kalça oranına baktık, 1 çıktı. Erkeklerde 0.9 olmasını istiyoruz. İnsülin direncine ve visceral yağlanmaya odaklanmamız gerektiğini gördüm. Göbeğindeki fazlalık yüksek tansiyona sebep oluyor; bu da sağlıksız bir kolesterol yapısına yol açıyordu.

Kolesterol testinde LDL'nin çok yüksek, HDL'nin ise çok düşük olduğunu gördük. Bunun üzerine insülin seviyesine odaklandık. Yine tüm rafine basit şekerleri çıkardık. Biraz fazla bira içiyordu; onu bıraktı. Diyetine çokça sebze dahil ettik. Omega-3 yağlarını artırmak için çalıştık. İlaç istemiyordu, ama diyetini değiştirmekte başarılıydı. Motive olmasının bir sebebi de bu sorunun sertleşme bozukluğuna yol açtığını öğrenmek oldu. Hem diyetine hem de egzersizine yoğunlaşmasını sağladı.

Haftada üç gün kuvvet antrenmanı yaptırıldı. Daha iyi motive olmak için özel antrenörle çalışmaya başladı. Kalan günlerde aralıklı antrenman yaptı. Üç ay içinde bel-kalça oranı ciddi şekilde düştü. Altı ayda istenen düzeye geldi. Tansiyonu, kolesterolü ve enerjisi düzeldi. İlaça başlamasına gerek kalmadı.

Açlık insülini 5'ten fazla ise kilo veremezsiniz

Dr. Hyman: Karnı çok büyük, bacakları zayıf bir kadın hastam vardı. Tahlillerinin kötü çıkacağını, kan şekerinin yüksek olacağını düşündüm. İlginç bir şekilde A1C değeri, yani ortalama kan şekeri çok iyiydi. Hatta diyabet tespiti için glikoz toleransı testi de

yaptık ve iki kutu kolaya eşdeğer şeker verdik; kan şekeri hiç yükselmedi. Açlık şekeri 100'ün altındaydı. Ama açlık insülini en fazla 5 olması gerekirken 50 civarındaydı; çok yüksekti. Yani insülini böyle yüksekti ki kilo

veremiyordu. Diyetini değiştirip iltihabı azaltarak, nişasta ve karbonhidrat tüketimini düzenleyerek çok kısa sürede 20 kiloluk göbek yağından kurtuldu.

Yaşlanma, doğurganlık, kronik hastalık, üreme, beyin fonksiyonları hep karın yağıyla ilgili. Tüketilen gıdanın ve beslenmenin niteliğine bağlı.

Dr. Boham: Bence de çok şey yapabiliriz. Diyetteki basit değişikliklerle sağlıklı kiloda kalabilir, göbek yağını eritebilirsiniz. Rafine karbonhidratı keserek sadece kilonuzu korumakla kalmaz tüm bu hastalıkları da önlersiniz.

Dr. Mark Hyman: Teşekkürler, Liz. •

Bütün olay insülin seviyesini düşük tutmak... Peki ne yapacağız? Öncelikle nişasta ve şekeri tamamen hayatımızdan çıkaracağız. Hatta bazı tahılları, hatta meyveleri keseceğiz. İrade şart. Bazı gıdalara sonra dönebilirsiniz

Zararsız bir şeye gereksiz sinirlenip fazla 'yükselen' Tahammülsüz bağışıklık sistemi

Neden bazılarımızın otoimmün hastalığı veya alerjisi var, bazılarımızın yok diye merak edenler için cevap bağışıklık sisteminin tahammülünde...

Burada öncelikle tahammül için tolerans ifadesini konuşmalıyız. Tolerans bağışıklık sistemi için en önemli kelime. Bağışıklık sistemi neye tolerans gösterecek, neye toleranssız olacak doğru seçebilmeli. Kendi vücuduna tolerans göstermezse otoimmünite, bir polene tolerans göstermezse alerji, yediği bir yiyeceğe tolerans göstermezse gıda intoleransı olur. Alerji ve otoimmünite bağışıklık sisteminin yanlış şeye, gereksiz 'yükseldiği', fazla tepki verdiği durumlarıdır.

Doğru bağışıklık cevabı için önce self tanıma yani kendi vücudumuzun bağışıklık sistemince tanınması ve sistemin kendine toleranslı olması gerekir. Self toleransın tersi kendine saldırı yani otoimmünitedir.

T lenfositler olarak adını duyduğumuz bağışıklık hücreleri self tolerans içinde de otoimmünitede yer alır. T lenfositlerin bize saldırmamayı öğrendikleri yerin adı timüs organıdır. Timüsten sadece yüzde 2'si bu toleransı öğrenip çıkar, yüzde 98'i ise daha oracıkta öldürülür. Yani bizim yapılarımıza saldırmamayı öğrenememiş, self tolerans yapamayan T lenfositleri vücut affetmez. Onların yaşamasına izin vermez. Self toleransı öğrenmiş T'lerin değil viral, bakteriyel ajanlara veya tümörlere, eskimiş hücrelere saldırmaları gerekir.

İkinci bir konu da bağışıklık sisteminin masum etkenlere tolerans gösterebilmesi gereğidir. Mesela polen yüzünden defalarca hapşıran birinin immün sistemi polenin masumluğunu anlayamamış ona tolerans geliştirememiş demektir. Onu düşman gibi algılar. Ama polenden rahatsız olmayan birinin immün sistemi polenin masumluğunu anlar ve ona tolerans gösterir. Ya da bir gıda birine dokunmaz iken diğerinin o gıdaya in-toleransı olabilir.

Yani iki temel konu var:

- 1- İmmün sistem vücudumuzun sağlam dokularına toleranslı olmalı, olmazsa otoimmün hastalıklar başlıyor,
- 2- İmmün sistem dışardan gelen masum polen, yiyecek gibi maddelere karşı da toleranslı olmalı, olmazsa alerji gelişiyor.

Doğru tolerans anne karnında başlar. Bozulması da yine annenin hamilelikte yaptıkları ile çok alakalıdır. Mesela anne çok antibiyotik aldıysa, toksinlere maruz kaldıysa, stresli ise, kendisi hamilelikte sızdıran bağırsığa sahipse, alerjisi, otoimmün hastalıkları varsa bu, bebeğin de toleransını etkiler.

Bebek; sezeryanla doğduysa, anne sütü yerine formül mama kullandıysa, özellikle de inek sütüyle erken zamanda beslendiyse çocuğun toleransı azalır, otoimmüniteye veya alerjiye yatkınlığı artar.

Biraz kirlenmeliyiz

Burada hijyen hipotezi denen şeyden bahsetmek isterim.

Bu hipoteze göre çocukluktan itibaren bakteri ve virüslerle temastan gereksiz korunuyoruz. Dolayısıyla da immün sistemimiz eğitilmiyor, tecrübesiz kalıyor. Halbuki erkenden tanıştığı çok zararlı olmayan virüs ve bakteriler, onun immün sisteminin bunlarla tanışık olup tolerans geliştirmesini sağlar.

Mesela;

- Okul döneminde okula erken başlamak,
- Çocuğun kardeşinin olmaması,
- Sokakta oynamaması hatta biraz parazit taşınamaması,
- Evde temas edeceği ev hayvanlarının olmaması,
- Kalabalık bir aile olmamak,
- Evde çok titiz-temiz, hijyenik bir ortamda yaşatılması çocuğu çok steril yapıyor.

Bu durumlar bağışıklık toleransını ve immün dengeyi bozuyor, diyor bu hipotez.

İdeal durumda bağışıklık sistemi dengeli iken, böyle bir anlamda fanusta büyütülmeye çalışılan çocukların immün sistemi ise daha çok alerji yapan yönde çalışıyor. Egzamaları, rinitleri, astımları, alerjileri daha çok oluyor. Sokak çocuğu dediğimiz gruba giren, hijyen hipotezine uymayanlarda ise dengeli bir bağışıklık oluyor. Yani ne alerjik oluyorlar ne de otoimmün hastalıklara yatkın oluyorlar. Toleransları yüksek oluyor.

Eski dostlar, eski dostlar...

Eski dostlar hipotezi diye de bir hipotezimiz var.

İyi bağırsak bakterilerin immün sistemi eğittiklerine dair bir hipotez bu. Çünkü onlarla yüzyıllardır beraber yaşıyoruz. Onlar da immün sistemi dengeliyor. Yiyeceklerin ve çevresel faktörlerin kötü etkisi öncelikle içimizdeki iyi bakterilerin sayısını azaltıp kötülerin sayısını artırıyor. Bu durumda yiyeceklere karşı toleransımız da azalıyor.

İyi bakterilerimizi artırabilmek immün sistem için çok önemli.

Başka neler immün toleransa etkili?

- Genetik etkili.
- Yaş etkili. Yaş ilerledikçe biz bile daha az toleranslı olabiliyoruz. Vücudumuz nasıl olmasın?
- Beslenme etkili. Ne kadar işlenmiş, ne kadar katkılı yiyecek tüketildiği önemli.
- D vitamini miktarımız toleransta temel konulardan biri.
- Anne sütü emmemek etkili.
- Toleransı anne sütünden öğrenerek hayata başlıyoruz.
- Oral toleransta bağırsaktaki mikrobiyomun çeşitliliği de çok önemli. Bakteri çeşitliliğinin az olması istenmez.
- Yiyecek çeşitliliği de gerekli, tek tip beslenmek uygun değil.

Neden bazı yiyeceklere toleransız yok?

İşlenmiş paketli sanayi ürünü gıdaların mevcudiyeti yüzünden. Çünkü bu şekilde doğal yiyecek proteinlerinin yapısı değişti, daha önceden tanıdığımız yiyecek proteinlerinden daha farklı yiyecek proteinleri karşımıza çıktı. Eskiden bizim tolerans gösterdiğimiz bu yiyeceklere ait protein yapıları değiştiği için bunlara neo-antijen yani yeni antijen diyebiliriz. Bu durum virüslerin mutasyon yapması gibi düşünülebilir. İşlenmiş veya katkılı hali o yiyeceğin vücudun alıştığı, tolerans gösterdiği bildik halini değiştirmiş oluyor.

Yiyecekleri işlemek, içine maddeler katmak, yüksek ısıda pişirmek, kızartmak, yiyeceğin doğal, alıştığımız türdeki protein yapısını değiştirir. Bu hayvansal gıdalarda da bitkisel gıdalarda da olur. Doğal yiyeceklerin yapılarını; işleme, kimyasallar, zirai ilaçlar, GDO, pişirme ve hazırlama usulüleriyle değiştirdiğimiz için neo-antijenlerle bol bol karşılaşıyoruz. Bu yüzden otoimmünite ve alerjiler için modern yaşam hastalığı diyebiliriz. Ninelerimiz, dedelerimiz ekmeği de balı da yiyyordu ama onlara bir şey olmuyordu bize niye oluyor ki diye soranlar için de cevap burada yatıyor. Vücut artık 'tanıdığı' yiyeceği 'tanıyamaz' oldu. Bütün bu faktörleri hesaba kattığımızda beden gezegenimizin durmaksızın ve tekrarlayan biçimde bile yabancı, bir anlamda uzaylı istilasıyla karşı karşıya olduğunu düşünebilirsiniz.

Mümkün olduğunca doğal, işlenmemiş gıda ile beslenme-ye çalışmalıyız. Ancak göz ardı ettiğimiz başka bir konu daha var, o da yiyecekleri sindirip sindiremediğimiz. İşte bu konuya da özen gösterirsek, en azından gıdalar vasıtasıyla olan gereksiz immün toleranssızlığımızı azaltırız.

Basitçe şunları yapalım:

- Çok çiğnemek, o yiyeceğe kaşı vücudun toleranslı olması, tepki vermemesi için ilk kuraldır. Her lokma en az 20 kere çiğnenmeli.
- Hızlı yemek çok yaygın ve üzerinde az durulan bir konu. Bir lokmayı fazla çiğnemedен hemen yutmuş olsanız bile, çatalı kaşığı bırakıp lokmalar arasına vakit koymalıyız.
- Mide asidimizin sindirim için yeterli olması gerekir. Eğer hazım sorunu yaşıyorsanız, yemekle beraber tüketeceğimiz bol limon midedeki sindirime yardım eder.
- Pankreasımızın, saframızın iyi çalışıyor olması, alerji ve intoleransta önemli. Sorun varsa sindirim enzimleri alınabilir.
- Bağırsaktaki dost bakterilerin sayısını yüksek tutmak, otoimmünite, alerji ve intoleranstaki en önemli konu. Onları arttırabilmek için yememiz gereken yiyecekler;
- Lifli sebzeler: bu en sevdikleridir.
- Kefir, diğer doğal fermente besinler
- Şekersiz-unsuz gıdalar

Sonuç olarak bağışıklık sistemi neye toleranslı olmalı neye olmamalı konusunda doğru ayrımı yapabilmeli. Virüsü, mikrobu, kanser hücrelerini affetmemeli; ama tiroide, ekleme, cilde saldırmamalı. Havadaki bir toksine cevap vermek ama kedi tüyü, ev tozu vs durumlarda tepkisiz kalabilmeli. Bozuk bir konservedeki yiyeceğe tepki vermek ama masum bir domatese vermeme. Bizim de sağlıksız yiyecek seçimlerimiz ve yanlış yaşam şeklimiz ile onun tahammülünü zorlamamız gerek. •

Doğal enfeksiyonda bağışıklık en az 10 ay

Covid-19 geçirenlerde antikor seviyelerini inceleyen çalışmalar şimdiye dek 6-8 ay arasında bir korumaya işaret ediyordu. Ancak İngiltere’de University College London’dan Dr. Maria Krutikov tarafından yapılan son araştırma bu sürenin en az 10 ay olabileceğini ortaya koydu. Huzurevlerinde görevli 2 bin çalışan üzerinde yapılan çalışmada

hastalığı geçiren kişilerin antikor seviyesinde 10 aylık süre içinde sadece aylık yüzde 1 düzeyinde azalma görüldü. Bu da vücutta virüsle mücadeleyi hatırlayan “hafıza hücreleri”nin uzun süreli bağışıklığı sağlayacağına yönelik teorileri kuvvetlendiriyor. Aynı zamanda üçüncü doz aşılardan her yıl uygulanması gibi gereklilikleri de ortadan kaldırıyor.

Hem koruyucu hem iyileştirici Covid spreyi

Koronavirüs için elimizde çok sayıda aşı var ancak halen hastalığın tedavisi için etkili bir ilaç bulunamadı. Ancak bunun için dünya çapında binlerce laboratuvar da yüzbinlerce bilim insanı çalışmaya devam ediyor. Bunlardan biri de Texas Üniversitesi’nden Zhiqiang An. Dr. An ve arkadaşları, Covid’e karşı

etkili bir burun spreyi geliştirdi. Fareler üzerinde yapılan deneyler, spreyin hem Covid-19’a karşı koruyucu olduğunu hem de hastalığı geçirenlerde akciğere inen virüs oranını azalttığını kanıtladı. Dr. An, spreyin klinik testleri için IGM Biosciences isimli bioteknoloji firması ile anlaşma yaptıklarını açıkladı.

Aşılıyım, beni seç!

Dünyanın en yaygın kullanılan çöpçatanlık uygulaması Tinder, “Aşıldım” ve “Yakında aşılaniyorum” etiketleri kullanacak. Bu sayede kendilerine uygun partner arayanlar, karşı tarafa aşılı olup olmadıklarını da gösterme imkanı bulacaklar. Tinder’ın yanısıra Match, Hinge, Bumble, Badoo, Plenty of Fish, OurTi-

me ve Muzmatch gibi uygulamalar da aşılama kampanyalarına destek vermek amacıyla bu yönde karar aldı. Bazı çöpçatanlık uygulamaları da aşılındıklarını veya aşısı desteklediklerini söyleyen etiket kullananlara “süper beğeni” veya profillerini daha fazla kişiye göstermek gibi özellikler sunacaklarını açıkladı.

Her doz farklı aşı korumayı artırıyor

Almanya’da Saarland Üniversitesi tarafından yapılan araştırmaya göre ilk dozu AstraZeneca, ikinci dozu Pfizer/BioNTech aşılardan olanlar, iki doz Biontech aşısı olanlara göre daha fazla antikor üretiyor. Deutsche Welle’nin haberine göre araştırmada oluşturulan üç gruptan ilkinde iki doz Biontech, ikincisine iki doz AstraZeneca ve üçüncüsüne de bir doz Biontech, bir doz da AstraZeneca uygulandı. İki doz Biontech aşısı ile iki aşının kombinasyonunu olanlarda bağışıklık tepki-

sinin, iki doz AstraZeneca uygulananlardan daha fazla olduğu, kombine aşı olan kişilerin bağışıklığının, sadece Biontech aşısı olanlardan biraz daha fazla güçlendiği tespit edildi. Biontech ve AstraZeneca aşıları farklı teknolojilerle üretiliyor. AstraZeneca geleneksel viral vektör, Biontech ise mRNA teknolojisini kullanıyor. mRNA bazlı aşılardan viral vektör tekniğiyle üretilmiş aşılardan daha fazla koruma sağladığı biliniyor. Biontech’in koruma oranı dünyada ‘altın standart’ olarak kabul ediliyor.

Vejetaryenler % 73 daha az yakalanıyor

ABD’nin Johns Hopkins Üniversitesi uzmanlarının öncülüğünde 6 ülkede 2 bin 884 kişinin katılımıyla bir araştırma gerçekleştirildi. Beslenme şekillerinin koronaya yakalanma riski üzerindeki etkisi üzerine yapılan çalışmaya göre, vejetaryenlerin hastalığa yakalanma oranı et tüketen kişilere oranla yüzde 73 daha az.

Düşük karbonhidratlı, yüksek proteinli diyetler de hastalığı ağır geçirme oranını 3.8 kat artırıyor. Uzmanlar “Bitkisel bazlı beslenen ve sıklıkla balık tüketen kişilerin, normal diyet uygulayan kişilere göre daha sağlıklı olması yaygın bir durum. Asıl şaşırtıcı olan, düşük karbonhidrat diyetinde riskin yüksek olması” diyorlar.

Hindistan’da korona polisi

Hindistan Covid’ten en fazla etkilenen ülke. Günlük yeni vaka ve ölüm sayılarında açık ara önde gidiyorlar. Ülkede zaten yeterli olmayan sağlık sistemi tamamen çöktüğü için insanlar basit bir oksijen tüpü bulamadıkları için ölüyor. Ölüler meydanlarda yakılıyor, bazen de Ganj Nehri’ne atılıyor. Buna rağmen önlemler yetersiz, yüzbinlerce Hintli ölemeyen ayınlarına katılıyor, maske, mesafe ve temizlik kurallarına uymuyor. Hindistan polisi hala Covid virüsüne benzettikleri kasklarla ‘farkındalık’ yaratma çalışıyor. Haydarabad kentinde çekilen bu fotoğraf, fazla söze yer bırakmıyor.

2 milyardan fazla insan aşılandı, yeni vaka sayısı 6 haftadır düşüyor

Covid 19 şimdiye kadar iki dalgada 175 milyon kişiyi enfekte etti, 3.7 milyon insan öldü. Son dalga ekimde başladı, nisanda tepe noktasına ulaştı, son 6 haftadır düşüyor. Ölüm oranları ise 5 haftadır azalıyor. Bu rakamlar salgında sona doğru yaklaştığımızı dair umut veriyor

Pandeminin yavaşladığını düşünmek için 5 nedenimiz var

Uzmanlara göre bir ülkede koronavirüs salgınının yavaşladığını söylemek için virüs nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısının normal sezonda gripten yaşanan ölümlerin altında kalması gerekiyor. Aşı tedarikindeki sıkıntılar, aşı karşıtlığı gibi sorunlar nedeniyle toplumsal bağışıklık için gerekli yüzde 70-80 aşılamaya ulaşılabilir. Ancak net olan bir şey var, çabalar sonuç veriyor ve salgın geriliyor.

1. Aşılama hızı artıyor

Bazı ülkelere yavaş gitmesine rağmen onaylanan aşılardan virüse karşı etkin olduğu, bulaşıcı önlemleri, varyantlara karşı da koruma sağladığı artık net.

2. Kısıtlamalar sonuç veriyor

Özellikle geçen yıl salgının merkezi haline gelen Avrupa’da tam kapanmalar, kısıtlamalar

sonuç verdi. Vaka sayıları çok dramatik olarak azaldı. Evden çalışma, uzaktan eğitim, esnek mesai gibi uygulamalar da etkili şekilde salgınla mücadelede halen başarıyla kullanılıyor.

3. Mevsimsel etki

Kış mevsiminin virüsün yayılmasındaki mevsimsel etkisi ortadan kalktı. Bazı bilim insanları D vitamini ve güneş ışığının salgınla mücadelede etkili olduğunu düşünüyor. Bu da ilerisi için umut veriyor.

4. Önlemlere alıştık

Sosyal mesafe ve maskeler günlük hayatımızın parçası haline geldi. Artık maskesiz sokağa çıkmak ‘garip’ hissettiriyor.

5. Enfekte olanların sayısı artıyor

Aşılamanın yanısıra hastalığı kaparak doğal yoldan bağışıklık elde edenlerin sayısında da artış var. Bu da sürü bağışıklığı için katkı sağlıyor.

nedenle iki trendin tek yolda birleşmesi yani gelişmiş ülkelerin ellerindeki aşılama yoksul ülkelere paylaşıp oradaki salgınla mücadeleye destek vermesi şart. Şu anki tablo gerçekten de utanç verici...

“Bencil olmayın, aynı gemideyiz”

Dünya genelinde uygulanan aşılarda yüzde 44’ü gelişmiş zengin ülkelerde yapıldı. Yoksul ülkelere aşılanmanın payı ise sadece binde 4. Bu ülkelere aşı tedariki için kurulan COVAX programının hem finansmanında hem de aşı tedarikinde büyük sorunlar yaşanıyor. Gelişmiş ülkeler nüfuslarını tamamen aşılamadan ellerindeki aşılama paylaşmak istemiyor. Oysa ki DSÖ’ye göre aşılamaya tüm dünyada koordineli ve dengeli olarak yürütülmezse salgının daha da uzama riski büyüyecek. Yeni hedef, dünya nüfusunun yüzde 10’unu Eylül’e, yüzde 30’unu ise Aralık ayına kadar aşılayabilmek. DSÖ bu amaçla yaklaşan G7 zirvesi öncesinde dünyanın gelişmiş ülkelerine bir kez daha “Bencil olmayın. Aşı milliyetçiliği yapmayın, hepimiz aynı gemideyiz” uyarısı yaptı. Aşı üreticilerine de üretimlerinin yüzde 50’sini COVAX programına ücreti karşılığında aktarma çağrısı yapıldı. Bu çağrıya ilk yanıt ABD’den geldi. ABD Başkanı Joe Biden, tamamı COVAX programına aktarılacak Pfizer/BionTech’le 500 milyon dozluk anlaşma imzaladı. •

Genç yaşlanalım

Yaşlanma kaçınılmaz olsa da zamanın üzerinizdeki etkisini azaltmak için çok şey yapabilirsiniz. Bunun için birden fazla yol var. Başarılı yaşlanma 'hastalık ve hastalığa bağlı sakatlıktan korunma, yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyon ve aktif olarak hayatın içinde olma' olarak tanımlanır

Yaşlanma iki şekilde gerçekleşir, yavaş yavaş ve sonra hepsi birden. Yavaş yol, tanıdık olan yoldur; on yıllar çok az içsel değişim duygusuyla geçer, orta yaş sadece hafif bir yaşlanma ile gelir, kayıp bir isim, bir bel ağrısı, bir tutam beyaz saç ve göz kenarlarında kırışma. Hızlı yol bir dizi sarsıntı olarak gerçekleşir; gözler bozulur, işitme azalır, bir el olmadık bir yerde titrer, bir kalça kırılır.

Yaşlanma kaçınılmaz olsa da zamanın geçişinin üzerinizdeki etkisini azaltmak için çok şey yapabilirsiniz. İyi yaşlanma için birden fazla yol vardır.

Başarılı yaşlanma 'hastalık ve hastalığa bağlı sakatlıktan korunma, yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyon ve aktif olarak hayatın içinde olma' olarak tanımlanır.

Etkili yaşlanma; hastalıkların olabilmesi ama kişinin buna bağlı değişikliklere adapte olmasıdır.

Optimum yaşlanma ise refahın çeşitli boyutlarını kapsar: Kendi başına hareket edebilme, çevresel etkenleri kontrol edebilme, kişisel gelişim, diğer insanlarla pozitif ilişkiler, hayat amacı ve kendini olduğu gibi kabul etme.

İstisnai uzun ömür (en az 90 yaşına kadar yaşamak) üzerine yapılan araştırmalara göre, uzun ve iyi yaşamının temel faktörleri, sağlıklı bir yaşam tarzı sürdürmek (düzenli egzersiz, kilo kontrolü, sigara içmemek) ve kronik hastalıkları

engellemek ya da geciktirmek. Genetik faktörler de sağlıklı yaşam ve istisnai uzun ömüre katkıda bulunur ama bununla ilgili araştırmaların özellikle işaret ettiği bir gen yoktur. Çok iyi bildiğimiz diğer birşey de, yaşlı bireyler kendilerini ne kadar hayatın içinde tutar ve kuvvetli bağlar kurarlarsa fiziksel ve zihinsel olarak o kadar sağlıklı olmalıdır.

Egzersiziz yaşı yoktur. 20'lerde, 30'larda ya da daha ileri yaştaysanız bile bugün başlamaya karar vermeniz size sağlıklı, üretken, uzun yıllar sunacaktır. Fiziksel aktivite eksikliği gençler için tehlikeliyken, yaşlılar için ölümcül sonuçlar doğurabilir. Uzun süre oturmak dahi 'tüm sebeplerden ölüm' oranını artırabilir. Tüm yaşlarda ve hem kadın hem erkekte bahçeye uğraşmak, dans etmek, etrafta dolaşmak egzersiz kadar kronik fiziksel bozuklukları ve bilişsel problemleri azaltır.

Egzersiz yaşa bağlı birçok değişikliği yavaşlatır. Örneğin kas dokusundaki azalma, yağ dokusundaki artış, iş kapasitesindeki düşüş gibi. İstikrarlı yaşam boyu egzersiz, ileri yaş yetişkinlerde kalp kasını, sağlıklı hareketsiz genç bireylerinkiyle eşleyen veya hatta aşan seviyelerde korur.

Fiziksel aktivitenin diğer faydaları şunlardır:

- Bağımsız yaşama şansının yüksek olması
- Zihinsel sağlığın gelişmesi, stres ve kaygının azalması, özgüvenin artması
- Sağlıklı kemik kas ve eklem yapısı
- Düşme ve kemik kırılması riskinin azalması
- Birçok sağlık problemi-ne karşı koruma: Kalp damar hastalıkları, kolon, meme ve prostat kanserleri, tip 2 şeker hastalığı, kas-iskelet sistemi bozuklukları
- Koroner kalp hastalığı,

kolon kanseri ve şeker hastalığından ölme riskinin azalması

- Yüksek tansiyonu olan kişilerin kan basıncının azalması
- Kaygı ve depresyon semptomlarının azalması
- Ruh halinde iyileşme ve motivasyon artışı.

Bugün egzersize başlamanız için hiçbir sebep yok. Önerilenler:

- Orta derecede yoğun aerobik egzersiz, günde 30 dakika, haftada 5 gün
 - Biraz daha şiddetli yoğun aerobik egzersiz, günde 20 dakika, haftada 3 gün
 - 8 ayda 10 çeşit güç egzersizi, her biri 10-15 tekrar, haftada 2 gün.
- Yaşlanmayı geciktiren diğer bir bakış beslenme. En yaygın beslenme bozukluğu ise erişkinlerde obezite. 65 yaş üstü kadın ve erkeklerde çok kilolu olmak, kalp hastalığı, şeker, inme ve artrit gibi problemlerin artmasına sebep olur. Akdeniz tipi beslenme, yani tam tahıllar, sebzeler, balık ve sağlıklı yağ-

lardan zengin beslenmek hem kronik hastalıkları, hem de kalp hastalıkları ve bundan kaynaklanan erken ölümleri önler.

Beyin kendini onarır

Vücudun diğer bölümleri kadar beynin yaşlanması da bizim için hayati bir konu. Bilim adamları, yaşlanmakta olan beynin bir kez yıprandığında asla düzeltilemeyeceğini düşünürdü. Şimdi biliyoruz ki beyin kendini tamir edebilir. Beynin içindeki nöronlar

öldüğünde, çevreleyen hücreler, boşluğu doldurmak için uzantılar geliştirir ve hayatta kalan hücreler arasında yeni bağlantılar sağlanır. Kendini tamir etme genç beyinlerde daha hızlı olmakla birlikte yaşlı beyinlerde de işlem devam eder. Hatta Alzheimer hastaları ve ağır demans hastalığı olan bireylerde bile kalan sağlıklı hücreler bağlantı kurmaya çalışır. Vücudun bütün organları gibi, orta yaşa gelindiğinde beyinde de bazı işaretler

görülür. 45 yaşından itibaren hafıza, muhakeme yeteneği ve diğer bilişsel işlevlerde düşüş belgelenmiştir. Ancak egzersiz fiziksel sağlığı koruyabiliyorsa, zihinsel egzersiz de beyin sağlığını korumaktadır. Bireylerin bol bol okuması, beyne faydalı oyunlar oynaması, kendine çeşitli meşgaleler yaratması zihinsel yaşlanmayı yavaşlatır.

Zihinsel ve fiziksel olarak sağlıklı kalan yaşlı insanlar lise öğrencileri kadar keskin düşünebilirler. Yaş ilerledikçe bilgeliğin artar, kişi daha fazla doğaya döner, hayatla uzlaşma arayabilir ve sosyal çatışmaları çözer. Fakat yeni edinilmiş bilgilerin hatırlanması yaşla birlikte azalır. Bazı yapısal değişiklikler uyku kalitesine etki eder, bu da hafızayı bozar. Hayatın erken dönemlerinden itibaren iyi uyumak her zaman daha iyi zihinsel fonksiyona öncülük eder.

- Bütün bu bilgilerin ışığında
- Sigara içmemek
 - Düzenli fiziksel aktivite
 - Sağlıklı beslenme
 - Sağlıklı kiloda kalmak
 - Sınırlı ya da hiç alkol tüketmemek
 - Kuvvetli sosyal bağlar
- Sağlığın yanı sıra, uzun, bağımsız, üretken ve genç bir hayat yaşamamıza neden olur. •

Covid'le ilgili en yaygın beş komplo teorisi

Salgının başından beri Covid-19 ile mücadelede en ağır darbeyi indiren faktörlerin başında komplo teorileri geliyor. Bilim insanları sık sık bu tür iddiaları yalanlasa da milyonlar halan hiçbir dayanağı olmayan bu spekülasyonlara inanmaya devam ediyor. Forbes dergisi en yaygın 5 komplo teorisini yazdı.

Aşısı olan çip-leniyor: Bill Gates'in insanlığı çiplemek için aşılardan teşvik ettiği iddialarını duymayan kalmamıştır. Halen özellikle eğitim ve gelir seviyesinin düşük olduğu ülkelerde bu iddia çok taraftar buluyor. Son olarak TikTok platformunda ortaya atılan bir iddia AstraZeneca aşısını olanların birbirleriyle Bluetooth üzerinden haberleşebildiği şeklindeydi.

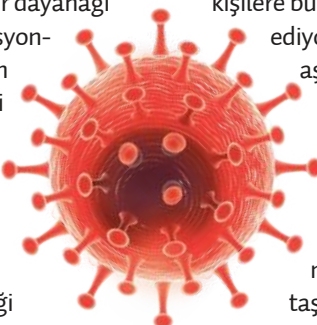
Aşı DNA'mızı değiştiriyor: Özellikle Biontech ve Moderna gibi yeni teknoloji mRNA aşılardan ortaya atılan bu iddia da geçen yılın beri yaygın. Oysa ki hücreye virüsle nasıl mücadele edeceğini öğreten proteini ulaştırmak için

postacı işlevi gören mRNA daha sonra vücutta yok oluyor. DNA ile hiçbir teması da yok.

Aşı bulaşıcı: Aşı karşıtı gruplar iğne olan kişilerin virüsü aldıklarını bu nedenle aşı olmayan kişilere bulaştırdıklarını iddia ediyor. Oysa Sinovac gibi aşılarda bulaştırıcılığı olmayan ölü virüs taşıyor, Biontech ise virüsü hiçbir şekilde içermiyor. Sadece virüsle mücadele etmeye yarayan "kodu" taşıyor.

Varyantların asıl sebebi aşılardır: Nobel ödüllü Fransız virolog Luc Montagnier'in verdiği bir röportajda ortaya attığı bu iddia diğer bilim insanları tarafından "saçmalık" olarak nitelendiriliyor.

Aşı olan çok sayıda insan öldü: Ne aşılardan Faz denemelerinde, ne de aşılama kampanyaları sırasında aşılardan ölüme sebep olduğuna dair bir istatistik yok. Sadece AstraZeneca aşısı, bazı ülkeler tarafından damar tıkanıklığına yol açma riski nedeniyle bir süre için yasaklanmıştı. •

MÖLLER'S

OMEGA-3

Atlantik Denizi'nden Gelen Omega-3

D

Vitamini

A

Vitamini

E

Vitamini

www.mollers.com.tr

İlaç değil, takviye edici gıdadır.

V VAKFI'NIN KURUCUSU VUSLAT DOĞAN SABANCI:

ELİF ERGÜ
elif@gazeteoksijen.com

Vuslat Doğan Sabancı medya yolculuğunun ardından, küresel projeler üretmek amacıyla V Vakfı'nı kurdu.

Vakıf, bu yıl Venedik Mimari Bienali'nde "Nasıl Birlikte Yaşarız" temalı ilk etkinliğini İtalyan sanatçı Guiseppe Penone'nin "Dinleyici" adlı eseriyle gerçekleştirirken, Vuslat Doğan Sabancı herkesi cankulağıyla dinlemeye çağırdı. Vuslat Doğan Sabancı'nun yeni yolculuğunu konuştuk.

Vakıf kurdunuz, sanatla ilgileniyorsunuz. Öncelikle medya ile ilişkinizi bitirdikten sonra ne yaptınız?

Kurduğum vakıf bir sanat vakfı değil. Amacı dünyada dinleme kültürünü gençler, çocuklar ve sivil toplum ekosisteminde yaygınlaştırarak toplumsal sorunlara kalıcı çözümler üretebilmek. Bu misyonu sanat ve hikaye anlatıcılığıyla gerçekleştirmeyi hedefliyoruz. Tohumlarını yıllar önce Hürriyet Gazetesi'nde olduğum yıllarda attığım bir proje bu. Medya hayatımda hep tutkuyla yaptığım bir iş oldu. Çünkü medyanın sosyal etki gücünü ve toplumsal sorumluluğu çok önemsedim. Hürriyet'te insan, özellikle kadın hakları, aile içi şiddet gibi birçok konuda sadece günlük haberlerin ötesinde bu konuları yayıncılık politikasının içerisinde görerek yaratabildiğimiz etkiyi gördüm. Ancak bugünkü dünyada, teknolojik devrimin medya üzerine yarattığı hız ve erişim baskısı, artan öfke ve nefret dili kutuplaşmayı körüklemeye başladı. Medya, adeta kutuplaşmanın bir kanalı haline geldi. Dünyadaki anlaşılması güç sorunları toplumlara aktarabilmenin kısa yolu yaftalama, bölme ve düşman gösterme oldu.

Yöneticilik yaptığınız dönemde tüm bunlarla mücadele etmek için bir çabanın içine girmiştiniz.

Doğru. Washington'da Atlantic Council'da, New York Columbia Üniversitesi'nde ve NYT kadın liderler toplantılarında medyanın çatıştiran yayıncılık politikalarını reddedip, duyulmayan sesler üzerine konuşmalar yaptım. Uzun süredir bu konulara kafa yoruyorum. Ancak medyanın içindeyken bu arayışlarımın çok zor olacağını anladım ve 2017 Nisan'ında, Hürriyet Yönetim Kurulu Başkanlığı'na bir yıl ara vereceğimi açıkladım.

Ne yaptınız o dönemde?

Tüm kimliklerimi bırakıp sadece Vuslat olarak bir dizi dinleme yolculuğuna çıktım. Beni konfor alanımdan çıkaracak her yere gittim, herkesi

Dinlemediğimiz için çok hata yapıyoruz

Medya patronluğundan sonra konfor alanından çıktı, kadın katilleriyle, genelev patronlarıyla, dindar kişilerle konuştu. Vuslat Doğan Sabancı herkesi can kulağıyla dinlemeye çağıran bir vakıf kurdu

dinledim. Örneğin, yıllarca aile içi şiddet üzerine çalıştığım için çok fazla sığınma evine gidip, kadınlarla konuşmuştum ama bu sefer cezaevlerine de gittim ve kadın katili erkekleri dinledim. Anadolu'daki genelev işletmecilerini de dinledim. Dindar, muhafazakar kadınları ve erkekleri dinledim. Hiçbir ajandam olmadan, çözüm üretmek üzerine değil sadece anlayabilmek üzere seri dinleme yolculuğu yaptım. Bir yıl boyunca süren bu dinleme yolculukları neticesinde sadece farklı bakış açıları edinip farklı hayatları öğrenmedim, ayrıca kendimle ilgili çok şey keşfettim. Dinleme yolculuklarım aynı zamanda içsel bir yolculuk haline de geldi. Dinlemenin dönüştürücü ve iyileştirici gücünü keşfettim. Daha iyi dinleyici oldukça daha iyi bir anne, daha iyi bir patron, daha iyi bir insan olabildiğimi keşfettim.

Hürriyet el değiştirdi, 1 yıllık aradan sonra medyadan çekildiniz. Sonra ne yaptınız?

Medyadan çıktıktan sonra yıllardır üzerine yoğunlaştığım kendimi, ötekini ve doğayı dinleme konularına çok daha geniş bir pencereden bakmaya başladım. Kendi ismimin anlamına dalıp cankulağıyla dinleme ifadesinin kaybolan gerçek anlamından çıktım. Cankulağıyla dinleme; önyargısız, merak ve cesaretle dinlemektir. Dünyada ve Türkiye'de önümüzdeki 10 yıl içerisinde cankulağıyla dinlemeyi gençlerin hayatlarına, eğitim sistemlerine, sivil toplum ekosistemine sokmak üzere çalışacak bir vakıf kurmaya karar verdim. V Vakfı (www.vuslatfoundation.org) küresel bir misyonla küresel faaliyet göstermek üzere Türkiye'de kurulan ilk ve tek vakıf.

"Farklı sesleri dinleyebilirsek her şey çok farklı olurdu" diye mi düşünüyorsunuz?

Neden bir ağzımız varken iki kulağımız var? Düşünmek gerek. Dünyanın ibresi çok fazla ifadeye kayd. İstedigin kadar istediğin şeyi söyleme özgürlüğün olsun, diğer tarafta seni kaale alan bir dinleyici yoksa ifade etmek insanı çoğu zaman tatminsiz

hatta bazen daha da öfkeli ve çaresiz bırakabiliyor. Sosyal medya yıllardır tam da buna hizmet ediyor. Birbirini dinlemeyen öfkeli topluluklar yarattı. Kimse kendine benzemeyene tahammül edemiyor.

Doğayı dinleseک şu günlerde yarattığımız çevre felaketleri olmazdı...

Aynen. Doğayı dinleseydik belki bugün Marmara Denizi müsilağa kaplı olmazdı. Doğa, aynı zamanda bize dinleyici olarak da büyük bir öğretmen. Bu sebeple Venedik Bienali'nde gerçekleştirdiğimiz ilk proje olan 'Dinleyici' de ünlü İtalyan sanatçı Pennone'nin efsanevi ağacı.

“İnsan bir dakikada 2 bin 500 kelime dinleyebilirken, dakikada sadece 400 ile 600 kelime konuşabiliyor. Başka bir deyişle dinleme kapasitemiz çok daha büyük ve hızlı.

Vakıf ilk etkinliğini Venedik Bienali'nde yaptığında vakıfta sanata odaklanacağınızı düşündüm. Sanat bu işin neresinde olacak?

Sanat vasıtasıyla cankulağıyla dinleme kavramı hakkında farkındalık yaratmak istiyoruz. Bu konu sanatçıların, hikaye anlatıcılarının, düşünce önderlerinin, sivil toplumun ve tüm karar vericilerin gündemine girsin istiyoruz. Venedik Bienali sadece sanatın değil bütün karar vericilerin baktığı çok önemli bir platform. Bu yılki konusu "Nasıl Birlikte Yaşarız?"

Sanki vakfınızın amacı için seçilmiş bir başlık olmuş...

Bienal bize bu teklifi getirdiğinde şöyle dedi: "Biz mimarlar birlikte yaşayacağımız alanları düşünürken görsel kurguluyoruz. Ama bunun işitsel boyutu olmadan eksik kalacağını sizin vakfın dokümanlarını okuduktan sonra fark ettik, sizi bu sebeple davet ediyoruz" dedi. Ve gerçekten küratör çok haklıymış, Bienal'in gözdesi oldu

dinleme ve bu eser. Ve ağaç sembolik olarak yüzyıllardır tüm canlılar için en güzel dinleyicidir.

Medyada daha çok kişiye ulaşmak, etki yaratmak hedefleriniz vardı. Şimdi baktığınızda bu çabayı nasıl görüyorsunuz?

Bugün asıl ihtiyacımız olan eriştiğimiz kişi sayısını artırmak değil. Etkileşime girdiğimiz kişilerle kurduğumuz bağın gücü. Ne kadar hakiki ve samimi bağ kuruyoruz, mesele bu.

Katilleri, zor durumdaki kadınları, dindarları, uç noktalarda yaşayanları dinlemek size sorunların çözümü için bir adres gösterdi mi?

Çözüm insanlıkta! Birbirimizden korkacak bu kadar çok şeyimiz olmadığını, hepimizin aslında özünde insan olduğunu görmeden ve bu olmazsa bugün dünyanın devasa sorunlarının hiçbirine kalıcı çözüm üretmemizin mümkün olmadığını düşünüyorum. İklim kriziyle dünya yıllardır uğraşıyor ama bir araya gelip çözüm üretemiyor. Çünkü bu konuda da kutuplaşıyoruz. Halbuki cayıır cayıır çok kötü bir sona doğru gidiyoruz. Pandemi, gelir eşitsizliği, cinsiyet problemi...

Eşitsizlikler, yoksulluklar ve yoksulluğun arttığı bu ortamda cankulağıyla dinlemek ne işe yarar?

Savaşı durduramazsınız can kulağıyla dinleyerek, ama savaşın çıkmasını sağlayabilirsiniz. Dünyanın tıpta başladığı gibi insanlık ilişkilerinde de önleyici çözümlere ihtiyacı var.

Vakıf bundan sonra ne yapacak?

Bir dizi atölye ve sohbet toplantılarıyla cankulağıyla dinlemeyi gündemde tutmaya, herkesi bu konuda düşünmeye ve üretmeye davet edeceğiz. Diğer taraftan dinlemeyi öğrenebileceğimiz kılavuzlar, egzersizler geliştirip herkese sunacağız. Dünyanın önde gelen üniversiteleriyle iş birlikleri gerçekleştireceğiz.

Şimdi birlikte tv'yi açsak kimse birbirini dinlemiyor, sosyal medyaya baksak çok farklı düşünceler dile getiriliyor. Siz nereden başlayacaksınız?

Dinlemeyi bilmiyoruz. Herkes birbirinin sözünü kesiyor, kesme

Sanatın iyileştirici gücünü gördüm

Heykel yapıyordunuz, kulak şeklinde heykeliniz vardı. Bu konunun sizde geçmişi var değil mi?

Ben de kendimi dinlemeyen biriydim. Sonra kendime bir alan yarattım. Akşam eve geldiğimde, çocuklarım uyuduktan sonra gece saat 3'e 4'e kadar heykel yapırdım. Kendimi dinleme alanım sanatla açıldı. Sanatın iyileştirici gücünü gördüm.

"Dinleme yolculuğu" sizin içinizden nasıl bir Vuslat çıkardı?

En kıymetli şey bu Elif. İnsanın konfor alanından çıkması çok önemli. Hepimiz gitgide alanlarımıza çekiliyoruz ve dışarda kalandan daha fazla korkuyoruz. Bu özgürlüğümüzü de kısıtlıyor. Halbuki dışarda korkacak bir şey olmadığını düşünmek o özgürlüğü genişletmek aslında. Kendimi çok cesur gördüm. "Her türlü savaşa girerim, rekabet ederim, her türlü coğrafyada yaşarım", derdim ama asıl cesaret kendi içine bakmak ve içindeki sesleri cesaretle duymak, yakınlarının içinde duymak istemediklerini duya bilmemiş onu fark ettim.

bile hadi bitirse de ben başlasam diyor. Habuki dinleme bir kas. Aynen vücudunuzdaki fiziksel kaslar gibi o da egzersizle gelişebiliyor. İlk durağımız da gençler olacak.

Dinlemeyle ilgili kaslarımız yaşadığımız bu zorluklardan zayıfladı mı? Z kuşağı mı daha az dinliyor yoksa onlar dinlemekten ne anlıyorlar?

Dinlemek aslında neden zor biliyor musunuz? İnsan bir dakikada 2 bin 500 kelime dinleyebilirken, dakikada sadece 400 ile 600 kelime konuşabiliyor. Başka bir deyişle dinleme kapasitemiz çok daha büyük ve hızlı. Bu sebeple de çoğu kez başkasını dinlerken aklımız uçup başka yere gidiyor. Aslında dinleme, anda kalmak için yapılabilecek en güzel egzersiz. Can kulağıyla dinlemek ön yargısız, merakla ve cesaretle, kelimelerin ötesini duymaya niyet etmekle başlıyor. •

İklim hikayesi yeniden yazılıyor

İklim kriziyle mücadelede bugüne kadar büyük bir ikilem vardı: “Büyümenin yavaşlatılması” tek yöntemdi. Çoğu ülke bunun maliyetine katlanmak istemiyor ve kaytarıyordu. “Yeşil teknoloji” bu engeli ortadan kaldırdı. Hızlı ilerleme artık mümkün

Kemal Derviş

WASHINGTON, DC

Nobel ödüllü iktisatçılar Robert Shiller, Abhijit Banerjee ve Esther Duflo'nun geçtiğimiz günlerde yayınlanan kitaplarında ifade ettikleri üzere, siyasi tartışmalar ve ekonomi politikası karmaşık, incelikli teori ve modellerden ziyade basit “anlatılar” üzerinden ilerliyor. Bugünlerde makul “hikayeler” sezgisel bir karşılıklı olması sebebiyle kamuoyunu etkileyebildikleri için geçer akçe durumunda.

İklim politikalarında da aynı şey söz konusu. Küresel ısınmayı modellemek inanılmaz karmaşık bir iş. “Olasılığı gözetin” fiziksel ilişkilere ve on yıllardır hatta asırlardır süregelen doğal ve insani faaliyetler hakkında muazzam miktarda veriye dayanıyor. Ancak siyasi tartışmalarda görece daha direkt mesajların egemenliği sürüyor.

İklim politikasına dair tartışmalarda başka bir anlatının hakimiyeti vardı: Ekonomik büyüme, karbon bütçesi adında yeni bir kısıtla karşı karşıyaydı ve bunun aşılması halinde istenmeyen düzeyde bir küresel ısınma ortaya çıkacaktı. Dolayısıyla karar alıcıların yakın vadeli ekonomik üretim ile uzun vadeli küresel ısınma arasındaki ilişkiyi göz önüne

alması gerekiyordu.

Nicholas Stern,

William Nordhaus ve Martin Weitzman'ın çalışmasında olduğu gibi, akademik tartışmalar genel olarak bugünkü iklim değişikliğini hafifletme maliyetinin ileride sağlanacak faydalarla kıyaslanmasına odaklanıyordu. “Sosyal iskonto oranı” olarak anılan bu kavram iki bileşene bağlıydı: Gelecek nesillerden ziyade bugünün refahına ağırlık veren “zaman odaklı tercih” oranı (bazılarına göre etik olarak bunun sıfır olması gerekiyordu) ve tüketimle ilişkili olarak refaha zarar veren gelir düşüşünün derecesini yansıtan süreç. Daha yüksek bir iskonto oranı söz konusuysa, kısa vadeli hafifletme politikaları pek arzu edilemez gibi görünüyordu.

Kaytaranlar sorunu...

Hikayenin bir diğeri boyutu ise iklim değişikliğini hafifletmenin, küresel kamu yararı için ders niteliğinde bir örnek olduğu gerçeğiydi. Atmosferin muadili olmadığına ve herhangi bir ülkenin emisyonunu azaltması atmosferdeki karbondioksitte aynı azalmaya, dolayısıyla aynı hafiflemeye sebep olacağına göre, hiçbir ülke bu kapsamın dışında bırakılmaz. Bu da kaytaranlar sorununu ortaya çıkarıyor: Her ülke sorumluluğu üstlenmesi için

başkalarını teşvik etme derinde, böylece herhangi bir bedel ödemeden sürecin faydasını görmek istiyor.

O halde, iskonto oranının yanı sıra, iklim tartışmasının ciddi bir bölümü kaytarma sorunuyla mücadele ekseninde ilerliyordu. Bunun çözümü için örneğin hafifletme performansına göre ödül ve ceza veren, bağlayıcı nitelikte bir uluslararası anlaşma imzalanabilirdi. Konunun özü ise şuydu: İklim değişikliğini sınırlamak gerekiyordu, ama bu en azından bir süreliğine büyümeyi yavaşlatacak ciddi başlangıç maliyetlerine yol açacaktı.

Bu karamsar anlatıyı, Stern'in İngiltere'de yapılacak G7 zirvesi üzerine yazdığı raporun sonuç bölümündeki kilit cümlesiyle karşılaştın: “Sıfır emisyonu ve iklim açısından dirençli bir dünyaya geçiş, çağımız için en büyük iktisadi, iş ve ticari fırsatını sağlamış olacak.” Artık maliyetler veya yükler değil, iyimser ve moral veren bir yeşil dönüşüm hikayesi var.

Bu yeni söylem eski anlatının çoğunlukla sabit veya en azından

dışsal olarak görüldüğü inanılmaz teknolojik değişimin hızını da yansıttır. Yeşil inovasyon artık sadece hızlı değil, aynı zamanda içeriden geliyor. Güneş ve rüzgar kaynaklı yenilenebilir enerji üretimi ve bu enerjiyi depolama maliyeti şimdiden ciddi şekilde düşmüş durumda.

Kazan-kazan dönemi

Hem bu ilerleme hem de yeşil ulaşım ve kentsel tasarıma dönük hamlelerle, karbon tasarruflu ekonomik faaliyetleri teşvik eden ve karbon-yoğun faaliyetlerden vazgeçiren politikalar bir bakıma tamamlanıyor. Bu politikalar, karbon emisyonu kontrollerinin kamu yararına olduğu, topluma sağlayacağı faydanın özel sektör karlarından daha önemli olduğu gerçeğiyle bağdaşır.

Bu yeni iyimser hikayeyi gerçeğe dönüştürmenin tek yolu olan bu politikaların yaygın olarak benimsenme ihtimali ise artık çok daha yüksek. Neticede politikacılar doğal olarak halkı gelecek nesillerin yararı için bugünkü büyümeyi yavaşlatmaya ikna etmeye

çalışmaktansa, küresel büyüme vizyonuna uygun iklim tedbirlerini ve kâr getiren bir teknoloji dalgasını savunmayı tercih ediyor.

Birçok ülke bu yeşil teknolojileri uygulamaya başladı bile, ancak inovasyon sürekliliği (dolayısıyla da maliyet düşüşü) için daha fazla ve daha güçlü politik teşvik şart. Kısa süre önce ABD'nin 2050, Çin'in de 2060 yılında karbon nötr olacağı yönündeki taahhütleri, ihtiyaç duyulan özendirme işlevini yerine getiriyor. Üstelik ülkeler bu sözlerini 10 ila 15 yıllık eylem planlarındaki kısa vadeli taahhütlerle desteklediği için söz konusu vaatler daha inanılır hale geliyor.

Yeni kazan-kazan hikayesi bağlayıcı bir uluslararası iklim anlaşmasına eskisi kadar ihtiyaç olmadığı izlenimi veriyor; zira artık ilerleme hem ulusal kazanca hem de ticari kâra fayda sağlayacak. Yeşil teknoloji, bu ek toplumsal faydalar olmadan bile özel sektöre bir dizi kâr getirecek.

Ancak bu yolda üç uyarı levhası var. Birincisi, her teknolojik değişim dalgasında olduğu gibi, yeşil dönüşümün de kazananları ve kaybedenleri olacak. Hükümetler

kaybedenlerin zararını sonradan değil en baştan tazmin ederek, iklim değişikliğini hafifletme programlarının siyaseten uygulanabilir olmasını sağlamalı. Teşvikten ziyade istihdama yönelik kamu politikalarına vurgu yapmak çok önemli. Böylelikle, Daron Acemoğlu ve Dani Rodrik'in de daha önce belirttiği gibi ekonomilerin yeni istihdam yaratma hırzı olumlu şekilde etkileyebilir.

İkincisi, düzenlemelerin birçoğu başlangıçta, gelişmekte olan ekonomilerin bulmakta zorlanacağı büyük sermaye yatırımları gerektirecek. Bu onlara rekabet konusunda yeni dezavantajlar getirirken, dijital teknolojide iyice geride kalma tehlikeleri de artacak. Bu ülkeler küresel CO2 emisyonunun yaklaşık üçte birinden sorumlu olduğu için de ciddi miktarda uzun vadeli kalkınma finansmanına ihtiyaç olacak.

İnsanlık geçmişte iklim değişikliğine karşı kayıtsız davrandı, inkâr etti, sonrasında ise çok yavaş bir ilerleme kaydedildi. Bu yüzden en iyimser senaryoda bile, insanlık ile yıkıcı iklim değişikliği arasındaki yarış çok yakın geçeceğe benziyor. Dolayısıyla yeşil teknolojileri teşvik eden yeni politikalar büyük önem taşıyor.

Ama yeni ve daha pozitif bir iklim anlatısı, uygulanması daha kolay ve kapsamlı bir yeşil dönüşüme yönelik hızlı bir ilerleme sağlayabilir. Geçmişte siyasi intihar olarak görülen aksiyonlar, bugünün liderlerine ciddi yararlar sağlayabilir. © Project Syndicate 2021 •

FibaFX Çok Avantajlı Kurlarla Fibabanka Mobil'de!

Görüntülü Bankacılık'la evraksız, imzasız anında müşterimiz olun, döviz, altın ve gümüş işlemlerinizi FibaFX'te gerçekleştirin.

Hafta içi

5gün 24saat

FibaFX

Görüntülü Bankacılık ile müşteri olmak için QR kodunu okutup Fibabanka Mobil'i indirin.

Fibabanka

FINANCIAL TIMES

Bu sayfa The Financial Times haber, analiz ve yorumlarıyla hazırlanmıştır

© The Financial Times Limited [2014]. Her hakkı saklıdır. Yeniden yayımlanamaz, kopyalanamaz ya da değiştirilemez. Bu tercüme içerik Oksijen'in sorumluluğundadır. Financial Times Limited tercümenin doğruluğu veya kalitesi konusunda yükümlülük kabul etmez

Bitcoin kirli mi, temizlenebilir mi?

Bitcoin üretimine harcanan enerji, Arjantin'in yıllık elektrik tüketimini geçti. Kripto para değeri arttıkça daha çok madenci çekiyor, bu da çok daha fazla enerji harcayan eski ekipmanın devreye girmesi anlamına geliyor

KATIE MARTIN
BILLY NAUMAN

New York'un batısındaki Seneca Gölü kıyısındaki eski bir kömür santralini satın alan bir şirket, önce tesisi doğalgaza çevirdi. Ardından burada üretilen enerjiyi kullanarak kripto para madenciliği yapan bir kompleks oluşturdu.

Tesisin sahibi Greenidge Generation Holdings, bu yıl halka açılmayı planlıyor. Şirket "ABD'de kendi enerji kaynağıyla bitcoin madenciliği yapan tek halka açık şirket" olma iddiasında.

Şirket, yatırımcılara yaptığı sunumda, gaz tedariki sayesinde 3 bin dolara bir bitcoin üretebildiğini söylüyor. Ürettikleri para bugün yaklaşık 40 bin dolara satılıyor.

Kömürü bırakmakla övünen şirket daha fazla santral satın alıp faaliyetlerini ciddi ölçüde artırmak niyetinde. Yine de kripto para madenciliğinde fosil yakıtların kullanılması, iklim aktivistlerini öfkeliyor. Aktivistler, bu ve benzeri projelere kısıtlama getirilmesi için yetkililere baskı yapıyor.

Ancak şu ana kadar hiçbir aktivist, bitcoin'in yol açtığı karbon sorununa dair farkındalık yaratma konusunda Elon Musk'a yaklaşmadı. Tesla CEO'su, aslında bitcoin'e o kadar inanıyordu ki şirket kasasını 1.5 milyar dolarlık kripto para ile doldurmuştu. Fakat Musk daha sonra fikrini değiştirdiğini söyledi ve Tesla araçları için bitcoin cinsinden ödemeleri kabul etme planını geri çekti. Musk'ın çelişkili açıklamaları, bitcoin destekçilerinden büyük tepki gördü. Elon'ın adını bir küfürle yan yana getiren bir kripto para bile çıktı.

'Emek ispatlı' para

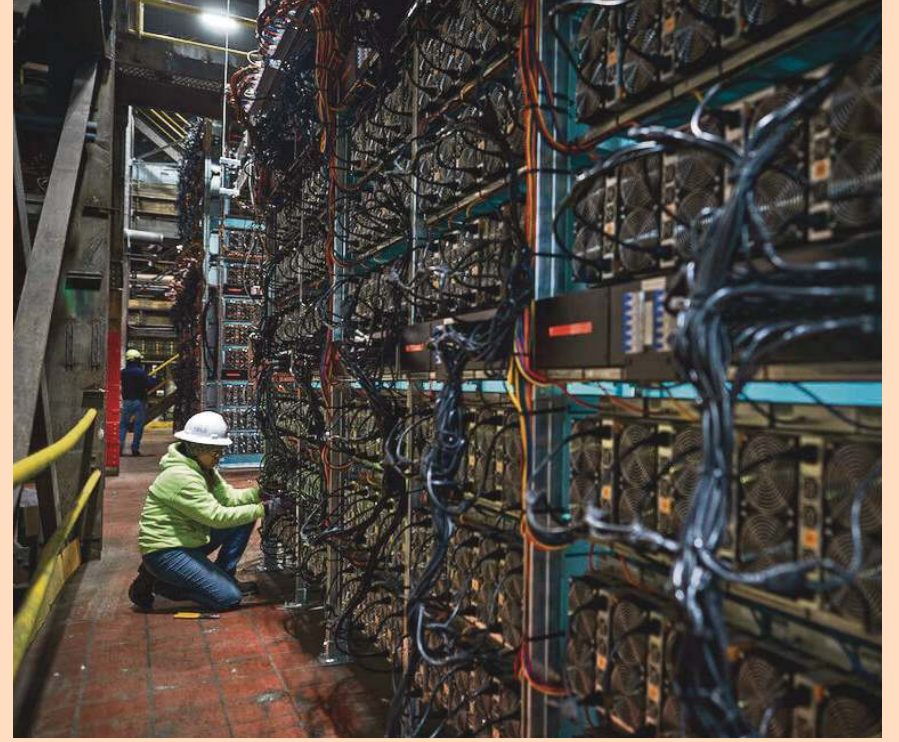
Ne var ki bitcoin'in yoğun enerji tüketimini yıllardır ölçen akademisyenlere göre, Musk aslında kanıtlanmış bir gerçeğe işaret ediyordu. Dublin Trinity College'dan Profesör Brian Lucey "Bitcoin tek başına orta büyüklükte bir Avrupa ülkesi kadar elektrik tüketiyor" diyor. "Kirli bir iş bu. Kirli bir para."

Geçen ay, Avrupa Merkez Bankası kripto paraların aşırı yüksek karbon ayak izini "kaygı verici" olarak tanımladı. İtalya Merkez Bankası 2019 yılı itibarıyla euro bölgesi ödeme sistemi

olan Tips'in karbon ayak izinin bitcoin'e kıyasla 40 bin kat küçük olduğunu açıkladı.

Bitcoin'in tam olarak ne kadar kirli olduğunu tespit etmek de başlı başına bir iş. Cambridge Üniversitesi Bitcoin Elektrik Sarfiyatı endeksinde yer alan son hesaplamalara göre, bitcoin madencileri yılda 133.68 teraWatt/saat elektrik harcıyor. En iyimser tahminlere göre sunulan bu rakamın son beş yılda istikrarlı biçimde artış gösterdiği düşünülüyor. Cambridge'in kötü senaryo hesaplamasına göre ise geçen kasım ayında bitcoin değerinin fırlamasından bu yana rakamlar öngörülerini çok aştı. Bu kötümser tahmin, madencilerin enerji verimliliği düşük bilgisayarlar kullanmasına dayanıyor. İşin özü şu: Bitcoin değeri arttıkça daha çok madenci çekiyor, bu da daha eski, daha verimsiz ekipmanın devreye girmesi anlamına geliyor.

Değer artışı, bitcoin üreten makinelerin daha zorlu bulmacalar çözmek zorunda kalması demek. Yani bitcoin'in yıllık elektrik tüketimi 500 TWh saat bile olabilir. Bütün İngiltere yılda 300 TWh elektrik tüketiyor. Kripto madenci-

Bitcoin üretimi için güçlü makineler gerekiyor. Greenidge Generation Holdings, makinelerinin elektrikliğini kendi doğal gaz santralinden sağlıyor.

liğinin yüzde 65'i Çin'de gerçekleşirken, burada harcanan enerjinin yaklaşık yüzde 60'ı kömürden karşılanıyor.

Aslında belli ölçüdeki enerji tüketimi, Satoshi Nakamoto takma adlı kişi veya grubun 12 yıl önce piyasaya sürdüğü bir dijital para olan bitcoin'in defosu değil, bir özelliği. Devletlerin yönetim sistemlerinden kopuk olduğu için bitcoin'in güven tesis etmek adına başka bir yöntem ihtiyacı var.

İşte bu güveni sağlamak için, madencilere blok zinciri üzerindeki bulmaca çözme çabası karşılığında kripto para verilerek, bitcoin "emek ispatlı" bir paraya dönüştürüyor. Bu bulmacalar hackerların ve diğer kötü niyetli aktörlerin kontrolü ele geçirmesini önleyecek kadar zor; ayrıca madenciler rastgele sayıları bitcoin algoritması içine ne kadar hızlı girebilirse, yeni bulmacaları çözme ihtimalleri o kadar artıyor. Tüm bu süreç tam kapasiteyle çalışan güçlü makineler gerektiriyor.

Ucuz enerjiye ve verimli makinelere erişimi olan bitcoin madencileri şanslı çünkü çoğu zaman gösterdikleri çabaya değer. Bitcoin değeri nisan ayındaki zirveden sonra yaklaşık 30 bin dolar geriledi, ancak 2020 sonundan bu yana yüzde 200, 2019 yılından beri ise yüzde 1000'den fazla artmış durumda.

Kripto paralar bitcoin'den ibaret olmasa da içlerinde açık ara en büyük olan o. Bitcoin'in yanı sıra Litecoin,

ether ve hızla büyüyen Shiba Inu da sektörde.

Joule adlı enerji araştırma dergisinin 2020 Mart'ında yaptığı çalışmaya göre, sayısı 500'e varan "emek ispatlı" kripto paraların piyasa değeri düşünlüğünde bitcoin sektörün yaklaşık yüzde 80'ine karşılık geliyor. Ayrıca enerji sarfiyatının yaklaşık üçte ikisi bitcoin kaynaklı. Çalışmada, "Diğer kripto paralar Bitcoin'in enerji tüketiminin üzerine yüzde 50 daha koyuyor, bu da çevreye çok ciddi bir zarar anlamına gelebilir" deniyor.

'Yeşil kripto'

Teoride bitcoin'in daha "yeşil" bir versiyonu mümkün. Bitcoin'in kodu daha az enerji-yoğun bir mutabakat mekanizmasına geçiş yapabilir; böylelikle kripto paranın temelinde yatan blok zinciri defteri, farklı ve

yeni kurallar üzerinden işleyebilir. Fakat sektör oyuncuları, bitcoin camiasının böyle bir plana destek vermesinin zor olduğu kanaatinde.

Bitcoinleri madencilik işleminde kullanılan enerjiye göre temiz ve kirli olarak etiketlemek gibi fikirler de var. Ancak iki katmanlı bir bitcoin sisteminin destek bulması da güç.

Southampton Üniversitesi'nden Rus öğretim üyesi Dr. Larisa Yarovaya, "Bitcoin rahatsız edici bir teknolojinin ilk ve verimsiz versiyonu olabilir" diyor. "Yeryüzünün ortak yararı için ölmesi ve yerine yeni bir modelin geçmesi gerekiyor. Ülkelerden daha fazla elektrik harcıyor. Geri kalan detayların bir önemi yok."●

Kripto paraların piyasa değeri düşünüldüğünde bitcoin sektörün yaklaşık yüzde 80'ine hakim. Enerji sarfiyatının yaklaşık üçte ikisi de bitcoin kaynaklı.

10 MİLYAR TL

PORTFÖY BÜYÜKLÜĞÜ

YERLİ VE BAĞIMSIZ OLARAK

BAŞARDIK

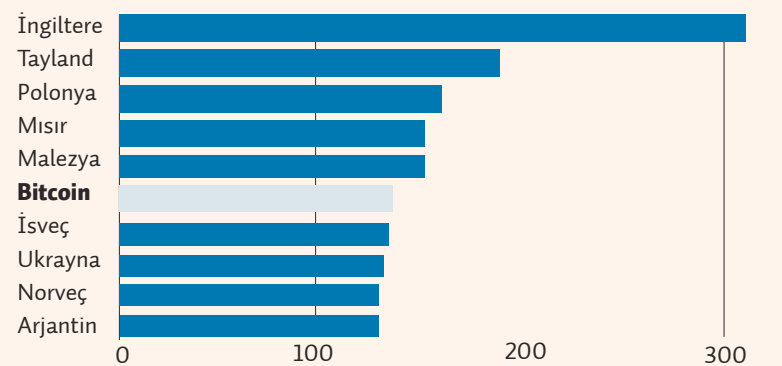
BU DAHA BAŞLANGIÇ

İstanbul Portföy

Bu ilan Oksijen Gazetesi Reklam Servisi tarafından alınmıştır.

Bitcoin ülke kadar elektrik tüketiyor

Çeşitli ülkelerin ve bitcoin işlemlerinin yıllık elektrik tüketimi (TeraWatt saat)

FINANCIAL TIMES

Bu sayfa The Financial Times haber, analiz ve yorumlarıyla hazırlanmıştır

© The Financial Times Limited [2014]. Her hakkı saklıdır. Yeniden yayımlanamaz, kopyalanamaz ya da değiştirilemez. Bu tercüme içerik Oksijen'in sorumluluğundadır. Financial Times Limited tercümenin doğruluğu veya kalitesi konusunda yükümlülük kabul etmez

Uyuşturucu kaçakçıları FBI'nın gizli mesaj programıyla tuzağa düştü

FBI program geliştiren bir sanığı ceza indirimi ve parayla ikna etti, karaborsada kendi yaydığı ANOM adlı programı kullanarak 800 kişinin tutuklanmasını sağladı. 48 milyon dolar para ve 32 ton uyuşturucu ele geçirildi

HANNAH MURPHY

Geçen yılın mayıs ayında, iki uyuşturucu kaçakçısı Kolombiya'dan Hong Kong'a mal sevk ederken ANOM adlı şifreli mesajlaşma platformunu kullandı.

Mahkeme tutanaklarına göre, Real G kullanıcı adlı kaçakçı, içinde kokain paketleriyle dolu bir tahta kutunun resmi gönderdi. "Bunu bir kat muz ile örtüyorlar" diye yazarak karşındakine yasadışı maddenin nasıl saklanacağını anlattı.

Ancak uyuşturucu tacirliği, kara para aklama ve cinayet gibi suçlar işleyen yüzlerce başka şahıs gibi Real G de gönderdiği mesajların FBI tarafından kopyalandığından habersizdi. ANOM bizzat FBI tarafından işletiliyordu.

Truva Kalkanı

"Truva Kalkanı" operasyonu suçlular tarafından gütide daha sık kullanılan gizli mesajlaşma platformu dünya-sına ışık tutarak ve emniyet makamlarının suçlulara göz açtırmamak adına kendi teknolojilerini kullanma konusunda neler yapabileceğini ortaya koyuyor.

ABD'li savcı Randy Grossman, "Burada ironik olan, bu suçluların

emniyetten kaçmak için kullandığı araçların aslından emniyete yol gösteriyor olması" diye konuştu. "Dayanıklı hale getirilmiş şifreli cihaz sektörüne duydukları güveni tamamen yok etmeyi amaçlıyoruz."

FBI operasyon için 17 ülkedeki emniyet güçleriyle işbirliği yaptı. Operasyon sonucunda yaklaşık 800 kişi tutuklandı, 48 milyon dolar nakit ve kripto paraya el kondu, 32 ton uyuşturucu ele geçirildi. Yetkililere göre 100'den fazla cinayet de engellendi.

Yine bu hafta açıklanan bir yeminli ifadeye göre, operasyon birçok ülkede çok sayıda üst düzey yolsuzluk davası açılmasına da neden oldu. Bugün bağımsız araştırmacı olarak çalışan, ABD hükümetine bağlı Federal Ticaret Komisyonu'nun eski teknoloji şefi Ashkan Soltani, "Dijital dolandırıcılık taktikleri zaten biliniyordu. Şaşırtıcı olan, operasyonun gerek kişi sayısı gerek kapsadığı bölge bakımından bu denli büyük ölçekli olması."

Bira içerken buldular

Truva Kalkanı fikrini, 2018 yılında Avustralya emniyeti ve FBI üyeleri bira içerken ortaya atmış. O günlerde benzer bir başka şifreli mesaj sistemi olan Phantom Secure kapatılmış, piyasada bir boşluk oluşmuş.

Mahkeme tutanaklarına göre, FBI bunun üzerine ANOM adında bir şifreli platform geliştirmekte olan, ismi gizli tutulan bir sanığı elindeki çalışmayı FBI idaresine bırakmaya ikna etmiş. Platform şüphelilerin kullanımına sunulmuş. Bu yardım karşılığında hapse girmek üzere olan

geliştiricinin cezası indirilmiş, kendisine 120 bin dolar para, hatta ayrıca yol harcırahı verilmiş.

Operasyon kapsamında ANOM uygulaması yüklenen telefonların diğer tüm özellikleri devre dışı bırakıldı. Bu telefonlarla arama yapılamıyor, e-posta gönderilemiyordu. Farklı bölgelerde küçük fiyat farklarıyla satıldılar ancak örneğin Avustralya'da karaborsada alt aylık kullanım için 1.500 ila 2.000 dolara tedarik edilebiliyorlardı.

Takip eden üç yıl boyunca operasyon kapsamında 11 bin 800 cihazdan gelen 27 milyon mesaj incelendi; bu arada ANOM tüm dünyada suç çevrelerinde popüler hale geldi. Bu popüleritede geliştiricisi kadar, şifreli telefon uzmanı olan ve bu cihazların kullanımını özendiren "fenomen" suçlu ağlarının da etkisi vardı. ABD Adalet Bakanlığı 8 Haziran günü 17 ANOM fenomenini ve satıcısını şantaj yoluyla para almaktan suçladı.

Blogger uyarılmış

Operasyonun FBI ve diğer makamlar tarafından neden bu hafta açık edildiğini ve tutuklamaların neden şimdi yapıldığını bilmiyoruz. Medyada çıkan haberlere göre, mart ayında anonim bir blogger, ANOM'un tuzak olduğu

uyarısında bulunmuş ama ciddiye alınmayan bu paylaşımı silmişti.

Truva Kalkanı bugüne kadari en büyük dijital tuzak operasyonu ama benzerleri geçmişte de gerçekleştirildi. Geçen yıl Avrupalı emniyet makamları kısa süreliğine EncroChat şifreli iletişim ağına sızarak yüzlerce kişiyi tutuklamıştı.

Şifreleme uzmanı ve Harvard öğretim görevlisi Bruce Scheiner, "Bu örnek, sistemlere güvenilemeyeceğini gösteriyor" diye konuştu. "Sisteminiz, donanımınız, yazılımınız, geliştiricileriniz, güncellemeleriniz... Bunların hepsi altüst edilebilir."

Schneider, ANOM operasyonunun suçlular arasında iletişim uygulamalarına dair kuşku uyandırma ihtimaline dikkat çekiyor. Ona göre bu olay "Suçlular için hayatı zorlaştıracak."

Gelişmeler şifrelemenin yasaklanması veya kolluk kuvvetlerinin WhatsApp ve Signal gibi popüler şifreli mesaj uygulamaları içindeki izinsiz geçişle mesajlara erişebilmesi gerektiği yönündeki çağrılarını reddeden gizlilik savunucuları tarafından memnuniyetle karşılandı.

Solkani, "İzinsiz erişim çağrılarının çok da yerinde olmadığını görüyoruz" diyor. "Tüketicilerin yaygın olarak kullandığı protokol ve servisler arka kapıdan erişmeden, eski usul dedektif yöntemleriyle operasyon yapılabilir."

Solkani operasyonun bazı etik sorunları beraberinde getirdiğinin farkında. Sonuçta bazı masum insanlar da takip edildi. Solkani, "Operasyon kapsamındakilerin kaç suçlu, kaç hedef dışı kişilerdi?" diye soruyor.

Kimilerine göre ise bazı hukuki sorunlar hala yanıtlanmış değil. Electronic

ANOM cep telefonlarına yükleniyor.

Frontier Foundation gözetim davaları sorumlusu Jennifer Lynch "Bu tür bir gözetim ABD'de yapılsaydı hem Anayasa'yı hem de Dinleme Kanunu'nu ihlal etmiş olurdu" diyerek, ABD'nin ANOM kullanıcılarını ülke içinde izlemeye işaret ediyor.

"Ama görünüşe göre bu olayda FBI, gerçekleştirdiği gözetimi aklamak adına ABD'deki kanuni yollardan ilerlemek yerine diğer ülkelerdeki farklı ve gizliliği koruma konusunda daha gevşek yasalardan yararlanmış."

Avustralya Başbakanı Scott Morrison ve polis şefi Kershaw operasyonu anlattı.

Akbank Yatırım Hizmetleri
yatırımcıya oksijen gibi geldi

Ak Portföy ve Ak Yatırım uzmanlığıyla Akbank Yatırım Hizmetleri yatırımlarını güvenle yönetebilmen için yanında. Üstelik Akbank Mobil'den tüm yatırımlarını tek ekranda yönetebilme kolaylığıyla.

Sizin için

Bu ilan Oksijen Gazetesi Reklam Servisi tarafından alınmıştır.

HİBRİTTE ÜÇ MÜŞTERİDEN BİRİ KADIN

Türkiye’de son dönemin gözdesi hibrit otomobillere kadınlar da yoğun ilgi gösteriyor. Hibrit araçların hem çevreci olması hem de menzil kaygısı yaşanmaması, kadınlara cazip geliyor. İlk 5 aylık verilere göre, Toyota’nın hibrit satışlarının yüzde 35’ini kadın müşteriler oluşturdu. Toyota’nın genel satışlarındaki kadın kullanıcı oranının yüzde 23 olduğunu ekleyelim. Jimmy dışında tüm modelleri hibrit olan Suzuki’de de kadın kullanıcıların oranı yüzde 37’ye ulaşmış.

Kadın sürücüler elektrik alamadı

Dünyada satış rekorları kıran elektrikli araçlara, kadın müşteriler fazla rağbet etmiyor. Kadınların en büyük korkusu çocuklarıyla yolda kalmak. Şarj süresi, maskülen tasarımlar ve fazla SUV seçeneğinin olmaması da ilgiyi etkiliyor

Otomotiv dünyasında elektrikli dönüşüm hızlanırken, hükümetlerin sağladığı teşvikler ve pandemi döneminde çevre bilincinin daha fazla öne çıkmasıyla satış rekorları kırılıyor. Küresel elektrikli ve plug-in hibrit pazarı 2020’de yüzde 52 büyüyerek 2.1 milyon adetten 3.2 milyon adede ulaştı. Bu yıl satışların yüzde 37 artışla 4.4 milyon adede çıkması öngörülüyor. Elektriklilere ilgi yoğun ancak markalar kadın müşterilere ulaşmakta hâlâ zorlanıyor. İşin ilginç kadınların elektrikli otomobile merakı 113 yıl öncesine dayanıyor. Henry Ford 1908’de Ford T’yi pazara sunarken, eşi Clara Ford 130 km’lik menzile

AUTO AJANS

Mete Tansu

metetansu@gazeteoksijen.com

sahip Detroit Electric kullanıyordu. Peki kadınlar elektrikli otomobillere karşı neden mesafeli? Araştırmalara göre, kadınlar çocuklarına daha temiz bir çevre sağlamak adına alternatif yakıtlı araçlara ilgi duyuyor ama kafalarında soru işaretleri var. Elektrikli otomobilde kadın tüketicilerin kaygısı menzil. En büyük korkuları da çocuklarıyla birlikte yolda kalmak. Bataryanın hızlı şarj dışında 6-7 saatte doldurulması ve altyapı sorunu diğer çekince-leri. Elektrikli araçların daha

maskülen tasarımlara sahip olması, farklı teknolojisi, son döneme kadar yeterli sayıda SUV modelin pazara sunulmaması da ilgiyi azaltan etkenler.

Elektriklinin 1 numarası Tesla’nın kurucusu Elon Musk’ın modellerinde vermek istediği ‘maço’ imajı kadınlar tarafından itici bulunuyor. Tesla’da kadın müşterilerin oranının yüzde 31’de kalması, bunu gösteriyor.

Türkiye’de durum ne?

Türkiye’de ise özellikle lüks markalarda kadınların oranı hızla artarken, benzer trend elektriklielerde yaşanmıyor. Kadın sürücülerin pek elektrik alamadıkları görülüyor. Türkiye’nin en çok satan elektrikli modeli Porsche

Taycan’da kadın müşterilerin oranı sadece yüzde 9. Halbuki Porsche’de kadın kullanıcıların oranı yüzde 34’e ulaşırken, Macan’da yüzde 64 gibi yüksek seviye görülüyor. iX3 ve i3 modelleriyle pazarda yer alan ve son çeyrekte iX’i satışa sunacak olan BMW’de kadın müşterilerin oranı yüzde 20 düzeyinde. BMW’de SUV modellerin rüzgarıyla son 3 yılda kadın kullanıcıların oranı yüzde 35.9’a yükselmisti. Elektrikli araç satın alan kadınların oranı Mini’de yüzde 23, Jaguar’da da yüzde 20. Mercedes EQC’de de erkek müşteriler ağırlıkta. •

CABRIO ZAMANI

Araçta fren müdahaleli ön çarpışma uyarısı, şeritten ayrılma uyarısı ve kör nokta uyarılı şerit değiştirme asistanı yer alıyor.

18 saniyede üstsüz kalıyor

Borusan Otomotiv, yeni BMW 4 Serisi Cabrio için ön sipariş almaya başladı. Otomobile ilk bakışta böbrek izgaraları, büyük hava girişleri, ince farlar, öne doğru alçalan kaput dik-katı çekiyor. 4 Serisi Cabrio’nun soft top tavanı 50 km/s hıza kadar 18 saniye içerisinde açılıp kapanabiliyor. Rüzgar koruyucusu ve ön koltuk başlarındaki boyun ısıtıcıları, sürüş konforu için düşünülmüş. Araçta 258 beygir güç üreten 2.0 TwinPower Turbo benzinli motor yer alıyor. Fiyatı 1 milyon 290 bin TL.

Yeni Jazz elektrikle

Honda’nın e:HEV logosunu taşıyan ilk modeli olan Jazz Hybrid ve SUV tasarıma sahip Crosstar versiyonu satışa çıktı. Yeni Jazz’ın elektrik motoru 109 beygir güç ve 253 Nm tork üretirken, 0-100 km/s hızlanmasını 9.5 saniyede tamamlıyor. Otomobil, EV sürüş modunda 40 km/s hıza kadar elektrik gücüyle gidebiliyor. 100 km’de 4.6 lt yakıt harcıyor. 10 adet hava yastığının standart olduğu aracın, Euro NCAP çarpışma testinden 5 yıldız aldığını ekleyelim. Fiyatı 310 bin TL’den başlıyor.

Ronaldo işi ile zirvede, Kylie’nin işi ‘zirve’cilik!

Ronaldo işini iyi yaparak sosyal medyanın zirvesinde. Tamam kaslı vücudu da çok takipçi kazanmak için bir avantaj ama bu büyük potansiyelini Kylie Jenner gibi paraya çevirmek için çırpınarlardan değil

leventmetre@gmail.com

Portekizli ünlü futbol yıldızı **Cristiano Ronaldo (36)**, sosyal medyada dünyanın en çok kazanan sporcuları arasında yer alıyor. **Forbes**’in her yıl açıkladığı dünya zenginler listesi ne kadar ilgi çekicisi ise benim için son dönemde sosyal medyanın etkili isimleri listesi de o kadar önemli. Her ne kadar ünlülerin ya da popüler zenginlerin sosyal medyadaki etkisini reel olarak ölçen bir endeks olmasa da takipçi sayıları büyük önem ifade ediyor. Takipçi sayısı dediysen de öyle binlerden onbinlerden filan söz etmiyorum. Yüz milyonlarca takipçisi olan dünya yıldızlar liginden bahsediyorum. Bunların birçoğu da sosyal medyayı para kazanma aracı olarak kullanmaya ihtiyacı olmayan isimler. **Visual Capitalists**’in son araştırmasına göre dünyada 300 milyonun üzerinde takipçisi olan 10 kişi bulunuyor. **Facebook, Instagram, Twitter, TikTok ve YouTube**’daki takipçi sayıları toplanarak elde edilen bu rakamlar, ünlülerin toplam takipçi erişimini veriyor. Listeyi aşağıda yayınlayıp yorumlarıma geçiyorum.

İSİM	TOPLAM TAKİPÇİ
Cristiano Ronaldo	517 Milyon
Justin Bieber	443 Milyon
Ariane Grande	429 Milyon
Selena Gomez	403 Milyon
Taylor Swift	361 Milyon
Dwayne Johnson	342 Milyon
Katy Perry	338 Milyon
Kylie Jenner	334 Milyon
Rihanna	330 Milyon
Kim Kardashian	319 Milyon

• Bu listede biraz elma ile armutlar toplandığı için aslında gerçek erişim sayıları demek doğru olmaz. Çünkü mesela ben **Ronaldo**’yu hem **Instagram**’da hem **Twitter**’de takip ediyorum. Yani bu toplama göre iki kere sayılmış oluyorum. • **TikTok** hesabı bulunmayan zirvedeki isim **Ronaldo, Instagram** ve

Facebook’ta da ayrı ayrı en çok takipçisi olan kişi. Sosyal medya ile gelir getiren işlerden çok kendi faaliyetlerini paylaştan bir yıldız. -İlk 10’daki isimlerin sekizi **X Kuşağı**’ndan. En yaşı isim olan 49 yaşındaki **Dwayne Johnson (The Rock)**, **‘Baby Boomer Kuşağı**’nın tek temsilcisi. **Milenyum Kuşağı**’nın listedeki tek temsilcisi ise 23 yaşındaki **Kylie Jenner**.

Faaliyet alanı sosyal medya olan isimler

• Listedeki isimler genel olarak kendi işleriyle büyük paralar kazanıyor. Kimi sporcu, kimi aktör kimi şarkıcı. Listedeki ilk 10 ismin 6’sı şarkıcı. En çok takipçisi olan ilk 50’nin 25’i ise şarkıcı ve müzisyenlerden oluşuyor. • Bizim bildiğimiz anlamda net iş tanımı belli olmayan ve sosyal medya çağında gelir patlaması yaşayan iki isim var: **Kylie Jenner** ve **Kim Kardashian**. Bu ikili, üvey kardeş olmalarının yanı sıra sosyal medya gücünü paraya çevirmede de en başarılı isimler. İkisi de son dönemin parlayan iş kolu **‘reality şov’** ve **‘güzellik endüstrisi’** alanında faaliyet gösteriyor.

• Listenin sekizinci sırasındaki 10 Ağustos 1997 doğumlu **Kylie Jenner, Z Kuşağı**’dan en çok takipçisi olan isim. Kendi adını taşıyan güzellik markası ile kısa sürede bir kozmetik devi olan **Kylie**, dünyanın en genç kadın milyarderi olmuştur. 21 yaşındayken herhangi bir miras kalmadan kendi imkanlarıyla (self made) 1 milyar dolar barajını geçen ilk kadın olarak tarihe geçti.

• Şimdilik ilk 10’da yer almayan ama 168 milyon toplam takipçisiyle en hızlı yükselen isim ise 17 yaşındaki **TikTok** yıldızı **Charli D’Amelio**. Listenin ilk 50’deki en genç ismi olan ABD’li dansçı **D’Amelio** ünlü markaların da anlaşmalar için sıraya girdiği bir isim.

• Türkiye’nin **Instagram**’da en çok takipçisi olan ismi ise açık ara **Nusret**. 35 milyon takipçisi bulunan **Nusret**’i 22 milyon takipçisiyle **Hande Erçel** ve **CZN Burak** izliyor.

1 NUMARA

Cristiano Ronaldo: 517 MİLYON
 275 milyon
 149 milyon
 91 milyon
 2 milyon

Oksijen

Yıl: 1 Sayı: 22

İmtiyaz Sahibi: Haftalık Yayıncılık A.Ş. adına Nüket Mutlu

Yazı İşleri: Zafer Mutlu, Tayfun Devocioğlu

İsmail Yuvaçan, Umut Alphan, İlke Gürsoy, Ali Kayalar

Tasarım: Cüneyt Çomoğlu

Haber Araştırma: Öge Demirkan

Dijital Platformlar: Elçin Yahşi

Kitap-Sanat: Elif Tanrıyar

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sema Yaşarlar

Genel Müdür: Bahadır Zaimoğlu

Reklam Koordinatörü: Ceyda Sezer

Reklam Rezervasyon: Şule Tutsak stutsak@gazeteoksijen.com

Yönetim Yeri:
Haftalık Yayıncılık AŞ
Arnavutköy Mahallesi Eğlence Sokak No: 4
Beşiktaş 34353 İstanbul
Telefon: 0212 290 60 00
E-posta: reklam@gazeteoksijen.com
Baskı: Turkuvaz Haberleşme Yayıncılık AŞ
Güzeltape Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi B Blok No 29/1/1 34060 Eyüpsultan/İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama AŞ
Güzeltape Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi B Blok No 29/1/1 34060 Eyüpsultan/İstanbul

Haftalık Oksijen yerel süreli yayındır.

ABD'yi karıştıran vergi kayıtları

Bağımsız araştırmacı gazetecilik portalı ProPublica ABD'li ultra zenginlerin vergi kayıtlarını açıkladı. Bezos'un "Kazancım yok" dediği yıllar, 100 milyar dolarlık Buffett'ın yılda ödediği 8-10 milyon dolar gündeme oturdu. Michael Bloomberg öfkeleni: Sızdıranları bulun!

Bağımsız gazetecilik portalı ProPublica'nın ele geçirip yayınladığı vergi kayıtları ABD'yi karıştırdı. Ultra zenginlerin 2014-2018 arası ödediği vergilerin detaylarını içeren belgeler dünyanın önde gelen gazetelerinin manşetlerinde yer aldı.

ProPublica'nın ele geçirdiği Amerikan Vergi İdaresi (IRS) kayıtlarına göre ülkenin ultra zenginleri, astronomik şekilde artan servetlerine karşın komik düzeyde vergi ödüyor. ABD'nin en zengin 25 insanının toplam serveti 2014-2018 arasında 401 milyar dolar artış gösterdi. Bu 25 kişinin aynı dönemde beyan ettikleri gelirden ödediği toplam vergi ise 13.6 milyar dolar. Ödedikleri verginin, servetlerindeki artışa oranı yüzde 3.4

Kayıtlardan bazı örnekler şöyle:

- 2014-2018 arasında Warren Buffett'ın servetindeki toplam artış 24.3 milyar dolar. Aynı dönemde beyan ettiği toplam 125 milyon dolarlık gelir için 23.7 milyon dolar vergi ödemiş. Ödediği toplam verginin servetindeki artışa oranı yüzde 0.1.
- Halen dünyanın en zengin insanı olan Jeff Bezos'un serveti aynı dönemde 99 milyar dolar artmış. 4.2 milyar dolar gelir beyan eden Bezos 973 milyon dolar vergi ödemiş. Vergi/servet artış oranı yüzde 1.
- New York eski Belediye Başkanı Michael Bloomberg 22.5 milyar dolarlık servet artışı sağladığı bu dönemde 10 milyar dolar gelir beyan edip, 293 milyon dolar vergi ödemiş. Vergisinin servet artışına oranı yüzde 1.30.
- Halen dünyanın en zengin ikinci kişisi olan Elon Musk'ın 2014-2018 arası servet artışı 13.9 milyar dolar. Musk, 1.5 milyar dolar gelir beyan edip 455 milyon dolar vergi vermiş. Vergi/servet artışı oranı yüzde 3.27.

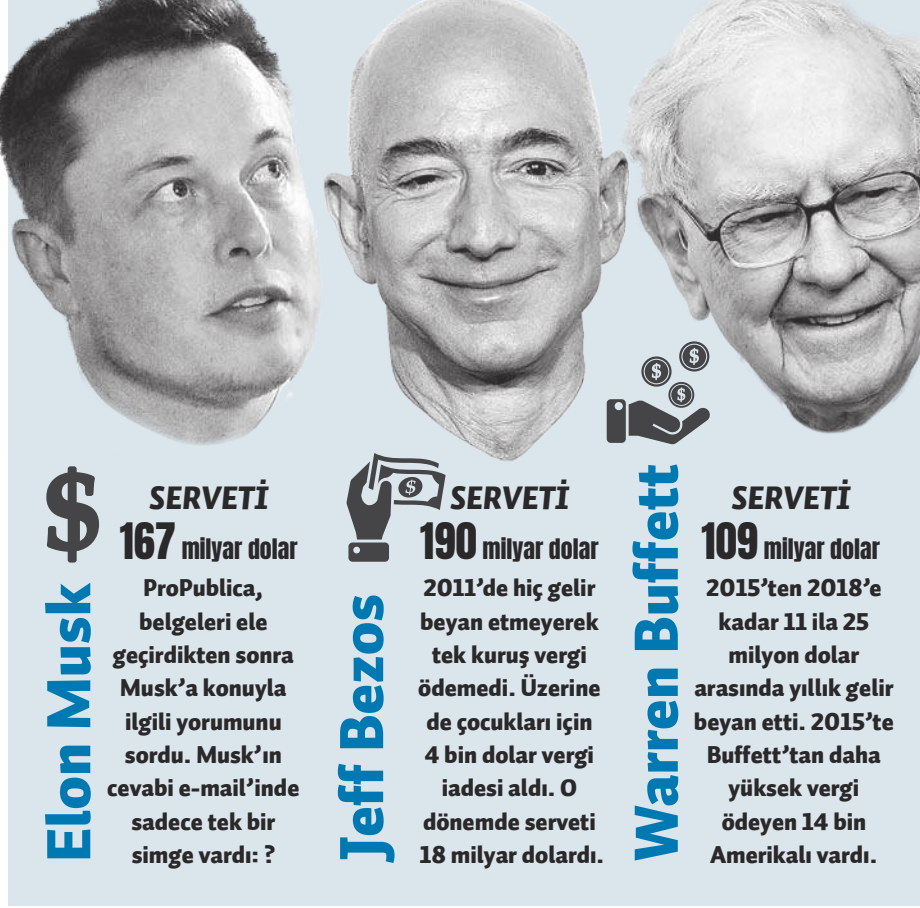
Eleştirilen ne kadar adil?

Dikkatli okurlar hemen soracaktır: Gelir başka, servet artışı başka. Ödenen verginin, kağıt üzerindeki servet artışıyla karşılaştırılmasının mantığı ne?

Elbette bu soru doğru. ProPublica'nın haberi de "vergi kaçırma" değil "vergiden yasal yollarla kaçınma" ve "ultra zenginler ülkesi ABD'deki vergi eşitsizlikleri" üzerine kurulu.

Şöyle örnekler veriyor bağımsız gazetecilik sitesi:

- ABD'de vergi dilimleri yüzde 10'dan başlayıp yüzde 37'ye kadar

yükseliyor. Örneğin evli bir çift ortak beyanname verdikleri taktirde, yıllık kazançları olan ilk 19 bin dolar için yüzde 10 oranında vergi ödemekle yükümlü. Kazançlarının 628 bin 300 doları aşan kısmı için yüzde 37 oranında vergi ödüyorlar. Yani, gelirlerinin üçte birinden fazlasını. Bu yüksek oranlı vergileri ödeyenlerin ezici çoğunluğu yüksek maaşlı beyaz yakalıdır.

- Habere göre tipik bir Amerikan çifti yılda 100 bin dolar kazanıyor ve bunun üzerinden ortalama yüz-

de 14 vergi ödüyor. Geri kalan 86 bin doların neredeyse tamamı diğer harcamalara gidiyor. Ortalama bir ailenin servetindeki artış, genellikle sahip oldukları evin değer artışından kaynaklanıyor.

- 15-20 yıllık bir döneme bakılıp hesap yapıldığında bu ortalama aile, servetindeki her 100 dolarlık artışa karşılık 160 dolar vergi ödüyor.
- Haberde aynı açıdan bir de Jeff Bezos'un durumuna bakılıyor: Amazon'un patronu 2006-2018 yılları ara-

sında beyan ettiği gelirin yüzde 21'i kadar vergi ödüyor. İlk bakışta yüksek bir oran; ortalama Amerikan ailesinin ödediği oranın yüzde 50 fazlası.

- Ama iş servet artışına karşın ödenen vergiye gelince değişiyor: Ortalama aile 100 dolarlık artışa karşın 160 dolar vergi öderken, Bezos servetine eklenen her 100 dolara karşı sadece 1.09 dolar ödüyor.

Vergiden nasıl kaçıyorlar?

ABD'de zenginlerin vergiden kaçmasının pek çok yolu var. Ama sihirli kelime "realize edilmemiş karlar". Yani elde tutulan hisse senetleri ve gayrimenkuller.

Nisan 2021 tarihli bir araştırmaya göre ABD'li milyarderlerin ellerindeki hisse senetlerinin toplam değeri 4.25 trilyon dolar. Bunun 2.7 trilyon dolarlık bölümünü "realize edilmemiş karlar" oluşturuyor.

Haberde, ücret üzerinden alınan vergilerin yüzde 37'ye kadar çıkmasına rağmen, sermaye kazançlarından yüzde 20 vergi alınması temel eşitsizlik unsurlarından biri olarak gösteriliyor. Jeff Bezos kendi şirketinden yılda 80 bin dolar ücret alırken, Zuckerberg gibi süper zenginlerin tek kuruş bile ücret almaması da buna bağlanıyor.

Vergiden kaçışın bir başka yolu da şirketlerin temettü dağıtmayarak karı içeride tutması. Bu yolla hisse senetleri değer kazanırken, patronların servetleri artıyor. Bu işin mucidi de Warren Buffett. Yapılan hesaplamalara göre Berkshire Hathaway, her yıl

Wall Street ortalamalarına uygun kar dağıtımını yapsaydı, Buffett'ın her yıl ödemesi gereken vergi 1 milyar dolar civarında olacaktı. Google, Facebook, Amazon ve Tesla da temettü ödeme-yen şirketler arasında.

Vergiden kaçınmanın bir diğer yolu da kredi kullanmak. Ultra zenginler, sahip oldukları milyarlarca dolarlık hisse senedini teminat göstererek kredi kullanabiliyor ve kredinin faizlerini yıllık gelirlerinden mahsup edebiliyorlar. Örneğin Mart 2021 itibarıyla Elon Musk'ın Tesla hisselerini teminat göstererek kullandığı 57.7 milyar dolarlık kredi borcu var. 2017'de bir başka ultra zengin Carl Icahn 544 milyon dolar gelir matrahı göstermesi-ne rağmen kullandığı krediler nede-niyle tek kuruş vergi ödemedi. Trump da, sahip olduğu gayrimenkullerin finansman giderleri sayesinde yıllarca vergi ödememişti.

Borçlan, satın al, öl!

Diyelim ki, bir Amerikalı zenginin 1 milyar dolarlık hisse senedi var. Bunun 500 milyon doları henüz realize edilmemiş kar. Bu kişi, hisselerini sattıktan 1 dakika sonra ölse dahi, bu kazanç mirasçılarının alınıyor. Satmadan ölürsse kazanç vergiden muaf hale geliyor.

Ülkede vaset vergisi ise yüzde 40. Ancak ultra zenginler, mirasçılarını vergi yükünden kurtarmak için servetlerini vakıflara aktarma yolunu seçiyor. Bu sisteme "Borçlan, satın al, öl" adı veriliyor. •

Bağımsız haber sitesi: ProPublica

ProPublica kar amacı gütmeyen bir gazetecilik oluşumu. "Bağımsız araştırmacı gazeteciliğin, Amerikan demokrasisi için kritik önemde olduğu" anlayışıyla 2007-2008'de kuruldu.

Yaklaşık 100 gazetecinin çalıştığı ProPublica kar amacı gütmüyor. Yapılan bağışlarla finanse edilen platform, gelir-giderini tüm ayrıntılarıyla şeffaf şekilde açıklıyor.

ProPublica tanıtım yazısında "halkın güvenine ihanet edilen ve gücün kötü amaçlarla kullanıldığı konularda araştırmacı gazetecilik yaptıklarını" açıklıyor.

Çok sayıda gazetecilik ödülünün sahibi olan ProPublica; ABD'de devlet yardımı alan restoranları açıklamıştı. Nusr-Et'in de yer aldığı listeyi Oksijen'de haber olmuştu.

Uğur Hoca'nın serveti 10 milyar doları geçti

Amerikalı zenginlerin servetleri ve ödediği vergiler tartışılabilir, Covid'e karşı ilk ve en etkili aşıyı geliştiren BioNTech kurucusu Uğur Şahin'in sonuna kadar hakettiği serveti hızla artıyor.

ABD Başkanı Joe Biden'ın aşı temin edemeyen ülkelere bağışlamak üzere 500 milyon doz Pfizer-BioNTech aşısı alacağını duyulmasıyla, BioNTech hisseleri yaklaşık yüzde 10 değer kazandı. Teknoloji hisselerinin işlem gördüğü ABD Nasdaq Borsası'nda BioNTech hisseleri 241.5 dolara yük-

seldi. Bu yükseliş sayesinde BioNTech'in toplam piyasa değeri 58.3 milyar dolara ulaştı.

Uğur Şahin'in BioNTech'te - opsiyonlar dışında- yüzde 17.3 hissesi bulunuyor. Bu hesaba göre Şahin'in BioNTech hisseleri kaynaklı serveti 10 milyar doları geçti.

Böylece Şahin dünyanın en zengin 250 kişisi arasına girdi. Şahin'in geride bıraktığı süper zenginler arasında KKR kurucularından Henry Kravis, Giorgio Armani, Silvio Berlusconi, ABD'li kablo TV kralı John

Malone, ünlü yönetmen George Lucas, küresel medya kralı Rupert Murdoch gibi isimler var.

Dünyanın en etkili biliminsanları arasında gösterilen Uğur Şahin ve eşi Özlem Türeci, Financial Times gazetesinden Joe Miller ile işbirliği yaparak The Vaccine (Aşı) adlı bir kitap yayınlamaya hazırlanıyor. Kitabın 2 Kasım'da raflarda yerini alması planlanıyor.

BioNTech ile işbirliği yaparak aşı konusunda büyük başarı elde eden Pfizer'ın CEO'su Albert Bourla da aşıyla ilgili bir kitaba imza atma hazırlığında. Bourla'nın yayına hazırladığı kitap bilim çevrelerinin imkansız görmesine karşın Covid aşısının 9 ayda nasıl hazır hale getirildiğini konu alıyor. •

HAPPY — FATHER'S DAY

gapturkiye

GAP

gap.com.tr

Merhaba

Yayınlandığı ilk haftadan beri okuyucusu olduğum Oksijen gazetesinin seçkin yazar kadrosuna bu sayıdan itibaren ekonomi-finanans alanındaki yazılarımla katılmaktan onur duyduğumu belirterek başlamak isterim. 32 yılı aşan meslek hayatımda edindiğim Türkiye ekonomisi ve finans dünyası bilgi birikimini yazılarımla aktarmaya çalışacağım. Bankaların hazine ve ekonomik

**Haluk
Bürümcekçi**

araştırmalar bölümlerinde geçen profesyonel çalışma hayatımda ve son beş yıldır bağımsız araştırma şirketimde devam eden mesaimde olduğu gibi, konulara veriyeye dayalı ve objektif olarak yaklaşmaya ve sorgulayıcı olmaya devam

edeceğim. Finans sektöründe en eski profesyonel ekonomist olmam nedeniyle belki az çok tanınıyorumdur. 2019 yılından beri Merkez Bankası'nın yüklü rezerv kayıplarını tamamen kamuya açık verilerden sayısal olarak ortaya koymam ve bu çalışmaların bir çok yorumcu tarafından referans olarak gösterilmesinden sonra tanınırlığım biraz daha artmış olabilir. Bu bağlamda, ilk yazıyı rezerv satışı konusuna yaklaşımımla aktararak başlayacağım.

128 milyar dolar meselesine nasıl yaklaşmalıyız?

Bir merkez bankası'nın piyasadaki döviz alım-satım yöntemleri oldukça standart şekilde belirlenmiştir. Bu kapsamda, TCMB geçmiş yıllar boyunca döviz alım-satımını ya doğrudan müdahale ya da ihale yöntemi ile yapmış, buna ilişkin verileri ise müdahaleyi takip eden 15 iş günü içinde, ihaleleri ise aynı gün açıklamıştır.

Son dönemde ekonomi yönetiminden gelen açıklamalardan anlaşıldığı üzere kamuoyuna herhangi bir duyuru yapılmadan 2017 yılında TCMB ile Hazine arasında yapıldığı belirtilen protokol ve bu protokole bağlı olarak platformlar vasıtası ile yapılmış satışlar şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Ayrıca Merkez Bankası'nın doğrudan işlem yapabildiği bir piyasada "muhabir banka" üzerinden rezervlerinin satılması; yani Banka'nın, rezervlerini ve rezerv yönetimini Hazine'ye (ya da kamu bankalarına) devretmiş gibi bir görüntü vermesi iyi olmamıştır.

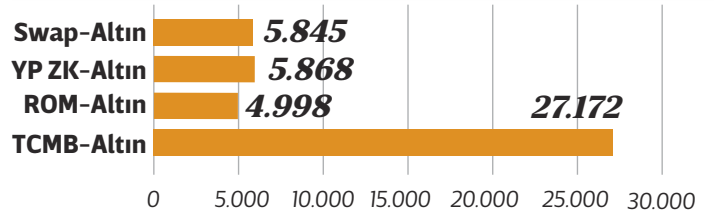
Öte yandan, olayın siyasi boyutunda özellikle muhalefetin bazı kesimlerinden gelen eleştirilere bakıldığında ciddi kafa karışıklığı olduğunu ve konunun özünün anlaşılmadığını vurgulamamız gerekiyor. "128 milyar dolar satılarak harcanmasaydı neler neler yapılırdı" gibi söylemler, sokaktaki vatandaşın ilgisini çekmek için yanlış açıdan muhalefet yapıldığını yansıtır. Zira, 128 milyar dolar bütçe harcamaları için kullanılmış değil, yerleşik ve yerleşik olmayanların döviz talebini karşılamak için satılmış durumda. Dolayısıyla, esasen bu boyuttaki döviz rezervinin 2019 yılı başından beri hangi amaçlarla, tarihlerde ve hangi kurlardan satıldığını bilinmiyor olmasından kaynaklı bir şeffaflık ve hesap verilebilirlik problemi var ortada.

Merkez Bankası'nın kendine ait rezervleri hangi düzeyde?

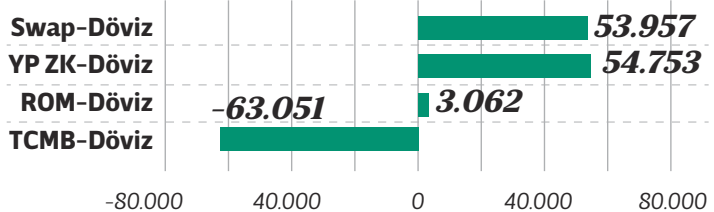
Sonuç olarak, bahsettiğim ilkelere uyulmadan son iki yıllık süreçte Merkez Bankası'nın yüklü rezerv kaybına uğramasına yol açıldı. Peki bu gelişmeler sonrası TCMB'nin kendine ait (satın alınmış, borçlanma ile gelmeyen veya yükümlülük olmayan) rezervleri ne düzeyde?

Bunu da 28 Mayıs itibarı ile açıklanmış veriler üzerinden yapmaya çalışacağım. Öncelikle toplam döviz rezervleri (altın dahil) ve IMF tanımlı net ulusla-

TCMB Altın Rezervleri 43.9 milyar USD

TCMB Döviz Rezervleri 48.7 milyar USD

rarası rezervlerin (NUR) son durumunu vererek başlarsak, bu değerlerin 92.6 ve 12.4 milyar dolar seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu ise, yıl başına göre brüt rezervin 0.6 milyar dolar, net rezervin ise 1.3 milyar dolar aşağıda olduğunu göstermektedir.

TCMB'nin yükümlülüklerinden arınmış rezerv seviyesini görmek için toplam rezervin yanında net rezerv durumuna bakmamız gerekir. Bu bağlamda, IMF ile geçmiş stand-by anlaşmaları sırasında tanımlanan NUR seviyesini takip etmekteyiz. Ancak 2019 yılından beri yurtdışı bankalarla gerçekleştirilen swap işlemleri nedeniyle bu arındırma da yeterli olmuyor. Türev işlem olması nedeniyle bilanço dışında takip edilen bir yükümlülük olan bu işlemlerin, rezervlerin gerçek durumu için ayrıca ele alınması gerekiyor.

Piyasaya döviz satış müdahalelerinin başladığı 2019 yerel seçimleri öncesi hızla azalan rezervlerin oluşturduğu açığı kapamak üzere geliştirilen bu swap "cin fikri" ile konuyu uzaktan takip edenlerin uzun süre rezerv kaybını fark edememesi sağlamıştı. TL ile ABD Doları ya da altının takası anlamına gelen bu işlemlerle "bir taşla iki kuş" da vurulmuş oluyordu. Hem Banka'nın rezervlerini yükseltiyor, hem de karşılığında bankaların TL fonlama ihtiyacına destek

Yabancı, Türkiye'ye sadece döviz getirmiyor

Yukarıda bahsettiğim gibi Merkez Bankası dışında yabancı finans kurumları ile yapılan swap işlemleri de bankacılık sisteminin TL ihtiyacının karşılanması açısından çok önemli. 2019 yılından itibaren BDDK bu işlemlere kısıtlama getirmiş ve bu kanaldan sağlanan fonlama gerilemişti. 6 Kasım 2020'deki ekonomi

yönetimi değişiklikleri sonrası bu kanaldan sağlanan fonlama artmaya başlamış, ancak geçmiş yılların gerisinde kalmayı sürdürmüştü. Rakam olarak değinirsek, 2019 öncesi 250 milyar TL düzeyinde olan bu değer Ekim 2020'de 16 milyar TL'ye kadar düştükten sonra son durumda 100 milyar TL düzeyinde seyrediyor.

göre belirgin bir artışa karşın, Mayıs ayında gerçekleşen dış hat yolcu sayısı 2019 yılı ayısı seviyesinin yüzde 73 kadar altında görünüyör. Ayrıca dış hat yolcu sayısı Nisan 2021 değerinin de hafif altında kalmış.

Bu durum, olası turizm gelirinin Nisan ve Mayıs'ta yaklaşık 800 milyon dolar civarı gerçekleşeceğini ve 2019 yılının aynı döneminin yüzde 60 kadar altında kalacağını düşündürüyor. Turizm geliri açısından esas sezon olan Haziran-Ekim dönemi gerçekleşmeleri ise daha kritik olacak. •

yanıttır. Nisan ve Mayıs aylarındaki duruma ise bazı öncü göstergeleri kullanarak baktık.

DHMI'nin açıkladığı Mayıs ayı yolcu istatistikleri, Türkiye genelinde tüm havaalanlarında iç hatlar için 3 milyon 122 bin kişi, dış hatlar için 2 milyon 438 bin kişi düzeyinde oldu. Geçen Mayıs'ta iç ve dış hat yolcu sayısı 39 bin ve 33 bin kişi ile yok sayılacak düzeyindeydi.

Dış hat yolcu sayısı Turizm Bakanlığı tarafından açıklanan Türkiye'ye gelen turist sayısı verisi için çok önemli bir öncü gösterge. 2020'nin aynı dönemine

3 bin 900 metre uzunluğundaki tünelin inşaatı için Maçka Parkı'nda şantiye kuruldu.

Tünel projesinin sonu karanlık!

Dolmabahçe - Levazım arasını 5 dakikaya indirecek olan tünel projesi artan maliyetleri yüzünden durduruldu. İBB tarafından yapılacak değerlendirmeye göre tünelin akıbeti belli olacak

İstanbul'un en büyük sorunlarının başında ulaşım geliyor. Metro, yeni yol ve tünel projelerine milyarlarca dolar kaynak ayrıldı. Hayata geçirilmesi için düğmeye basılan projelerden biri de tünel inşaatları. Bu kapsamda ilk kez 2006 yılında '7 Tepe 7 Tünel' adı ile E-5, TEM ve sahil yoluna alternatif ana hat oluşturulması planlandı. İlk olarak Kağıthane - Piyalepaşa ile Bomonti - Dolmabahçe Tüneli'nin inşasına başlandı. 2010 yılında ise tüneller hizmete girdi. Bu iki tünelin trafik yükü azaltması üzerine Dolmabahçe - Levazım, Levazım - Baltalimanı, Baltalimanı - Ayazağa, Ayazağa-Çayırbaşı Tüneli ile Kağıthane'den Sarıyer'e kadar 6 tünel bağlantısı ile alternatif bir hat oluşturuldu. 2016 yılında da Dolmabahçe-Levazım Tüneli'ne İBB Meclisi onay verdi.

5 dakikaya inecekti

Dolmabahçe - Levazım Tüneli iki tüp olmak üzere planlandı. İki tüpün toplam uzunluğu 7 bin 800 metre. Tünel ile Taksim ve Kabataş yönünden gelen araçların; Beşiktaş Meydanı, Çırağan Caddesi, Yıldız Yokuşu ve Esentepe trafiğine girmeden Zincirlikuyu-Ortaköy yönüne kesintisiz bir şekilde ulaşabilmesi amaçlandı. Tünel bittiğinde ise Dolmabahçe-Levazım arasında araç yolculuğunun 5 dakikaya ineceği kamuoyu ile paylaşıldı.

Projenin mühendislik ve müşavirlik ihalesini EMAY Mühendislik 11 milyon 458 bin lira bedel ile kazandı. İSPA İnşaat 826 milyon lira bedel ile projenin yapımını üstlendi. Tünelin Maçka Parkı'ndaki giriş çıkış noktasında 199 ağacın taşınacak olmasına çevreciler tepki gösterdi. Eylemlere

4.474.536

İstanbul'daki araç sayısı

rağmen inşaat başladı. Ancak 3 yılda tamamlanması öngörülen projede bazı aksaklıklar yaşandı ve maliyet hesaplamalarının üstüne çıktı. Bunun üzerine İBB projeye ara verme kararı aldı. Uzmanlar tarafından maliyet ve fayda analizi yapıldıktan sonra tünelin akıbetine karar verilecek.

Tekrar değerlendirilemi

İstanbul Ticaret Üniversitesi Ulaşım Sistemleri Müdürü Prof. Dr. Mustafa İlcalı, pandemi döneminde trafik yükünün arttığına ve bu dönemde projenin durdurulmasının olumsuz sonuçlar doğurabileceğine dikkat çekti: "İstanbul trafiği pandemiden olumsuz etkilendi. İnsanlar toplu taşıma yerine kendi araçlarını tercih etti. Bazı güzergahlarda yoğunluk yüzde 50 arttı. Trafikte ilerleme hızı saatte 10 kilometrenin altına düşerse trafik durmuş demektir. Pik saatlerde bu rakamı görmeye başladık. Dolmabahçe - Levazım Tüneli, Barbaros Bulvarı ve sahil trafiğini etkileyecekti. Yoğun trafikte buradan saatte yaklaşık 6 bin araç geçiyor. Bu tünel, araçların bir kısmı için alternatif olacaktı. Maslak trafiğine bile katkısı olacaktı. Ayrıca bu tek tünel projesi değildi, Sarıyer'e kadar devam eden bir projeydi. Bütünlükçe düşünerek kısa, orta ve uzun vadeli projeler üretmeliyiz. Aksi halde 2006 yılında İstanbul'da yaşanan trafik sorununun bir benzerini yaşayabiliriz" •

Trump markası daire fiyatlarını düşürüyor

ABD tarihinin en tartışmalı başkanlarından Donald Trump servetini gayrimenkul geliştiriciliğinden elde etmişti. Ancak 4 yıllık tartışmalı başkanlığı ve görevi devretme sürecindeki olaylar, Trump'ın imajını iyice yere serdi. Bu, Trump binalarını da olumsuz etkiledi.

Amerikan AP Haber Ajansı, Trump'ın ABD'deki 15 binasında son 11 yılda yapılan 4 binde fazla daire alışverişini inceledi. Bazı binalarda inanılmaz fiyat düşüşleri tespit edildi.

Örneğin Lane Blue adlı bir gayrimenkul yatırımcısı Trump Las Vegas binasından Mart ayında 160 bin 500 dolara bir stüdyo daire aldı. Stüdyoyu Lane Blue'ya satan kişi 2008'de tam 510 bin dolar ödemişti.

Nilufar Kabir, fiyat düşüşünü fırsat gören bir başka yatırımcı. Kabir, Chicago'daki Trump International Hotel and Tower'daki nehir manzaralı 1+1 daireyi

New York'taki Trump binası

680 bin dolara satın almış. Ona satan kişinin daireyi alırken ödediği fiyat bir rakamın yüzde 20 üzerinde.

Çarpıcı bir örnek de Manhattan'daki Trump World Tower'dan. New York'ta yaşadığı dönemde Donald Trump'ın da sürekli oturduğu bu binadan 2+1 daireyi 3 milyon dolara satın alan otomobil satıcısı Lou Sollecito, adeta ellerini ovuşturarak anlatıyor. "Binadaki insanların yüzde 50'si buradan ayrılmak

istiyor. Bir de benim gibiler var. Harika bir fırsat oldu benim için." Empire State Building'i gören daireyi Sollecito'ya satan kişi 1 milyon dolar zarar etti.

New York'taki emlakçılara göre, bölgeden daire satın almak isteyen yatırımcılar Trump ismini duymak bile istemiyor. Trump Palace'ta daire olan Gary Gabriel "Binadan adını silerse çok memnun olacağım. Adı Trump olan bir binada yaşamak çok aşağılayıcı" diyor. •

M. Serdar Kuzuloğlu

serdar@kuzuloglu.com

Merhaba

Ön hazırlık döneminde içinde yer almam için davet almış olmama rağmen, o dönemki yoğunluğum sebebiyle Oksijen ailesine katılamamıştım. Her hafta “acaba bu hayhuy içinde kaçıracağım neler var” merakıyla alıp, keyifle okuduğum bu yayında (gecikmeli de olsa) yer almak benim için büyük bir gurur ve heyecan. Seneler boyu birlikte çalıştığım meslektaşlarım, arkadaşlarım, dostlarımla aynı çatı altında yeniden buluşmak ise tarifsiz bir mutluluk.

Sayfada yer alan haberlerin ayrıntıları için QR kodu okutabilirsiniz.

Bundan böyle ben de “hafta boyunca gözden kaçanların” çetelesini kendimce tutmaya çalışacağım.

ASENKRON ÇALIŞMA:

“Uzaktan çalışma”, mevcut çalışanların mevcut işlerini, geleneksel düzeni mümkün olduğunca koruyarak internet üzerinden yürütmesini temel alıyor. Asenkron çalışma ise süreçlerin mesai günleri ve saatlerinden bağımsız yürümesi anlamına geliyor. Bu düzende herkes kendi sorumluluğunu yine dijital araçlar üzerinden; ancak kendi belirleyeceği iş / yaşam düzenine göre yürütüyor. Elbette sorumluluklarını yerine getirme ve proje takvimine uymak şartıyla. Dolayısıyla asenkron çalışmada çoğu uzaktan çalışanın kabusu haline gelen Zoom ve türevi uygulamalarla toplantılar da tarihe karışıyor. Bu düzende farklı coğrafyalardan ekiplerin bir arada çalışması daha kolaylaşırken iletişim yetenekleri de hiç olmadığı kadar belirleyici hale geliyor.

HİBRİT / KARMA ÇALIŞMA:

Pandemi koşullarının zorlamasıyla (genellikle evlere kapanarak) uzaktan yürütülen işlerin en azından bir bölümünün normalleşmeyle birlikte yine uzaktan (ama bu sefer eve mahkum kalmadan) yapılabilir. Bunun mümkün olduğu kurumlarda çalışanların ofisleri, yönetimin ya da kendilerinin belirleyeceği bir düzende kullanmasına “hibrit çalışma modeli” diyor. Bu dönüşümlü kullanımın daha küçük ofis alanlarında daha düşük maliyetle çalışmayı mümkün kılması ve çalışan memnuniyetinin artması gibi yansımaları bulunuyor.

Haftanın TORTUSU

- Her çeyrekte yüzde 35’in üstünde büyüyen Hindistan e-ticaret hacminin 5 yıl içinde 200 milyar dolara ulaşması bekleniyor. 2007’de kurulan ve yüzde 77’si ABD merkezli perakende devi Walmart tarafından satın alınan ülkenin hakim e-ticaret platformu Flipkart, Japonya merkezli yatırım şirketi Softbank ve bazı varlık fonlarından toplam 3 milyar dolarlık yeni bir yatırım daha alarak konumunu güçlendirdi.
- E-ticaret devi Amazon’un kurucusu (ve dünyanın en zengin insanı) Jeff Bezos, aynı zamanda 2000 yılında kurduğu Blue Origin adlı bir uzay şirketine de sahip. Bezos, bu hafta Instagram hesabından yaptığı bir paylaşım ile önümüzdeki ay gerçekleştirilecekleri ilk insanlı uzay seyahatinde kardeşiyle birlikte yer alacağını açıkladı.
- 7 Mayıs’ta, Rusya merkezli olduğu iddia edilen DarkSide adlı hacker ağı tarafından yüklenen bir virüs sebebiyle ABD’nin en büyük petrol ve doğalgaz

- Hawai’de faaliyet gösteren gözlemevinin son raporuna göre atmosferdeki karbondioksit oranı son 4 milyon yılın en yüksek seviyesine ulaştı. Böylelikle Covid-19 sebepli küresel kapanmanın dahi iklim

boru hattı işletmesi Colonial Pipeline’in faaliyeti durmuş, 17 eyalet yaksız kalmıştı. Hackerların virüsü etkisiz hale getirmek için istediği (yaklaşık 4,5 milyon dolar tutarındaki) 75 Bitcoin’i ödeyen şirket, bu hafta FBI’nı yardımıyla paranın tamamını geri aldı. 23 farklı noktaya dağıtılan kripto paranın izini süren FBI ajanları, yatırıldığı son e-cüzdanı tespit ederek paranın tamamına el koydu.

- AB ülkelerinde plastik çatal-bıçak-kaşık üretiminin, ithalatını ve kullanımını tamamen yasaklayan düzenleme 3 Temmuz’dan itibaren yürürlüğe giriyor. “Tarihi eser” kapsamına girmek üzere olan bu kategoriye ait ürünler 2021 Londra Tasarım Bienali’nde Kai Linke ve Peter Eckart adlı iki Alman sanatçının imzasıyla “arkeolojik eser” olarak sergilenmeye başlandı.

- ABD’de faaliyet gösteren gözlemevinin son raporuna göre atmosferdeki karbondioksit oranı son 4 milyon yılın en yüksek seviyesine ulaştı. Böylelikle Covid-19 sebepli küresel kapanmanın dahi iklim

Ürpertici bekleyiş: “Normalleşme”

Dünyanın bir kısmı oksijen tüpü yokluğundan hastane kapılarında hayatını kaybedenlere, diğer bir kısmı ise hangi aşının daha etkili olduğunu tartışanlara ev sahipliği yapıyor. Ne var ki pandeminin hastalık ötesinde “yan etkileri” de var

2019 yılının Aralık ayında hayatımıza sinsice giriveren Covid-19, resmi rakamlara göre dünya genelinde 174 milyon kişide kendini gösterdi ve 3 milyon 740 binden fazla insanı aramızdan ayırdı. Ortaya çıkış şekinden tedavi yöntemlerine kadar hakkındaki hemen her ayrıntıya yönelik tartışmalar hala sürüyor. İlk günden bu yana varlığını koruyan gündem maddelerinden biriyse “yeni normal”.

Eğitimin iş yapış şekillerine dek yaşamı kökten değiştiren bu sürecin ardından yeni bir düzenin kurulacağına kimsenin şüphesi yok. Fakat nasıl olacağı konusunda kafalar epey karışık. İş ve eğitim dünyası, dijital araçların yardımıyla gemisini bir şekilde yüzdürmeye devam eder gibi görünse de kimsenin tam anlamıyla memnun olduğunu söylemek mümkün değil.

Teknolojik araçlara sahip olan ve olmayanları temsil eden dijital uçurum, bu süreçte kendini bütün çıplaklığıyla ortaya koydu. Teknolojiye sahip olup kullanabilenler ile ondan mahrum kalanların farkı hiç olmadığı kadar belirginleşti.

Masraflar arttı

Dil algımızda hep olumsuz çağrışımlara sebep olan “mesafe” ve “uzak” gibi sözcüklerin talep edilen şeyler haline gelmesinin özellikle iş dünyasında ilginç yansımaları oldu. Senelerdir tartışılan “uzaktan çalışma” meselesinin pekala mümkün olduğunu öğrendik. İş denen şeyin -en azından bir kısmının- işyerinde olmadan yürütülebileceğini de. Ne var ki bu yeni hal farklı sorunları beraberinde getirdi: Çoğumuzun evinde çalışabileceği bir ortam yoktu. Eğitimin ve işin bir arada yürüdüğü bir evin gündelik sorumlulukları da masrafları da arttı.

Bu dönemde kimilerimiz hayatında kapısından dahi girmedikleri kurumlara mülakat yaptı, kabul edildi, çalıştı; hatta yine masasında bile oturmadan ayrıldı. Bu bocalamaların ardından hastalığa karşı önleyici aşaların geliştirilmesiyle birlikte yeni döneme yönelik son viraja girilmiş oldu. Şimdi herkesin kafasında aynı soru var: “Yeni normal nasıl olacak?”

Uzmanların çoğu eğitim ve iş dünyasında eskiye (normal?) dönüş sürecinin epey sancılı geçeceğini öne sürüyor. Aşılınmış ve aşılınmamış kişilerin bir arada nasıl olacağı hala belirsiz. Ser-

çalışan bir karşı bildiri hazırlayarak Cook’a sundu. Sular henüz durulmuş değil.

bestleşmesi durumunda kurumlar çalışanlarını aşılayacak mı, aşılınmayan kişilerin çalışmasına izin verilecek mi; hatta işe alımlarda aşı olma şartı aranacak mı gibi pek çok soru havada asılı duruyor.

Dahası, azımsanmayacak bir kitle işyerinden uzakta bir yaşamın devamından yana. Çalışanların ofis masraflarından “kurtulan” bir grup işveren de buna dahil. Dolayısıyla “asekron” ve “hibrit / karma” çalışma gibi kavramlar yakın gelecekte gündemde epey yer tutacak gibi görünüyor.

Apple’dan ofise davet

Çoğumuzun hayatını “mesafeli” şekilde sürdürmesini sağlayan teknoloji şirketlerinin bu konudaki adımları bu yüzden belirleyici olacak. Bu yüzden ilk adımları atan Facebook, Google ve Apple gibi devlerin izini iyi takip etmek gerek.

Örneğin Apple CEO’su Tim Cook, eylül ayından itibaren pazartesi, salı ve perşembe olmak üzere haftada 3 gün ofisten çalışılacağını bildirdi (Dünyanın dört bir yanındaki ofisleri bir yana; firmanın inşası 2017’de tamamlanan “Apple Park” adlı yeni genel merkezinin 5 milyar dolara mal olduğunu hatırlayalım). Cook, aynı duyuruda kesintisiz uzaktan çalışma süresini senede 2 hafta ile sınırladı.

Çalışanların itirazları da gecikmedi. Kendilerinin umursanmadığını, fikirlerinin sorulmadığını düşünen binlerce

meseleler”. Bunun Türkiye kadar Twitter için de sorun olduğu raporda altı çizilen konular arasında.

- Apple, bu hafta gerçekleştirdiği WWDC etkinliğinde mobil işletim sistemi iOS’in 15. sürümünü tanıttı. Markanın sadece kendi cihazlarında çalışan iletişim uygulaması Facetime, bu sürümden itibaren Android cihaz kullanıcılarla da uçtan uca kriptolu görüşme imkanı sunacak. iOS15’in sonbaharda hizmete girmesi bekleniyor.

- Modern çağın en amansız hastalıklarından Alzheimer tedavisine yönelik bir ilaç ABD’de ilk kez onay aldı. Aducanumab adlı ilaç, beyindeki plak oluşumunu engelleyerek hastalıkla mücadele ediyor. Dünya genelinde 30 milyondan fazla Alzheimer hastası var.

- ABD / San Diego Üniversitesi’nden bir grup bilimci, hedeflenen bakterileri öldürmeye programlı virüs üretmeyi başardı. Bu yöntemle antibiyotiklere dirençli bakteriyel hastalıklarla mücadele mümkün olacak. ●

0 rahatsız pantolonları giymem artık

PILITA CLARK Financial Times

Geçen hafta kapanma sürecinde dibe vurdum. Bütün gün çalıştığım evden ilk kez çıkmıştım ki ayaklarıma bakınca birinde spor ayakkabı, diğerindeyse Ugg botların olduğunu fark ettim.

Herhalde masada çalışırken ayaklarımda Ugg botlar vardı ve dışarı çıkmadan önce tam ayakkabı değiştirirken işyerinden gelen telefon kafamı dağıttı. Ayakkabılar da Ugg botlar kadar rahat olunca, sokağa çıkana kadar fark etmemişim. Böylece işyerindeki giyim kazazedelerine ben de katılmış oldum. Yine de bu olay geleceğe dair kaygılarımın yanında çok önemsiz kalıyor.

Aşı süreci hayatı normale döndürmeye başlarken, benim gibi düşünener risk altında. Bundan sonra terliklerimizi ve diğer evden çalışma konfor unsurlarını bir kenara bırakıp yeniden haftada 5 gün ofise gitmek gerekecek.

Amerikalıların kusursuz tabiri

Amerikalılar bu durumun neden olduğu dehşeti kusursuz bir şekilde ifade eden “rahatsız pantolon” tabirini icat etti. Aslında fermuarlı, düğmeli veya beli lastiksiz pantolonları ifade eden bu tabir, evden çalışanların bir yıldır giydiği tayt ve eşofman gibi yumuşak pantolonların zıt anlamı olarak kullanılıyor.

Yani “yeniden rahatsız pantolonlar giymek” zorunda kalmanın başka bir anlamı var. Yapılan anketlere göre çalışanların çoğu tam zamanlı ofis işine dönmek yerine evden çalışmaya devam etmek istiyor.

Yani geçirtilen kahvaltılar ve bir yandan toplu taşımaya yetişmek için acele ederken diğer yandan da prezantabl ama rahatsız giysiler bulma telaşı... Çalışamayacak kadar gürültülü bir masaya oturmaktan, özel bir konuşma için tuvalete gitmekten başka çare bırakmayan ortamlardan bahsetmiyorum bile.

Tam da bu yüzden, geçen hafta Avrupa’da yapılan bir ankete göre, ofis çalışanlarının yüzde 75’i, patronların personeli ofisten çalışmaya zorlamasının kanunusuz olduğunu düşünüyor. Elbette bazıları, özellikle de yeni işe girenler ve gençler, pek tanımadıkları veya bir şeyler öğrenmeye ihtiyaç duydukları iş arkadaşlarıyla aynı ofiste bulunmaya can atıyor.

Açıkçası iş arkadaşlarını yeniden kanlı canlı görmeyi ve işyerindeki “çalışma vizitisi” ben de özledim. Apple’ın patronu Tim Cook da geçen hafta personeline hitaben yazdığı ve Eylül itibarıyla haftada en az üç gün ofise gelmeleri gerektiğini söylediği e-postada bu “vizitiden” bahsediyordu.

Çalışan-işveren restleşmesi...

Ama beş günün ofiste geçtiği haftalara geri dönmek isteyen var mıdır emin değilim. Haftanın en az iki-üç günü evden çalışma imkanına sahip olmak isteyen çalışanlar ile her şeyin 2020 öncesi gibi sürmesini isteyen işverenler arasında restleşme yaşanacağı benziyor.

Apple gibi çok ragbet gören, iş başvurularıyla dolup taşan bir şirketin kendi şartlarını rahatça kabul ettirmesi beklenir. JPMorgan gibi bir Wall Street bankasının da öyle. Zaten bankanın CEO’su Jamie Dimon geçen ayki bir konuşmasında uzaktan çalışmanın gençler, kurumsal kültür, fikir üretimi veya “koşuturma severler” için iyi olmadığını söylemişti.

Ama pandeminin uzaktan çalışma konusunda başlattığı düşünce devrimi, işverenlerin ofiste her zaman hazır bulunulması talebinin eskisi kadar kolay karşılık bulmayacağını gösteriyor. ABD merkezli Globalisation Partners şirketinin CEO’su Nicole Sahin, “Bence sorunsuz bir geçiş olmayacak” diyor. “Herkesi ofiste tutmaya kalkarlarsa, istihdam edecek insan bulmakta zorlanırlar.”

Bu durumdaki şirketler için karma çalışmanın bilinmez sularına atlamaktan başka çare görünmüyor. Bu usule göre personel hafta boyunca ev ile ofis arasında yer değiştiriyor.

Şimdilerde işyerlerindeki en yaygın sorulardan biri, bu düzenin tam olarak nasıl uygulanacağı. Maliyeti karşılanabilir mi? Ofis yerleşimleri ne olacak? Herkesin eski masaları duracak mı ortak masalar mı paylaşılacak? Bütün personelin aynı günlerde gelmesi mi daha iyi olur? Üstelik daha yolun başındayız. Bu soruların cevabını neredeyse hiçbir şirket bilmiyor, ama birçoğu yakın gelecekte ister istemez öğrenmek zorunda kalacak. ●

BÖLÜM 2
FETHİYE
GEZİ
REHBERİBahar
Akıncı

@baharakinci

Fethiye'li köylerini, ormanlarını, denizlerini korumak için canla başla mücadele etse de yeni yapılaşmalar, doğaya bırakılan çöpler ve art arda yapılmak istenen marinalar özellikle Temmuz ve Ağustos'ta bölgenin hem gereğinden fazla göç almasına hem de yoğun trafiğe ve kirliliğe yol açabiliyor. Bu nedenle özellikle yaz aylarında en iyisi Fethiye'nin doğa içindeki köylerinden birini tercih edip birkaç günlük huzurlu bir seyahat planlamak.

Geçen hafta Fethiye merkezinde, kral mezarlarından restoranlara, yarımada koylarından oteller ve hostellere uzanan bir rehber okumuştunuz bu sayfada. Bugün sıra, Fethiye'de çok sevdiğim, sanat, tarım, gastronomi ve doğa ile beslenen, bozulmamış iki köyünde. Sit alanı ya da tarım arazisi üzerine kurulu bu yerler umarım ki imara açılmadan korunur. Ya da imarsız kaçak yapılaşmanın artmasına müsaade edilmez.

GİZLİ KOYLAR, NEFİS SOKAKLAR: KAYAKÖY

Kayaköy'ü ancak orada iki ay yaşadktan sonra tam anlamıyla keşfettim. Kayaköy, büyüleyici bir yamaca yayılan terk edilmiş taş evlerden ibaret sanılsa da vadiye aslında üç nefis köyden oluşan bir hayat var. Keçiler, Kınalı ve Belen köylerinin yer aldığı vadi, belediye sisteminin değişmesiyle köy statüsünden çıkıp mahalle haline gelmiş. Özellikle ara sokakları halen tarım yapılan, keçilerin otladığı geniş arazileri olan Belen Köyü, muhteşem manzaralar sunuyor.

Kayaköy'ün iki tepe üzerinde yer alan terk edilmiş bölümünün yerleşim tarihi 1500'lü yıllara dayanıyor. Antik Karmilassos kenti üzerine yeni bir kent olarak inşa edilmiş. Aslında Rumların ağırlıkta olduğu bir nüfus yapısı varmış. Ama mübadele yılları ile bu durum değişmiş. Boş evlere bakıp hüznülenmemek mümkün değil.

Kayaköy, daracık sokaklarında birçok yabancı turiste rastlayacağınız, sunduğu harika

İzela'nın
menüsünden

manzaraları izlemeye doyamayacağınız bir adres. Tepeye tırmanıp doğanın hediyesi güzelliklerin tadını çıkarmak paha biçilemez. Fethiye merkeze 5-6 kilometre uzaklıkta. Göreceğiniz tarihî evler, birbirinin güneşini kesmeyecek şekilde yapılmış. Çoğu, uzun zamandır kullanılmayan evler koruma altında. Ancak maalesef öncesinde çok tahrip olmuşlar. En büyük hasarı da hazine arayanların yaptığı kazılar vermiş.

En güzel restoranlar: Kahvaltı ve ekşi ekmek için **Senit Ekmek** (www.senitekmek.com); tüm ürünlerin yöreden elde edildiği, asmalar altında sürdürülebilir Anadolu ve Ege mutfağını harmanlayan, son derece başarılı **İncir Kayaköy** (www.incirkayakoy.com); söminesi, Kayaköy evlerini gören bahçesi ve mevsimsel taze ürünleri ile **İzela Restaurant** (www.izelagunaysgarden.com); eskiden İngilizlerin gözdesiyken şimdilerde Türk misafirlerin de çok sevdiği, incelikli bir taş evde yer alan **Lebessos Wine Haus** (www.lebessos.com); Kendilerini "Kaya'nın dibinde, köklerini arayan, endüstri ile mesafeli yiyecek-icecek dükkanı" olarak tanımlayan **Roots (Kök) Kayaköy** (0532 357 79 43) ve mangalda kendin pişir kendin ye et sevenlerin vazgeçilmez adresi geniş bahçeli **Cinbal Kebap** (www.cinbal.com). **Spor ve yüzme:** Kayaköy, Likya Yürüyüş Yolu'nun ana duraklarından. Buradan başlayıp Likya Yolu işaretlerini takip ederek Antalya'ya kadar yürüyebilir ya da Kayaköy meydanından

başlayarak Gemile Koyu ve terk edilmiş bir manastır olan Afkule'ye doğru yaklaşık 10 kilometre sürecek yürüyüşler yapabilirsiniz. Haritadaki ismi ile Gemiler Koyu ve onun tam önünde yer alan Denizler Azizi St. Nicholas'ın gizem dolu adası, enfes bir romantizm sunuyor. Kayaköy'den batıya doğru devam eden yol sizi ormanların içinden Gemiler Koyu'na

dek götürüyor. Burada atıştırmalık, giyinme kabini gibi ihtiyaçlarınızı karşılayabileceğiniz bir işletme var. Üzerindeki tarihî kalıntılar denizin içine kadar inen St Nicholas Adası'nın 3. yüzyılda meydana gelen depremlerle su altında kaldığı biliniyor. Koya inen araç yolu üzerinde yer alan 4 kilometrelik bir patika ile Darboğaz'a varılıyor ancak inmesi ve tırmanması oldukça zahmetli! (Yazar burada koyu çöp bırakan insanlardan korumak istiyor, sadece geçen yaz yürüyerek yarım saatte inilen koydan 2 ton çöp toplandı). Kayaköy'den yine zorlu bir yolu yürüyerek ulaşabileceğiniz bir diğer koy ise Soğuk Su. Belen girişindeki **Fethiye Atlı Spor Kulübü**'nde binicilik dersleri ve at binenler için antrenman olanakları var. (www.fethiyeatlisporkulubu.com)

Şık konaklama önerileri: Kayaköy'deki en popüler konaklama seçeneği, genelde Airbnb ya da mustakillavilla.com üzerinden bahçe içindeki havuzlu villalardan kiralamak. Dikkat! Temmuz ve Ağustos aylarında evlerin kiralari günlük 4 bin TL'ye kadar çıkabiliyor ancak dört ya da sekiz kişilik bu villaları geniş aile grupları kirayı paylaşarak konaklama yoluna gidiyor. Bahar aylarında ise konaklama fiyatları dört kişi için günlük 2 bin TL dolaylarında. **House of Bee**, **Villa France**, **Villa Lavanta**, **Villa Rio**, **Villa Pisa** bahçesi ve mimarisi güzel villa seçeneklerinden bazıları... Belen girişinde bulunan **Villa Rhapsody** ise 16 odalı bir aile işletmesi. Şık bahçesi ve mimarisiyle bir İtalyan malikanesini andırıyor. 2021 fiyatları gecelik 2 kişilik oda + kahvaltı + 5 çayı 550 TL civarında. (www.villarrhapsody.com) Kayaköy'ün tarihî evlerine tepeden bakan bir yamaçta bulunan **Ada Dreams History** isimli işletme haziran ortası açılıyor. 5 yıldır anıtlar kurulu iş birliği ile restorasyon gören yedi taş evden oluşuyor. Her bir evin kendi havuzu, terası ve jakuzisi bulunuyor. www.adadreams.com

Ekonomik konaklama önerileri: Alanında tek olan **Kayaköy Sanat Kampı**, yemyeşil ağaçlarla çevrili. Duşlu tuvaletli taş odalarda ya da ahşap bungalovlarda konaklarken resimden heykele, fotoğrafta seramiğe pek çok sanat atölyesine ya da ritimden yoga'ya pek çok bedensel disipline katılabilirsiniz. (Kamp dönemleri için www.sanatkampi.com) Kayaköy'ün tarihî evlerine bakan bir vadiye yer alan **Kayaköy Jungle**, ahşap ve taş bungalov ve karavanlardan oluşan, hamaklı, bol ağaçlı, tarım da yapılan bir kamp alanı. (www.kayakoy-jungle-camping.business.site) Yine ahşap bungalovlardan oluşan **Yel Değirmeni**, ekonomik ve keyifli bir alternatif (www.yelde-girmeniotel.com) Kayaköy Keçiler mahallesinde yer alan 9 odalı, havuzlu, bahçeli çok tatlı konuk evinin ismi **Misafir Evim**'de haziran ayında oda + kahvaltı konaklama ücreti 250 TL. Aile odaları da bulunuyor. (www.misafirevim.com)

Fethiye'nin
iki incisi
Kayaköy
ve Yanıklar

Soğuk Su Koyu

Kayaköy
Jungle

Fethiye'nin merkezinden sonra, sırada sanat, tarım, gastronomi ve doğa ile beslenen, bozulmamış iki köy var. Tarihî kalıntılar arasından denize adımınızı atmak ya da yeşil ve maviyi ayıran uzun kumsallarda zamansızlığı hissetmek için görülecek yerler...

BİR UCU DENİZ, BİR UCU PORTAKAL BAHÇELERİ: YANIKLAR

Yonca Lodge

Yanıklar, Fethiye merkezine yaklaşık 30 kilometre mesafede. Portakal bahçelerini, leylek yuvalarını ve sığla ağaçlarının çevrelediği dereyi izleyerek Karaot Plajı'na ulaşabileceğiniz, cennetten bir köşe. Türkiye ekoturizm rotaları için pilot bölgelerden biri. Yüzünü hızlı gece hayatına ya da kitle turizmüne değil, doğaya ve tarımsal turizme dönmüş. Trekking, yoga, şnorkel, dalış, bölgede yapılan aktivitelerden birkaçı.

Konaklama Seçenekleri:

Ekolojik Otel: Ördekler, meyve ağaçları, keçiler, tarım alanı ve tarladan sofraya ürünler sunan sağlıklı bir mutfağa sahip denize sıfır **Yonca Lodge**, kitabınızı alıp gitmek isteyeceğiniz

bir tesis. Alan o kadar büyük ki kimse kimseye değmiyor. Kıyı kanununa saygılı. 11 yaş üzeri çocuk misafir kabul edilmiyor. (www.yoncalodge.com)

Çocuklu aileler için: Denize sıfır bir resort otel olan **Club Tuana**, özel geniş oyun alanları, su parkları, doğası ve üç katlı ferah yatay bloklardan oluşan mimarisiyle hizmet veriyor. (www.clubtuana.com)

Doğa içinde ekonomik kamp seçenekleri: Yanıklar Köyü'nde Pastoral Vadi ve Yeşil Vadi gibi kamp ve çadır işletmeleri bulunuyor. Ancak hijyen hakkında olumlu şeyler söylemek biraz güç. **Doğa Kamp Yanıklar**

ise denize sıfır, Karaot Plajı kumsalında, kendi çadırınızla gidebileceğiniz veya çadır kiralayabileceğiniz düzgün ve daha temiz bir kamp alanı. Kendi çadırınızla gittiğinizde iki kişilik çadır 100TL; dört kişilik çadır 120 TL. Her çadıra elektrik, buzdolabı veriyorlar ve fiyata dahil (doğa-kamp-yanklar.business.site)

Plaj: Karaot Plajı, Yanıklar Köyü'nün denize girilen sahil bölümü. Çakıl ve taşlardan oluşan plaj bölümü, denizin kara ile buluştuğu noktada kuma dönüşüyor. Mavi ile yeşilin kucaklaştığı Karaot sahili, bir uçtan bir uca yaklaşık 7 kilometre.

Club Tuana

Karaot Plajı

Yasaklara rağmen **canlı**

Sezonun başı olmasına rağmen, **Bodrum**'daki ilk haftamda anladım ki insanlar tatili ve normalliği özlemiş

Bodrum seyahatimin ilk haftasını tamamlamak üzereyim. Genel izlenimim şöyle: Henüz çok kalabalık olmasa da, bazı mekanlar tam açılmasa da, hayat yasaklarla birlikte canlı.

Belki bu yazıyı okuduğunuz anda sınırlamaları biraz gevşemiş olabilir ancak saat 21.00 yasağı gerçekten çok can acıtıcı. İşletmeler kan ağlıyor, tatil yapanlar için de çok sevimsiz. Güneş tam olarak batmadan tüm ışıklar sönüyor ve gerçekten iç karartıcı bir durum oluşuyor. Umarım yakın zamanda daha normal bir duruma dönülür.

Herkesin merak ettiği, fiyat ve hesap konusuna gelince... Evet, Bodrum İstanbul'dan pahalı. Ancak özellikle bu sene bazında kimseyi de çok eleştirmek istemiyorum. Kısacık bir sezon, yaklaşık 14 aydır hiç iş yapamayan işletmeler, geleme-yen yabancı turist ve en önemlisi yaklaşık yüzde 50 zam gelen malmeme maliyetleri... Ortaya çıkan sonuç bu.

Her an bir ünlü çıkabilir Lucca By The Sea

Çok güzel olmuş. Kendinizi Güney Fransa ya da Capri Adası'nda bir yazlık lokantada gibi hissediyorsunuz. Her an karşınıza dünyanın her yerinden ünlü insanlar çıkabilir. Menü Akdeniz ve

deniz mahsulleri ağırlıklı. Yediğim her şey çok güzeldi. Özellikle istakoz mini burger, ev yapımı sarımsaklı ve hafif acılı aioli sosu ile harikaydı. Ve tabii Cem Mirap başta olmak üzere tüm ekip büyük çaba sarf ediyorlardı.

Fiyatlar bu sezon için makul Köşebaşı Türkbükü

Nefis bir lokasyonda, Türkbükü sahilinin en güzel noktalarından birinde, denizin üzerinde kebab ziyafeti için mü-kemmel bir dükkân olmuş. Gündüzleri de Hola Beach olarak hizmet veriyor. Sevgili Ali Akkaş'ın nasıl özendiği belli. Yemekler gerçekten çok iyi. Özellikle Bodrum'da kebab özleyenler için bulunmaz fırsat. Çöp şişi tavsiye ederim. Fiyatlar bu sezonki genel Bodrum'a göre makul. Hatırlatmakta fayda var, en salaş lokantalarda bile içkili bir yemekten kişi başı 300 TL altında çıkmak imkansız gibi.

Tüm günü geçirmeye uygun Colonie Beach ve Blue Topaz

Yalıkavak Tillkicik koyunda yepyeni bir mekan. Girdiğiniz andan itibaren kendinizi iyi hissediyor ve huzur dolu yorsunuz. Hem plaj, hem harika bir plaj

lokantası, hem de akşam yemekleri için müthiş lezzetlerle dolu bir iskele lokantası. Ben görür görmez bayıldım. Tüm gününüzü geçirebileceğiniz harika bir mekan olmuş. Yiyecek- içecek dünyasının çok sevilen isimlerinden Yücel-Gülen Özalp çifti ve Kadir Alkan ortaklığında kurulan mekan bu yazın en popüler yerlerinden biri olmaya aday.

Cennet'in en güzel yerinde Türkbükü Voyage

Daha önce Hilton olarak hizmet veren otel, bu sene Voyage. Burada uzun süre vakit geçirdim ve hem hizmet hem de lezzetten çok memnun kaldığımı söyleyebilirim. Üstelik bir tüyo daha: Seneye kendi sınıfının en üst segmenti olan Maxx Royal olarak hizmet verecek. Cennet Koyu'nun en güzel noktalarından birinde.

Bodrum'un klasiklerinden biri Divan Bodrum

Divan otelleriyle, anılarımın getirdiği duygusal bir bağım vardır hep. Özellikle bu otel benim için önemli. Önümüzdeki hafta daha detaylı yazmayı planlıyorum. Klasik Divan titizliği, hep lezzetli yemekleri ile yine Bodrum'un klasiklerinden biri. Yemek detayları haftaya. •

Yazlıkçılara göre Bodrum'un çevre derdi “başkalarının sorunu”

Dünya Çevre Günü'nde Bodrum'un beş noktasında eylem yapıldı. Aktif katılımcılardan Melek Köni Oksijen için yazdı

5 Haziran Dünya Çevre Günü'nde, Kent Konseyi Çevre ve Ekoloji Meclisi'nin çağrısıyla, TMOOB, MUÇEP, Gümüşlük Forumu gibi sivil toplum örgütleri, Usuluk (Torba), Ortakent, Cennet Koyu (Göltürkbükü), Ali Hoca Burnu (Turgutreis) ve Gümüşlük'te birer eylem yaptılar. Ben, Gümüşlük etabındakine katıldım.

Eylem neye karşı yapılmıştı:

- Gümüşlük'te, çevresel sorunlara neden olan atık su arıtma tesisini aktarma tesisine dönüştürmek için yapımı başlamış olan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından ÇED raporu verilmiş bir projenin, bugünkü halinden de fazla yük getirecek yeni bir projeye dönüştürülmesi;
 - Değişiklik için yasal olarak tekrar ÇED raporu alınması mecburiyetinin göz ardı edilmesi;
 - Yeni projenin, mavi bayraklı, 3 bin yıllık Antik Myndos plajına onarılmaz zararlar vereceği öngörüsü;
 - Gümüşlük halkına günlük 50 bin TL, aylık 1,5 milyon TL gibi bir ek mali yük getirecek olması...
- Bir süredir Yarımada'daki çevre eylemlerini takip eden biri olarak

Bodrum'daki sivil toplum hareketinin şöyle bir güçlü yanı olduğunu gözlemliyorum: Eylemler, entelektüel düzeyi yüksek, çevre talanı özelinde örgütlenmiş, iletişim içinde olan meslek örgütleri ve gönüllü aktivistlerce organize ediliyor. Yıllardır birlikte çalışan, birbirini tanıyan, dediğinin arkasında yasalarla ve dokümanlarla duran bir kitle.

Ancak Bodrum nüfusunun büyük kesimini oluşturan yazlıkçılar bu konularla ilgili değil. Tüm

Eylemlerde tüm olaylar takip edilip dillendiriliyor. Ama tahribat çok hızlı yayıldığı için atı alan Üsküdar'ı geçiyor.

bu yasadışılık ve talan “başkalarının” sorunuymuş, yasa tanımazlığa direniş “başka grupların işiymiş” gibi bakılıyor. Şiddetli polisiye ve cezalandırma yöntemleriyle sindirilmiş bir gençliğin, Z kuşağının ve halkın katılımı eksik. Hep “başkaları” gelip kurtarsın diye bekleniyor.

Ayrıca konunun imza kampanyası, sosyal medya, gazete haberleriyle güncel tutulması, TV'de kamuoyuna anlatılması kısmı zayıf kalıyor. Eylemcilerin, “PR, sosyal medya, basın komisyonu”na da ihtiyacı var.

(Bodrum Savunması aktivisti Köni, bir yıldır çevre ve kentleşme sorunlarıyla ilgili eylemlere aktif olarak katılıyor)

VitrA

VitrA V-Agent ile virüslere yer yok

Etkisi Kuzey Amerika Seramik Konseyi'nce kanıtlanmış akıllı yüzey teknolojisi V-Agent ile tüm yaşam alanlarında güvenli hijyenin tadını çıkarın.

Göcek denizcilğe ilk adım atacaklar için eşi olmayan bir eğitim alanı. Ancak son yıllarda Göcek Körfezi bu özelliğini kaybetmeye başladı.

Göcek'te denizcilik artık zor... Umut Yunan sularının açılması

2021 deniz sezonuna Göcek'ten başladık. Hem de ne başlamak! İlk hafta sonu, ilk cumartesi, 30-35 mil rüzgâr ile Marmaris'ten gelip Göcek'ten içeri bir girdik ki, koylarda adım atacak yer yok. Yat Mola Noktaları'nın iskeleleri de bembeyaz bir fiber ile kaplı.

Fakat şaşırtıcı bir sürpriz: Göcek hafta ortası hayli sakindi. Tabii ki (!), Atbükü, Osmanağa, Yassıcalar, Sarsala ve Göcek Adası gibi havalimanına yakın pozisyonadaki demirleme alanlarının kadrolu tekneleri yerlerini koruyordu. Merak ettik, Göcek Adası etrafında bir tur attık, çoğu hafta sonu gelecek sahipleri bekleyen 55 hayli büyük, boş motoryat saydım. Diğer koyları saymaktan vazgeçtim.

Eskisi gibi 'İlk adresiniz Göcek' diyemem

Yıllardır denize ilk kez açılacaklara, denizcilğe yeni adım atanlara "İlk ve tek adresiniz Göcek'tir" derim. Göcek dünyada eşi bulunmaz bir denizcilik eğitim alanıdır. Biz de bu eşsiz parkurda denizcilğe adım attık, kafa göz yara yara biraz deneyim kazandık.

Göcek'i denizcilik eğitimi için eşsiz yapan birkaç özellik var. Birincisi, bu 7 millik kapalı sahada, en sakın havalarda bile öğleden sonra acemi yelkencilerin heyecanlı bir eğitim yapabileceği rüzgâr olur. Dört taraftan kapalı bir sahadır, şiddetli rüzgâr olsa bile içerde dalga kalkmaz, tekne sallanmadan, denize adam düşürmeden pratik yapılır. Dıştakilerle birlikte 70 civarında demirlenebilecek korunaklı koy vardır. Bu koyların 6'sında Yat Mola Noktaları bulunur. Bu mola noktalarında en acemi denizcileri, en sert havalarda bile güvenle iskeleye yanaştıracak açık deniz yat eğitmeni kıvamında genç Yörük arkadaşlarımız vardır.

Ama şu anda denizlerde ve özellikle Göcek'te öyle bir atmosfer var ki, denizcilği öğrenmek isteyenlere 'ilk hedef Göcek' demek hayli zor.

Göcek'te özellikle kapalı koylarda ciddi bir kirlenme söz konusu. En büyük neden, güzelim koylarda uzun süre çekimli kalan teknelerden denize bırakılan bulaşık suları ve bol şampuanlı akşam üstü banyoları...

70 Göcek'te 70 civarında demirlenebilecek korunaklı koy var

10 güne yakın kaldık bu dünyalar güzeli körfezimizde. 3 gün iskelelerde, kalan 7 gün ise açık koylarda demir atıp, kıyıya da bağlanmadan, alargada.

Neden?

Çünkü 1: İlk yaşadığımız iskelede öğleden sonra sol tarafımıza yaşanan katamaran bir an rüzgâr sertleyince geldi bize çarptı, ertesi sabah sağ tarafımızdaki iki sempatik gencin kullandığı yelkenli büyük bir beceriyle tekemizi çift taraflı sıyrarak ayrıldı. Belki içinde bulunduğumuz pandemi koşullarının yarattığı carpe diem modu, belki kolay kazanılmış para, belki 'Ne olacak canım, tekne kullanmak bisiklet kullanmak kadar kolaydır' gibi bir tekne kiralama-satma pazarlama anlayışı...

Bilemiyorum, ama gördüm ki, Göcek'te bir aceminin denizde güvenlikte olması artık eskiden olduğu kadar kolay değil.

Çünkü 2: Kuytu bir koya kıçtankara bağlandığınızda 5 dakika sonra 15 metre yanınızda bulduğu bir boşluğa koca bir tekne yanaşabiliyor, jeneratörünü çalıştırıyor, tahammül fersah bir mırıltı ve karbon monoksit ziyafeti... Günün herhangi bir saatinde 2000 watt gücündeki hoparlörlerinden Ankara'nın Bağları ya da Gamgam Style gibi bir musiki patlayıp flybridge üstünde 2-3 genç kız hoplayıp zıplamaya başlayabiliyor.

Çünkü 3: Göcek'te özellikle kapalı koylarda ciddi bir kirlenme söz konusu. Bunun nedeni, Çevre Bakanlığımızın sandığının aksine

pis su atıklarından çok bulaşık ve akşamüstü kentteki evindeymiş gibi bol şampuanlı banyo alan kentli denizciler...

Bir denizci dostumuzdan öğrendim. Artık pek çok tekne-de bulunan su yapıcılarının işlem öncesi bir test ünitesi var. Üreticiler, "Denizde 200 ppm üstü partikül varsa su yapıcınızı çalıştırmayın" diye ikaz etmek üzere bu deniz suyu analiz cihazını eklemişler. Aynı arkadaşım şu an, yani sezon başında Hisarönü'ndeki boş denizlerde bile kuytu koylarda 400 ppm partikül ölçmüş. **Partikül ne?** Marmara Denizi'ndeki müsilağa da neden olan fitoplanktonlar, zooplanktonlar, ayrıca her tür mikro atık, mikroplastikler vs...

Merak eden bu ölçümü Göcek'te denesin. Yıllardır Çevre Bakanlığı Göcek deniz suyu kirlilik ölçüm sonuçlarını bir devlet sırrı gibi saklıyor. Belki bu amatör yöntem ile yaz ortasında bizler de bir tahmin üretebilir hale geliriz.

Su yapıcınız olmayabilir, ama denizdeki kirlenme yükünü merak ediyor olabilirsiniz. Çare çok! Girin gece denize, bir sualtı feneri yakın. Bakın bakalım net görüş mesafesi kaç santimetre... Eskiden 20 metre civarıydı.

Umut var mı?

Böyle bir umudu telaffuz etmeye insanın içi acıyor ama... Denizlerimizde akılcı düzenlemeler geliştirilinceye kadar sanırım tek umut Yunan sularının Türk denizcilerine yeniden açılması.

Ve bu konuda ciddi emareler belirdi. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun son Atina ziya-

reti sonrasında her iki ülkenin diplomatlarının Türk-Yunan sınır trafiğinin yeniden başlaması doğrultusunda yoğun bir mesaiye başladığı haberleri ortalığı kapladı. İki tarafta da beklenti yüksek ve bu işi en yakından takip eden Yunan yat acentalarının sözlerine bakılırsa sınırların 14-17 Haziran günlerinde açılması bekleniyor.

Türkiye bu açııştan Edirne, Midilli, Sakız, Sisam, Kos ve hatta Rodos'tan bavul (ve hatta manav) turizmi geliri bekliyor. Örneğin, Midilli'den Ayvalık'a feribot yanaştığı gün çarşıdaki sakızlı kurabiye, pazardaki meyve-salata, kasapta et, marka giyim mağazalarının bile stokları anında tükeniyor.

Yunanistan ise özellikle 12 Adalar ve Kiklad Adaları'nı yeniden hayata kavuşturacak bir yat turizmi beklentisi içinde. Unutmayalım, Leros'a gelen Alman turist 2 porsiyon patates kızartması 2 bira ile günü geçiriyor, Türk yat insanı Euro 10 TL'nin üstüne çıkmış olsa da istakozlu makamaya bayılıyor.

Birkaç ayrıntı...

14-17 Haziran arasında Türk-Yunan sınırlarının açılması bekleniyor. Peki olur mu? Olur, ama AB Komisyonu'nun Yunanistan'a bu ikili anlaşma için icazet vermesi lazım. İşler her an sarpa sarabilir.

AB, Türk vatandaşlarına Schengen vizesi vermiyor. Yunanistan söz konusu mutabakat ile "O zaman ben vereceğim" dedi. Peki ne verecek? LTV (*Limited Territorial Validity*) kodlu sadece Yunanistan'a giriş imkânı olan bir vize verecek. Dikkat, diğer AB ülkelerinde bu vize geçerli değil.

Giriş için ne istenecek? 72 saatlik negatif PCR testi (aşı belgesi sadece bir bonus niteliğinde). Karantina şartı ise getirilmeyecek.

Bu yolculuğun maliyeti ise giderek yükseliyor. 20 metrelik bir

ticari/özel yatın Yunan sularına girişi, son getirilen TEPAI vergisi ile yaklaşık 600 Euro ayakbasta ücreti anlamına gelecek (10 metrelik bir özel tekne için de bu maliyet 400 Euro civarında). Çünkü eskiden kişisel olarak yapılabilen giriş-çıkış işlemleri, ön hazırlıklar nedeniyle artık bir acenta ile yapılabilir. Tabii artı olarak vize ve PCR testi masrafları da var.

Mavi tur tekneleri nereden girebilecek? Sadece Rodos ve Kos giriş kapılarından. Türklerin hayli yoğun kullandığı Kalimnos, Leros ve Simi sınır kapıları şu an için kapalı. Aynı şekilde Türkiye kıyılarında da oldukça yoğun kullanılan Bozburun sınır kapısı şu an için açık değil. Ancak idari yetkililerden aldığım bilgiye göre sınırlar açılırsa ya da yurtdışından deniz yoluyla girişlerde yoğun bir talep olursa derhal açılacak.

Bu anlaşma Türkiye mavi yolculuk kıyılarındaki kesinlikle bir ferahlama sağlar. Peki, buna en çok kim üzülecek? Maalesef bizim yat turizmi kıyı tesislerimiz... Burada da bir açmaz var. Bu tesisler, 2020'de hayli iyi para kazandı, ama devlet de bu tesislerin ecrimisil ya da kira bedellerini inanılmaz artırdı. Bir küçük iskeleye 200 bin TL, Göcek'teki bir yat mola noktasına 600 bin TL yıllık kira... Ve şimdi Yunan suları Türk yatlarına açılırsa... Kiralar düşmeyecek ama bu tesislerin gelirlerinde yüzde 30-50 kayıp şaşırtıcı olmayacak. Peki nasıl geçecek bu insanlar?

Yani her zamanki gibi bir "Saldım çayıra, Mevlâm kayıra" durumu. •

SİMİ

Türk denizcilerinin en sevdiği Yunan adalarının başında Simi geliyor. Şimdilik buradaki sınır kapısı kapalı, talep olursa açılacak.

Anı, nereye dokunsa acıtıyor..

İclal Aydın

*Nasıl ki kalkıp doğup
büyüdüğün şehre
Gidersin bir gece
Ve bakarsın temelinden
yıkılıp yeniden kurulmuş o şehir
Ve yakalamaya çalışırsın
geçen yılları
Onları yeniden bulmanın
umudu içinde**

★ ★ ★

13 Mart 1900... Naksos adasından Despo ile İzmir'in ünlü avukatlarından Stelios'un bir çocukları olur. Adını Yorgo koyarlar. Yorgo ailesinin tüm fertleri gibi iyi bir eğitim alarak, şiir ve müzikle büyütülür. Yazlarını Urla, İskele'de babaannesi ile bitişik evlerinin bahçesinde geçirir. Bisiklete binmeyi, evlerinin önünden denize atlamayı, babasıyla balığa çıkmayı çok sever. 14 yaşına kadar yaşadığı İzmir ve Urla'dan 1. Dünya Savaşı nedeniyle 1914 yılında ailesi ile birlikte ayrılır. Önce Atina'ya birkaç yıl sonra ise Paris'e yerleşirler.

Yorgo Seferis ömrü boyunca ait olduğu yeri arayarak yaşayacaktır. İlk şiirini 1914'te yazan şair, dergilerdeki çevirilerinin ardından ilk kitabını 1931 yılında yayımlar. O günden itibaren de Yunanistan'ın tartışmalı isimlerinden biri olur. Bir diplomat olarak dünyanın çeşitli ülkelerinde görev yapar. Özlediği yer daima İzmir ve Urla olur. Şiirlerinin yanı sıra düzenli olarak

günlük tutar. Fakat basılmasını istemez. Ta ki çok sevdiği erkek kardeşinin ölümüne kadar... Sadece birkaç yılla sınırlı defterin başımına da kendi ölümüne yakın bir tarihte izin verir. 1963 yılına geldiğinde artık Nobel ödüllü bir şairdir... Yayınlanmasına izin verdiği el yazısı ile tuttuğu günlüklerden biri 1950 yılına aittir.

O yılın Temmuz ayında doğup, büyüdüğü şehre tam 36 yıl sonra döner. İlk anları günlüğüne şöyle kaydeder:

"Sonra İzmir'e doğru; tanıdık hava, tanıdık görünümü kırların, otların yaydığı o bildik koku. Derken belleğim de o kadar yer eden, şimdiyse yabancı gelen kentin görüntüsü, yavaş yavaş geri dönüyor bana. Tanrım, burada ne yapıyorum ben?"

Bir cumartesi akşamıdır. İzmir'e girdikten sonra, bir zamanlar evlerinin olduğu noktaya yürür. Danslı bir eğlence vardır o gece. "Bir zamanlar Rumlar vardı, şimdi Yahudiler aldı onların yerini" diye fısıldar bir dostu. Etrafındaki her şey koca bir "hiçlik"tir şair için. Güçlükle okuyabildiği, sağda solda kalmış birkaç Yunanca yazı görülür. O sıra aynı dostu kulağına eğilir bir kez daha, İzmir'i kimin yaktığına dair görüşleri aktarır ama nafile... Şairin konuşacak hali kalmamıştır gördükleri karşısında.

Tanyeri ağırırken hüznünle denizi izler.

"Kimse geri dönemez artık. Bir hayalet gibi gölgesini yitirmiş İzmir" diye not düşer günlüğüne. O gece hepi topu üç saat uyuyabilmiştir.

2 Temmuz günü sabah 08:00'de Urla'ya doğru yola çıkılır. Karakterini, şiirini, dilini oluşturan o arayışın kederli bir nihayetidir Urla'ya varışı.

Hiçbir şey eskisi gibi değildir artık.

24 Ekim 1950 (Günlüğünden derleme)

"Saat ikide bizi İstanbul'a götürecek olan vapura bindik. Bir zamanlar Konstantin isimli küçük buharlı vapurun bizi Urla, İskele'ye götürdüğü yoldayız şimdi. İzmir'den uzaklaştıkça uçsuz bucaksız görünüyor kent(...). Eskisinden daha hızlı ilerliyoruz. İşte küçük adalar. İskele'yi ilk olarak bu açıdan görüyorum. Foça'ya dönerken adalarla dolu o körfez artık yasaklanmış bir sığınak gibi görünüyor. Bir kez daha bu toprağa duyduğum bağlılığı hissediyorum(...). Hepimiz ağaçlık herhalde başlangıçta. İşildayan yüzler, gülen ince dudaklar, sesler. Kardeşimin kalemiyle yazıyorum bu satırları. Tanrım ölümlerimizi bağışla. Şu hava, şu ışık, sıcaklık, renkler onları geride bırakmayı güçleştiriyor. Çıplak bir güzün yeniden dirilişinin hissi ayrıştığını geriye atmaya zorluyor. Sanırım gözlerim doldu, başka hiçbir şeye yer yok orada."

Hiçbir şey.

"Görüntü bir kürenin içindeydi sanki; benimle birlikte her şey bu kürenin içinde küçülüyor, bense büzülüp parçalanıyordum. Ta ki her şey bir rafta unutulmuş; eskinin buruşmuş,

kaba taslağına dönüşünceye kadar."

Tahta iskele yerinde değildir ama Batis'in kahvesinin sütunları ve iskeleyi tutan birkaç kazık şairi şaşırtacak şekilde yerli yerinde durmaktadır. Sonra küçük evlerini

görür. Pencereleri kırık, demir kapısı paslanmış, yıkıldı yıkılacak neredeyse... Evin içine bakmaya çalışır. Bir zamanlar mutlu yemeklerin yendiği camlı bölmeyi görebilir sadece...

Sonra...

Sonrasını okursunuz nasılsa. Can Yayınları'nda çıkan "Bir Şairin Günlüğü/1945-1951 Günleri" isimli kitap göçenlerden, gidenlerden olmasak da bugün hepimize yakın satırlarla dolu. Zira hangimizin çocukluğunun sokağı aynı kaldı ki? Doğduğumuz, büyüdüğümüz evler, bisiklete bindiğimiz sokaklar, meyvesine daldığımız ağaçlar yerinde mi? İnandığımız, tutunduğumuz değerler duruyor mu yerli yerinde? Bugünlerde başka bir kıtaya gitmeye gerek yok bu "yersizlik, kimsesizlik" hissini anlamak için.

Yorgo Seferis birkaç ay sonra bir kez daha ziyaret etmeyi planladığı Urla'ya bir daha hiç dönmez.

"İskele'ye dönmeye cesaretim olmayacak. İnsan böyle yolculukları ikinci kez yapamaz" diye yazmış defterine. 1971 yılında hayata gözlerini yumana dek yazmaya devam etmiş. Fakat biz sadece yayınlanmasına izin verdiklerini okuyabiliyoruz. 6 yıllık bu dökümden Ankara'da Yunan konsolosluğunda danışmanlık yaptığı yıllar da var. 1950'deki ziyaretinden sonra

çocukluğunun geçtiği o topraklara neden bir daha dönmediğini anlamak güç değil. Anlattığı o eski Ankara'nın yetmişli yıllarında doğmuş büyümüş biri olarak çocukluğuma dair hiçbir anıyı sığdıracak yer bırakmamış o şehre gitmeyi ben de hiç istemiyordum artık. Siyasetin anavatan dediğimiz toprakta kendi çocuğunu nasıl yabancı kıldığını hepimiz yaşadık, yaşıyoruz. Geçmişimizi hüremetsizce talan eden zihniyetin gelecek tasavvurunda da bize, bana yer olmadığı hissine kapılıyorum. Geçmişimizi bize sormadan silen, geleceksiz bırakıyor aslında bizi.

Bu satırları okuyanlar nerede büyüdüğünüz, nerede koştunuz neşeyle bir vakitler, bilmiyorum. İzmir, İstanbul, Ankara, Diyarbakır? Yorgo Seferis şurada da sanki hepimiz adına yazmış:

"Deniz kıyısında, fenerin önünde, birden arkama bakınca evleri gördüm, hasta hayvanlar gibi bakıyorlardı bana. Onlarda hâlâ kalakalmış bir yaşam parçası yalnızca bana bağlıydı sanki(...)

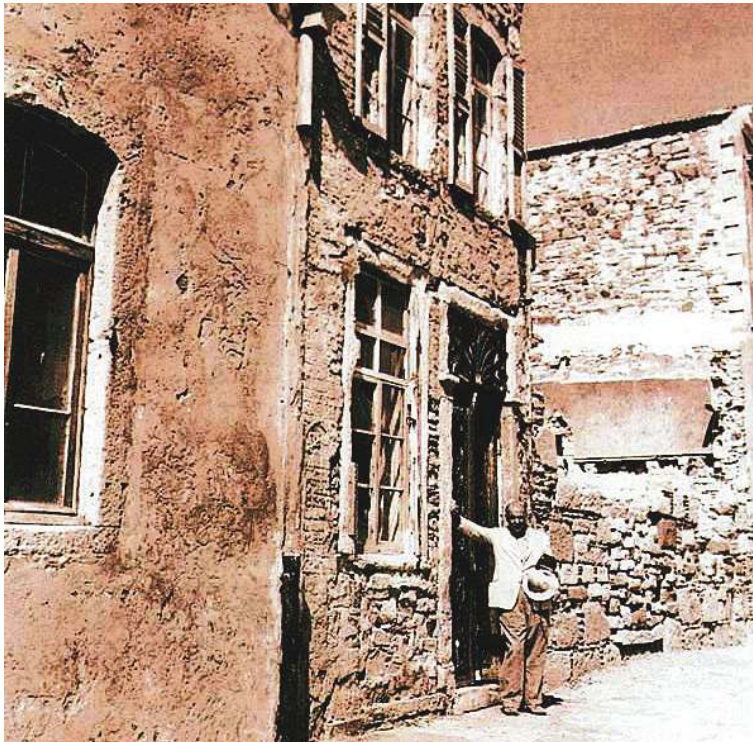
Anı, nereye dokunsa acıtıyor."

Ah...

Ne de doğru.

Anı, nereye dokunsa acıtıyor.

*[Girişteki şiirin çevirmeni Cevat Çapan] •

Yorgo Seferis'in tartışmalı bir isim olmasının nedeni siyasal tavrını göstermemesi ve şiirinin diliydi. Ritsos'a göre 1969 yılına kadar halkla sıcak ilişkiler kuramamıştı. 1967 yılında silahlı bir darbeyle Yunanistan'da yönetimi ele geçiren Albaylar cuntasının ilk işi beş yüz kitaplık zararlı yayınlar listesi yayınlamak olmuştu. Bunu yazar ve sanatçıların, tutuklanmaları sürgüne gönderilmeleri izledi ve ardından katı bir sansür geldi. Bunun üzerine yazarlar yayınlarını durdurarak sansüre karşı gönüllü bir suskunluğu seçtiler. Bu suskunluk üç yıl sürdü. Bu süre içinde susan yazarların sesini duyurmak için Avrupa'nın birçok ülkesinde antolojiler yayınlandı. O zamana kadar hiçbir siyasal tavrı almamış olan Seferis 29

Mart 1969 tarihinde cuntaya karşı bir bildiri yayınladı.

1969 yılı Seferis için bir dönüm noktasıydı.

Bildirisi şöyle başlıyordu:

"Yıllar önce, ülkemizin siyasal olaylarının dışında kalmaya karar vermiş, bunun neden ve gerekçelerini açıklamıştım. Ama bu, ülkemizin siyasal yaşamına kayıtsız kalacağım anlamına gelmez kesinlikle. Son zamanlara kadar da bu türden sorunlardan uzak durmaya çalıştım. Ancak, 1967 yılından bu yana yazdıklarım ve daha sonra aldığım tavrı (özgürlüklerin ortadan kaldırılmasından sonra bütün yayınlarımı durdurdum) konumumun ne olduğunu sanırım açıkça göstermiştir (...)

Ve şöyle sona eriyordu:

"Bozukluk ve mantıksızlık sürdükçe, kötülük de katlanarak büyüyecektir. Her türlü siyasal bağlanmalar karşısında tamamen özgür ve bağımsız bir insanım ve bu gerçeği hiçbir tutku ve korkuya kapılmaksızın söyleyebilirim. Ülkemize egemen olan baskının bizi götürdüğü önümüzdeki uçurumu görüyorum. Bu doğal olmayan durum sona erdirilmelidir. Bir ulusal zorunluluk, bir buyruktur bu. Şimdi tekrar kendi sessizliğime dönüyorum. Dilerim Tanrı'dan bu sessizliğimi tekrar bozmak zorunda kalmam"

29 Mart 1969

*Bütün Şiirleri/ Varlık Şiir
Özdemir İnce-Herkül Milas çevirisi ile

Generation Vilebrequin

*Fondé à St-Tropez en 1971**

AKMERKEZ - İSTİNYEPARK - ZORLU, İSTANBUL
YALIKAVAK MARINA - MANDARIN ORIENTAL, BODRUM
BEACH OF MOMO, ÇEŞME
LAND OF LEGENDS, ANTALYA

WWW.VILEBREQUIN.COM.TR

* Founded in St-Tropez in 1971

ÇAĞATAY BAYRAKTAR

Marmara Denizi'ni müsilağın istilasını durdurulması için düğmeye basıldı. Marmara Belediyeler Birliği'nin öncülüğünde, Marmara Denizi'ne kıyısı olan kentlerden yerel yöneticiler ve bazı milletvekillerinin katılımıyla düzenlenen toplantıda, 22 maddelik eylem planı açıklandı.

8 Haziran itibarıyla uygulamaya alınan eylem planını, uzun yıllardır Marmara'da çalışmalar yürüten akademisyen ve araştırmacılarla konuştu. ODTÜ Oşinografi Anabilim dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Barış Salihoğlu, Bandırma 17 Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri Dekanı Prof. Dr. Mustafa Sarı, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Cem Gazioğlu, İTÜ Çevre Mühendisliği öğretim üyesi Prof. Dr. İzzet Öztürk ve Hidrobiyolog Levent Artüz planın güçlü ve zayıf yönlerini anlattı.

1 Kirliliğin azaltılması ve izleme çalışmaları için Bilim ve Teknik Kurulu oluşturulacak.

Artüz: Kurulun yetkileri, sorumlulukları net bir şekilde belirlenmeli. Kurulda yer alacak kişilerin Marmara Denizi üzerine bilgi sahibi bilim insanlarından seçilmesi gerekiyor.

Sarı: Kurul, Marmara Denizi'nde yürütülecek faaliyetlerin takip edilmesi ve uygulanmasında tam yetkili olmalı. Balıkçılıktan, ulaşım, bakteri yapısından, atık yönetimine kadar deniz bilimleri alanında akademisyenler bu kurumda yer almalı.

2 Üç ayda Marmara Denizi Bütünsel Stratejik Planı hazırlanacak.

Gazioğlu: Özel bir plan oluşturulması çok önemli. Çünkü müsilağ Adriyatik'te de, Baltık'ta da görüldü. Her deniz için farklı farklı yöntem, strateji, teknikler ve düzenlemeler geliştirildi. Marmara için de özel kararlar alınmalı.

Salihoğlu: Planın bütünsel olması gerekli. Çünkü Marmara Denizi'nde balıkçılıktan atık yönetimine kadar her etken birbirini etkiliyor.

3 Marmara'nın tamamı koruma alanı olarak belirlenecek.

Artüz: Denizin tamamının koruma alanı olarak belirlenmesi, denizcilik faaliyetlerinin yeniden düzenlenmesini getirir. Bu durum tersanelerin de çalışmasının düzenlenmesini gerektiriyor.

Gazioğlu: Koruma alanı oluşturulması balıkçılıkla da ilişkili. Endüstriyel balıkçılığın da denetlenmesi gerekiyor.

4 Yüzeydeki müsilağ, yüzey temizleme tekneleriyle temizlenecek.

Salihoğlu: Olumlu bir çaba fakat dipteki müsilağın toplanması zor. Ancak yüzeyde bulunan ve katılmış olan müsilağın toplanabilmesi mümkün.

Sarı: Koy, körfez, liman ve balık barınaklarında biriken müsilağa odaklanılmalı. Çünkü buralarda kalınlık 10 cm'yi buluyor.

5 Atık su tesislerinin tamamı 3 yıl içerisinde ileri biyolojik arıtma tesisine dönüştürülecek. Hedef, denize giren azot miktarı yüzde 40'a düşürmek.

Artüz: Azot miktarının yüzde 40'a nasıl düşürüleceğine dair net çizgiler belirlenmesi şart.

Marmara'nın derdini

22 maddelik plan çözer mi?

Müsilağa teslim olan Marmara için hazırlanan eylem planını, alanında uzman isimler Oksijen'e değerlendirdi. Bu plan bu denizi kurtarır mı, işte madde madde yanıtları

Gazioğlu: Arıtma işinin ekonomik boyutları konusunda bazı teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi gerekebilir. Sanayinin soğutma ve kullanma sularının doğrudan Marmara'ya boşaltılması engellenmeli.

Öztürk: Türkiye'de bu tesisler için deneyimli eleman sayısı yeterli değil. 100 bin nüfusun atık suyunu arıtan bir ileri biyolojik arıtma tesisi için yaklaşık 8 milyon dolar gerekiyor. İstanbul için düşünürsek, 1 milyon nüfusun atığını arıtmak için yapılacak tesisin maliyeti yaklaşık 60 milyon dolar. Bu ölçekte bir tesiste, yapılacak bakımlar, personel ve kullanılan elektrik giderleri yaklaşık 6 milyon dolar olur.

6 Atık su arıtma tesislerinin deşarj standartları 3 ay içerisinde tekrar düzenlenecek.

Salihoğlu: Oldukça radikal bir hamle. Gerçekleştirilirse kısa vadede Marmara Denizi'nin kurtarılması için önemli bir adım olacak.

Sarı: Mevcut su kirliliği kontrol yönetmeliği, küresel ısınma ve gelişen teknoloji karşısında güncelliğini yitirdi. Deşarj standartlarının günümüze uyarlanması gerektiriyor.

7 Arıtılan geri suların geri kazanımı için finansal destek sağlanacak. Şu anda yüzde 3.2 olan arıtılarak yeniden kullanılan su oranı 2023 yılında yüzde 5'e, 2030'da ise yüzde 15'e çıkarılacak.

Öztürk: İstanbul'da bulunan Paşaköy ileri biyolojik atık su arıtma tesisinde geri kazanılan sular Maltepe ve Kartal'da yeşil alanlarda kullanılıyor. Güzel ama yetersiz bir uygulama.

8 Atık su arıtma tesislerini gerektiği gibi işletmeyen OSB'lerin ileri arıtma teknolojilerine geçişi sağlanarak denetimler uygulanacak.

Artüz: Bunun için net kurallar koyulması gerekir. Termik santrallerindekilere benzer bir durum yaşanmamalı.

9 Atık su arıtma tesislerinin yapımı ve işletilmesini kolaylaştırmak için kamu-özel sektör iş birliği sağlanacak.

Artüz: Bu şu anda da mevcut. Fakat Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın

denetimleriyle bu iş birliğinin artırılması, arıtma tesislerinin sayısının daha fazla olmasını sağlayabilir.

10 Gemilerin atık suyunu arıtmaya yönelik üç ay içerisinde düzenleme yapılacak. Atıkları, Boğaz girişlerinde atık alma gemilerine veya atık kabul tesislerine vermeleri sağlanacak.

Gazioğlu: Marmara Denizi'ne güney ve kuzey girişlerinden önce gemilerin balast sularının yenilemesi sağlanmalı. Sahada daha fazla denetim gerçekleştirilmeli. Bunun uygulanması çok önemli.

11 Tersanelerde temiz ve çevreci teknikler yaygınlaştırılacak.

Öztürk: İhracat yapan ve uluslararası hizmet veren tersaneler bu standartları sağlıyor fakat küçük ölçekli hatta ruhsatsız çalışan tersaneler var. Maddenin daha çok bu tersaneleri kapsadığını düşünüyorum.

12 Marmara Denizi'ne deşarj yapan atık su arıtma tesisleri 7/24 çevrimiçi izlenecek. Marmara Denizi'ndeki 91 izleme noktası 150'ye çıkarılacak.

Öztürk: Bu kararın alınması Marmara Denizi'nin sürekli izlenmesi konusunda yapıcı bir gelişme olacak. Tüm maddelerin uygulanmasının takip edilmesi açısından da önemli.

13 Bölgesel Atık Yönetimi Eylem Planı ve Deniz Çöpleri Eylem Planı üç ay içerisinde hazırlanarak uygulamaya konulacak. Sıfır atık politikası uygulanacak.

Artüz: Sıfır atık politikası kapsamında denize deşarj yapılmaması gerekir. İleri biyolojik atık su arıtma tesislerinde arıtılmış sular bile denize verilmemeli.

14 İyi tarım ve organik tarım uygulamaları ile modern sulama sistemleri yaygınlaştırılacak.

Salihoğlu: Burada vurgulanan, iyi tarım ve organik tarım uygulamalarıyla dengeli gübre kullanımının sağlanacak olması. Marmara'ya giren kirlilik yükü en az yüzde 40 oranında nehirlerden, akarsulardan ve sel sularından geliyor. Geri kalan kirlilik yükünün yüzde 40'ı

Karadeniz'den, yüzde 20'si derin deşarjlardan geliyor.

Sarı: İyi tarım uygulamalarıyla gübre kullanımı dengelenecek, damla ve basınçlı sulama kullanılacak. Böylece Marmara Denizi'ne ulaşan azot ve fosfor miktarı dengelenecek.

15 Havzalarda, dere yataklarına yapay sulak alanlar ve tampon bölgeler oluşturularak kirliliğin denize ulaşması önleneyecek.

Salihoğlu: Akarsu kıyılarında tarım yapılması ve sanayi faaliyetlerinin yapılması da engellenmiş olacak, deniz kirlilikten korunacak.

Öztürk: Tarımdaki fazla gübreleme ve şehirlerden yağmur yoluyla kirlenen sular akarsulara karışarak denizlerdeki atık yükünü artırıyor. Yapılacak yapay sulak alan ve tampon bölgelerde bu kirliliği bekletilerek içlerindeki organik atıklar çöktürülecek. Yapılacak havuzlar da suyu filtreleyecek.

16 Zeytin karasuyu ve peynir altı suyu kaynaklı kirliliğin önlenmesi için atık su azaltımını sağlayacak teknikler uygulanacak.

Öztürk: Zeytin karasuyu ve peynir altı suları kaynaklı kirlilik müsilağı doğuran ana etkenlerden olmasa da denizin temiz tutulması açısından gerekli bir karar.

17 Fosfor ve yüzey aktif madde içeren temizlik malzemelerinin kullanımı aşamalı olarak azaltılacak.

Gazioğlu: Fosfor içeren temizlik malzemelerinin kullanımının azaltılması tüketiciye yansıtacak bir yaptırım.

Öztürk: Daha az fosfor içeren temizlik malzemelerinin kullanımı ve üretiminin yanında var olan fosforun değerlendirilmesi de önemli. Doğadaki fosfor miktarı giderek azalıyor. İleri biyolojik atık su arıtma tesislerinde atık suda bulunan fosforun ayrıştırılıp gübre olarak kullanılması mümkün.

18 Marmara Denizi'ndeki tüm hayalet ağlar 1 yıl içerisinde temizlenecek.

Gazioğlu:

Hayalet ağlar müsilağdan bağımsız ancak başlı başına mücadele edilmesi gereken bir konu.

19 Balıkçılık faaliyetlerinin ekosistem temelli yapılması sağlanacak, koruma alanları geliştirilecek.

Artüz: Balıkçılıkla ilgili denetlemeler 10 yıl öncesine kadar yılda bir sefer yapılıyordu. Fakat 2011'den beri dört sene bir yapılıyor. Olumlu bir madde.

20 Zarar gören balıkçılara ekonomik destek sağlanacak.

Artüz: Balıkçılar sadece ekonomik olarak değil, sürdürülebilir balıkçılık için çeşitli eğitimlerle desteklenmeli.

Salihoğlu: Marmara'daki her balığın popülasyonu korunmalı.

Mustafa Sarı: Müsilağ deniz turizmini de etkileyecek. Zarar gören turizmcilerin de ekonomik olarak desteklenmesi gerekir.

21 marmarahemimiz.com sayfası üzerinden çalışmalar ile bilimsel araştırma sonuçları paylaşılacak.

Artüz: Bu sürecin şeffaf yürütülmesi açısından içi dolu ve bilgilendirici bir internet sitesinin kurulması olumlu.

Sarı: Çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması denizlerimize gösterilen hassasiyeti artırır. Hem de eylem planında samimi olunduğunu gösterir.

22 Soğutma suları ve termal tesislerden gelen sıcak suların denize olumsuz etkileri, yapılacak yatırımlar ile 3 yıl içerisinde azaltılacak.

Salihoğlu: Eğer üç yıl içerisinde kirlilik ve sıcak su azaltılırsa Marmara'nın oksijen miktarları, ekosistemi, biyoçeşitliliği daha sağlıklı hale gelebilir.

Öztürk: Denize sıcak su girdisi müsilağ oluşumunun artması için ortam oluşturur. Soğutma suları ve termal tesislerdeki suların denize bırakılması belediyelerin denetiminde. Mevcut mevzuatta, soğutma sularının yazın denizden bir derece, kışın iki derece fazla olma sınırı var. Bu sınır, sadece müsilağ oluşumu için değil, ekosistemde yaşayan canlılar için de önemli. •

Cem Gazioğlu

Mustafa Sarı

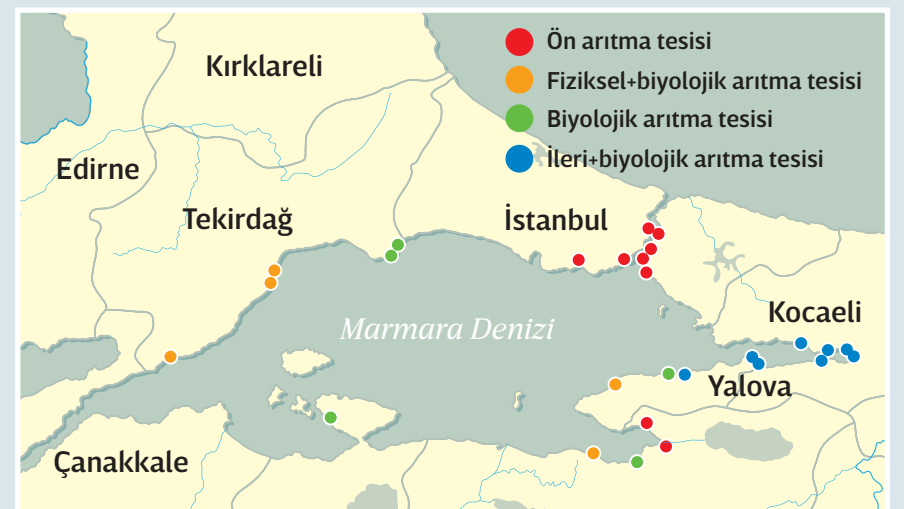
Barış Salihoğlu

İzzet Öztürk

Levent Artüz

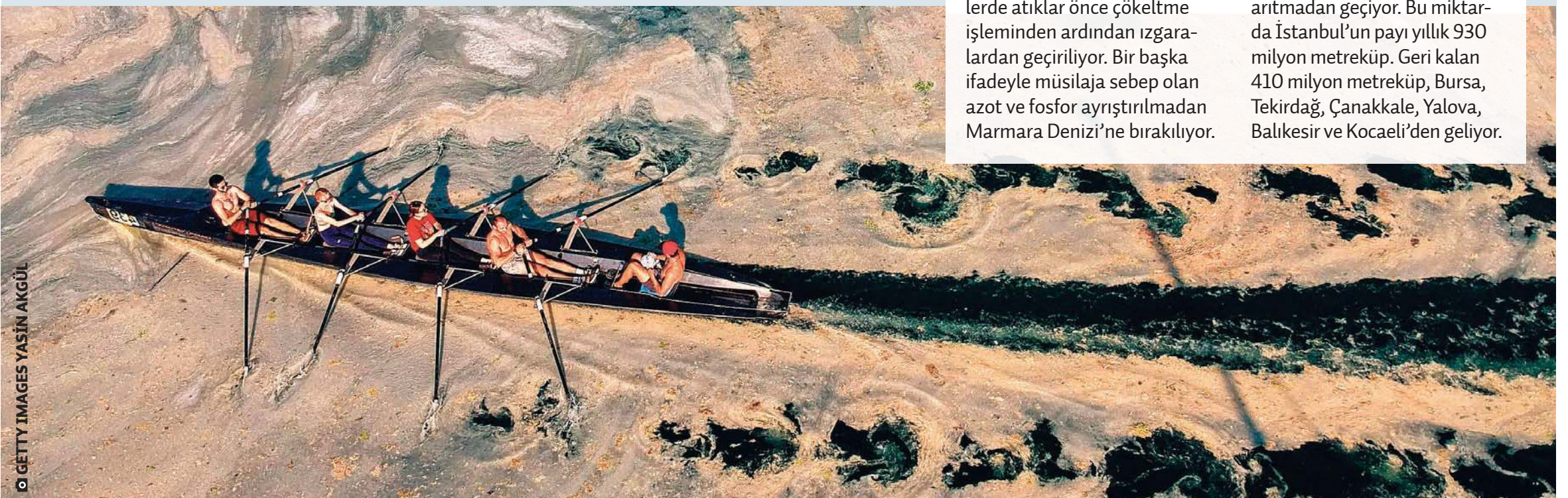

Tesislerden 9'u doğrudan kirletiyor

Marmara Denizi'ni çevreleyen 7 ilde toplam 27 arıtma tesisi bulunuyor ve bu tesisler atıkların arıtılmasında dört farklı yöntem kullanılıyor. Bunlar; “Ön Arıtma, Biyolojik Arıtma, İleri Biyolojik Arıtma ve Fiziksel + Biyolojik Arıtma”. Bu yöntemlerden sadece “ön arıtma”da atıklara kesin çözüm üretilemiyor. Çünkü bu tesislerde atıklar önce çöktürme işleminden ardından ızgaralardan geçiriliyor. Bir başka ifadeyle müsilağa sebep olan azot ve fosfor ayrıştırılmadan Marmara Denizi'ne bırakılıyor.

Diğer 3 yöntemde ise atıklar sağlıklı bir şekilde bertaraf ediliyor. 27 tesisin 9'u ön arıtma tesisi.

Marmara Belediyeler Birliği'nin 2020 tarihli çalışmasına göre, Marmara Denizi'ne yılda yaklaşık 2.5 milyar metreküp arıtılmış atık su bırakılıyor. Bunun 53.22'si yani 1 milyar 340 milyon metrekübü sadece ön arıtmadan geçiyor. Bu miktarda İstanbul'un payı yıllık 930 milyon metreküp. Geri kalan 410 milyon metreküp, Bursa, Tekirdağ, Çanakkale, Yalova, Balıkesir ve Kocaeli'den geliyor.

TÜRKİYE’NİN TAHİL AMBARINI KURAKLIK VURDU

Alttan *üstten* kuruyoruz

41 kent kuraklığın pençesinde, tarımda büyük kayıp kapıda. En ağır tabloyu yaşayan il Konya. Yılda 2.5 milyon ton buğday hasat edilen kentte bu yıl ürünler başak bile vermedi

Sulu tarımda kayıp daha az ancak yağışa muhtaç kurak tarımda durum kritik. Kuraklık yeraltı sularını da etkiliyor. 25 metreden su çekebilen çiftçiler, artık 100 metreyi zorluyor

© GETTY IMAGES CHRIS MCGRATH

Dünyada obruk oluşumunun en fazla yaşandığı yer ABD’nin Florida Eyaleti... İkinci sırada ise irili ufaklı 600’den fazla obruk ile Konya geliyor.

Konya’da son altı aydaki yağış eksikliği tahıl hasadını önemli ölçüde azalttı. Hem yağmursuzluk hem de yeraltı sularının kullanılamayacak hale gelmesi doğa olaylarına neden oluyor. Bunun iki örneği ise Konya’da yaşandı. Yeraltı su kaynaklarının azalması obruk olaylarını artırdı. Son bir yılda obruk sayısı iki katına çıktı. Bir diğer doğa felaketi ise Meke Gölü’nün kuruması oldu. Tek kaynağı yağmur ve kar yağışı olan Meke’de geçen yıl su kalmamıştı. 2021’de de yağış olmayınca, ortada göl diye bir şey kalmadı.

ÖGE DEMİRKAN

Nadi Özdil 46 yaşında; Türkiye’nin tahıl ambarı Konya’da Karapınar’da baba mesleği çiftçiliği sürdürüyor, 3 çocuğu var. Geçen yıl bankadan 30 bin lira kredi çekti. Üzerine yaklaşık 15 bin lira koydu ve 100 dekar; çiftçilerin ifadesiyle 100 dönümlük kıraç arazisine arpa ekti. Gübresini verdi, ilacını eksik etmedi ve aylarca tarlasını nakış gibi işledi. Hedefi 30-35 ton ürün kaldırmaktı. 75-80 bin lira kazanacak, masraflar çıktıktan sonra kendine de 30-35 bin lira kalacaktı. Ama ne sonbaharda, ne kışın ne de ilkbaharda beklenen yağışlar gerçekleşmedi. Neredeyse toprak kavruldu, başaklar bile oluşmadı. 35 ton ürün kaldırmayı düşündüğü tarlasından bir kilo bile elde edemedi... Öyle ki biçerdöveri tarlasına hasat için soksa 3 bin lira vermesi gerekiyordu ama ortada hasat edilecek ürün olmadığından vazgeçti. Küçükbaş hayvanları tarlasına sürdü. Çünkü Karapınar merasında kuraklıktan hayvanların otlayacağı ot bile bitmedi. Öyle olunca başak vermeyen tarlalar hayvanların yeni mera alanı oldu.

Nadir Özdil şimdi kara kara düşünüyor: “Zararım yaklaşık

50 bin lira. Çektiğim krediyi hala ödüyorum ve 15 bin lira borcum kaldı. Hadi seneye tekrar ekim yapayım desem mazot, gübre, ilaç parası enflasyondan uçtu gitti. Gelecek yıl ekim için basit bir hesap yaptım, 100 dönüm için yaklaşık 20 bin lira gübre, 12 bin lira tohum, 5 bin lira mazot, 5 bin liralık ilaç almam gerek. İşçiliği, emeği, kullanılan ekipman maliyetiyle rakam şimdiden 60 bini geçiyor. Ben bu yılın kredisini ödeyemedim seneye nasıl ekeceğim. Çocuklarımın karnını nasıl doyuracağım? Kumar gibi bir şey bu ki Karapınar’ın yüzde 80’i benim durumumda. Baba mesleğini yapıyorum ve babam bile en son böyle bir kuraklığı 1972’de yaşadığını söyledi. Seneye bu şartlarda kim tarlasını eker?”

Bir diğer çiftçi Hüseyin Bakır, 37 yaşında. “İki oğlum var ellerinizden öper” diyor. 50 dekarlık kıraç arazisi var, bir yıl ekiyor diğer yıl nadasa bırakıyor. 10 dekar da sulanabilir tarlası var. “50 dekara kredi ile buğday ekim. 20 bin lira masraf yaptım. 15

ton mahsül verse 30 bin lira gelir dedik. 10 dekara da yonca ektim çünkü 4-5 defa hasat veriyor. Her hasatta 5 ton yoncayı balya sarabiliyorsun. Tonu bin liradan 20-25 bin lira getiriyor. Bu hesapla yola çıktık ama kuraklıktan buğday olmadı, hayvanları kattık tarlaya.

Kuraklıktan buğday olmadı, hayvanları kattık tarlaya. Bari onlar nasiplensin dedik. Teker yonca ile çeviriyoruz ama banka borcu da oldu 35 bin lira

Bari onlar nasiplensin dedik. Teker yonca ile çeviriyoruz ama banka borcu da oldu 35 bin lira” sözleriyle anlatıyor durumunu. Peki seneye ekecek misin diye sorunca sesi hiddetleniyor: “Kilosu 2.6 lira olan üre gübresi olmuş 4.2 lira, taban gübresi çıkmış 5.5 liraya. Mazot olmuş başını gitmiş... İşimiz Allah’a kalmış...”

Sulu tarım yapan şanslı

Çiftçi Hayri Kalkan’ın durumu biraz daha iyi, çünkü tarlaları sulu tarıma uygun. 120 dekar buğday, 120 dekar pancar, 100 dekar mısır ekmiş. Ama kuraklıktan o da şikayetçi: “Suluyoruz ama yağış yok. Allah yardım etmezse işimiz bu yıl çok zor” diyor. Sulamayla ilgili verdiği bilgi ise bölgedeki kuraklığın dönem-

sel olmadığının ispatı gibi: “Yeraltı sularını kullanıyoruz. Önceden 30-35 metreden su çıkardı ama yıllar içinde su çekilmeye başlayınca bu sefer 50 metreye indik şimdi ben 75 metreden su çekebiliyorum. Birçok kişi ise 100 metreden ancak bulabildi. İleride bunu da bulamayacağız.”

“Ocak ayında 19 derece”

Türkiye’nin tahıl ambarında bu durum neden yaşanıyor? Ziraat Mühendisi ve aynı zamanda Karapınar Ziraat Odası yöneticisi Mithat Direk tabloyu özetledi: “İlkokul bilgisidir ve herkes bilir, İç Anadolu Bölgesi’nde kışlar soğuk ve yağışlı yazlar ise kurak ve sıcak geçer. Metrekareye ortalama 300-350 kilogram yağış düşer. Biz Konya’da ocak ayında 19 dereceyi gördük. Haziran ayında da derece 19’u gösteriyor. Normalde kış yağışlı geçer, sindire sindire yağmur yağar, kar olur, buz olur. Bu yıl az yağmur yağdı, olduğunda da birden indirdi; toprak doymadı. Kar ise neredeyse hiç tutmadı. Bu hayra alamet bir durum değil, tamam belli periyotlarda kuraklık yaşanır ama böylesini ilk kez yaşıyoruz. Çiftçi, biçerdöver parasını kurtarmayacağı için ekini hasat etmiyor. Biçerdöver parası da dekar başına yaklaşık 30 lira... Onu bile hesaplamak durumunda!” •

Çiftçinin para kazanması hayal

Selçuk Üniversitesi Tarım Ekonomisi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Zeki Bayramoğlu, üreticiden tüketiciye kadar ulaşan zincirin ekonomik boyutunu açıkladı. İlk önce üretici açısından konuyu ele aldı: “Sulu tarımda 1 kilogram buğdayın maliyeti 2.20 lira, kuru tarımda ise 1.65 lira. Bu maliyetlere cari masrafları da eklersek karşımıza yaklaşık 2.5 lira çıkıyor. Çiftçinin para kazanabilmesi için 2.82 olması gerekir ki traktör üstünü de bilen bir akademisyen olarak bunu söylüyorum.”

Bayramoğlu, fiyatları küresel piyasanın belirlediğine dikkat çekiyor: “Şu anda uluslararası fiyat düşük, Türkiye’de ise rakamı ihraç edilen ürün belirliyor. Dünyadaki üreticiler stok topluyor. Bu da talepleri etkileyecek, Eylül ekimde buğdayın kilosu 3 liraya çıkabilir.”

Kayıp yüzde 50

Peki Türkiye’nin buğday ihtiyacı ne kadar? Bayramoğlu bu soruyu şöyle yanıtlıyor: “TÜİK’in verilerine göre geçen yıllarda ortalama 20 milyon ton buğday üretilmiş. Ancak reel rakamlara bakmak daha sağlıklı. Türkiye’de yıllık tüketilen buğday yaklaşık 13 milyon ton. Buğday ucuz olduğu için, hayvan yeminde katkı maddesi olarak da kullanılıyor, bu yüzden rakam 18 milyon tona çıkabiliyor. Ama kabaca ihtiyaç 13 milyon ton.”

Bayramoğlu bu noktada kuraklığın sebep olacağı kaybı da şöyle açıklıyor: “Türkiye’de buğday üretiminin yüzde 65’i kurak, yüzde 35’i sulu üretim ile yapılır. Sulu üretimde verim kaybı yok denecek kadar az. Kurak üretimde ise en az yüzde 50 ürün kaybı var. Türkiye’de yıllık 18 milyon ton buğday üretiliyor dersek bunun 12 milyonunu kurak, 6 milyon tonu ise sulu üretimden gelir. 6 milyon ton yine sulu üretimden gelecek ama kurak üretimden bu yıl sadece 6 milyon ton ürün elde edilecek. Demek ki 1 milyon tona ihtiyaç olacak.”

Meyvede de sıkıntı büyük

Mayıs ayında TÜİK, tarım ürünleri ile ilgili üretim tahminini açıkladı. Çalışmaya göre bir önceki yıla kıyasla buğday üretimi yüzde 7.3 azalarak 19 milyon tona, mısır üretimi yüzde 1.5 kayıpla 6.4 milyon ton, arpa üretimi 7.8 milyon tona, çavdar üretimi 285 bin tona düşecek. Sadece yulaf üretiminde artış bekleniyor, öngörülen üretim miktarı 335 bin ton. Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) ise yayınladığı kuraklık raporunda buğday üretiminin 18 milyon tonun altında kalacağını, arpada ise bu rakamın 7 milyon tonun altında kalacağını öngördü. Türkiye’de mayıs ayına kadar 22 ilde kuraklık saptandığını ancak mayısta kent sayısının 41’e çıktığını açıkladı.

Umut haziranda ama...

TZOB Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, “Haziran yağışları da yetersiz olursa bu sayı daha da artacak. Yaşanan kuraklık; üretim sezonunda harcanan emeğin, kullanılan tohumun, atılan gübrenin ve ilacın karşılıksız kalmasına neden oldu. Bu durum üretim maliyetlerini de artırdı” dedi. Maliyetlerin artışında gübre fiyatlarındaki yüzde 90’a varan artışların özellikle etkili olduğunu söyleyen Bayraktar, şöyle devam etti: “Nisan ve mayıs ayında aşırı sıcak esen rüzgâr, toprak yüzeyini kuruttu ve başta Konya olmak üzere Çankırı, Aksaray, Ankara, Afyonkarahisar, Çorum, Denizli, Nevşehir, Niğde, Kayseri, Kütahya, Eskişehir, Kırıkkale gibi illerde kuraklık zararını artırdı. Bir yandan kuraklık diğer yandan nisan ve mayıs aylarında görülen don olayı hububata ve meyve ağaçlarına zarar verdi. Ordu ve Giresun’da fındıkta, Aydın’da çilekte, Manisa’da bağlarda, Niğde’de elma, kiraz ve kayısıda, Elazığ ve Malatya’da kayısıda, Afyonkarahisar’da kiraz ve vişnede hasara neden oldu. Ayrıca Kayseri, Kilis, Tokat, Denizli, Kahramanmaraş ve Sivas’ta meyve ağaçlarında zarar meydana getirdi.

Cem Say

twitter: @say_cem

Marksist bitkiler

Canlı türlerinin “sabit” olmadıklarını, zaman içinde evrildiklerini anlayan bilim insanları, bu değişimin nasıl gerçekleşmiş olabileceğine dair kafa yormaya başladılar. Fransız biyolog Lamarck, bireylerin yaşamları sırasında edindikleri özelliklerin yavrularına geçebileceğini, mesela halter çalışarak kaslarını güçlendiren bir kişinin torunlarının da kaslı olacağını, zürafaların boyunlarının da yüksek dallardaki meyvelere ulaşmak için kendilerini zorlayan kısa boyunlu dedelerinin çabaları sayesinde uzun olduğu fikrini ortaya attı. Bu ilginç fikir gerçeklik sınavını geçemedi: Laboratuvar farelerinin kuyruklarını kaç nesil boyunca keserseniz kesin, yavruları kuyruklu doğar; plajda ne kadar güneşlenirseniz güneşlenin, bu torunlarınızın teninin daha bronz olmasını sağlamaz.

Türlerin gerçekte nasıl değiştiği hakkındaki bilgimizi Charles Darwin ile Gregor Mendel’e borçluyuz: Canlıların nasıl “inşa” edileceği bilgisi, molekülden harflere yazılan gen “metin”lerinde kodludur. Aynı türün bireylerinin genleri tıpatıp aynı değildir. Genleri hayatta kalmak için daha uygun bedenler (mesela daha uzun boyunlu zürafalar) kurdurabilen bireylerin çocukları yaşam yarışında daha avantajlıdır; böylece diğer genlerin soyu tükenir, bir süre sonra ortada sadece uzun boyunlular kalır.

Gizem perdesi aralandı

Mendel’in genlerle ilgili buluşları (kimsenin okumadığı bir bergide yayımlandıklarından) 35 yıl boyunca fark edilmemişti. Onları geniş kitlelere 1905’te bu araştırma sahasına “genetik” adını koymayı da akıl eden İngiliz biyolog William Bateson duyurdu. Varoluşumuzun gizemi çözülmeye başlamıştı.

Bu yeni bilimin yıldızlarından biri, kendisini ülkesinin ve dünyanın başından eksik olmayan kıtlık sorununu çözmek için tahıl türlerini çalışmaya adanmış Rus botanikçi Nikolay Vavilov’dur. Sovyet devriminden sonra kurulan Lenin Tarım Bilimleri Akademisi’nin ilk başkanı olan Vavilov, doğru düzgün bir eğitimi olmamasına rağmen hevesle çalıştığını gördüğü genç Trofim Lisenko’yu cesaretlendirdi.

Sovyet tarımının durumu parlak değildi. Topraklarının zorla ellerinden alınıp kolektif çiftliklere dönüştürülmesi, buralarda çalışmaları karşılığında da devletin uygun gördüğü düşük ücretle yetinmelerinin gerekmesi köylülerin hoşuna gitmemiş, üretim artacağına düşmüş, bu da Stalin’in gazabına yol açmıştı. Bir başarı öyküsü gerekiyordu.

Lisenko kimi bitkilerin tohumlarının yapay olarak soğuğa maruz bırakıldıklarında baharda çimlenmelerinin tetiklenebileceğini fark etmişti. Haber propaganda makinesince “Yıllanmış akademisyenlerin beceremediğini bir köylünün oğlu başardı! Kıtlık kaygısı bitti!” diyerek bire bin katılarak duyuruldu ve Lisenko’nun siyasi yükselişi başladı. Sibirya’da portakal yetiştirmekten, dev ülkeyi çiftliğe dönüştürmekten söz ederek Stalin’in gözdesi olan Lisenko, bilimle ideoloji çatıştığında daima ideolojiyi seçecekti.

Matematik bilmemekle övünmek!

Lisenko doğal seçilimi reddederek çoktan çürütülmüş Lamarck anlatısına dönüyordu. Ona göre canlıları belirli özelliklere mahkum eden “gen”lerin varlığını savunmak “burjuva sözdebilimi” idi: Tıpkı insanlar gibi bitkiler de eğitilebilir, uygun koşullara maruz bırakılarak istenen kalıba sokulabilir! Birkâç yıl üst üste sonbaharda ekim yaparak durum buğdayını ekmeklik buğdaya dönüştürebileceğini iddia ediyor, “Biz biyologlar Mendelcilerin işe yaramaz istatistiksel formüllerini kanıtlayan matematiksel hesaplarla zerre kadar ilgilenmeyiz!” diyerek matematik bilmemesiyle övünüyordu. Bunların saçmalığı genetik bilen herkes için açıktı ama SSCB’de bunu yüksek sesle söylemek tehlikeli bir işti.

Lisenko 1935’te kendi teorilerine karşı çıkmayı Marksizmi reddetmekle eş tutup genetikçileri kolektivizasyona direnen köylülere benzettiği bir konuşma yaptığında Stalin’den tam destek gördü.

‘Tek doğru’nun laneti

Genetiği lanetlemeyen genetikçiler işlerinden atıldı, yüzlerce kendilerini akıl hastanelerinde veya hapishanelerde buldu. Birçoğu idam edildi. Genetik bilimiyle açlığa son vermeyi düşleyen Vavilov zindanda açlıktan öldü. Lisenko’nun başkanlığına getirildiği Tarım Bilimleri Akademisi 1948’de “Lisenkoculuk”un bundan böyle “tek doğru teori” olarak öğretileceğini duyurdu.

Lisenko aynı “sınıf”tan bitkiler arasında rekabet olmayacağını sandığı için tohumların birbirlerine çok yakın ekilmesini buyurdu. Gübreleme ve ilaçlamayı yasakladı. Bu aptalca yöntem yüzünden gıda üretimi daha da azaldı. SSCB’de 7 milyon, Lisenkoculuğu benimseyen Çin’deyse 30 milyon insan açlıktan öldü, yamyamlık olayları görüldü. Lisenko ancak hamisi Stalin’in ölümünden sonra gözden düşecekti. 78 yaşında Moskova’da öldü. ●

‘Merak’ onu en iyi anlatan kelimeydi

Hasan Saltık bu topraklardaki her dilin, her ezginin peşine düştü. Keşfettikçe öğrendi, öğrendikçe yeni keşiflere yöneldi. “Bunları nasıl buldun?” diyenlere “Meraktan” diye cevap verirdi. “Merak bela değil” derdi, “Başarıdır.. Beni dünyanın her yerine götüren de odur”

ZEYNEP MİRAC
miraczeynep@gmail.com

Kalan Müzik’in kurucusu Hasan Saltık, 2 Haziran günü bir kalp kriziyle aramızdan ayrıldığından bu yana onu taniyan, seven kalem erbapları çok güzel yazılar yazdılar. Çok sevilen, sayılan, verici, meraklı, gayretli bir adam. Fakat hakkında yazılanları okudukça fark ettim ki, bu bilgilerin altında bir de dip dalgası olarak yakın tarihimize yatıyor.

İç çatışmalarımız, çelişkilerimiz, bakışlarımız Batı’ya dönükken içimizden akan Doğulu nehir, resmi tarihle hakikat arasındaki kapanması imkânsız boşluk... Bu toprakların kültürüne emsalsiz bir katkıda bulunmuş Hasan Saltık, bize kendi hayatından da fazlasını anlatıyor.

“Obua mı? O da ne?”

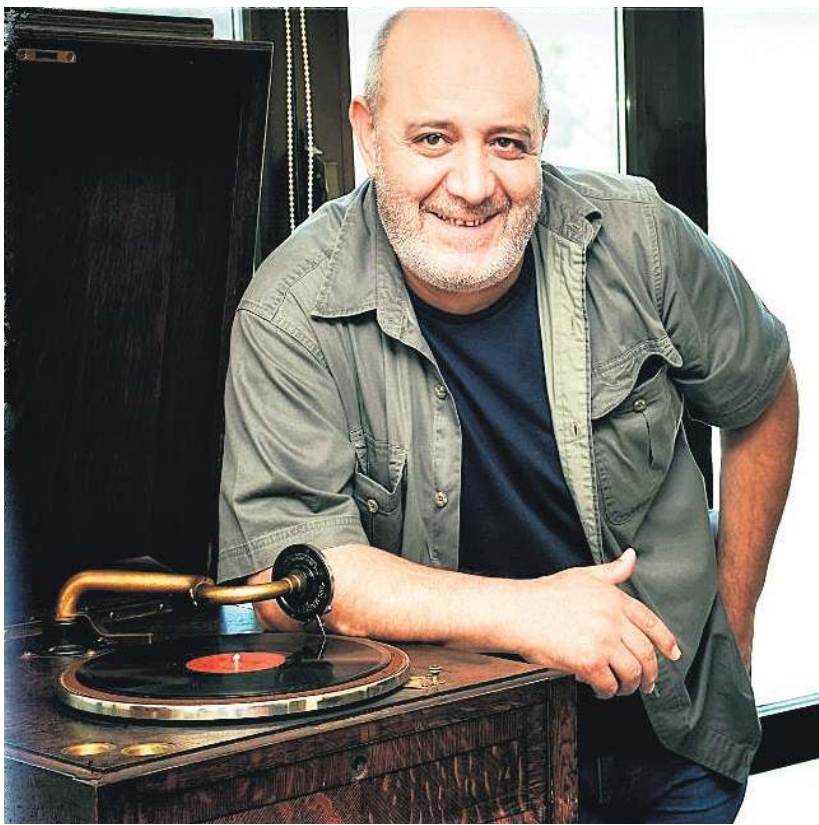
Hasan Saltık, Dersim Hozatlı. Dersim, Cumhuriyet tarihinin en yarıllı illerinden biri. Belki de unutulmaya / unutturulmaya çalışılan bir tarihin üzerine doğduğu için hayatını hatırlatmaya adadı. Yeri geldi toprağı kazdı, yeri geldi binlerce kilometre yol yaptı ve kıyıda köşede memurların üzerindeki tozu üfledi.

Türkiye’de kimsenin “Siyasetle ilgilenmiyorum” deme lüksü yoktur. Çünkü siyaset hep sizinle ilgilenir. Kararlarınızda, seçimlerinizde başrol hep onundur. Saltık ailesi için de öyle oldu. Babası devlet memuruydu, 12 Mart Muhtırası’na giden dönemde “Biz en iyisi buralarda durmayalım” dedi, taşı tarağı toplayıp İstanbul’a taşındılar. Babasının kuzeni Rahmi Saltuk’un aracı olmasıyla kendini İstanbul Devlet Konservatuarı’nın sınavlarında buldu. Pir Sultan’ın “Gelin Canlar Bir Olalım”ı söyleyip kabul edildi okula. Ama hangi bölüme gidecekti? Hayatında gördüğü, bildiği tek enstrüman bağlamaydı. Biri yanaştı yanına, önce parmaklarına baktı, sonra da dudaklarına... “Obua” deyiverdi. Obua mı? O da ne?

Ne enstrümana alışılabildi ne de okuldaki katı disipline. İnsan kazanmaya değil kaybetmeye programlı olan eğitim sistemi, bir yandan konservatuarda obua okurken bir yandan Haydarpaşa’da simit satan Hasan Saltık’ı sarmalayamadı.

Bir yıl sonra artık Suadiye Lisesi öğrencisiydi. Bir yandan da reklam ajansları ve gazetelerde ofis boy olarak çalışıyordu. Okul bittiğinde hayalinde kapağı Amerika’ya atmak vardı. Bindi bir yük gemisine. Eh, kısmetten ziyadesi olmaz derler, gemi Amerika’ya gidecek yük bulamayınca kendini tekrar İstanbul’da buldu.

Bu sırada Rahmi Saltuk’un müzik şirketine girdi, telefonlara bakmak için... Başladı olan

Hatırını soranlara espiyle “Zirvede ve yalnız” yanıtını verirdi, sonuna kadar haklıydı...

biteni seyretmeye. 1980’lerin sonu, TRT’den başka ne TV kanalı var ne de radyo. Kim ne dinliyorsa kasetten dinliyor, Anadolu’ya tırlarla kasetler gidiyor. “Ben daha iyisini yaparım” dedi.

İlk başarısını, o dönemde çok satan, Müşfik Kenter’in “Bir Garip Orhan Veli” şiir albümüne rakip olarak çıkardığı Ahmed Arif’in şiir albümüyle elde etti. Aslında sembolik bir rekabetti bu, Orhan Veli İstanbul şairiydi, Ahmed Arif ise Diyarbakır.

Onun yapuklarını, Türkiye’de ne bakanlık yapabiliirdi ne de kamu. Çünkü bu arşivlerin üzerindeki perde tesadüfen orada değildi

Ardından Grup Yorum ile çalışmaya başladı. Rahmi Saltuk ile görüş ayrılığı doğunca ağabeyinden aldığı küçük bir sermayeyle İMÇ’nin çatısında bir kulübe kiralandı kendine. Arabesk-fantezi-pop el ele vermiş ortalığı yıkarken bir boşluk vardı, görüyordu. Türkiye’deki müzik kültürü, parçaları eksik bir yapboz gibi seriliyordu önünde.

Deli de dediler, enayi de...

Türkiye’nin topyekûn müzik kültürünü keşfedecek, bir arkeolog gibi gün yüzüne çıkaracaktı. Konfor alanının dışına çıkan herkese söylendiği gibi ona da “Deli misin?” dediler, daha ileri gidip enayilik etiketi yapıştıranlar bile oldu.

Kalan Müzik kurulduğunda yıl 1991’di. Öyle bir dönem ki, 1. Körfez Savaşı patlamış, SHP ile kurdıkları ittifak sonucu Meclis’e giren HEP’li Kürt milletvekilleri anadillerinde yemin edince kriz başlamıştı. Bugün “Aman o günle-re dönmeyelim” dediğimiz 90’ların başlangıcıydı bu. Olağanüstü Hal ve DGM ile anılan bir dönemde Hasan Saltık adını hem yadigarlıktan hem de Tunceli merkezinin eski adı Qalan’dan alan Kalan Müzik ile bir yolculuğa çıktı.

İlk işlerinden biri, Grup Yo-

rum’un “Yürek Çağırısı” albümüydü. Yıllarca şirkete baskı yapılsa da, 2000’lerin başında yaşanan -ismiyle tezat- “Hayata Dönüş” operasyonun ardından hem gruba hem de Hasan Saltık’a dava açılıp ceza verilse de aralarındaki iş ve gönül birliği hiç kopmadı. İşin ilginç yanı, o dönemde bir şahin gibi kararlar veren Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş’ın “Türk müzik kültürüne önemli hizmetler vermiş bir kişi” olarak tanımladığı Hasan Saltık hakkındaki kararı bozmasıydı.

Kazandığını arşive yatırdı

Grup Yorum, Erkan Oğur, Kardeş Türküler... Hep çok satan albümler yaptılar. Kazandığını arşiv serisine yatırıyordu. Asker türküleri, mahpushane türküleri, ağıtlar, uzun havalar, Seyyan Hanım tangoları, Tanburi Cemil Bey, bu topraklarda konuşulmuş her dil, söylenmiş her ezgi...

Keşfettikçe öğrendi, öğrendikçe daha fazlasını merak etti. Bir söyleşide İzak Algazi albümünü nasıl çıkardığını anlatıyordu. İspanya’da engizisyon mahkemesinden kaçıp Osmanlı’ya sığınan Yahudiler özellikle Edirne sinagoglarında Müslümanlarla ortak ilahiler okumuşlardı. Bunlara ‘maf-tirim’ deniyordu. Saltık arşivlere dalmış, bu ilahileri kayıt altına almıştı. İsrail hükümetinin kendisini arayıp “Bunları nasıl buldunuz?” dediğini aktarıp şöyle cevaplamıştı: “Meraktan...”

Onu anlatan sözcük buydu belki de. “Merak bela değil, başarıdır” diyordu, “Başarıya götüren yoldur. Beni dünyanın her yerine götürdü”.

Ardından yazılan yazılarda “Kültür Bakanlığı’nın yapamadığını yaptı”, “Başka ülkelerde kamu kurumlarının üstleneceği görevi üstlendi” dendi. Türkiye’de bunu ne bakanlık yapabiliirdi ne de kamu. Çünkü bu arşivlerin üzerle-

rindeki perde tesadüf değildi. Onları aralamak demek, resmi tarihin unutturmaya çalıştığı sayfaların açılması demekti.

Devlet bir yandan onu yargı-larken bir yandan dış ziyaretlere onun albümleriyle gidiyordu. 1999 yılında Dışişleri Bakanı İsmail Cem, Türkiye’nin AB üyeliğine adaylığının açıklandığı Helsinki zirvesinden önce görüntüştüğü İsveç Dışişleri Bakanı Anna Lindh’e Kalan Müzik etiketli Kardeş Türküler albümünü hediye etmiş; Kürtçe, Süryanice, Ermenice, Lazca parçaların yer aldığı albümlerle “Bakin bu kadar da demokrasiğiz” mesajı verilmişti. Aynı yıl Saltık’ın ‘albüm yoluyla yasa dışı örgüt propagandası yapmak’ suçundan bir yıl hapis cezası aldığını söylesem şaşırır mıydınız?

Türkiye’de değeri bilinmedi dersem haksızlık etmiş olurum elbette. Hem ona hem hakiki müzikseverlere. Öte yandan dünya da farkına vardı değerinin. Hollanda Kraliyet ailesi onu Prince Claus nişanı ile taltif ederken Time dergisi “Türkiye’nin müzik antropoloğu” diye başlık atıyor, Liberation “Hasan Saltık olmasaydı Anadolu sessiz kalırdı” diyordu.

‘Kırodüktör müsün?’

57 yaş ne ki? Kısa ama çok verimli bir ömür bıraktı geride Hasan Saltık. Bu ülkenin kadim kültürüne katkılarını anlatmaya bu sayfanın yetmeyeceği açık. Ancak Hasan Saltık’a dair yazıp Neşet Ertaş’ı anmayan da taş olur. Onun öldü sanılan Ertaş’ı Almanya’da bulup Türkiye’ye getirmesi, korsan kayıtlarının peşine düşmesi ve 30 yıllık ayrılıktan sonra gelen o efsanevi Açık hava konseri...

İşin tatlı tarafı da Hasan Saltık’ın yıllar sonra gelen itirafı: “Ben Neşet Usta’yı bilmezdim. Ben çünkü hep Batı müziği, Deep Purple, Pink Floyd, Beatles dinledim için. Bir gün eşim Nilüfer dedi ki, ‘Gel kırodüktör, sana birkaç şey dinleteyim de öğren’.”

İlk denlettiği Neşet Ertaş’tı ve demişti ki “Bu müzikleri yapmazsan benim gözümde prodüktör değil kırodüktör olarak kalacaksın”. Hasan Saltık, kimselere benzemeyen bir prodüktör oldu 57 yıllık ömrü boyunca.

Hatırını soranlarla komiklik olsun diye “Zirvede ve yalnız” diye cevap verirdi, yalan da değildi hani. Yaptığı

işlerden “Biz yaptık” diye söz ederdi. Ben demeye utandığı için biz diyoruz ama otuz yıl boyunca Kalan Müzik eşittir Hasan Saltık demekti.

Alevi-Bektaşî geleneğinde ölenin ardından “Devri daim olsun” denir. Hasan Saltık’ın ardından yürekten söylendi. Ancak bir dileğim daha var benim. Saltık’ın ilmek ilmek ördüğü, tuğla üzerine tuğla koyarak inşa ettiği Kalan Müzik’in de ömrü uzun olsun. Gözü arkada kalsın. ●

Neşet Ertaş’ı Türkiye’ye yeniden kazandırmıştı.

Videolarla siyasi mühendislik mümkün mü?

Peker videoları uzun süredir fısıldananları, bilinenleri delillendiriyor. Anlıyoruz ki devlet içindeki kayıtdışı örgütlenme hem daha güç ve yaygınlık hem de yüksek siyasi makamlarla işbirliği fırsatı yakalamış

Bir süredir Ak Parti seçmeninde çözülme var; çekirdek seçmeni 22-23 bandına gerilemiş durumda. Videolar bu çözülmeyi artırıcı çok özel bir etki üretmez muhtemelen. Ama reel sorunların etkisiyle bu eğilim sürer

BEKİR AĞIRDİR
bagirdir@gmail.com

**“Dağılmış pazar yerlerine ben-
zıyor şimdi istasyonlar
ve Dağılmış pazar yerlerine
memleket
Gelmiyor içimden hüznlenmek bile
Gelse de
Öyle sürekli değil
Bir caz müziği gibi gelip geçiyor hüzn
O kadar çabuk
O kadar kısa
İşte o kadar.”**

Edip Cansever'in 1974 yılında yayınladığı dizeler bugünü de anlatıyor bir bakıma. Baksanıza tuz da koktu, su da koktu. Bir dostumdan değişikle denizi bile bitirmeyi başardık.

Marmara'daki salya meselesini bilimden değil siyasetten tartışıyor memleket. Sedat Peker videoları bu dehşet çevre felaketinden bile daha fazla konuşuluyor. Son bir haftada altıyüzden fazla vatandaşımız salgın nedeniyle hayatını kaybetti. Hala aşı meselesi toplumu ikna edecek, rahatlatacak biçimde çözülmüş değil. Yoksulluk, açlık, işsizlik can yakıyor.

Geçen hafta da yazdım, toplum endişeli, kaygılı, çaresiz, umutsuz. Toplum kızgın. Toplum incindi. Hayalsiz yaşıyor memleket.

Sorunlarımız var diye değil, bunca gerçek sorun karşısında Kanal İstanbul inadı için, yirmi yıldır yapılmayanlara karşın Marmara'nın salyasını çözüme planının üç günde kağıt üzerinde geliştirilmesi gerçekdışılığına ve ciddiyetsizliğine kızgın. Bunca gerçek sorun karşısında gerçek çözüm politikaları yerine 1000 lira dağıtacağım, 3000 lira dağıtacağım söylemine kızgın. Hala aşı meselesindeki, hala çocukların eğitim ve sınav düzenlemelerindeki savrukluğa kızgın.

Her biri uzun dizi gibi

Toplum sorunların yönetilememesinden dolayı kızgın. KONDA Mayıs Barometresi bulgularına göre insanların yüzde 68'i yaşananları ciddi bir siyasi kriz belirtisi olarak değerlendirdiyor. Herhangi bir problem görmeyenler, her şey normal seyrinde gidiyor diyenler yalnızca yüzde 11.

Bu karmaşıklığın son iki aylık kısmında elbette Sedat Peker videoları, anlattıkları da var. Aslında her biri uzun dizi bölümlerine dönüşmüş videoların içeriği esas itibarıyla uzun bir süredir fısıldananları, bilinenleri delillendiriyor.

Anlıyoruz ki devlet içindeki kayıt dışı örgütlenme giderek hem daha güçlenme ve yaygınlık hem de çok daha yüksek siyasi makamlarla iş birliği fırsatı yakalamış. Ve yine bugün anlıyoruz ki kayıtdışı örgütlenme ve işlerin yanı sıra devletin içinde örtülü ödenek dışında kayıt dışı bir finansman imkanı ve uygulaması da kendine yer bulurken, bu kayıt dışılıklar sınırlarımızı aşip uluslararası boyuta gelmiş.

Bu türden kayıt dışı her örgütlenme ve işte olduğu gibi, örgüt ve ilişkilerin nerede devletin, iktidarın politikaları ve yararına, nerede örgüt unsurlarının bireysel güç ve menfaatleri için çalıştığı karışmış durumda.

Yalnızca Marmara'nın değil devletin bazı organlarının ve işlerinin de artık salya üretir, devletin, yargının, güvenlik güçlerinin, medyanın ve siyasetin sağlıklı yaşayamayacağı bir kırılma seviyesine geldiğini izliyoruz o videolarda.

Sedat Peker daha önemli bir şeyi daha ifşa ediyor. Devletçi, dinci, şoven siyasetlerin bir yandan ne denli özgürlük ve eşitlik arayışlarına karşı nefretle dolu olduklarını, bu nefret söylemiyle toplumu nasıl manipüle ederek toplumsal destek sağladıklarını ve aslında meselenin tümüyle maddi ve siyasi çıkar ve güç elde etme meselesi olduğunu da öğreniyoruz. Bir kısım iktidar yandaşı medya mensubunun, iş insanının iktidar ilişkisinin siyasi ve ideolojik değil çıkar amaçlı olduğu da ortaya çıkıyor.

Güven nasıl etkilenecek?

Toplum da öğreniyor. Mesele yalnızca videoların kaç kez izlendiği değil, toplumda bu duyulanların üreteceği soruların, düzene-devlete-polise-yargıya-siyasete ve geleceğe güvenin nasıl ve ne yönde etkileneceği...

KONDA'da geliştirdiğimiz bir seçmen davranışı modeline göre her partiye seçmen gözünden baktığımızda şöyle bir kümelenme yapıyoruz. O partiye ideolojik olarak ya da kimliğinden güç alarak en yakın duran seçmenlere “çekirdek seçmen” diyoruz. Çekirdek seçmenler partisinin derin, seçimi kazanacağına, ülkenin sorunlarını çözeceğine güveni tam olan seçmenler. İkinci halka o partinin “sempatizan seçmenleri”. Sempatizan seçmenler, partiye sadakatleri ve güveni daha düşük olan, partisine beğenisi yanı sıra eleştirileri de olan seçmenler. Üçüncü halka hiçbir partinin çekirdek ya da sempatizanı olmayan seçmenler. Bu gruba “gri alan” diyoruz biz. Bir kısmı bilinçli olan ve partilerin hiçbirinde kendisini bulamayan seçmenlerken bir kısmı da siyasete ilgisiz, bilgisiz, kampanyalarla, adaylarla, güncel duygularla etkilenen, hareket eden seçmenler. Sonraki küme diğer partilerin sempatizanları, sonraki diğer partilerin çekirdek seçmenleri. En dış halka da o partinin “asla oy alamayacağı” bir kabuk.

Her partinin asla oy alamayacağı kümelerin niteliği değişiyor olsa da KONDA Ekim '20 Barometresindeki bulgularımız “negatif kimliklenme” dediğimiz bu duygunun son iki yılda azalıyor olduğu yönünde. Negatif parti kimliklenmesi olarak da adlandırılan bu durum seçmenlerin sadece politik tercihlerinin değil, partiler ve onların liderleri hakkındaki duygularının da bölünmesi anlamına geliyor ve bütün dünyada siyasal parti sistemlerinde yükselişe geçmiş olan bir eğilim. Negatif parti kimliği, bir seçmenin hiçbir koşulda oy veremeyeceği parti anlamına gelir. Oy verenler kararlarını pozitif duygular üzerinden değil, diğer partilere

hissettikleri negatif duygular üzerinden belirlemektedir. Ama bulgularımız bu duygunun gerilemekte, gücünün azalıyor olduğu yönünde.

Öte yandan seçmenin bu altı halka ya da kümelenme içinde çekirge gibi oradan oraya zıplayarak tercih değiştirmediklerinin de altını çizmeliyiz. Seçmen bu kümeler arasında birer adımlık hareketlerle pozisyon değiştirmektedir. Örneğin bir partinin çekirdek seçmeni partisini eleştirmeye başladı, memnuniyetsizliği artmaya başladı ise önce sempatizan seçmen pozisyonuna geçiyor. Eleştiri ve memnuniyetsizliği artarak devam ediyorsa oradan da gri alana... Gri alana geçmek bir başka sese, söze, yüze gözünü kulağını açmak demek. Eğer aklını ve gönülünü çeken bir başka ses, söz, yüz buluyorsa hareket devam ediyor. Bulamıyorsa da seçimde yine güvenli limana, kendi bildiği partiye kızarak da olsa oy vermeye devam ediyor.

Bu model üzerinden hesapladığımızda, örneğin Ak Parti'nin tek başına yüzde 50 aldığı 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerinde 100 seçmenin 90'ı sandığa gitmiş ve 45'i Ak Parti'ye oy vermişti. KONDA hesaplamasıyla bu 45 kişinin 37'si Ak Parti çekirdek seçmeni, 8'i de sempatizan seçmeni idi.

Uzun bir süredir her ay küçük aşınmalar gibi görünse de Ak Parti seçmeninde çözülme var ve bugünden bakınca Ak Parti çekirdek seçmeni 22-23 bandına, sempatizan seçmeni 3-4 bandına gerilemiş durumda. Bu noktada şu iki notu da eklemeliyim. Hala hiçbir parti seçmen büyüklükleri Ak Parti'ninkilere yaklaşabilmiş değil. İkincisi de Ak Parti'den eksilen 18-20 seçmen kendisine yeni parti de bulabilmiş değil.

Tereddütler, sorular, kopuşlar

Malum videolar Ak Parti'deki çözülmeyi artırıcı çok özel bir etki üretmez muhtemelen. Reel sorunların etkisiyle özetlediğim ana eğilim sürer. Ama Ak Parti etrafındaki kanaat önderlerinde, savunucularında bu videolar nedeniyle oluşacak olan tereddütler, sorular, kopuşlar gelecek aylarda çözülmeyi hızlandırabilir. Bunu da bugünden hesaplamak mümkün değil.

Videoların yayınlanmaya devam etmesi, iktidarın ve özellikle Cumhurbaşkanı'nın sürece müdahale edemiyor olmasının öncelikle Ak Parti örgütü ve aktif siyasetçilerinde ve etrafındaki kanaat önderlerinde yaratmakta olduğunu gözlediğimiz tereddüt ve ikirciklilik, videolardan daha fazla etki iktisadektir.

Yine de bu videoların milyonlarca kez izlenmesi, bir suç örgütü liderinin popüler kültür ikonu haline gelmesinin kendi başına sorunlu olduğunu da kabul etmeliyiz.

Sistemin ve iktidarı ürettiği şiddet ve baskıyla mücadele karşı şiddetle ve hatta suçla, suç örgütü lideri aracılığıyla olabilir mi? Kaba popülizmle mücadele karşı popülizmle olabilir mi?

Ülkenin muhalif partileri, yalnızca onlar da değil, memleketin geleceği için burnunun direği sızlayan her birey, güncelin dertlerinden, aklını ve dilini esir alan güncelin şehvetinden kurtularak meselelere bakmak ve toplumun önüne yeni bir umut koymak zorunda.

Asıl siyaset suç örgütü liderinin peşine takılmak değil. Artık asıl mesele insanlığın kadim iyilik-kötülük kavgası. Siyasi alanı Türk-Kürt, muhafazakar-seküler, Sünni-Alevi değil iyi-kötü, iyilik-kötülük, güzel-çirkin, yanlış-doğru eksenine çekmek gerekiyor. Edip Cansever'in dizeleriyle söyleyelim, “Ne gelir elimizden insan olmaktan başka.”

Madem ki insan olmaktan başlayacağız, vicdana, merhamete, şefkate, iyiliğe yer açmak, bu memleketin insanların sahibi dertlerine odaklanmak zorundayız. •

Z Olmadan OlmaZ

Z deyince derinlik. X ve Y'nin yanına Z geldiğinde hayatın derinlik, boyut kazanması... Dünya üç boyutlu ise, iki boyutlu ekranlarda hayatın sürmeyeceği bir gerçek.

Bir dönem ülkenin büyük şehirlerin en önemli meydanlarına bakan binalarından birinin tepesinde, üç fazda tek tek yanıp birlikte sönen basit tasarımlı neonlar, bir bankanın sembolüyle leylek bulurdu. Hayatın tek eğlencesi radyo olan dönemde, bu leylek, çok basit de olsa bir hareket oluşturmdu. Her meydanda onlarca insan bu yanıp yanıp sönmeye yoluya oluşan kanat hareketini bir süre izler, önünden kalabalık hiç eksik olmazdı. İnsanlar hareketli görüntü peşindeydi... en basitinin bile.

Ekrans hayatımıza girdiğinden beri, hayalleri duyguları algıları duyuları... bir şekilde etkiliyor, referanslar oluşturmuyor. Örneğin ekran deyince ilk akla gelen televizyon oluyor. Resmi kuruluşundan sonra, bütün dünya renkliye geçmiş olmasına rağmen yirmi yıla yakın süre siyah beyaz yayın yaptı. Konuşmalar yemyeşil ormanlardan, masmavi gökten bahsederken biz sadece siyahla beyazın arasındaki bilmem kaç tonu görebiliyorduk. Maç seyrederken bile, takımların forma renklerinin grinin tonlarına göre ayrıştırılması gerekiyordu. Beyin bir yerlerde bunları renklendirmek için uğraşıp duruyordu. Siyah beyaz yayınların son dönemlerinde, yeni çıkan renkli televizyonlar için insanların hayallerinde canlandırabilmeleri için genelde papağan kullanırdı. Zamanla bu siyah beyaz dünyaya o kadar alışılmıştı ki, sonraları Dallas, Dr. Kimble vb. dizilerin renkli hali görüldüğünde sanki başka, farklı şeylermiş gibi algılandı. Kim bilir bir kısım rüya bile siyah beyazdı da farkına bile varılmıyordu.

Sonra televizyonlar renklendi, ekranlar çeşitlendi. İki binli yılların başı mobil telefonun ekranla donatılması dönemi idi. Statik, sadece okunmak amaçlı web 1.0 dönemi bitip, etkileşimli, bulut sayesinde hızlı ve fotoğraf ve hareketli görüntü paylaşabilmeye dayalı sosyal medya ve multimedya olanakları patladı. Ekranı olan mobil cihaz türleri de... Her akıllı telefon bilgisayara dönmüştü. Pek çok iş, işlem, ilişki bu cihazların ekranlarından yürütüldü. Hele son sıkıntılı eve kapanma dönemlerinde bu cihazlar ve ekranlar hayat kurtarıcı oldu. Toplantı da, sosyalleşme de, alışveriş de, oyun eğlence de ekranlardan yapılabilir oldu. Ekranlar hayata bağlanma unsuru haline geldi.

İki boyuta sıkışan hayat

Sanki dünya düzmiş gibi, ekrandan erişilen hayat iki boyutlu. İki yüz yıllık matbaada basılanlardan görülen ile aynı. En ve boy. O kadar. Hacim yok. Nasıl siyah beyaz televizyonda renk kafamızda oluşuyorsa, ekrandaki hacim de aynı şekilde. İki boyutlu gör, üç boyutlu anla ya da hayal et. Sanal diye adlandırılması gereken durum aslında bu. Ama ekrandaki film gerçek, mağaza sanal; sanal mağazadan gerçek mal ve hizmet alıyoruz. Sanal ve gerçek farkı iç içe geçerken, asıl sanallık algı şartlanmasında. Toplantılar kutucuklarda. Sosyallik kutucuklarda. Aslında insanların heykellerinden çok büstlerinin yapılması en tutmuş öngörü haline geldi. Herkes otuz-kırk santim. Büst. Ama hacmi yok. Sadece x ve y akslarından oluşuyor. Anlatım, analı, değerlendirme, izleme, tahmin... bu iki parametre üzerinden yapılıyor. Uzak yok, düzlem var. Sanki dünyanın düz olduğunu ispatlamak üzere hayat iki boyutla anlandırılmaya çalışılıyor. Evler bile metrekare ile ölçülendiriliyor. Metreküp yani hacim yok. Halbuki insanın ihtiyacı hacim. Alışveriş sitelerine bir bakın. Her şey

iki boyutlu. Ambalajlar, sunumlar üç boyutlu dünya için tasarlanmışken. Bütün ürünler neredeyse aynı işi, aynı açıdan görülmüyor. Ama kimse iki boyuta göre hala tasarım yapmıyor. Üstelik her ürün, konu veya tür ne olursa olsun iki boyuta bir kaç santimetrekarelik kutucuklarda sunuluyor. Çok satan, az satan, beş çeşit, tek çeşit, garip, demokratik de denemeyecek anlamı tartışılır bir eşitlik hakim. Göz hizası, gondol başı, kasa önü kavramları da devre dışı. Yerine yenisi bile konamadan. Kimin neye, neden baktığı deneyim izleyen algoritmalarla saptanmaya çalışılsa da, bütün ürünler, markalar aynı tek kutucukta. İki boyutlu. Üstelik hepsi aynı boyda!

Meyve suyu şişesi, deterjan kutusu, çamaşır makinesi, buzdolabı, yemek ya da koltuk takımı, yatak, yastık, çatal, otomobil aynı kutucukta. Aynı boyutlarda. Her satıcıda, teşhir edende aynı şekilde. İnsanın ölçek duygusu da yavaştan yok oluyor, boyut algısı da. Referanslar olmayınca oranların içinden çıkmak da kolay değil. Bir süpermarkette mağazada, pazarda görüp dokunmadığınız bir ürünü sadece iki boyutlu çerçeveler içinde görünce gerçek boyutunu anlamak neredeyse imkansız hale geliyor. Çok şeyi hatta her şeyi ekranlardan yaptıkça boyut, oran, ölçek algılarımız sıkışıyor, anlamlandırmak karmaşıklaşıyor. Üstelik bu çerçevelere sıkıştırılmış nesneleri tasarlayanlar, çok daha büyük iki boyutlu ekranlarda çalıştıkları için anlam buharlaşıyor. Sadece ürün için değil her konuda. Netflix ya da Spotify'da bir film, dizi, albümün tanıtım afişi ya da 'kapağı' belki de tercihi etkileyecek biricik unsur. Ama sokağa asacakmış gibi tasarlanınca içinden çıkılmaz oluyor. Bu reklamlar duyurular için de geçerli. Dergi sayfasını, birkaç santimetrekarelik 'banner' a uyarlarken içine iki de telefon numarası tıkıştırılıyor. Yetmezmiş gibi bütün tasarımlar iki boyutlu kutucuklara göre. Logolar bile kutucuk. Köşe köşe, algımıza ne düşer? Gerçek ihtiyaç Z aksı.

Z deyince, ithal malı kuşak tanımlarına sarılanların da ıskaladığı konu bu:

Derinlik. Ya da yükseklik.

X ve Y'nin yanına Z geldiğinde hayatın derinlik, boyut kazanması, hacimin hissedilmesi. İki parametre ile değerlendirilen dünyada verilen koordinatlarla gelinecek yer kısıtlı. Kutunun dışına çıkmak, kutulardan taşmak gerek. Dünya üç boyutlu ise, iki boyutlu ekranlarda hayatın sürmeyeceği bir gerçek. Web 3.0 yani uzaysal web hayatımıza tekrar var olan boyutu kazandırıyor. Son beş yıldır mobil telefonlarda bile bol bol Artırılmış Gerçek uygulamaları başladı. Ama ekranlar yerine, başta gözlükler, giyilebilir uç aletleri kullanıldııkça insanın doğasındaki hacime kavuşacak. Benimsemeyenlerin 'sanal' dediği dünyada, fizik dünyanın dijital ikizi oluşuyor. Üç boyutluyla. Hacmi ile.

Satış, sosyal medya ve oyun eğlence üç-beş yıl içinde AR ve VR... yoluyla üç boyutlu oluyor. Üç boyutlu yazıcılar zaten uzun zamandır var. Ekranlarda yapılanlar azalırken, mekanlar, ortamlar uzaysal internetin ta kendisi oluyor. Bu durumda hayatı iki boyutta algılayıp değerlendirenler, planlayanlar şayet gereken yere “Z aksını” oturtamazlarsa, kutucuklarına hapsolüverecekler.

Z boyutu, yani hacim herkese her alana lazım. Doğal olarak. Henüz iki boyutun gereklerini çözemeyip bocalayanların derinlik kazanması zor olacak. Oyun, eğlence, alışverişin... yakınsandığı, fizik dünya ikizi başlıyor.

Derinliğiniz yeter mi? Dünyaada kapladığınız yer kaç boyutlu? “Z” deyince ne anlamalı ne hayal etmeli? •

KORRES | Hyalüronik asitli güneş kremi

GÜNE HER BAŞLADIĞINDA CİLDİNİ KORU

Yüz+Vücut
Salatalık özlü

- Organik içerik
- Üst düzey nem
- UVA&UVB koruma
- Cilt esnekliğini geliştirir
- Ciltte iz bırakmayan formül

Sadece BOYNER ve boyner.com.tr'de!

BOYNER

BOYNER.COM.TR

Korres ürünlerini keşfetmek için QR kodu okutun!

OKSİJEN

C MYK

Cumhurbaşkanlığı sistemine dair *aykırı düşünceler*

2017 referandumu sonucu oluşan yeni rejimin kalıcı olacağını sanmıyorum. İşin doğrusu, Türkiye tarihinin 200 yıllık tarihî dönüşümün antitezi olduğunu düşündüğüm bu rejim, verdiği büyük tahribatla ilginç bir parantez olarak tarihe geçecek gibi. Önümüzdeki yıllar ne getirir, bu parantez nasıl kapanır, yerine gelecek yeni rejimin inşa süreci nasıl olur kestirmek çok zor

Ali Yaycıoğlu

Geçen yazıda 2017 referandumu sonucu oluşan yeni rejimin özelliklerini hakkında bazı düşünceler ifade etmiş ve bu Anayasa değişikliğinin Türkiye'nin idarî ve siyasî yapısında güçlü bir şekilde ifadesini bulan iki unsuru hedeflediğini vurgulamıştım. Bunlardan birincisi devletin kamusal yararı gözetilen bir örgüt olması için gerekli hukukî, bürokratik ve ahlakî altyapı; diğeri ise Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin merkezinde olduğu çok partili ve görece çoğulcu siyasetin meşruluğu... Bu yazıda bu iki meseleyi biraz daha açmak istiyorum.

Kamu yararı ilkesinin tasfiyesi

2017 Referandumu devletin kamusal yararı tanımlayıp gözetmesi için gerekli siyasî, bürokratik, hukukî ve ahlakî altyapıyı büyük oranda tasfiye etme girişimiydi. Bunun yerine halkın ekseriyeti tarafından seçilen bir liderin milleti (kamuyu değil) temsilen devleti meclisin ya da yargının denetim veya görece özerk kurumlar ve bürokratik sınırlamalara takılmadan yönetmesi ilkesini öne çıkarmaktaydı. Cumhurbaşkanlığı rejimini savunanlar, bu düzenleme ile Cumhuriyet'in kuruluşundan beri "Türkiye'yi frenleyen ve toplumu devlete yabancılaştıran hantal ve vesayetçi bürokratik yapının" nihayet son bulacağını, onun yerine milletin dolaysız bir şekilde yetkisini devredeceği bir liderliğin ülkeyi bürokratik ve hukukî frenlemeler olmaksızın "adeta bir şirket gibi, hızlı ve etkin bir şekilde" yöneteceğini vurguluyorlardı.

İşin doğrusu, evet Türkiye Cumhuriyeti devleti hantaldı. Bürokrasi ise çoğu zaman birbiri ile mücadele halindeki farklı ideolojik (hatta son yirmi yılda dinî) gruplar tarafından parsellenmişti. Sürekli iç ve dış düşman tanımlayan devlet kadrolarına hâkim güvenlikçi bir anlayış toplumsal barış önünde bir engel teşkil etmekteydi. Gözle görünen devletin yanı sıra Soğuk Savaş'tan hatta daha öncesinden akıp gelen bir de gayrinizamî ya da yaygın tabirlerle "paralel" ya da "derin" devletin (hatta birbiri ile rekabet eden birkaç paralel ve derin devletin) varlığı da bilinmekteydi. İddiaya göre referandumla sunulan yeni rejimde tüm bunların son bulacağı yeni, etkin ve iç çatışmaların ortadan kalktığı bir yönetim sistemi gelecekti.

Geldiğimiz noktada devletin hantallığının, bürokrasiyi parselleleyen farklı grupların, iç ve dış düşman saplantısının ve devletin içinde ya da çeperinde örgütlenmiş gayrinizamî örgütlenmelerin referandumdan sonra ortadan kalkmadığını, tam tersine devletin içinde bu patolojilerin iyice belirginleştiğini görmekteyiz. Ama benim vurgulamak istediğim başka bir nokta.

Aslında tasfiye edilen "vesayet" ya da "bürokratik hantallık" adı altında "kamu yararı için gerekli müdahaleleri yapması beklenen kurumsal altyapı" mıydı? Türkiye Cumhuriyeti devletinin yukarıdaki tüm bu kusurları ve günahları bir yana, Cumhuriyet'in kuruluşundan beri (kökü Osmanlı İmparatorluğu'ndaki 18 ve 19'uncu asırlardaki dönüşümde aranmalıdır) bir şekilde süregeldiği "kamucu" bir üst anlayışın devam ettiğini tespit etmek gerekmektedir. Devletin son çözümlemede "kamu çıkarını" gözetilen bir örgütlenme olduğu ya da olmasa gerektiği ilkesi, fiilî durumdaki gelgitlere, buhranlara ve hastalıklara rağmen bir

Sevgili Marmara Denizi'ne.

şekilde hakimiyetini sürdürmekteydi.

Aslında kamu yararını tanımlayan ve gözetilen devlet anlayışı Cumhuriyet'in kuruluşundan beri bir üst ideolojiydi. Cumhuriyet'in kuruluş sürecinde açık şekilde öne çıkarılan bu anlayış yüzyıllık dönemde, özellikle 1960'tan sonra daha da gelişmiş ve derinleşmişti. Zaman içinde kamu yararı anlayışının toplumsal tanımı değişmiş, sınıfsal, cinsiyetle ilgili, kültürel ve çevresel unsurlar kamu yararı olarak tanımlanmıştı. Avrupa Birliği ile müzakereler sürecinde 1990'lar ve 2000'li yılların başındaki idarî reformlarla öne çıkan özerk kurumlar ve karar alma süreçlerine davet edilmesi beklenen sivil toplum örgütleri ile "kamu yararı" fikrine katılımcı bir unsur da eklenmişti. Devlete personel alımında sınav sistemi yaygınlaştırılmış, ihale kanunları üzerine kamu yararını gözetilen sınırlı da olsa ciddi düzenlemeler yapılmıştı. Bu süreçte liberal nazariyedeki devletin piyasalar karşısında tarafsızlığı

Bürokrasiyi parselleyen farklı gruplar, iç ve dış düşman saplantısı ve gayrinizamî örgütlenmeler referandumdan sonra ortadan kalkmadı

ilkesi kamu yararı olarak düşünüldü ve bu ilke başta Merkez Bankası olmak üzere, özerk kurumların teşkili ile somutlaştırıldı. Sonuç olarak, Türkiye'deki devletin tarihinin günahlarla dolu hikâyesi yanında, kamu yararı fikrinin gelişip derinleştiği başka bir hikâyesi daha vardı ve aslında bu hikâye tüm aksaklıklara (özellikle 1960'lardan beri emekle ilgili düzenlemelerdeki kazanımlardan 1980 ve 90'lardaki geriye gidişe rağmen) uzun dönemde Türkiye idare tarihinin ana eksenini oluştuyordu.

Üst şahıs ve müttetikleri

Cumhurbaşkanlığı sisteminin devletin son çözümlemede özerk ve bağımsız kurumlarla beraber kamusal yararı tanımlayan ve onu gözetilen bir siyasî, bürokratik ve hukukî örgütlenme olduğu anlayışını büyük ölçüde tasfiye etmeye niyetlendiğini tekrar ifade edelim. 2017'de farklı mekanizmalarla ama ortak olarak tanımlanması gereken kamusal yarar yerine milletin dolaysız olarak seçip yetkisini devrettiği liderin tanımladığı yararın gözetildiği bir anlayışa geçildi. Yeni düzenlemede kamu yararının tanımı Meclis'teki açık müzakerelere, Danıştay ya da Sayıştay gibi yargının ya da özerk ve bağımsız kurumların görece nesnel ölçütlerine dayandırıldığı kararlar değil, Cumhurbaşkanının öznelliğine bırakılmaktaydı. Halkın delege ettiği gücü denetimsiz ve dolaysız kullanan bir liderliğin kendi anlayışı, melekeleri, sez-

hâkim olan güçlerin ve sermayenin, lideri ve devlet gücünü kullanarak eşitsiz bir rekabet içinde güçlendiği ve zenginleştiği bir mekanizmaya dönüştü.

Tam burada milletin dolaysız şekilde gücünü delege ettiği lider ve onun etrafında örgütlenen ya da onunla "ittifak" ilişkisi içinde olan resmî ve gayriresmî kadrolar, ağlar ve örgütler arasında karmaşık güç ve çıkar ilişkileri oluştu. Bu ilişkiler içinde liderlik bir anlamda tüm ilişkilerin odağı olması nedeniyle çok güçlüydü; diğer yandan ise tüm bu ilişkilerin kaygan, güvensiz ve sisli zemininde, bağımlı, zayıf ve tedirgin bir "üst şahıs" olarak konumlandı.

Çoğulcu siyasetin sonu

2017 Referandumu'nun ikinci büyük sonucu 20'nci yüzyılın başından beri bu coğrafyada gelgitlerle olsa da şekillenmiş ve 1920'de kendisini Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde var etmiş görece çoğulcu bir siyasî yapının tehdit altına girişidir. Bu gelişme, sistemin siyasî partilerinin doğal rekabeti ve koalisyonları yerine, çoğu gayriresmî ve şeffaf olmayan farklı ittifak şekillerinin siyasete hâkim olmasına neden oldu. Aslında bir süredir Türkiye kamu idaresine ve siyasete hâkim olan gayriresmî ittifaklar (AKP-Gülen ittifakı), 2017 referandumu ile adeta sistemin ana örgütlenme şekilleri oldular. Bu aynı zamanda hem siyasetteki hem de kamusal alandaki belirsizliği ve güvensizliği artırdı.

Bunun yanında taşrada ve merkezde örgütlenmiş meşru partilerin belli kurallar içinde rekabetini öngören eski parlamenter sistem yerini siyasî örgütlerin sürekli meşruluklarının sorgulandığı, meşru ve gayrimeşruluk arasındaki sınırların sürekli değiştiği bir sisteme bıraktı. Bu sistem içinde millî iradeyi münhasıran temsil ettiğini iddia eden "üst şahıs" ve ortakları dışında kalan aktörler meşruluğu her an sorgulanan, "yerli ve millî" olmadıkları halde faaliyetlerine bir sonraki ana kadar göz yumulan örgütler olarak ilan edildi. Üst şahsın ortakları ise tanımlanmış meşruluk (yerlilik ve millilik) alanı içinde farklı cephelerde "meşru olmayan" ya da "yarı meşru" diğer unsurlarla kendi cepheleri ve yöntemleriyle (buna bu dönemde etkili olma ihtimali beliren bazı para-militer örgütlenmeleri dahil etmek uygun olur) savaşılan aktörlere dönüştüler.

Böylece 2017 Referandumu şu ya da bu şekilde Türkiye siyasetinin ana eksenini oluşturan rekabetçi ve çoğulcu parlamenter sistemi tasfiye ediyor, yerine gayrimeşru olan ve olmayan ittifakların savaşı üzerinden tanımlanan, içinde meşru rekabet zeminin dışında, araçsallaştırılmış yargının, resmî ve gayriresmî şiddet ve korku yayma mekanizmalarının rahatça kullanıldığı bir sürekli "iç çatışma" rejimine doğru evrilirdi.

Sonuç

Yukarıda sonuçlarını biraz da soyutlayarak özetlediğim 2017 rejiminin kalıcı olacağını sanmıyorum (zaten bir tarihçi refleksi ile geçmiş zaman kipi kullanmıyorum). İşin doğrusu, Türkiye tarihinin 200 yıllık tarihî dönüşümün antitezi olduğunu düşündüğüm bu rejim, verdiği büyük tahribatla ilginç bir parantez olarak tarihe geçecek gibi. Tabii 2017 rejiminde gördüğümüz olguların bir kısmının çok önceleri, Soğuk Savaş döneminde, hatta kuruluşta, hatta çok daha öncesinde başlayan tarihî dönüşümün -ne kadar radikal olsa da- doğal bir sonucu olduğunu düşünenlerin vurguladıkları noktaları kısmen kabul ederek bu satırları yazıyorum.

Önümüzdeki yıllar ne getirir, bu parantez nasıl kapanır, yerine gelecek yeni rejimin inşa süreci nasıl olur kestirmek çok zor. Şimdilik burada keselim. Gelecek hafta Adalet Yürüyüşü bağlamında biraz CHP tarihi yazmak uygun olur diye düşünüyorum. İyi hafta sonları. •

Uyku hakkındaki mitler ve gerçekler

Evet, bebekler bizden daha tatlı uyuyor. Hayır, az uyumak sizi havalı veya zeki yapmaz. Sadece bitkin düşürür, bilişsel performansınızı zayıflatır. Ancak uykuya dair bilgilerinizi gözden geçirmek, daha sağlıklı bir yaşamın kapısını aralayabilir

Çağrı Mert Bakırcı

cmb@evrimagaci.org

Her üç saniyeden birinde nerede olduğunuzu ve ne yaptığınızı bilmediğinizi düşünüün. Bu, her üç saniyede bir olmuyor ama ömrümüzün yaklaşık üçte birini bilincimiz kapalı olarak geçiriyoruz. Buna, “uyku” adını veriyoruz. Bu yüzde öylesine büyük ki, bazı biyologlar uykuyu hayvanlar için “varsayılan durum” olarak tanımlayıp, uyanıklığı “geçici durum” olarak tanımlamayı tercih ediyor. Yani belki de uyanikken “arada bir uyumuyoruz” da uyurken “arada bir uyanıyoruz”, ne dersiniz? Aslında her iki olasılık, sonuç itibarıyla eş durumlar; ama ikincisinin geçerli olduğunu düşünmek, ilkinde nazaran tuhaf geliyor. Yine de hayvanlar aleminin en eski şubelerine, örneğin süngerlere veya tek hücreli zooplankton-benzeri hayvanlara gittiğimizde, bilinç diyebileceğimiz bir yapıyla karşılaşmıyoruz. Süngerler, sürekli uyuklayan, hareketsiz hayvanlar gibiler... Dolayısıyla farkındalık halinin evrimsel süreçte sonradan ortaya çıkması, uykunun da varsayılan durum olup, uyanıklığın geçici olarak erişilebilen bir bilişsel durum olma yorumunu doğuruyor.

Rüyaların gizemi

Nasıl tanımlarsanız tanımlayın uyku, bilimsel araştırmanın en ilgi çekici olgularından biri olmayı sürdürüyor. Tabii hakkında

en çok mit ve uydurmanın bulunduğu konulardan biri de uyku... O “bilinçsizlik halinin” yarattığı gizem ve özellikle de rüyalar gibi bilişsel olaylarla ilişkili oluşu, uykuya adeta “mitolojik” bir boyut da kazandırıyor.

Pit stop gibi

Her ne kadar uykunun tüm sınırlarını çözememiş olsak da şu ana kadar çözebildiklerimizden görebildiğimiz kadıyla söyleyebiliriz ki uykunun mistik herhangi bir tarafı olduğunu düşünmemizi gerektirecek herhangi bir tarafı yok. Tam tersine, son derece biyolojik bir olgu: Karaciğerin alkolü parçalaması veya böbreklerin suyu süzmesi gibi, beynin de kendi atıklarını temizleyip sinir sisteminin uyanikken oluşan sorunları çözmesini sağlayan önemli bir mola gibi uyku. Nasıl ki Formula 1 araçları yarış boyunca sürekli gidemiyor ve arada bir durarak belli fonksiyonların tamir edilmesi veya yarış şartlarına göre ayarlanması gerekiyor, beyin de arada bir pit stopa girerek aynı işi yapıyor (Bu tarif, yazının başında söz ettiğim “tersten yaklaşımı” reddediyor).

Uyku neye yarar?

Uyku, neredeyse bütün hayvan türlerinde gördüğümüz, dolayısıyla evrimsel olarak çok temel olduğu düşünülen (en eski atalarda evrimleşip bütün torunlara miras kalmış olan) bir özellik. Ama şuna dikkat: Uyku hali, “tamamen aktivitesizlik hali” demek değil; hatta böyle bir tanım derinden hatalı olacaktır. Uyku sırasında birçok hayvan türünün vücudundaki yapım işlemleri, yıkım işlemlerine göre daha hızlı işler, yani vücudumuza bir sonraki gün ya da genel olarak ömrümüz

boyunca lazım olacak çok sayıda kimyasal madde genellikle uyku döngüleri sırasında üretilir. Ayrıca bu süreçte büyüme faaliyeti gerçekleştirilir ve savunma, sinir, kas ve iskelet sistemlerinin yeni güne hazırlanması sağlanır. Uyku sırasında adeta bir “temizlik” yapılır ve vücudun fonksiyonlarını olumsuz olarak etkileyen birçok faktör vücuttan uzaklaştırılmak üzere bir sonraki güne hazırlanır. Tüm bunlar, uykunun neden kritik derecede önemli olduğunu anlamamıza yarayan faktörlerin sadece ufak bir kısmıdır.

Uyku evreleri

Uykuyu temel olarak iki kısma ayırmak mümkün: REM Evresi (Rapid Eye Movement - Hızlı Göz Hareketi Evresi) ile NREM Evresi (Non-Rapid Eye Movement - REM-Olmayan Evre). Bu fazlar, isimlerini gözlerimizin kapalı olmalarına rağmen yuvarları içerisindeki hızlı hareketinden almakta. Uyku sırasında belli aralıklarla gözlerimiz hızla sağa sola ve yukarı aşağı titremeye ve yuvarları içerisinde çeşitli yönlerde hareket etmeye başlar. Buna, “Hızlı Göz Hareketi” denir ve bu hareketin görüldüğü evreye REM adı verilir. Diğer evrede (NREM’de) ise bu görülmez.

REM ve NREM evreleri bir uyku boyunca periyodik işliyor. Yani vücudumuz uyku sırasında ortalama 90 dakikalık döngüler halinde REM ile NREM evreleri arasında gidip geliyor. Rüyaların da genellikle görüldüğü REM evresi, NREM evresinden çok daha kısa sürer ve genellikle gecenin yüzde 80’ini NREM döneminde geçiririz. NREM evresi, her biri 5 ila 15 dakika arasında değişen

3 alt evreden oluşur. Dolayısıyla NREM evresi genellikle en az 15, en fazla 45 dakika sürer. Ancak kimi zaman, özellikle uykunun hangi aşamasında olduğunuza bağlı olarak NREM evresi 90 dakikaya kadar uzayabilir. Her ne kadar sürerse sürsün, bu evre tamamlandıktan sonra REM evresine girilir. Uyku sırasında girdiğiniz ilk REM evresi sadece 10 dakika civarında sürer. Sonra tekrardan NREM evresine dönülür ve bu şekilde uyku devam eder.

Uyku döngüsü devam ettikçe, REM süresi de artar. Yani genellikle uyanmadan önce girilen en son REM evresi, ilk REM evresinden daha uzundur. Birçok insanın birçok rüyayı hatırlayabilmesi de bundan olabilir. Dahası, REM evresinde beyin çok daha aktiftir. İlginç bir gerçekse şu: Yetişkinler uykularının yüzde 20’sini REM evresinde geçirse de, bebekler yüzde 50’sini bu evrede geçirirler.

Sanıyorum uykuyla ilgili tarihin en büyük yalanı ise zeki insanların az uyuduğu, aptallarınsa 8 saat uyuduğu uydurması.

‘Polifazik uyku’

Kimi deha, “polifazik uyku” denen ve gün içinde birden fazla ama daha kısa süreli uyku yöntemini kullanmış olsa da bu, dehanın bir şartı değil. Dahası, herkesin kolayca uygulayabileceği bir yöntem de değil. Yetişkinler için önerilen uyku düzeni, gece saatlerinde, tek sefer ve ortalamada 8 saat olması gereken uyku düzeni. Örneğin yapılan bir çalışmada, günde sadece 6 saat uyumasına izin verilen deneklerin bilişsel performansı, uyumasına hiç izin verilmeyenlerinkiyle aynı seviyeye düşmüştür. Az uyumak sizi havalı veya zeki yapmaz, bitkin ve bilişsel performansı azalmış, bitap bir insan yapar.●

Bebekler uykularının yarısını REM evresinde geçiriyorlar. Yetişkinlerde ise bu oran yüzde 20.

Suda yaşayan bdelloid rotifer bilimciler tarafından karada uyanıldı.

Kuzey Kutbu’nda dondu 24 bin yıl sonra uyandı

On binlerce yıl sonra bilimciler tarafından uyandırılan çok hücreli mikroorganizma bdelloid rotifer, adeta zamanda yolculuk yaptı

Araştırmacılar, on binlerce yıldır Kuzey Kutbu’nun donmuş toprağına gömülü halde buldukları bir canlıyı biraz ısıtınca halen yaşamakta olduğunu fark etti. Kulağına bir bilim kurgu filminin açılış sahnesi gibi gelebilir ancak Current Biology dergisinde yayınlanan bir makaleye göre, canlı gerçekten de kımıldadı. Zamanda yaptığı 24 bin yıllık yolculuğu ise, metabolizmasının belirli sıcaklıkların altında kendini kapatma yeteneğine borçlu.

İşin daha da tuhafı, ömrünü normal koşullarda suda geçiren “bdelloid rotifer” isimli canlının “yeni-den dünyaya gelişi” karada gerçekleşmiş oldu.

Çok hücreli Bdelloid rotifer’in soğuğa dayanıklılığı bilim insanları tarafından

biliniyordu. Üstelik donduktan sonra tekrar hayata dönme kabiliyetine sahip tek canlı da bu değil. Yine de geri uyanmanın sınırları bilinmiyordu. Yani, bir canlının bir yıl donuk vasiyetle bekledikten sonra yaşama dönebilmesi, bunu yıllarca yapabileceği anlamına da gelmiyor. Ancak Bdelloid rotifer’in bulunduğu Sibirya’da daha önce de benzer vakalara rastlanmıştı.

Bilim insanları risk alıyor

Kısa bir süre önce bölgedeki donmuş toprak tabakasında da minik solucanlar keşfedilmiş, bilim insanları tarafından kontrollü bir ortamda sıcaklıklarının yükseltilmesi sonucu hayata dönmüşlerdi.

Bu tür araştırmaların bir de tehlikeli bir boyutu var. On binlerce yıl donmuş vasiyetle bekleyen canlılar hayata döndüklerinde insanlar için risk taşıyan, hiç tanımadığımız mikroplar da taşıyabilir.

Böyle mikropların doğuracağı sonuçlara da hazır olmayabiliriz. Bu nedenle araştırmacılar bu deneyleri gerçekleştirirken ciddi önlemler alıyor. Ayrıca, hayata dönen canlılar genellikle pek uzun yaşamıyor.

Bilim insanları, bu vakanın sadece dünyadaki varlıklar hakkında yeni bilgiler vermekle kalmayacağı görüşünde.●

OSMANLI KÖŞKÜ BEYKOZ

BİLGİ İÇİN: 0530 850 19 30

SPACEİSTANBUL.COM • REFERANS NO: 79217

@SPACEİSTANBUL • 0212 263 63 63

SPACE

LUXURY REAL ESTATE

SATILIK

SATILIK VİLLA 12.500.000 TL

Yalıkavak'ta Doğa İçinde Deniz Manzaralı Taş Ev

Muğla, Bodrum, Yalıkavak

Oda + Salon Sayısı : 3 + 1
Brüt / Net M2 : 300 m2 / 230 m2
İlan Numarası : 122934-82

EDDY HOMES 0531 529 22 56

SATILIK VİLLA 7.500.000 TL

Köy Zekeriyaköy Uzmanından İyi Konumlu Asansörlü Satılık Villa

İstanbul, Sarıyer, Zekeriyaköy

Oda + Salon Sayısı : 6 + 1
Brüt / Net M2 : 303 m2 / 204 m2
İlan Numarası : 11217-7324

REMAX AHENK 0552 759 11 15

SATILIK DAİRE 985.000 TL

Bağlıca Merkez'de Manzaralı 4 + 1 Daire

Ankara, Etimesgut, Bağlıca

Oda + Salon Sayısı : 4 + 1
Brüt / Net M2 : 185 m2 / 175 m2
İlan Numarası : 28880-3554

IRMAK EMLAK 0530 624 42 00

SATILIK DAİRE 3.200.000 TL

Havuzlu, Bahçeli, 3 + 1 Satılık Villa Katı

İstanbul, Beylikdüzü, Sahil

Oda + Salon : 3 + 1
Brüt / Net M2 : 200 m2 / 157 m2
İlan Numarası : 39113-5076

İMZA GAYRİMENKUL
0552 763 61 75

SATILIK VİLLA 4.050.000 TL

Denize Sıfır Satılık Lüks Daire

Antalya, Alanya, Kestel

Oda + Salon Sayısı : 4 + 1
Brüt / Net M2 : 220 m2 / 210 m2
İlan Numarası : 70919-2975

KASIMOĞLU EMLAK 0532 228 04 51

KİRALIK VİLLA 150.000 TL

Havuzlu Sitede Kiralık Müstakil Villa

İzmir, Çeşme, Alaçatı

Oda + Salon Sayısı : 5 + 1
Brüt / Net M2 : 250 m2 / 225 m2
İlan Numarası : 71357-160

ŞANKA GAYRİMENKUL
0552 759 30 97

SATILIK VİLLA 3.599.000 TL

Kalkan Kışla'da 5 + 2 Lüks Havuzlu Villa

Antalya, Kaş, Kalkan

Oda + Salon Sayısı : 5 + 2
Brüt / Net M2 : 280 m2 / 240 m2
İlan Numarası : 118865-77

CARETTA REAL ESTATE 0530 553 82 98

SATILIK MÜSTAKİL EV 2.700.000 TL

4 + 1 Tam Müstakil Satılık Villa

Balıkesir, Edremit, Narlı

Oda + Salon Sayısı : 4 + 1
Brüt / Net M2 : 200 m2 / 140 m2
İlan Numarası : 80317-7977

KERİM EMLAK İNŞAAT
0532 357 24 62

SATILIK VİLLA 6.800.000 TL

Zekeriyaköy Sinpaş Rumeli Konakları'nda Satılık Villa

İstanbul, Sarıyer, Zekeriyaköy

Oda + Salon Sayısı : 5 + 1
Brüt / Net M2 : 291 m2 / 233 m2
İlan Numarası : 11217-7315

REMAX AHENK 0552 759 11 15

SATILIK DAİRE 8.000.000 TL

Full Boğaz Manzaralı Satılık Villa

İstanbul, Beykoz, Merkez

Oda + Salon Sayısı : **4 + 1**
Brüt / Net M2 : **380 m2 / 350 m2**
İlan Numarası : **45660-8806**

ACARKENT NEO GAYRİMENKUL
0530 640 34 00

SATILIK VİLLA 5.500.000 TL

Sefa Çamlık'da 3 + 1 Sıfır Villa

Balıkesir, Ayvalık, Sefa Çamlık

Oda + Salon Sayısı : **3 + 1**
Brüt / Net M2 : **140 m2 / 120 m2**
İlan Numarası : **107490-538**

EVRE EMLAK 0545 913 48 60

SATILIK VİLLA 1.430.000 TL

Alanya Kargıcak'da Havuzlu Sitede, Deniz Manzaralı Satılık Villa

Antalya, Alanya, Kargıcak

Oda + Salon Sayısı : **3 + 1**
Brüt / Net M2 : **225 m2 / 200 m2**
İlan Numarası : **89471-571**

SABİR EMLAK 0530 875 82 82

SATILIK VİLLA 1.100.000 TL

Menyap Gayrimenkul Evleri'nden Satılık Lüks Villa

Tekirdağ, Marmaraereğlisi, Yeniçiftlik

Oda + Salon Sayısı : **4 + 1**
Brüt / Net M2 : **170 m2 / 165 m2**
İlan Numarası : **25527-6192**

MENYAP GAYRİMENKUL
0532 419 00 57

SATILIK DAİRE 960.000 TL

Masrafsız Satılık 3 + 1 Daire

Antalya, Muratpaşa, Yeşilbahçe

Oda + Salon Sayısı : **3 + 1**
Brüt / Net M2 : **155 m2 / 140 m2**
İlan Numarası : **123347-40**

TAM NOKTA REKOR EMLAK
0552 763 20 10

SATILIK MÜSTAKİL EV 2.999.000 TL

Tasarım, Deniz Manzaralı Müstakil Ev

Balıkesir, Edremit, Güre

Oda + Salon Sayısı : **6 + 2**
Brüt / Net M2 : **254 m2 / 235 m2**
İlan Numarası : **123262-138**

ALTINOLUK AKTİF EMLAK
0532 353 10 91

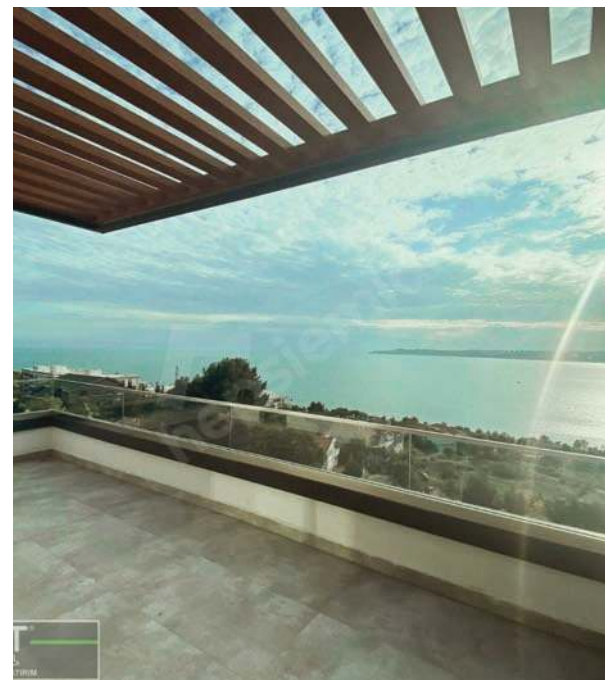
SATILIK DAİRE 1.185.000 TL

Fener Caddesi'nde 4 + 1 Satılık Daire

Antalya, Muratpaşa, Çağlayan

Oda + Salon Sayısı : **4 + 1**
Brüt / Net M2 : **270 m2 / 225 m2**
İlan Numarası : **59368-2920**

REKOR GAYRİMENKUL
0538 938 85 65

SATILIK DAİRE 4.900.000 TL

Siteiçi Dupleks Ultra Lükx Daire

İstanbul, Beylikdüzü, Adnan Kahveci

Oda + Salon Sayısı : **7 + 2**
Brüt / Net M2 : **405 m2 / 365 m2**
İlan Numarası : **123577-23**

JEST İSTANBUL GAYRİMENKUL
0552 784 33 50

SATILIK DAİRE 3.350.000 TL

Kemervilla'da 3 + 1 Bahçe Dupleksi

İstanbul, Eyüpsultan, Mimarşinan

Oda + Salon Sayısı : **3 + 1**
Brüt / Net M2 : **170 m2 / 146 m2**
İlan Numarası : **42083-4271**

DERİN GAYRİMENKUL
0531 436 54 52

Simon Kuper

Financial Times

Avrupa'ya futboldan hayat dersleri

Futbol Asla Sadece Futbol Değildir kitabının yazarı Simon Kuper, Avrupa'yı yönetenlerin futboldan ilham alabileceklerini savunuyor

Avrupa siyasetine yön verenler, 11 Haziran'da başlayacak Euro 2020'yi dikkatle izlemeli. Çünkü olması gereken Avrupa'yı bu turnuvada görmek mümkün.

Avrupa Şampiyonası kıtada entegrasyonun en verimli olduğu dönemden kalan bir miras. 1 Haziran 1955'te altı Avrupa ülkesinin temsilcileri Sicilya'daki Messina kentinde bir araya gelerek AB'nin öncülü olan Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kurdu. O toplantıdan üç ay sonra, futbolda bugünkü Şampiyonlar Ligi'nin atası olan Şampiyon Kulüpler Kupası'nın ilk maçında Sporting Lizbon ile Partizan Belgrad karşı karşıya geldi. 1958 Haziran'ında ise kıtanın futbol federasyonları Stockholm'de bir araya gelerek Euro 2020'nin öncülü olan Avrupa Uluslar Kupası'nı düzenleme kararı aldı. Avrupalı futbolseverler nesiller boyunca Braga'dan Dnipropetrovsk'a kadar kıtanın dört bir köşesindeki kulüp isimlerini böyle öğrendi.

Her maç hakemi suçlayamazsınız

Bugünlerde Avrupa futbolundaki bilgi alışverişi tüm diğer sektörlerde model oluşturuyor. Mesela Chelsea, Real'i yendikten sonra Madridliler eve dönüp rakibin neyi daha iyi yaptığını araştırıyor. İspanyollar Hollanda'nın pas oyununu güncelledi, Almanlar ve İngilizler onlardan ders aldı. Futbol ile siyasi ideolojiler arasında bir fark var: Futbolda başarısızlık genelde açıkça belli oluyor. Tek bir kötü skor için hakemi suçlayabilirsiniz ama yıllarca kötü sonuç alıyorsanız bir şeyler öğrenmeniz gerekir.

Futboldaki bilgi alışverişinin biraz daha zayıf versiyonları başka alanlarda da görülüyor. 2001 yılında okullarının OECD sıralamasında kötü durumda olduğunu gören Almanya, diğer ülkelerin eğitim sistemlerinden ders aldı. Kuzey Avrupalılar yiyecek konusunda Fransız ve İtalyanlardan bir şeyler öğreniyor.

Avrupa'daki sosyal demokrasi de futbolda meyvelerini veriyor. Geleceğin şampiyonlarını iki yaşındayken vücutlarına bakarak seçmiyorsunuz. Yeteneği yaratmanın tek yolu, her kesimden milyonlarca çocuğa iyi sahalarda ve kalifiye antrenörler eşliğinde şans vermek.

Sonuçta dünya nüfusunun yüzde 6'sını oluşturan AB, futbolun tek süper gücü durumunda. 2006'dan bu yana Dünya Kupası'nda ilk üçe giren tek Avrupa dışından ülke, Lionel Messi'nin Arjantin'i oldu. Üst üste dört Dünya Kupası'nı dört farklı AB üye ülkesi kazandı. Son dört Avrupa Şampiyonası'nda İspanya (iki kez), Yunanistan ve Portekiz zafere ulaştı.

Kıtanın derin tarihsel bölünmüşlüğü sona ermiş değil: Doğu Avrupa ekonomide olduğu gibi futbolda da geride kaldı. Ama Hırvatistan'ın 2018 Dünya Kupası'nda final görmesi, bilginin doğuya da yayılabileceğini gösteriyor.

İhtilaflara barışçıl çözümler

Futbol birleşmiş bir Avrupa fikri ile milliyetçiliğin bir arada var olabileceğini de gösteriyor. 1945'ten bu yana Avrupa çoğu zaman uluslar arasındaki ihtilafları barışçıl alanlara yönlendirmeyi bildi. 2000 yılından bu yana Avrupa Şampiyonalarında tek ciddi şiddet olayı 2016 yılında Marsilya'da Rus taraftarların İngilizlere saldırısıyla yaşandı.

1982'deki Fransa-Batı Almanya maçının ardından yorumcu Georges de Caunes, kendi kuşağından Fransızlar için Alman kaleci Toni Schumacher'in Fransız Patrick Battiston'a savurduğu tekmenin savaş günlerini hatırlattığını söyleyebiliyordu. 15 Haziran'da oynanacak Fransa-Almanya maçı ise dostların buluşması olarak görülüyor. Avrupa'nın modern milliyetçiliği, eskisinden daha neşeli.

Aslında sıkı bir futbolsever olarak çocukluk hatıralarımda yer eden ve sporu aşan bir husus-meti Euro 2020'de de biraz görmek istediğimi söyleyesim geliyor. Ama sadece insan olarak fikrimi söyleyecek olursam, Avrupa'nın bundan kurtulmasından memnunum. •

© Financial Times

EURO2020

MİLENYUMUN FİNALLERİ

2016: Portekiz 1-0 Fransa Éder 109'

Stade de France, Saint-Denis

2012: İspanya 4-0 İtalya Silva 14', Jordi Alba 41', Torres 84', Juan Mata 88'

NSK Olimpiyskiy, Kiev

2008: Almanya 0-1 İspanya Torres 33'

Ernst-Happel-Stadion, Viyana

2004: Portekiz 0-1 Yunanistan Charisteas 57'

Estádio do Sport Lisboa e Benfica, Lizbon

2000: Fransa 2-1 İtalya (altın gol) Wiltord 90', Trezeguet 103', Delvecchio 55'

Feijenoord Stadyumu, Rotterdam

En çok kazanan ülkeler

Almanya 🏆🏆🏆🏆🏆

İspanya 🏆🏆🏆

Fransa 🏆🏆

A GRUBU

🇹🇷 TÜRKİYE

🇮🇹 İTALYA

🇨🇪 GALLER

🇨🇭 İSVİÇRE

B GRUBU

🇩🇰 DANI MARKA

🇫🇮 FİNLANDİYA

🇧🇪 BELÇİKA

🇷🇺 RUSYA

C GRUBU

🇳🇱 HOLLANDA

🇺🇦 UKRAYNA

🇦🇹 AVUSTURYA

🇲🇰 K. MAKEDONYA

D GRUBU

🇬🇧 İNGİLTERE

🇮🇷 HIRVATİSTAN

🇮🇸 İSKOÇYA

🇨🇪 ÇEK CUM

E GRUBU

🇪🇸 İSPANYA

🇸🇪 İSVEÇ

🇵🇱 POLONYA

🇸🇰 SLOVAKYA

F GRUBU

🇭🇺 MACARİSTAN

🇵🇹 PORTEKİZ

🇫🇷 FRANSA

🇩🇪 ALMANYA

MAÇ MAÇ EURO 2020

A GRUBU

TÜRKİYE • İTALYA
11 Haziran, saat 22.00, Roma

GALLER • İSVİÇRE
12 Haziran, saat 16.00, Bakü

TÜRKİYE • GALLER
16 Haziran, saat 19.00, Bakü

İTALYA • İSVİÇRE
20 Haziran, saat 22.00, Roma

İSVİÇRE • TÜRKİYE
20 Haziran, saat 19.00, Bakü

İTALYA • GALLER
20 Haziran, saat 19.00, Roma

B GRUBU

DANI MARKA • FİNLANDİYA
12 Haziran, saat 19.00, Kopenhag

BELÇİKA • RUSYA
12 Haziran, saat 22.00, St. Petersburg

FİNLANDİYA • RUSYA
16 Haziran, saat 16.00, St. Petersburg

DANI MARKA • BELÇİKA
17 Haziran, saat 19.00, Kopenhag

RUSYA • DANI MARKA
21 Haziran, saat 22.00, Kopenhag

FİNLANDİYA • BELÇİKA
21 Haziran, saat 22.00, St. Petersburg

C GRUBU

HOLLANDA • UKRAYNA
13 Haziran, saat 22.00, Amsterdam

AVUSTURYA • K. MAKEDONYA
13 Haziran, saat 19.00, Bükreş

HOLLANDA • AVUSTURYA
17 Haziran, saat 22.00, Amsterdam

UKRAYNA • K. MAKEDONYA
17 Haziran, saat 16.00, Bükreş

K. MAKEDONYA • HOLLANDA
21 Haziran, saat 19.00, Amsterdam

UKRAYNA • AVUSTURYA
21 Haziran, saat 19.00, Bükreş

İLK 16

1. MAÇ

2A - 2B
26 Haziran, saat 19.00, Amsterdam

2. MAÇ

1A - 2C
26 Haziran, saat 22.00, Londra

3. MAÇ

1C - D, E veya F grubundan bir üçüncü
27 Haziran, saat 19.00, Budapeşte

4. MAÇ

1B - A, D, E veya F grubundan bir üçüncü
27 Haziran, saat 22.00, Seville

İLK 16

5. MAÇ

2D - 2E
28 Haziran, saat 19.00, Kopenhag

6. MAÇ

1F - A, B veya C grubunda bir üçüncü
28 Haziran, saat 22.00, Bükreş

7. MAÇ

1D - 2F
29 Haziran, saat 19.00, Londra

8. MAÇ

1E - A, B, C veya D grubundan bir üçüncü
29 Haziran, saat 22.00, Glasgow

YARI FİNAL 6 Haziran, saat 22.00, Londra

YARI FİNAL 7 Haziran, saat 22.00, Londra

FİNAL 11 Temmuz, saat 22.00, Londra

4. maç ve 2. maç galipleri

2 Temmuz, saat 22.00, Münih

6. maç ve 5. maç galipleri

2 Temmuz, saat 19.00, St. Petersburg

3. maç ve 1. maç galipleri

3 Temmuz, saat 19.00, Bakü

8. maç ve 7. maç galipleri

3 Temmuz, saat 22.00, Roma

Turnuvanın resmi topu: Adidas Uniforia

Tüm maçları TRT yayınlayacak.

WEMBLEY'DE NEDEN OLMASIN?

İngiltere'nin, belki de dünyanın en bilinen stadyumlarından Wembley, 1923 yılında inşa edilmişti. 2000'li yılların başında yıkılan stadin yerine yapılan bugünkü Wembley, 90 bin kapasiteyle 2007'de tekrar açıldı. Bir zamanlar milli maçlarda oyuncularımızın adım atmaktan heyecan duyduğu, Türkiye açısından sportif facialara sahne olan stadyumda, 15 Mayıs günü Çağlar Söyüncü ve arkadaşları, Leicester City ile FA Cup'ı kaldırdı. Şimdi aynı şeyi takım arkadaşlarıyla ve milli formayla yapmak istiyor.

En çok maça çıkan futbolcular

Cristiano Ronaldo 21 Portekiz

Bastian Schweinsteiger 18 Almanya

Gianluigi Buffon 17 İtalya

Ödüller

Her takıma 9.25 milyon euro katılım payı veriliyor. Finali kazanan takımın alabileceği maksimum ücret 34 milyon euro. Sadece final maçının geliri 10 milyon euro. İkinci olan takım ise 7 milyon euro alacak.

Bazı maç saatleri bu sayfanın önceki versiyonunda ve gazetemizin bazı baskılarında hatalı olarak yayınlanmıştır. Okurlarımızdan özür dileriz.

En yaşlı ligden en genç milli takıma

Şenol Güneş'in dokunuşlarına oyuncuların değişen zihniyetlerinin eklenmesiyle Milli Takım'ın yaşadığı dönüşüm Euro 2020 için heyecan, ilerisi içinse umut veriyor

ALP ULAGAY

2019'un şubat ayında Türk Milli Takımı çevresinde kara bulutlar dolanıyordu. Takım, Fatih Terim'in halefi Mircea Lucescu yönetiminde de hedeflerinden uzak kalmış, 17 maçta 4 galibiyet alabilmişti. Üstelik Euro 2016 sırasında açılan ve ertesi yaz iyice derinleşen yaralar da kapanmış değildi (Prim kavgası, Arda Turan mevzuu, Fatih Terim'in kebabçı baskını vs.).

Bir yandan da tel tel dökülen bir Türkiye Süper Lig mevzuabahisti. Sürekli antrenör değiştiren, yerli ve yabancı yaşlı oyuncuları tercih eden, her sezon 15-20 transfer yapmaktan bıkmayan kulüpleriyle Süper Lig de pek iyi bir tablo çizmiyordu. İsviçre merkezli CIES Football Observatory'nin araştırmasına göre 28.6 yaş ortalamasıyla Avrupa'nın en yaşlı ligi haline gelmişti. Yabancıların çoğunlukta olduğu bu "yaşlı" ligiden iddialı bir milli kadro kurmak kolay değildi gerçekten.

Neler değişti?

Peki ne oldu da iki yıldan biraz uzun bir sürede tüm bu tablo değişti ve Avrupa'nın en yaşlı ligiden Euro 2020'nin en genç yaş ortalamalı (24.6) ve en heyecan verici milli takımı ortaya çıktı? Üstelik kadrodaki oyuncular sebebiyle artık "güler yüzlü" bir Milli Takım imajı var artık.

Gelin biraz inceleyelim son iki yılda değişenleri. Birinci faktör elbette teknik direktör Şenol Güneş'in katkısı. Güneş, 2019'un mart ayında göreve gelir gelmez sükûnet ve güven zerk etti. Öyle ya, üçüncü olduğu 2002 Dünya Kupası'ndan kalma bir kredisi vardı. Ardan geçen 17 yılda da gittiği her takıma seviye atlatıp birçok oyuncunun kariyerinde sıçrama yapmasını sağlamıştı. Milli Takım'daki o toksik ortam değişti hemen.

Yeni oyuncular, yeni kariyer planları

İlk iki maçtan itibaren takımda morali yükseltti, saha içinde bazı küçük ayarlamalar yaptı. Sonuçlar pozitif olunca da eli rahatladı ve çok ihtiyaç duyulan kuşak değişikliğini daha rahat gerçekleştirebildi. Son iki yılda Milli Takım'ın kadrosu kademeli olarak gençleşti. Güneş, ilk maçlarında bazı tecrübeli oyunculara takımda yer vermişti. Ancak birkaç ay sonra Paris'teki Fransa maçında Burak Yılmaz haricine diğer tüm yaşlı oyuncular tasfiye edilmişti bile. Türkiye kadrosunda Euro 2016'dan bu yılki turnuvaya sadece üç oyuncunun kaldığını görüyoruz: Burak, Ozan Tufan ve Hakan Çalhanoğlu.

Bununla beraber, Milli Takım'ın bu atılımında asıl büyük faktör yeni kuşak

futbolculardaki zihniyet değişimi. Çok eski dönemlerden beri biliyoruz ki Türk futbolcular Avrupa'nın büyük liglerine gitmeye çekinirler. Bunun birçok sebebi vardır: Pasaport, dil, kültür ve para elbette. Gidenlerin bazılarının da birkaç ay geçmeden geri döndüğünü de biliriz.

Ancak, Euro 2020'de Milli Takım kadrosunun çoğunluğunu oluşturan oyuncu grubu artık farklı bir kariyer planı çiziyor. Örneğin Merih Demiral, Ozan Kabak, Çağlar Söyüncü, Zeki Çelik gibi oyuncular baktılar ki Süper Lig'de yaşlı yabancılardan kendilerine süre kalmayacak, belki yıllarca onların arkasında yedek beklemek zorunda kalacaklar, hemen Avrupa'nın yolunu tuttular. Bundesliga'da, Premier League'de, Serie A'da oynamaktan hiç çekinmediler. Zaman zaman orada yedek beklemeyi Türkiye'de kulübeye mahkûm olmaya tercih ettiler.

Premier'de röportaj keyfi

İşte bu sayede her gün Avrupa'nın en iyi oyuncularıyla beraber idmana çıkıyorlar, hafta sonu dünyanın en iyi oyuncularıyla mücadele ediyorlar. Açıkçası bunu yapmak için de Çağlar, Yusuf, Cengiz, Zeki, Ozan ve diğerleri Türkiye'de karşılaşmaları mümkün olmayan bir seviyeye çıkmak zorundalar. Hem de her açıdan... Fitness, teknik, taktik ve zihinsel...

Bu oyuncu grubunun farklı düşündüğüne bir kanıt da gittikleri ülkede hemen dil öğrenmeye koyulmaları. Mesela Zeki ve Yusuf, Lille'de Fransızca öğrenmek için çabalarken Ozan Kabak İngilizcesi'nin yanına bir de Almanca eklemek için uğraştı. Geçen ocak ayında Premier League'e gelen Okay Yokuşlu ve Ozan Kabak'ı kulüplerinin medyalarında İngilizce röportaj yaparken izlemek keyif vericiydi gerçekten.

Geriye dönüp bakınca, dünya üçüncüsü 2002 kuşak da Avrupa'ya transfer olmuştu. O kadronun 13-14 oyuncusu İtalya, İngiltere, İspanya'da oynadı. Ama bir fark vardı

arada: O dönemdeki oyuncular Türkiye'de kendilerini kanıtladıktan sonra bu transferleri yapmıştı. Bugünün oyuncu grubu ise neredeyse kariyerlerine başlamak için Avrupa'ya gidiyor. Yani bütün kariyer planları bunun üzerine kurulu. Muhtemelen Uğurcan, Abdülkadir gibi oyuncular da onları takip edecek.

Türk Milli Takımı, Euro 2020'nin her anlamda bebesi. Turnuvadaki en genç takım olmanın yanı sıra maç tecrübesi de düşük: Ortalama milli forma tecrübesi 20.5 ve daha tecrübesiz sadece 4 ülke var. Avrupa Kupası'nda şampiyon takımın yaş ortalamasının 1984'ten bu yana 26'nın altına düşmediğini hesaba katarsak Türkiye'nin ne kadar genç bir kadro kurduğu anlaşılır. Açıkçası bu kadronun en olgun ve verimli dönemi Euro 2024'te gelecek. ●

HERKES BENZEMA'YI BEKLİYORMUŞ

Meğer tüm Fransa nefesini tutmuş onu bekliyormuş! Real Madrid'in golcüsü Karim Benzema, 2015'ten beri Fransa Milli Takımı'ndan boykotluuydu. Ama 18 Mayıs günü Deschamps 'KB9'u yeniden kadroya aldığını açıkladığı anda herkes onu konuşmaya başladı. Bir hafta içinde 2.5 milyon tweet atıldı. Eski adalet bakanı Rachida Dati, bakanlığının ilk günü gibi heyecanlandığını söyledi. Takımda başta Mbappé, Griezmann gibi yıldızlar da bu "abinin" dönüşünden son derece memnun. Benzema, Fransa'nın en büyük kozlarından.

CRISTIANO'NUN SON DANSI

36 yaşına geldi ve hâlâ dünyanın en iyilerinden. Takımı Juventus kötü bir sezon geçirse de o Serie A gol krallığını kaptı. Cristiano Ronaldo'dan bahsediyorum. Büyük golcü Portekiz'le beşinci Euro'suna katılacak. Cristiano'nun bu turnuvada geliştirebileceği bazı rekorları var. Zaten 19 maçta en çok sahaya çıkan oyuncu. Bunun üzerine ekleyebilir. 9 golle, şampiyona tarihinin en golcü oyuncusu unvanını Platini'yle paylaşıyor. Son Euro turnuvasında. Ancak "2024'e fazla bir şey kalmadı" deyip orada da oynamak isteyebilir.

MANCINI'NİN YENİ İTALYA'SI

İtalya Milli Takımı geçen 10 yılı pek de iyi geçirmedi. Dünya kupaları hep hayal kırıklığıydı. Euro 2012 finali gurur duyabilecekleri tek andı belki de. İtalya'yı bu mis-kinlikten çıkaran isim Roberto Mancini oldu. Bir dönem Galatasaray'ı da çalıştıran Mancini gençler tecrübelileri harmanladı. Elemelerde 10'da 10 yaptılar, 27 maçtır yenilmiyorlar. Geçen üç yılda kadroya aldığı gençlerden Zaniolo sakatlığı sebebiyle yok ama Chiesa ve Barella sahada olacak. Bakalım Mancini, gök-mavileri o alıştıkları zirvelere yaklaştırabilecek mi?

Tarihimizin en değerli KADROSU

KALECİLER

UĞURCAN ÇAKIR
Trabzonspor, **19 milyon €**

ALTAY BAYINDIR
Fenerbahçe, **14 milyon €**

MERT GÜNOK
Başakşehir, **2.4 milyon €**

SAVUNMA

ÇAĞLAR SÖYÜNCÜ
Leicester City, **45 milyon €**

MERİH DEMİRAL
Juventus, **28 milyon €**

OZAN KABAK
Liverpool, **25 milyon €**

KAAN AYHAN,
US Sassuolo, **6 milyon €**

UMUT MERAŞ
AC Le Havre, **2.2 milyon €**

RIDVAN YILMAZ
Beşiktaş **2 milyon €**

ZEKİ ÇELİK
Lille, **20 milyon €**

MERT MÜLDÜR
US Sassuolo, **9 milyon €**

ORTA SAHA

OKAY YOKUŞLU
West Bromwich Albion, **7.5 milyon €**

TAYLAN ANTALYALI
Galatasaray, **6 milyon €**

ORKUN KÖKCÜ
Feyenoord, **12 milyon €**

OZAN TUFAN
Fenerbahçe **11 milyon €**

İRFAN CAN KAHVECİ
Fenerbahçe, **11 milyon €**

DORUKHAN TOKÖZ
Beşiktaş, **4.7 milyon €**

HAKAN ÇALHANOĞLU
Milan, **35 milyon €**

KEREM AKTÜRKÖĞLÜ
Galatasaray, **3.5 milyon €**

FORVET

YUSUF YAZICI
Lille, **20 milyon €**

CENGİZ ÜNDER
Leicester City, **18 milyon €**

ENES ÜNAL
Getafe **7 milyon €**

ABDÜLKADİR ÖMÜR
Trabzonspor, **8.5 milyon €**

HALİL DERVİŞOĞLU
Galatasaray, **2.9 milyon €**

BURAK YILMAZ
Lille, **2.8 milyon €**

KENAN KARAMAN
Fortuna Düsseldorf, **2.5 milyon €**

TOPLAM: 325 milyon euro
Rakamlar Transfermarkt'tan alınmıştır.

TÜRKİYE’NİN DUAYEN ORKESTRA ŞEFİ GÜRER AYKAL

‘Herhalde yönetirken öleceğim’

AYŞE ACAR
acarayse@yahoo.com

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın 25 yıllık şefi, Borusan Filarmoni Orkestra’sının kurucu genel müzik direktörü ve onursal şefi. 12 yıl boyunca görev aldığı Teksas El Paso Senfoni Orkestrası’nın daimi şefi, nam-ı diğer “conductor emeritus”u... Bu hafta New York’tayız. Konuşumuz duayen orkestra şefimiz Gürer Aykal. 50 yıl boyunca hiç durmadan konser veren, farklı ülkelerde orkestralar yöneten ve kuran Aykal ile genç Türkiye Cumhuriyeti’nde verilen ileri müzik eğitimi ve dünyaca ünlü bir şef olmaya giden yolu konuştuk.

Diyarbakır’da geçen çocukluğunuzdan başlamak isterim.

1942 Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü’nde doğdum. Babam orada müzik öğretmeni idi. Alfabeden önce notaların yerini öğrendim. Sesleri ses olarak değil, hep nota olarak duydum. Köy Enstitüleri yalnız Türkiye içinden değil, dış güçlerin de etkisiyle tek tek kapatılmaya başlanınca, babam Diyarbakır’a tayin oldu. İlkokulu orada okudum. Kulağımın iyi olduğunu fark eden babam beni eğitti.

Hangi enstrümanla başladınız?

Mandolin. Köy Enstitüleri’nin Türkiye’ye armağanıdır. Çok sesliliğe hazırlayan bir enstrümandır.

Keşfedilmeniz nasıl oldu?

O yıllarda müzik müfettişleri vardı. Yurdu gezer, yetenekli çocukları tespit ederlerdi. Diyarbakır’da geldiler, kulaklarımızı kontrol ettiler ve beni Ankara Devlet Konservatuarı’nın sınavına davet ettiler. Kazandım. Yatılı olarak, keman bölümünde eğitimime başladım. 11 yaşındaydım.

O yıllarda Ankara Devlet Konservatuarı nasıl bir yer?

Keman hocam zamanın harika çocuğu Necdet Remzi Atak. Köşke çağırarak Atatürk’e Tosca Operası’ndan aryalı çaldığı anılarını anlatırdı. Koridorlarda Adnan Saygun,

paltosunu sallayarak tüm haşmetiyle yürürdü. Pinpon oynarken, Ulvi Cemal Erkin gelir, raketi elimizden kapar, bizimle oynardı. Hepsi çok şık giyinirdi. Çok iyi bir eğitim aldım. Konservatuardayken besteler yaptım, orkestra kurdum, bando kurdum.

Evin İlyasoğlu’nun kitabında geçen bir falcı hikayeniz var, anlatır mısınız?

Diyarbakır’da ünü Ankara’ya kadar yayılmış, falcı Gürcü Bacı vardı. Ankara’daki öğrenci ablalarım, Şubat tatili için Diyarbakır’a gittiğimde kendileri için fal baktırmamı ister, yanıma 25 kuruş verilerdi. Bir seferinde kendim için de baktırdım. “Sen radyo okuluna gidiyorsun. Çok sesli ortamsın. Herkes oturmuş. Senin sırtın insanlara dönük, ayakta meşk ediyorsun” dedi. 13 yaşındaydım. Sonradan bunu hatırladığımda çok duygulanmıştım.

‘Çete başı’

Eşinizle de o yıllarda mı tanıştınız?

Evet. Duygu bale öğrencisiydi. Sonradan Türkiye’nin yetiştirdiği en büyük kareograflardan biri oldu. Tanıştığımızda ben 16’ydım, o 15. Mezun olduktan sonra evlendik, üç çocuğumuz oldu.

Adnan Saygun’un kariyerinizi planlamada çok etkisi olmuş, değil mi?

1960 öncesi Kızılay’daki öğrenci gösterilerine katılır,

demokrasi için haykırırdık. Atlı polislerden, sırtımıza epey cop yemişizdir. Okul müdürümüze de daha iyi şef, solist getirmede için baş kaldırdık ve görevden alındı. Adnan Saygun’un yakın arkadaşısıydı. Ulvi Cemal Erkin bana “çete başı” demeye başladı. Bu nedenle kompozisyon bölümünün sınavında Adnan Bey beni çok zorladı ama ona rağmen 10 verdi. Öyle öğrencisi oldum. Sonraki yıllarda ise oğlu oldum. O, babam oldu. Ondan o kadar çok şey öğrendim ve onun sayesinde o kadar çok çalıştım ki...

Nasıl bir yol haritası çizdi size?

Önce Londra’da Guildhall Müzik Okulu ve Kraliyet Müzik Akademisi İleri Şeflik bölümlerini bitirmem istedi.

Guildhall yılda üç öğrenci kabul eder, her hafta 90 dakika orkestra yönetme fırsatı verirdi. Londra orkestralar cenneti olduğu için düzenli konserlere gitme, değişik şefler izleme olanağı da veriyordu. Andre Previn hocamdı. Mia Farrow sınıfımıza gelirdi arada.

İngilizce biliyor muydunuz?

Hayır. Solfej ve ritm biliyordum. İngilizce başladığım cümleyi İtalyanca bitirirdim. Türkiye’de öyle bir eğitim almıştım ki müzik dilini bilmem yeterli oldu.

Sonra?

İtalya’da önce Accademia Musicale Chigiana’yı bitirip şeflik nişanı aldım. Sonra Santa Cecilia Akademisi’ni Franco Ferrera’nın asistanı olarak bitirdim. Adnan Bey, İtalya’da kilise müziğini öğrenmem gerektiğini söyleyerek, beni Vatikan’ın içindeki Pontificio Istituto di Musica Sacra’ya gönderdi. Gregori ve Rönesans çok sesli müziğini bilmemek ona göre eksiklikti.

Vatikan’da Müslüman şeflik öğrencisi. Şaşırmadılar mı?

İlk gün gittim. Bir papaz form doldurttu. Formda din de soruluyor. “Müslüman” yazdım. Bakakaldı suratıma. “Sen yarın gel” dedi. Ertesi gün İtalyan bir arkadaşımla gittim. Kilise müziğini öğrenmek ve Türkiye’ye taşımak için geldiğimi söyledim. Geçemeyeceğimi düşünerek, beni sınava soktular. Bilmiyorlar ki Adnan Saygun’un, Andre Previn’in, Franco Ferrera’nın öğrencisiyim. 400 rahibe, 300 keşiş ile birlikte Vatikan’da Kardinal Bartolucci’nin öğrencisi oldum. Dünya kiliselerine dağılıp, bu müziği öğretecek olanlarla birlikte müthiş bir eğitim aldım. 27-28 yaşlarındaydım.

Türkiye’de profesyonel şeflik yapmaya ne zaman başladınız?

Ankara’da öğrenciliğimden itibaren konserler verirdim. İstanbul’daki ilk konserim ise İstanbul Şehir Orkestrası ile, 1969 yılında Şan Sineması’nda gerçekleşmiştir. Yeni mezundum. Buna rağmen bana güvenip, orkestralarını emanet etmişlerdi. AKM ve İTÜ Maden Fakültesi’nin altında nefis konserler olurdu. Ben de ilk İtalya’da okurken AKM’de konser yönetmek üzere çağırıldım ve sonraki yıllarda bu salonlarda sayısız konser yönettim. İstanbul’da çok köklü bir müzik kültürü vardı. 1975’de CSO şef yardımcısı oldum.

Hayal kırıklıklarınız var mı?

Cumhuriyetimizin 100’üncü yılına gelirken Türkiye’de 40 orkestra olması gerektiğine inanıyorum.

Bunun için çalıştım. Bir kentin diğer kentten farkını içinde orkestra olup olmadığı belirler. Orkestra kente düzen getirir, orkestracıların sanatı, davranışları, kılık kıyafetleri gençlere örnek olur. Gençler orkestracıların düzen içinde çalışmasını izleyerek büyür. Orkestra çok sesliliği taşır. Çok sesliliği kavramak, insanlığa erişmek demektir. Olmadı. Şimdiki rakam yedi, sekiz.

“İngilizce başladığım cümleyi İtalyanca bitirirdim. Türkiye’de öyle bir eğitim almıştım ki müzik dilini bilmem yeterli oldu”

Ankara CSO binasının açılışı için de çok uğraştınız.

1975’de CSO’ya atandığımda, konserlerim kısa sürede dolup taşmaya başladı. Salonun hem kapasite, hem teknik yetersizliğini gündeme getirdik ama sesimizi duyan olmadı. 1992’de Özal cumhurbaşkanıyken, bize nasıl bir salon istediğimiz soruldu. Üç örnek verdik. Leipzig örneğini beğenmişler. Leipzig’e gittik, araştırdık, ihtiyaçlarımızı şartnamelere koyduk. Kopya diye Demirel’e şikayet etmişler ve proje iptal oldu. Demirel Cumhurbaşkanı, Erdal İnönü Başbakan olduğunda, Erdal Bey bana “Üzülmeye bu çalışmaların asla cezasız kalmayacak” demişti de gülmüştük. Hakikaten hayatta tüm çalışmalarımın cezasını çektim. Erdal Bey yarışmayı yeniden açtı, aynı koşullar öne sürüldü. Nihayet, Demirel 1997’de temelini attı, ama bitmesi 23 yıl sürdü. Aralık 2020’de açıldı. Kültür Bakanımız Mehmet Nuri Ersoy ve Şantiye Şefi Aydın Yaşaroğlu’na çabaları için teşekkür ederim.

Amerika yıllarınızdan bahsetmek istiyorum.

Orkestraların özel sektörün desteğiyle nasıl çalıştığını Amerika’da gördüm. Indiana Üniversitesi’ne bir kereliğine misafir şef olarak

çağırılmıştım, sonra şeflik bölümünün başına geldim. Eşimin tedavisinin devamı için Teksas’a geçtik. Bir işe başvurdum ama Türk’üm diye kabul etmediler. Indiana Üniversitesi devreye girince, işe alındım. O orkestrayı üç yılda çok güzel bir yere getirdim ama onlar da eşime çok iyi baktılar. Hastane, doktor, her şeyi üstlendiler. Teksas’taki ikinci yılımda eşim kansere yenik düştü. Müthiş bir sevgiyle sarmalandım. Sonra da Teksas El Paso Orkestrası yılları başladı. 12 yıl şeflik yaptım ve halen onursal şefleriyim.

New York’a ne zaman ve hangi nedenle yerleştiniz?

İkinci eşim işi nedeniyle New York’ta yaşıyordu. El Paso’daki görevim bitince New York’a yerleştim. Burada da New Manhattan Sinfonietta’yı kurdum. Orkestrada Amerikalılar’la birlikte Türk müzisyenler de var. Türk bestecilerini çağırıyor.

Nasıl bir şefsiniz?

Yönetme tutkusunu olan, çalıstıran, bütün orkestrayı tek dilde birleştiren bir şefim. Her zaman çalıştığım orkestraları daha iyi yerlere taşıdım, onları geliştirdim. Daha çok bilet satıldı, daha çok konser oldu, daha çok para kazanıldı.

Emekli olmayı düşünmediniz mi?

Yaşım geldiğinde CSO’dan emekli oldum. Ama yaş geldi diye beyin durmuyor. Gücüm yettiği kadar bilgileri gençlere aktarmaya ve yönetmeye devam edeceğim. Geçen yıldan daha iyi şefim. 10 yıl önceden de daha iyiyim. 79 yaşımda, Mozart’ı daha iyi anlıyorum. Yöneterek öleceğim, herhalde.

Genç şeflere önerileriniz...

Türkiye’de çok iyi bir eğitim alsalar da Avrupa ülkelerinden birine ya da Amerika’ya gitsinler. Diğerleriyle boy ölçüşsünler, onları geçsinler, ellerinden işi alsınlar. Amerika’da 800’ün üzerinde orkestra var. Buralarda çalışsınlar, deneyim kazansınlar. Sonra ülkelerinde bu öğrendiklerini aktarsınlar. Halk müziğimizi öğrensinler, folklor çalışsınlar. Partisyon-daki her notanın hesabını besteci vermiştir. Orkestra şefi de vermelidir. Bazen sonunda eleştirilecek olsalar da bildikleri doğrularda iddialı ve dürüst olsunlar. Orkestra şefinin çok konuşanı sevilmaz. Orkestracıların gözlerine bakarak çok şey anlatsınlar. ●

KATKISIZ DOĞAL PROTEİN KAYNAĞI
KORUYUCUSUZ YÜKSEK LİF
ŞEKER İLAVESİZ GLUTENSİZ
%100 DOĞAL

puhutv ORIJINAL

11 HAZİRAN

O esnada paralel evrende

Casusluk ve bilim kurgu dizilerinin mükemmel bir harmanı olan beIN Connect dizisi *Counterpart*, önemli sorular soruyor

DEFNE AKMAN
defnetinhanim@gmail.com

BeIN Connect'te, paralel evrenlerde geçen nefis bir casus/bilim kurgu dizisi var. Üstelik başrol oyuncusu başrolünde *Whiplash*'den hatırlayacağımız Oscar ödüllü olağanüstü oyuncu J.K. Simmons. İki sezonluk *Counterpart* birçok şeyi bir araya topluyor: Casusluk, soğuk savaş, bocalayan evlilikler... Ama esasen her şeyden çok, kendini gerçekten tanımak ve varoluşsal korkular hakkında bir hikâye.

Birbirinin kopyası iki dünya

Konu kısaca şöyle: Olaylar Berlin'de geçiyor. Doğu Alman bilim insanları

30 yıl öncede bir paralel evrene geçiş yolunu açıyor. Ama başka boyutlara geçmek elbette yapılmaması gereken bir şey. Karakterlerin de birer Doppelgänger'i yani kendilerine tıpatıp benzeyen ancak bambaşka özelliklere sahip ikizleri var. Birbirinin kopyası iki dünya var ama her birinde yaşayanlardan bir diğer dünyanın var olduğu saklanıyor. Bu gerçeği bir tek görevliler biliyor. İki taraf birbiriyle savaş halinde. Savaşın sebebine gelecek olursak. Bir: Ezelden beri öyle olduğundan, iki: Milyonlarca insanı öldüren bir grip salgını yüzünden.

J.K. Simmons tarafından canlandırılan Howard Silk, birdenbire bir başka dünyanın var olduğunu öğrenen, komadaki karısı Emily'i (Olivia

“
Biz aslında kimiz?
Eğer farklı
seçimler yapsaydık
hayatlarımız nasıl
farklı olabilirdi?”

Williams) her akşam hastanede elinde çiçekle ziyaret eden, silik karakterli, alt kademe bir istihbarat çalışanı. Diğer evrendeki beden ikizi ise onun zalim ve acımasız versiyonu.

Kendimizle yüzleşmek için

Justin Marks'ın yaratıcısı olduğu dizinin üçüncü sezonu fazlasıyla karmaşık olduğu için iptal edildi.

Oscar ödüllü
J. K. Simmons
başrolde.

Fragmanı izleyin

beIN CONNECT

Alternatif gerçeklikte geçen diziler

Rick and Morty

Hayatın anlamsızlığı içinde bir anlam arayan ultra deha Rick Sanchez ve torunu Morty Smith'in acayip maceraları. (Netflix)

Westworld

Westworld ziyaretçilerinin fantezilerini gerçekleştirmek için geldiği vahşi batı temalı bir eğlence parkı. Ziyaretler sona erdiğinde ortalık toplanıyor, robotlar tamir ediliyor ve hikâye yeni geleceklere göre yeniden programlanıyor. (BluTV)

The Man in the High Castle

Philip K. Dick'in aynı adlı romanından uyarlanan dizi, II. Dünya Savaşı'nı Mihver Devletleri kazansa nasıl bir dünya olurdu diyerek bizi alternatif paralel evrene götürüyor. (Prime Video)

Sense 8

Aynı şeyi hisseden ya da düşünen bir grubun parçası olduğunuzu düşünün. Zihinleri birbirine bağlı olan bu insanlar toplum tarafından tehdit olarak görülmektedir. Amaçları ise kötülere bertaraf etmek elbette. (Netflix)

Puhutv özel yapımı Seyyar bugün başlıyor

Beyoğlu sokaklarında alt üst olan bir hayat

Puhutv'nin *F'*den sonraki orijinal projesi Seyyar, bugün ekranda. Başrollerinde; Ozan Ağaş, Özge Özacar ve Erdem Kaynarca'nın yer aldığı dizinin hikayesi şöyle: Yasin Gencer Taksim, Tepebaşı arası nohut pilav satarak geçimini sürdüren bir seyyar satıcıdır. Sevgilisi Çiğdem ile birlikte yaşamakta, uzun süredir planladıkları lokantayı açmanın kıyısında, ailesinden ona yadigar özel tarif ile herkesin lezzetine bayıldığı pilavını daha geniş kitlelere pazarlamanın

ve hayallerine kavuşmanın tam ucundadır. Fakat tam da Beyoğlu'na yakışan bir şekilde, gecelerden bir gece her şey alt üst olur. Yasin hiç beklemediği bir şekilde kendini İstanbul'un en karanlık şahsiyetleriyle yan yana bulacak, şehrin labirenti andıran karanlık sokaklarında aydınlık bir gün yüzü görebilmek için daha önce hiç vermediği büyüklükte savaş vermek, hayatta kalabilmek için bir anda patlayıveren bu kavgayı ne kadar yara alırsa alsın kazanmak zoruna kalacaktır. •

İtalyan başyapıtı NALIN AĞACI

Dönem filmleri her zaman konuşacak bir şey sunar. İyi olmasa bile kötülüğüyle dalga geçmek eğlencelidir örneğin. Dönem filmi Ermanno Olmi gibi bir ustanın başyapıtı olunca izleyiciye sadece hayran hayran ekrana bakmak ve 2018'de hayatını kaybeden yönetmene saygı duymak kalıyor. 19'uncu yüzyıldan bir İtalya gösterimi, zor durumdaki çiftçilerin hayatına çok sağlam bir bakış. 1978'de Cannes'da büyük ödülü alan film artık Netflix kütüphanesinde erişilebilir durumda. •

Hayatı sevmek için küçük mutluluklara,
nefes aldırarak molalara ihtiyacımız var.
Yaşamın her alanında SADE yanınızda.

Bayilerde ve www.innomag.com.tr'de

Kibar hırsızın dönüşü

Arsen Lüpen'e hayran modern kibar hırsız Assene Diop'un maceraları devam ediyor

MEHMET DİNLER

Zenginden alıp fakirlere dağıtan Robin Hood kadar küresel bir üni olmasa da, Fransızların da kurgusal bir hırsızı vardı. Maurice Leblanc tarafından 20'nci yüzyılın henüz başında yaratılan *Kibar Hırsız* Arsene Lupin karakteri kısa sürede ülkede büyük üne kavuştu. Bir süre sonra televizyona aktarıldı. Dizi TRT ekranlarında bile gösterildi. Peyami Safa ondan esinlenerek *Cingöz Recai* karakterini yarattı. Arsene Lupin, 2004 yılında beyazperdede facia bir şekilde temsil edildi, tıpkı *Cingöz Recai*'nin 2017'de deneyimlediği gibi.

Netflix konuya el attı

Nihayetinde Netflix işe el attı ve 2021'nin ilk günlerinde *Lupin* dizisi gösterime girdi. Beş bölümlük ilk kısmı büyük ilgi gören yapımın ikinci

kısmı da artık Netflix kütüphanesinde izlenmeye hazır.

Lupin'in, kendinden önceki Arsene Lupin uyarlamalarından en büyük farkı aslında bir uyarlama olmaması. Daha çocukken okuduğu ve hayranı olduğu Arsene Lupin'i taklit eden bir başka kibar hırsızın, Assene Diop'un hikayesini izliyoruz. Şöförü olarak çalıştığı aile tarafından bir kumpasla hapse gönderilen ve orada intihar eden babasının intikamını almak için uğraşan Assene ilk kısım boyunca bu kumpasın nasıl kurulduğunu çözmeye çalışmıştı. Zengin Pellegrini Ailesi ile mücadelesinin sonunda olayı çözse de artık onu daha büyük sorunlar bekliyor. Kılık değiştirme ustası bir hırsızın en korktuğu şey başına geliyor Arsene'in: Kimliği açığa çıkıyor. Fransa'daki tüm polisler onun peşine düşerken can düşmanı Hubert Pellegrini de oğlunu kaçırıyor. Artık bir yandan oğlunu kurtarmak, bir yandan

da kendine yeni kimlikler yaratmak zorunda. İlk sezon boyunca babasının intikamını almak için uğraşsa da Arsene Lupin gibi davranmaktan keyif aldığını gördüğümüz Assene için işler artık tamamen kişisel. Durumun pek eğlencesi kalmamış gibi görünüyor.

Bu sezon daha az gülüyor

Lupin'in ilk sezonunu bu kadar başarılı kılan ilk faktör elbetteki başroldeki Omar Sy'di. 43 yaşındaki ünlü aktör *Intouchables*'da harikalar yaratmıştı. Burada da bütün diziyi taşıdığını söylemek yanlış olmaz. 1905'te yaratılan bir karakteri her tarafın kameralarla dolu olduğu bir döneme uyarlamanın çok zor olduğu bir gerçek. Gülümsemesiyle karakterine inandırıcılık kazandıran Omar Sy'a dizide harika Ludivine Sagnier de eşlik edince *Lupin*'i izlemek çok daha keyifli. Bakalım artık çok daha az gülümseyen Assene Diop'un başına bu sezon neler gelecek? •

BUGÜN BAŞLIYOR

Diziyi bu kadar başarılı kılan ilk faktör başroldeki Omar Sy, ödüllere doyamayan film *Intouchables*'da harikalar yaratmıştı. (Film Netflix'te var.)

Netflix dizisi *StartUp* girişimcilik ve kripto para dünyasını anlatıyor. Ama hikaye, fiyat hareketlerini takip etmekten fazlası

NETFLIX

QR kodu ile fragmanı izleyin

Kripto parada **döner dolaplar**

KEREM FINDIK

Geçten hafta Netflix'te seviriciyle buluşan *StartUp* tam da günümüze uygun bir konudan bahsediyor: Kripto varlıklar. Şu aralar fiyatı sürekli artıp düşen kripto varlıkları ele alıyor ve hakları Netflix'e satılmadan önce 2016-2018 arasında üç sezon boyunca Crackle isimli bir platformda gösterilmişti.

Usta isimler oynuyor

Olayların Miami'de geçtiği *StartUp* dizisinin oyuncu kadrosunda varlıklı Nick Talman rolünde, herhalde nerede oynarsa oynasın hep *The O.C.*'nin Seth'i olarak anılacak olan Adam Brody var. Başroldeki Otmara Marrero'yla Brody'ye eşlik eden kadroda Martin Freeman, Ron Perlman, Mira Sorvino gibi usta isimleri de izliyoruz.

Para (s)aklama meselesi

Konu kısaca şöyle: Parlak bir yazılımcı ve Stanford'dan terk olan Izzy Morales'in (Marrero) amacı, GenCoin adını verdiği kripto parayı geliştirmektir. Tabii, başlangıç aşamasındaki birçok girişimci gibi bu hayalini hayata geçirmek için yatırıma ihtiyacı vardır. Bunun için bir bankaya giden Morales, kredi talebinde bulunur ve bankanın ha-

yatından pek de memnun olmayan kredi yöneticisi Nick Talman'la tanışır. Banka Izzy'nin talebini geri çevirir ancak şans eseri, Nick'in Izzy ile karşılaşması, tıpkı arasının bozuk olduğu babasının, yozlaşmış bir FBI ajanı Phil Rask'tan (Freeman) birkaç "müşteri"si için "yönettiği" bir milyon dolardan fazla parayı saklamak için çaresizce ona ulaşmasıyla olur.

Girişimciler kaçırmasın

StartUp dizisi bir girişimci için her unsuru içinde barındırıyor: Fikir bulma, iş geliştirme, yatırım alma, iş büyütme, ekip kurma ve iflas etme. Ve tabii ki medyanın nasıl kullanılacağı ve nasıl haber

yaptırılacağı... Yapımda başrollerdeki dört karakterin farklı hikâyelerinin peşinden gitsek de, ana odağımız GenCoin'i takip etmek. Başına yolda farklı şeyler gelen GenCoin'e farklı bir yatırımcı el koyuyor. Bunun üzerine kahramanlarımız Araknet adını verdikleri bir girişimle ve farklı bir ekiple yola devam ediyor.

Start-up dünyasına, girişimcilik ve kripto paralara meraklıysanız, bu yapıyı kaçırmamanızı öneririz. Izzy Morales'in hikâyesi ilginç görünse de, Ronald Dacey (Edi Gathegi) her start-up'ın ihtiyaç duyacağı bir karakter ve sorun çözme yöntemleriyle dikkat çekiyor. •

ANATOMY OF A MURDER

Müzik, senaryo, oyunculuk efsane

Afişinden, Duke Ellington'ın bestelediği müziğine; hikayesinden oyuncululuğuna kadar efsane olan bir film *Anatomy of a Murder*. Geçtiğimiz günlerde Netflix kütüphanesine eklenen 1959 yapımı filmin yönetmeni Otto Preminger hem yönetmenliği hem de oyuncululuğuyla Hollywood'daki birçok tabuyu yıkan kişi olarak da biliniyor. Eşine tecavüz eden bir barmeni öldüren Paul Biegler'in hukuk mücadelesinin işlendiği film sonraki yıllar boyunca hukuk temalı filmler için bir dayanak noktası oldu. Başroldeki karizmatik yıldız James Stewart'un performansı da çok etkileyici.

START-UP

Steve Jobs olmak isteyen kadın

Bu haftanın diğer bir girişimcilik hikâyesi de yine Netflix'te ve Güney Kore'den geliyor. Start-up, Güney Kore'nin hayalî Silikon Vadisi olan Sandbox'ta geçiyor ve odağına Güney Kore'nin Steve Jobs'ı olmak isteyen genç ve hırslı bir kadını alıyor. Bir de Samsan Tech isimli bir start-up'ın kurucusu ve matematik dehası bir genç var.

THE START-UP

İşe layık mısın, değil misin?

Liyakat...Şirketlerin işe alım yaparken göz önünde bulundurduğu en önemli ölçüt. Netflix'teki *the.start.up* isimli İtalyan filmi de çalışanları deneyim, yeterlilik ve akademik nitelikler gibi liyakate dayalı hususları bir algoritmayla düzenleyen Egomnia simli internet girişiminin hikâyesini anlatıyor (Bu arada, Egomnia gerçekten var ve 2019'da 2 milyon euro gelir elde etti.)

Yarı geyik yarı çocuk Gus'ı
Christian Convery canlandırıyor

'Hibrit çocuk' avcılara karşı

Yeni Netflix yapımı *Sweet Tooth* 10 yaşına kadar ormanda yaşadktan sonra çıkmak zorunda kalan Gus'ın yolculuğunu anlatıyor. Dizinin yapımcıları arasında ünlü oyuncu Robert Downey Jr. da var

BURAK GÖRAL

Salgın filmleri / dizileri, ya da bir hastalık yüzünden zombileşen insanlığın hikayeleri büyük pandemiden önce de hayli popülerdi zaten. Karanlığın içinde bir ışık arayan karakterlerin hikayeleri anlatılır genellikle bu 'kıyamet-sonrası' hikayelerde.

Her şey bir virüsle başlıyor

İlk kez 2009'da yayımlanan aynı isimli bir çizgi roman serisinden uyarlanan *Sweet Tooth*'un ise tek derdi, salgın sonucu distopik bir hal almış dünyada yaşam mücadelesi veren bir grup insanın hikayesini anlatmak değil. Çocuk ve hayvanlara yapılan istismarlara, hayvan deneylerine ve avcılığı çığından çıkaran bir erkek profile de sert eleştiriler getirmekte. *Sweet Tooth*'un hikayesi çok hızlı yayılan ve insanları komaya sokup öldüren bir hastalığın çıkışıyla, çeşitli hayvan genlerini taşıyan "melez" be-

beklerin doğumunun aynı zamanlara denk geldiği girizgâhıyla başlıyor. Öngörülü bir baba, ortalık giderek daha da vahşileşmeden bebeğini alıp ormana kaçarak sadece ikisine ait bir dünya kurabilmeyi başarmıştır.

Bir 'geyik çocuk' olan Gus, 10 yaşına geldiğinde babasını kaybedince içinde büyüdüğü bu ormandan çıkmak zorunda kalır. Neyse ki güçlü bir adam olan eski sporcu Tommy ile yolu kesir. Gönülsüz bir ortaklık kurarak Gus'ın Colorado'da hayatta olup olmadığı bilinmeyen annesine doğru bir yolculuğa çıkarlar.

Çizgi roman uyarlaması

Kanadalı çizer Jeff Lemire'in çizgi roman serisinin ilginç bir tonu var. Ne tam çocuksu ne de tam yetişkin işi diyebileceğimiz, ara tonda oluşturulmuş bir yapıya sahip. Hikayenin sertliğini veren unsur; Gus ve diğer hibrit çocukların hayatlarının tehdit altında olmasının altındaki neden. Çünkü içlerinde virüse karşı antikor taşıyorlar. Bu yüzden bu 'çok değerli' çocuklar için avcılarla harekete

geçiren bir 'kara pazar' oluşmuş durumda. Bu açıdan bakınca hikayenin bir de vicdan merkezi var. Azınlık bir ırktan gelen Dr. Adi de başta çok sevdiği karısını denek olarak kullanarak şimdilik tek çözüm olarak bilinen ve bu çocuklardan üretilen aşırı daha insani bir yolla üretebilmek için çalışmakta.

Anlatıcı James Brolin

Sweet Tooth'un ilk sezonu heyecanlı ve sürükleyici sekiz bölümden oluşuyor. Yapımcıları arasında Robert Downey Jr. ve eşinin de olduğu dizinin bütün tasarımı 'zombi western'i' şeklinde tanımlanabilecek *Stake Land* gibi sert filmlerin yönetmeni Jim Mickle'a emanet edilmiş.

Oyuncu kadrosu en çok da Gus'ı canlandıran sevimli çocuk Christian Convery ile *Game of Thrones*'dan da tanıdığımız Nonso Anozie ile öne çıkıyor. Hikayenin anlatıcılığını ise 1970'lerin popüler oyuncularından James Brolin üstlenmiş. Henüz ikinci sezon onayı haberi yok ama devamının geleceği kesin gibi. •

YENİLERDEN ÖNERİLER

Üçüncü sezonla veda

Üçüncü sezonla birlikte Atiye'ye veda ediyoruz. Bugüne kadar çıktıkları yolculuklarda kendilerini keşfetmeyi başaran Atiye (Beren Saat) ve Erhan'ı (Mehmet Günsür) şimdi çok daha zor bir serüven beklemektedir. Çünkü çiftin, geçmişlerine ait tüm sırlara sahip kızları Aden kayıptır. Sekiz yıl boyunca kızları Aden'e ulaşmaya çalışan Atiye ve Erhan yıllar sonra onun izini bulmayı başarırlar. Karanlık güçler korkunç planları için Aden'den faydalanmayı isterken kızına ulaşmaya çalışan Atiye hem kızını hem de dünyayı kurtarmak zorunda kalır. Kızlarının rehberliğinde yeni bir maceraya atılan Atiye ve Erhan geçmiş ve geleceğin tüm sırlarını birlikte çözmeye çalışacak.

FRAMING JOHN DELOREAN O arabanın mucidi

Back to the Future serisi sevenlerin (Kim sevmek ki) hayallerinin arabası DeLorean'ın yaratıcısının hikayesi 7 Haziran itibarıyla Netflix kütüphanesinde yerini alacak. Belgesel, John DeLorean'ın sektördeki hızlı yükselişi ve çok daha hızlı düşüşüne odaklanıyor. Bütün hızlı yükseliş/düşüş hikayelerinde olduğu gibi güce olan tutku burada da başrolde. Tabii hız ve uyuşturucu tutkusuna da cabası.

KITTY LOVE Hollanda'nın en ünlü kedisi

Ülkenin en ünlü kedisi olunca zirvede yalnızlık da kaçınılmaz oluyor. Hollanda'nın en ünlüsü Abatutu sonunda bu yalnızlıktan sıkılıyor ve kendisi kadar ünlü olabilecek başka kedileri araştırmaya başlıyor. Ortaya amatör kedi videolarından oluşan müthiş bir koleksiyon çıkıyor. Metro ekranlarında kedi videosu görünce ineeği durağı kaçırınlar için hazırlanan Hollanda yapımı belgesel 5 Haziran'da Netflix kütüphanesinde olacak. En azından sunucu koltuğundaki Abututu'nun neden bu kadar ünlü olduğunu anlayabiliriz.

AWAKE Uyku için mücadele

"Hiçbir şey olmasa bile kesinlikle bir şey oldu" filmlerini sever misiniz? Anlaşılmaz bir şekilde insanların uyuyamadığı daha sonra halüsinasyonlar görmeye başladığı "bir şey olma" durumunu ve kahrman bir eski askerin bununla mücadelesini anlatan Netflix filmi *Awake* 9 Haziran'dan itibaren izlenebilir. *Jane The Virgin* ile tanınan Gia Rodriguez'in başrolünde olduğu filmde aynı zamanda Jennifer Jason Leigh de yer alıyor.

En saf dostluklar

Çocuklar için hayvanlarla kurdukları iletişim kadar, bu temayı anlatan içerikleri izlemek de son derece ilgi çekici

BURAK GÖRAL

Çocuk içeriklerinde sıkça kullanılan bir temadır hayvanseverlik. Onların empati yeteneklerini geliştiren, onları merhametli ve arkadaş canlısı olması yönünde cesaretlendiren hayvan sevgisi ya da hayvanlarla iyi geçinmek üzerine anlatılan hikayeler her zaman en çok ilgi gösterdikleri türlerden biri olmuştur. Belli bir yaşı üstünde olup da *Lassie*'yi hatırlamayan pek yoktur mesela...

Dijital platformlarda çocukların hayvanlarla kurdukları dostluklar üzerine

Kendini Özgür Bırak (Free Rein), 10+

Yazı geçirmek için Amerika'dan İngiltere'deki küçük bir ada kasabasında yaşayan babasının çiftliğine gelen genç bir kadın ve onun iki kızı: 15 yaşındaki Zoe ve 9-10 yaşlarındaki Rosie. Komşu

arazideki at çiftliği, iki kız kardeş için de çekim merkezi haline gelir kısa sürede. Müthiş doğa görüntüleri eşliğinde akıcı bir gençlik dizisi. Üç sezondur devam etmekte. Özellikle ikinci sezondan itibaren romantizm biraz daha öne çıkıyor. (Netflix)

Yeşil Şemsiye (Green Umbrella), 12+

10 yaşındaki Mehran'ın anne ve babası boşanmak üzere. Annesiyle birlikte annesinin babasıyla tanıştığı yere,

İran'ın kuzeyindeki memleketlerine giderler. Kafası bozuk olan Mehran köyde çok sıkıntılı günler geçirir, hatta bir gün ormanda kaybolur. Bir küçük yavru ayıyla kader birliği yapar. 26. Tahran Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali'nde özel mansiyon, en iyi yönetmen ve çocuk oyuncu ödülleri kazanan duyarlı bir İran filmi. (Puhu)

Benji 8+

Akıllı köpek Benji ilk kez 1974 yılında çekilen filmle çıktı çocukların karşısına.

İlk Benji filmi sevilince bir sürü devam filmi geldi. Netflix için çekilen bu film de 1974'teki orijinalinin yeniden çevrimi. Babalarını kaybetmiş iki hüzünlü kardeşin yolu akıllı sokak köpeği Benji ile keşif ve heyecanlı olduğu kadar duygusal bir macera da başlar böylece. Ailece izlenebilecek akıcı bir Amerikan filmi. (Netflix)

Izzy'nin Koala Dünyası (Izzy's Koala World), 4+

11 yaşında Avustralyalı bir kız çocuğu olan Izzy veteriner annesine yardımcı olmaktan büyük keyif alır. Izzy'nin annesi özellikle de 'koala'ların bakımıyla çok ilgilenmektedir. Izzy de onlarla rahatça iletişim kurmaya başlar. Böylece bu güzel 'reality şov' programı çıkar ortaya. Akıllı, duygusal ve empatik Izzy her yaştan çocuk için çok iyi bir rol model oluşturuyor. Küçük çocukların da rahatlıkla izleyebileceği tertemiz bir içerik. (Netflix)

BAFTA'nın *taze ödüllüleri*

BAFTA'nın (British Academy of Film and Television Arts) televizyon ödülleri, platformlar sayesinde Birleşik Krallık dizilerinin de yaygın olarak izlenebilmesine paralel olarak son yıllarda giderek daha fazla önem kazanıyor. Geçtiğimiz pazar günü dağıtılan 2021 ödülleri *I May Destroy You* (beIN Connect), *Normal People* (BluTv), *Small Axe* (BluTv) gibi diziler öne çıktı. Bu yılki Altın Küre ödülleri de görmezlikten gelinen *I May Destroy You*'nun belli başlı ödülleri toplaması dizinin sevenlerini memnun etti.

Televizyon için bir devrim

Michaela Coel'in kendi yaşadığı tecavüzden yola çıkarak yazdığı dizi, en kısa tanımıyla televizyon için bir devrim. Bir "Rıza nedir?" hikayesi olarak okunabilecek yapım Bella ve en yakın arkadaşları Terry ile Kwame'nin duygusal ve cinsel hayatlarını, kariyer ve hayat kurma çabalarını, uyanış ve mücadelelerini Londra'nın en canlı ve 'en 2020' sokaklarında anlatıyor.

Zorlu ama degecek dizi

Coel'in canlandırdığı Bella'ya bir akşam arkadaşlarıyla gittiği bir barda bir erkek tecavüz eder. Terry kendi seçimi olduğunu sandığı bir üçlü seksin diğer iki kişinin önceden kurguladığı bir plan olduğunu keşfeder. Kwame'nin iyi başlayan Grindr randevusu bir cinsel saldırıyla biter. Tüm bunların ne kadarını birbirlerine ve kendilerine itiraf edebilecekleri, arkadaşlarına verdikleri kayıtsız şartsız desteği kendilerinden esirgeyip esirgemeyecekleri, neyin rıza neyin rıza dışı olduğu, "kurban" veya hayatta kalan olmanın bir politik güç veya platforma dönüşüp dönüşmeyeceği ve bu

güçle ne yapılması gerektiği gibi zorlu soruları günümüz kodlarıyla ve seyirciye patronluk taslamadan anlatan tam anlamıyla modern bir hikaye *I May Destroy You*. Zorlu ve tetikleyici bir seyir. Ama her sahnesi o zorluğa değiyor. Özellikle televizyonda ilk kez bu kadar hayatın ortasından gösterilen regl sahneleri için bile tüm ödülleri hak ediyor.

BİNNAZ SAKTANBER

I MAY DESTROY YOU

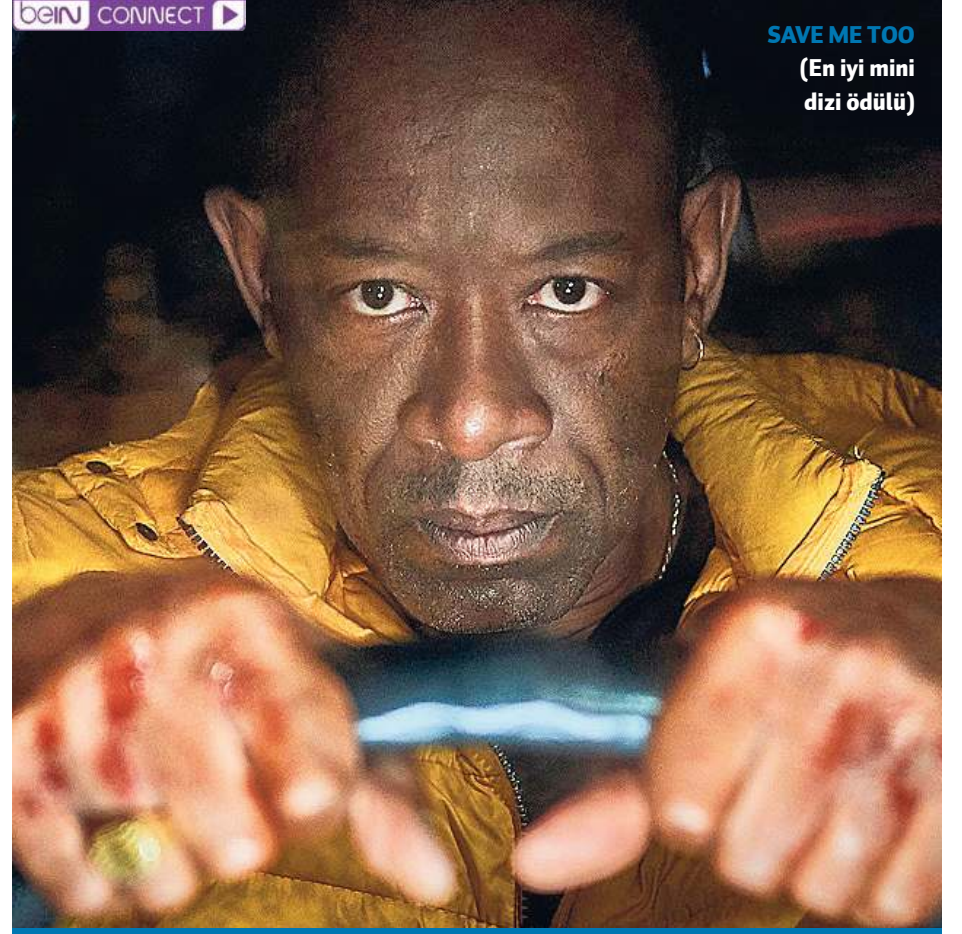
(En iyi mini dizi, kadın oyuncu, yardımcı kadın oyuncu, erkek oyuncu ödülü)

Kızını kurtarmaya çalışan anti-kahraman

Aslında dizinin adı *Save Me*, ödül alan ikinci sezona da *Save Me Too* demişler. Çünkü kahramanımız bir baba ve bu baba, kızını kurtarmak için mücadele ederken bir yandan da kendini kaybedenler kulübünden kurtarıyor. Kategorik olarak polisiye diyebiliriz dizi için fakat ortada çok nadir gördüğümüz ve gidişattan habersiz bir memur dışında polis yok, bütün işi anti-kahraman baba yapıyor. Başroldeki babayı oynayan Lennie James, dizinin fikir sahibi ve bölüm senaryolarının hemen hepsinin de yazarı. Kendisini *Line of Duty*'nin ilk sezonunun odağındaki komiser olarak ya da belki daha çok *The Walking Dead*'in (sonra da *The Fear of Walking Dead*'in) Morgan Jones'u olarak hatırlarsınız.

Geleneksel polisyeden farklı

Konu şöyle: Nellie güne sabah kahvesine eklediği konyakla başlayan, geceyi dizinin de merkez üssü olan mahalle barında kapayan, güler yüzlü, esprili, birkaç kadını aynı anda idare eden ama kendisinde şeytan tüyü olduğu için de hepsinin kovup kovup geri aldığı, evi barkı olmayan, kendi halinde bir 'loser'. Bir sabah polisler kaldığı evlerden birini basıp kızını kaçırdığı iddiasıyla gözaltına alınıyor. Çünkü en son 10 yıl önce bir kez gördüğü 13 yaşındaki kızı ortadan kaybolmuş. Şık bir mahallede, güzel bir evde, varlıklı kocasıyla yaşayan annesine, babası Nelli'yle buluşmaya gittiğini söyleyen bir mesaj bırakarak hem de. Birisinin internette Nellie rolü yaparak kızı kaçırdığı fazla gecikmeden ortaya çıkıyor. Nellie

DİKKAT: Her iki dizi de BeIN Connect'in 'İzlemek için son şans' bölümünde yer alıyor Haziran sonuna kadar izlemenizi öneririz

de kendini kızının peşine düşmekten alamıyor fakat fazlasıyla sıradan bir insan olduğu için, izlediği yollar da artık hepimizin ezberlediği ve itiraf edelim biraz da sıkıldığı geleneksel polisiye yollar değil doğal olarak.

Sanmayın ki gerilim az; bol sürpriz, bol ters köşe, bol insan hikayesi ve çok ağır bir ana mesele: Seks kölesi olarak kullanılan çocuklar. Bu çok hassas konu özenle işleniyor. Konuyla ilgili doğrudan hiçbir görüntü yok,

bu anlamda rahatsız edici değil.

Araya çok ilginç ve düşündürücü bir aşk hikayesi de sığdırmış dizinin kadrosu usta oyuncularla dolu. Kızın annesini canlandıran Suranne Jones'u *Doctor Foster*'dan, *Gentleman Jack*'ten hatırlarsınız. Neyse ki, beINConnect'de iki sezon birden yayında da, ilk sezonun çok tartışılan sonuyla hiç meşgul olmadan ikinci (ve ödüllü) sezona geçebiliyorsunuz hemen.

ELÇİN YAHŞİ

TAHMİN
EDİLEMEZ.
İNCELİKLE
SEÇİLMİŞ.
**HARİKULADE
FİLMLER İZLE.**

**30 GÜN
ÜCRETSİZ
DENE**

Yeni Hollywood'un bağımsız starları

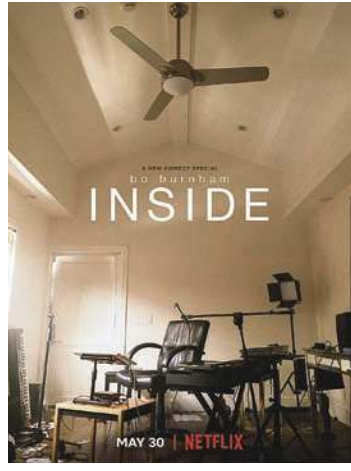

Elcin Yahşi
Öneriyor

“Nerede o eski filmler, nerede eski sinema?” diye yakınanları susturacak gençler az değil, neyse ki

26 yaşındaki **Emma Seligman**, kendi kısa filminden uyarladığı ilk uzun metrajlı filmi **Shiva Baby**'de öyle bir atmosfer kurmuş ki, komedi filmi mi izliyorsunuz gerilim

film mi belli değil. Woody Allen'ın *Radio Days*'indeki gibi kalabalık bir aile düşünün, bir cenaze için bir araya gelmişler. Aile üyelerinden biri olan genç kız da anne babasının zoruyla hiç hatırlamadığı yaşlı akrabanın cenaze toplantısına (shiva'ya) katılıyor. Yalnız bu hanım hanım kız, tabii ki herkes-ten habersiz, bir uygulama üze-rinden olgun erkeklerle beraber olarak para kazanıyor. Cenazeye kızın 'sugar daddy'lerinden biri de, karısı ve (filme adını veren, hem de bağirtisiyla gerilime katkı sağ-layan) minik bebeğiyle gelmesin mi? Kızın eski sevgilisi de orada üstelik. Sürekli insanı darlayan yaşlı akrabalar, bir şeylerden şüphelenen anne, herhangi bir şeyden asla şüphelenmeyen baba derken 77 dakika hem gülerken hem de büyük bir gerilimle geçip gidiyor. Klasik bir aile filminin tam orta yerine oturtulmuş zamane dertleri. Film MUBI'nin özel sunumu. Yönet-

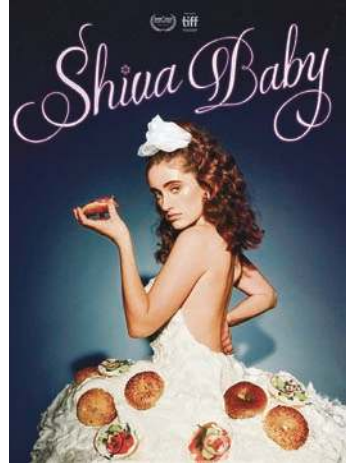
Bo Burnham *Inside* karantina ürünü.

menin yanı sıra başroldeki Rachel Sennott da bundan sonra ne yapacaklarını çok merak ettirenlerden.

30 yaşındaki **Bo Burnham**, geçen yıl en çok konuşulan ve bizde ancak bu hafta Uçan Süpürge film festivalinde gösterime giren *Promising Young Woman*'da oyuncuydu. Tesadüfen Netflix'teki **Bo Burnham** *Inside*'i açtım geçen gün. Aman

Bo Burnham

Shiva Baby bir MUBI özel sunumu.

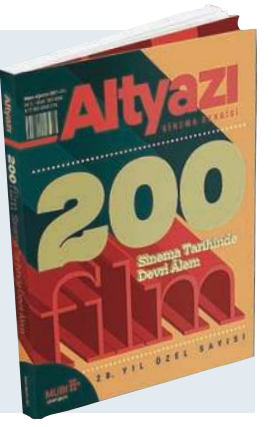
Allahım, bu kim? Bu nasıl yetenek? Bir kamera bir tripod olmasa da (iMac Pro, spotlar, müzik aletleri, aksesuarlar vs. sürüyle) bir oda ve bir genç adam karantina döneminde üretilen ilginç, en yaratıcı, en politik işi sunmuş bize. Kendisi “komedyen, müzisyen, oyuncu, film yönetmeni, senarist ve şair” olarak tanımlanıyor internette, her tarakta bezi olup da hiçbir şeyde parlamayan

Emma Seligman

Altyazı'da 20 yıl, 200 film

Bir süredir dijital olarak yayımlanan *Altyazı* Sinema Dergisi yirminci yaşı vesilesiyle matbu olarak yayımladığı *200 Film: Sinema Tarihinde Devrilem* başlıklı özel sayısında 126 yıllık sinema tarihine güncel ve kapsamlı bir bakış atıyor. Editörlüğünü Berke Göl ve Gözde Onaran'ın üstlendiği, MUBI Türkiye iş birliğiyle hazırlanan 256 sayfalık bu özel sayıya 42 yazar katkıda bulundu. Nice yıllara.

insanların aksine bu özelliklerinin her birini en güzel şekilde kullanmış. Tabii ki Burnham'la bu kadar geç tanışmak benim eksikliğimdi. Yeni neslin ergenlik cehennemini bütün gerçekliğiyle anlatan ödüllü film *Eighth Grade*'i de hemen izledim, iki stand up gösterisini de. Hepsini Netflix'te var. *Inside*'in *White Woman's Instagram*, *Welcome to the Internet*, *That Funny Feeling* gibi hemen akılda kalan ve tekrar dinlemek istediğimiz şarkılarını da Spotify'dan dinleyebileceğiz. •

BluTV'den bombardıman

O kadar çok sayıda yeni film ve belgesel alıyorlar ki yayına, birini tanıtsak 99'unun hatırı kalır. Şu dönemde her gün yeni eklenenleri kontrol etmeyi unutmayın, mutlaka çok ilginç bir belgeselle, uzun süredir görmek isteyip hiçbir yerde bulamadığınız veya yepyeni bir filmle karşılaşacaksınız.

YAZIN PIRILTISINDAN NASİBİNİ ALMIŞ YAPIMLAR

YAZ DİZİLERİ

Parlak güneş, çarşaf deniz, mavi gökyüzü. Mafya-töre-entrika üçgeninden tam çıkış olmasa da hava değişikliği iyidir

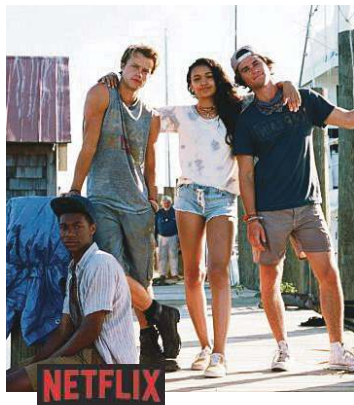
Son yaz:

Çeşme iyidir. *Son Yaz* da iyiydi. Ali Atay ve Funda Eryiğit'in uyumu, Akgün Gökaltıp Taşkın karizması; ilişki kurmayı, cinselliği yüceltmeyen ya da bunlardan korkmayan karakterler... Bir mafya dizisi gibi görünürken o kadar naif sohbetler... Çok güzeldi çok. Yeni sezonu arayı kapamış olarak bekleyin. (FOX Play)

Summertime:

Netflix - İtalya işbirliği kütüphanenin çok gelişmesini sağlarken, *Summertime* gibi orijinal yapımlar da nimetlerden biri. Federico Moccia'nın serisinden esinlenen dizi bir yaz tatilinde aşık olan iki gencin keyifli hikayesine odaklanıyor. İkinci sezon da yeni gelmişken tam bir yaz eğlencesi. (Netflix)

Outer Banks:

Ada hikayeleri gerçekten baştan avantajlıdır. Tabii *The I-Land* gibi çok uç örnekler var ama *Outer Banks* onlardan biri değil. Kast sistemiyle yaşayan bir adada, efsanevi bir hazineyi bulmaya çalışan yakın arkadaşların keyifli hikayesi. (Netflix)

Sweet Magnolias :

10 bölümlük ilk sezonuyla çok keyifli bir yapım. Küçük Sere-nity kasabasında geçen hikaye; Maddie, Helen ve Dana Sue'nun birbirlerine dayandığı güzel arkadaşlıklarını merkeze alıyor. (Netflix)

Bodrum Masalı:

Yaz dizisi ya da değil, Bodrum'da yaşamının güzel taraflarını bize gösteren dizi oldu. Her şeyini kaybetmiş bir aile, türlü entrika-lar, küçük bir otel ve sahil işlet-mesi açmaya çalışan gençler... Çok eğlenceliydi. (Blu TV)

YAZ FİMLERİ

Belki bu yaz uzaklara gidemeyiz ama bari gidenleri izleyelim. İşte başrolde yaz mevsimi olan filmlerden bir demet

Palm Springs:

Andy Samberg ve Cistin Milio-ti'nin başrollerinde olduğu film bi-raz *Groundhog Day* biraz da *50 First Dates* tadında çok da eğlenceli. Aynı günde dönüp duran iki âşığın hikayesi Palm Springs'de tam bir yaz filmi tadında. Bonus olarak J.K. Simmons da var. (beIN Connect)

Barb & Star Go To Vista Del Mar:

Emmy ödüllü Josh Greenbaum'ın filminde başrollerinde Kristen Wiig, Annie Mumolo, Jamie Dor-nan yer alıyor. 2011 yapımı *Bridesmaids* ekibinin yeni filminde küçük kasabalarından tatil için ilk kez ayrılan iki arkadaşın aşkı da içeren bir maceraya atılmasını izliyoruz. (BeIN Connect)

Wine Country:

Üzüm bağları ve şarap gezileri baştan avantajlı oluyor. Napa Valley'de geçen *Tatsız Tatil* hikaye-siyle de o avantajları sonuna kadar kullanıyor. Başroldeki Amy Poehler yönetmen koltuğunda da oldukça başarılı bir iş çıkarırken bol şarap içilen ve sarhoş olunan eğlenceli bir tatil izliyoruz. (Netflix)

İnşaat 2: On Yılda Bir:

İnşaat'ın ilk filminin sonunda hapse giren Ali ve Sadi 10 yılın sonunda hapisten çıkıyor ve bir deniz kıyısında hem çalışıp hem tatil yapıyorlar. Ama geçmiş ya-şamları peşlerini bırakmayınca her şey ilk film kadar eğlenceli bir hale geliyor. Üstelik izbe bir kumsalda her şey çok daha eğlenceli. (Blu TV)

Baywatch:

Doksanların en meşhur dizilerin-den biri beyazperdeye uyarlandı ve başrolüne Dwayne Johnson kondu. Üstelik Zac Efron ve Alexandra Daddario gibi isimlerle birlikte. Zamanında TRT'de dublajlı izledi-gimiz kırmızı mayolular bu kez tam bir yaz filmi olarak geliyor. (Prime Video)

The Age Of A.I.:

YouTube'un en başarılı yapı-m-larından olan belgesel, bilim ve teknoloji dünyasının içine dalıyor. Robotlar, uzaylılar, yapay zeka, algoritmalar... Robert Downey Jr.'ın sunduğu sekiz bölümü, İngi-lizce altyazıyla izleyebilirsiniz. (YouTube Premium)

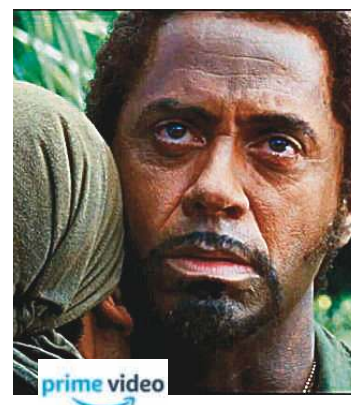
Natural Born Killers:

The End of the F...ing World'deki gibi sıra dışı ve biraz vahşi çiftleri seviyorsanız bu yapım da tam size göre. Katil çiftin peşine dü-şen medya onları birer kahrama-na çevirebilir mi? Oliver Stone'un filmi tam da bunu sorguluyor. (BluTV)

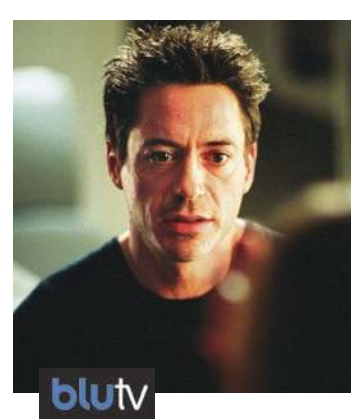
Sherlock Holmes - A Game Of Shadows:

Ünlü dedektifin beyazperdedeki en eğlenceli macerası İngil-tere'nin dışında geçiyor. Jude Law'ın Dr. Watson olarak başrol-deki Downey Jr.'a eşlik ettiği film Hans Zimmer'in müzikleriyle de seviye atlıyor. (Netflix)

Tropic Thunder:

Askerlerin savaş sonrası gündelik yaşama dönmesi zor, peki ya aksiyon filmi oyuncularının? Ben Stiller'in anlattığı ilginç hikaye birçok insanı noktaya temas ediyor. Ben Stiller ve Jack Black'e başrolde eşlik eden Robert Downey Jr. da her zamankinden farklı görünüyor. (Prime Video)

Kiss Kiss Bang Bang:

Başılı, ortasıyla ve sonuyla birçok ters köşe yapan film bir hırsızın dedektif haline gelme-sini anlatıyor. Marvel evrenine girmeden ve dünyanın en ünlü oyuncularından biri olmadan önceki son Robert Downey Jr. filmlerinden biri. (BluTV)

DERLEYEN: MEHMET DİNLER

Meraklı miniklere dünyayı keşif fırsatı

Haftanın kitapları, yeryüzüne duyulan merakı; çevreyi, hayatı ve kendini daha çok tanıma yollarını eğlenceli hikâyelerle anlatıyor

ECE ERDOĞUŞ LEVİ
eceerdogus@hotmail.com

PİRİ REİS'İN İZİNDE

Çocuk kitaplarının sevilen yazarı Arslan Sayman'ın geçen günlerde yeniden yayımlanan *Piri Reis'e Açık Denizde*, araştırmaya ve keşfetmeye meraklı çocuklara yeni ufuklar açacak, onları Piri Reis ve ünlü eserleriyle tanıştıracak bir eser.

Her şey minik Az-

ra'nın aklına "Yeryüzünde henüz keşfedilmemiş bir yer var mı?" sorusunun düşmesiyle başlar. Bu soruya yanıt alamayınca arkadaşının dedesi ünlü kartograf "Pertev Bey" giriyor devreye. Böylece Azra dünyada henüz keşfedilmemiş birçok yer bulunduğunu öğreniyor.

Ve ardından hayatının kahr-ramanına dönüşecek Piri Reis'le onun Kitab-ı Bahriye'sinin peşine düşüyor... **Piri Reis'le Açık Denizde/ Arslan Sayman/ Resimleyen: Deniz Üçbaşaran/ Kırmızı Kedi Çocuk/106 Sayfa**

KARACA ÇEVRESİNİ TANIYOR

Alman edebiyatının usta çocuk kitabı yazarlarından Kirsten Boie'nin *Karaca Olmak İsteyen Tilki*'si hayvan ya da insan, tüm canlılar arasındaki sınırları kaldıran, önyargılar, cesaret ve dostluk üzerine, çocuklar kadar yetişkinlerin de zevkle okuyacağı evrensel bir hikâye.

Hikâyenin kahramanı tilki

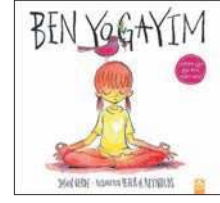
yavrusu, ormanda çıkan bir yangında ailesini kaybedince ona bir anne karaca sahip çıkar. Gelgelelim günün birinde, 'Tilki her zaman tilkidir!' düşüncesiyle tilkikle karaca ailesi ayrılır.

Karaca Olmak İsteyen Tilki/ Kirsten Boie/ Resimleyen: Barbara Scholz/ Çeviren: Mine Kazmaoğlu/ Güneşçi Kitaplığı/ 200 Sayfa

YOGAYLA TANIŞMA

Susan Verde'nin yazdığı, Peter H. Reynolds'un resimlediği *Ben Yogayım*, çocukluk çağı sorunlarında stresle başa çıkmak, kendini ve dünyayı daha çok keşfetmek adına "yoganın" önemli bir yol olabileceğini anlatan, çocuklara yogayı tanıtan sevimli bir kitap.

Hikâyede dünyada kendini çok küçük, yalnız ve günlerin akışında ne yapacağını şaşırılmış derecede karmaşık hissedilen, uyum sorunuyla başa çıkmaya çalışan bir

kız çocuğunun yogayla başardığı değişim yolculuğu anlatılıyor. Yoga sayesinde sakinleşmenin, rahatlamının, iyi hissetmenin mümkün olduğu, yaratıcılığın

daha serbest bırakılabileceği, daha sevgi dolu ve özgür olunabileceği, evrendeki pek çok şeyle bütün hissedilebileceği de.

Ben Yogayım/ Susan Verde/ Resimleyen: Peter H. Reynolds/ Çeviren: Gökçe Yavaş/ Altın Kitaplar/ 32 Sayfa

Tuna Kiremitçi
Kitap Dedektiği

kiremitci@gmail.com

Uçuk kaçık bir polisiye parodisi

Hastalık Hastası Kiralık Katil romanının İspanyol yazarı Juan Jacinto Munoz Rengel'in güçlü bir mizah duygusu var. Sizi çaktırmadan ele geçiriyor

Yazıya Moliere'in *Hastalık Hastası* oyunundan bir alıntıyla başlamak yerinde olacak: "Bütün keramet cübbe ve takkede. Bunlarla konuştuğunuzda bütün zırvalkılar bilgelice, bütün budalalıklar hikmete dönüşür."

Hastalık Hastası Kiralık Katil romanındaki katilimizin cübbesi de yok takkesi de. Bu yüzden söyledikleri ilk bakışta budalaca zırvalkılar gibi. Ama okudukça kendince bir hikmete sahip olduğunu düşünmeden edemiyorsunuz. Ayrıca her sayfada kıkır kıkır gülmeden de duramıyorsunuz; çünkü İspanyol yazar Juan Jacinto Munoz Rengel'in güçlü bir mizah duygusu var. Sizi çaktırmadan ele geçiriyor, son sayfaya kadar da yakanızı bırakmıyor.

Katilin kör talihi

Bu uçuk kaçık polisiye parodisi, Selay Sarı'nın güzel çevirisiyle Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlandı. Klasik anlamda bir suç romanı sayılmaz ama polisitenin klişelerini kullanarak kendisine gayet özgün ve absürt bir dünya yaratıyor.

Bir çeşit suç hikâyesi anlatıyor Rengel: Kiralık katil Mario Yurkievich parası peşin ödenmiş işini halletmek için Arjantin asıllı Eduardo Blaisten'i Madrid sokaklarında gölge gibi takip ediyor. Ne var ki aylarca süren takip bir türlü amaca ulaşmıyor çünkü katilimizin kendi deyisiyle kör talihi, ona engel olmanın bir yolunu her defasında buluyor. Zaten söze daha ilk sayfada "Bir günlük ömrüm kaldı, ölümden on beş binini esirgedikten sonra bana kalan tek bir gün" diye başlayan bir katilden ne hayır gelir?

Profesyonel olduğunu söyleyip dursa da Mario'nun asıl özelliği azılı bir hastalık hastası olması. AIDS'den Yabancı Aksan Sendromu'na, vertigodan Nörolojik Görme Algısı İşleme Bozukluğu'na kadar onlarca hastalıktan muzdarip olduğunu düşünüyor. Kafayı hayali hastalıklarına o kadar takmış ki işine gücüne odaklanamıyor.

Moliere'e selam

Bunlar yetmezmiş gibi Kantçı ahlak sahibi. Yani dünyanın nasıl davranmasını bekliyorsa öyle davranıyor. Bundan anladığı da mesleğini düzgün yapmak için sonuna kadar çabalamak. Hedefine yaklaşıp çalışırken bir taraftan da Moliere, Proust, Poe, Tolstoy, Voltaire gibi edebiyatın büyük hastalık hastalarının kendince analizlerini sunuyor bize. Hem de ne analizler! Karşımızda her hastalık hastası gibi

bir tıp uzmanı, hatta "Hastalar, tıp kendileri için hiçbir şey yapmadan iyileşir, ölür ya da aynı şekilde devam ederler. Bu sebepten ötürü, tıp bilimine aşağı yukarı istatistik bilimi kadar itimat etmek gerekir" gibi cümleler kuran bir filozof var.

Rengel'in romanını ne kadar özetlemeye çalışsak nafile. Çünkü özetlenemez romanlardan. Gücünü her cümlesi oya gibi işlenmiş anlatımından, düşündürürken kıkırdatan katmanlı derinliğinden ve göndermelerinden alıyor. Böylece hem Italo Calvino'nun oyun tarzını hatırlatıyor hem de Moliere'e hınzır selamlar çakıyor.

Hastalık Hastası Kiralık Katil/ Juan Jacinto Munoz Rengel/ Çeviren: Selay Sarı/ Yapı Kredi Yayınları/ 160 Sayfa.

"Aşağılanmak, alay edilmek nasıldır bilirim"

HÜLYA ÇELİK
hlydgnmr@gmail.com

Yayımlandığı 2018'de büyük ses getirip listeleri sallayan, aynı yıl Pena Erdoğan çevirisiyle Türkiye'deki raflara da yerleşen *Penceredeki Kadın*, birkaç haftadır film uyarlamasıyla Netflix'te. Kitaptan ve

filmden daha fazla ilgi çekense, A. J. Finn müstear isimli yazarı Daniel Mallory oldu. Mallory'nin, söylediği gibi tedavisi olmayan bir beyin tümöründen muzdarip olmadığı, para ve güç kazanmak için insanları kandırdığı iddia edildi. Biz de A. J. Finn ile bugüne kadar 50'den fazla dile çevrilen *Penceredeki Kadın*'ı ve yazın hayatındaki kişisel ayrıntıları konuştuk.

Amy Adams *Penceredeki Kadın*'ın başrolünde.

2015'te bipolar teşhisi

İlk kitap için neden psikolojik gerilimi tercih ettiniz?

Editörlük kariyerimin ve akademik çalışmalarımda büyük bir kısmını suç kurgusuna adadım. Benim anlattığım psikolojik gerilimin kısıtlamalara ve insan doğasına karşı bir zarafeti var. Zihinde canlanan hikâyeler yaratmayı, mezbahalar yaratmaktan daha çok seviyorum.

Editörlükten yazarlığa nasıl geçtiniz?

Kitap yazmak için yanıp tutuşmuyordum çünkü anlatmaya değer bir hikâyem olduğunu düşünmüyordum. Fakat 2015 yazında bana bipolar bozukluk teşhisi kondu, depresyon tanısıyla 15 yıldır yaşıyordum zaten. Yeni ilaçlarıma adapte olur olmaz 10 yıl yaşadığım tecrübeleri aktarma fırsatım oldu. Bu deneyimleri bir kurguya sığdırıp sığdıramayacağımı merak ettim. Geçmişte

haftalarca odamdan veya dairemnden çıkmadığım, çıktığımdaysa paniklediğim ve çaresiz hissettiğim zamanlar olmuştur ama kendimi hiçbir zaman Anna karakteri gibi kapana kısılmış hissetmedim. Yine de Anna'nın roman boyunca yaşadığı depresyon ve cinnetin şiddetini; aşağılanmanın, alay edilmenin nasıl bir şey olduğunu çok iyi biliyorum.

Kitabın anlatıcısı bir kadın. Kadın bakış açısını yakalayabildiğinize inanır mısınız?

Bir annem ve iki kız kardeşim var. Temsilcim, editörlerim ve yayıncılarım hep kadın. Yani çok fazla kaynağım var. Ama temel farklar kadınları erkeklerden ayırsa hepimiz korkuyu, sevgiyi, kıskançlığı, pişmanlığı, eğlenceyi ve öfkeyi deneyimliyoruz.

Penceredeki Kadın/ A.J. Finn/ Çeviren: Ozan Erdoğan/ Pena Yayınları •

Film uyarlaması Netflix'te yayına giren *Penceredeki Kadın*'ın yazarı A.J.Finn: "Anna karakterinin yaşadığı depresyonu iyi biliyorum çünkü ben de yaşadım"

Görüyorum ki kadınlar şüpheli erkeklerle daha etkileyici anlatıyorlar. Bunun sebebi de tehditlerle ve benim gibi 1.80 boyunda bir adamın hayal bile edemeyeceği tehlike senaryolarıyla sık sık karşılaşmaları...

Doğan Kitap

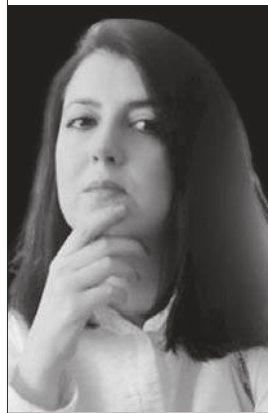
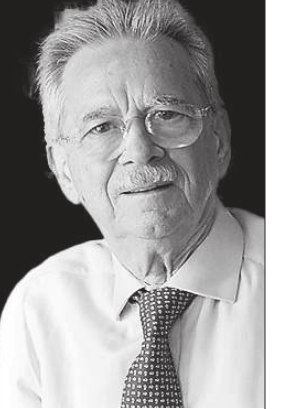
Yazarlarımızı tebrik ediyoruz

YILIN EN İYİ ÖYKÜ KİTABI
Sait Faik Hikâye Armağanı
DELİ TARLA
ŞERMIN YAŞAR

YILIN EN İYİ ROMANI
Orhan Kemal Roman Ödülü
AİLE MEZARI
HERKÜL MİLLAS

YILIN EN İYİ ÖYKÜ KİTABI
Fakir Baykurt Öykü Yarışması
SEN KİMSEYİ SEVEMEZSİN
GÜL ERSOY

www.dogankitap.com.tr

[/dogan_kitap](https://twitter.com/dogan_kitap)

[/dogan_kitap](https://www.instagram.com/dogan_kitap)

[/dogankitapresmi](https://www.youtube.com/dogankitapresmi)

[f /DGNKTP](https://www.facebook.com/DGNKTP)

[in dogan-kitap](https://www.linkedin.com/company/dogan-kitap)

Patikanın daveti

Behçet Çelik daha önceki hikaye kitaplarıyla Sait Faik, Haldun Taner, Türkân Saylan gibi çok önemli ödüller kazanmış bir yazar. Şimdi *Patikaların İyi Yanı*'nda bizi kendi seçtiğimiz, kaybolmaya müsait, polisi-zabıtası olmayan yollarda yürümeye çağırıyor

SİBEL ORAL
sibelo@gmail.com

Patika dediğimiz şey “Buradan gidilecek” diye yapılan, dikte edilen yol değil.

Üzerinde yürüyenin yazdığı, bıraktığı bir tarih ve bellek var. Behçet Çelik'in de az sonra okuyacağımız söyleşide dediği gibi “yaşadığımız âna, yapmakta olduğumuz şeye, yürümeye” çağırıyor patika. Bize gösterilen değil, bizim bulduğumuz, seçtiğimiz yol. Nereye varacağı belli değil, bu bilinmezlik içindeki yolculuk işte Çelik'in kitabındaki öyküler. Olayları değil, o olaylar olurken insana neler olduğunu anlatıyor. Dere tepe, engebe yürürken tökezler, düşer, bazen kalkar yahut kalkamazkenki hallerimize bir yolculuk... Behçet Çelik'le yeni kitabı *Patikaların İyi Yanı*'nın yolculuğunu konuştuk.

Polisi-zabıtası yok, yoldan çıkmaya müsait
Patikaların İyi Yanı ismiyle bile insana iyi geliyor. Kitabın duyusunu siz nasıl yaşadınız?

Kitabın adına zor karar verdim. Son bir aya kadar adı “Seyrelme Telaşı” olacaktı. *Patikaların İyi Yanı* aklımdaydı ama bir önceki öykü kitabımın adında da “yol” kelimesi geçtiği için uzak durmuştum. Sonradan bu başlık daha cazip göründü. Bu başlığın duyusunun öbürüne göre daha aydınlık

olması etkili oldu. Öykülerdeki ruh halleri pek aydınlık değil ama kapkaranlık da değil. Bir ışığın belli belirsiz göz kırptığını zannediyorum, yani yürüdüğümüz yolların iyi yanları da var, orada biz yürüdük, yürüyoruz çünkü.

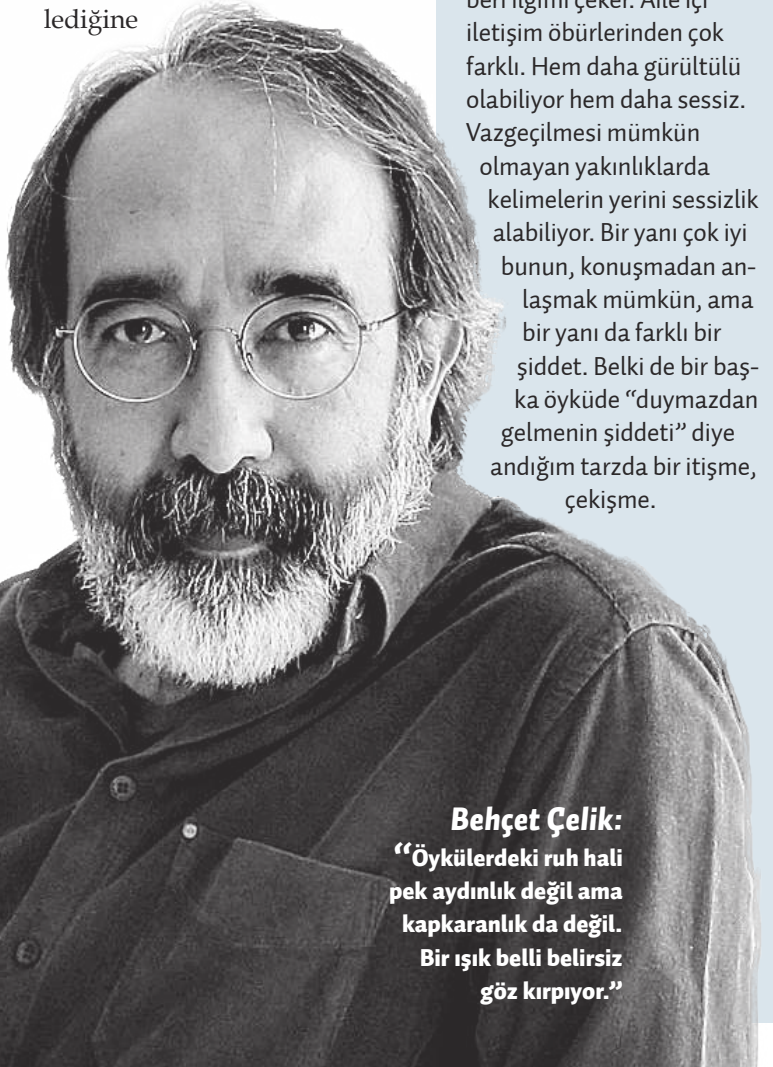
Patika doğal bir yol. Doğal olduğu kadar bir belleği de var. Patikanın başka neleri çekiyor sizi?
Üzerinde ilerlememiz dikte edilen yollarından değil. Yoldan çıkmaya, kaybolmaya müsait, uyarı levhaları, polisi zabıtası yok. Varacağı umulan sabit bir hedef de yok; gelip gelmeyeceği belirsiz bir geleceğe değil, yaşadığımız âna, yapmakta olduğumuz şeye, yürümeye çağırıldığını düşünürüm patikaların.

“Patikaların İyi Yanı” öyküsünde Anton Makarenko'nun Yaşam Yolu eserine de gidiyoruz. Öykü onu nasıl çağırdı içine?

İnsanların evlerinin içindeki eşyalara bakarak onların yaşam yolundaki uğraklarını görebileceğime inanıyorum

Bazı kitapların içeriklerinden öte manaları olabiliyor bizim için. Okuduğumuz zamanı, o kitabın çok okunduğu yılları, popüler olmasına neden olan koşulları, vaktiyle onu ayla bayıla okuyan arkadaşlarımızı hatırlatıyor. *Yaşam Yolu*'nun benim için böyle anlamlarının yanı sıra adından ötürü de bir albenisi olmuştur. Öyküde Nermin'in evindeki koridora

verdiği ad Yaşam Yolu. Siyasi hayatı boyunca yapıp ettiklerini hatırlatan, ama artık bir parça uzağına düştüğü etkinliklerin, toplantıların afişlerini astığı bir koridor burası. Ev içleri, eşya, duvarlara asılanlar, dağınıklıklar, yerleştirme düzenleri; bunların insanların hikâyelerine dair çok şey söylediğine

Behçet Çelik:
“Öykülerdeki ruh hali pek aydınlık değil ama kapkaranlık da değil. Bir ışık belli belirsiz göz kırıyor.”

Üretemiyorum, tıklandım; ne okuyayım?

Sevgili kitap terapisti,
Ben bir sanatçıyım fakat bir zamandır tıkanıklık yaşıyorum. Hiçbir şey üretemiyorum, içimden gelmiyor ve sanıyorum bunun sebebi çok çalışmama rağmen başarıya ulaşamamam. Siz de bir yazarınız, ne önerirsiniz? **Sanatçı.**

Sevgili **Sanatçı,**
Aklıma ilk gelen şeyi söylesem çok mu klişe olur? Sanat ve başarı aynı cümle içinde bile kullanılamaz gibi geliyor çoğu zaman. Olmaması gerektiğinden değil, olması zor olduğundan. İki hafta önce yine bu sayfalarda Türkiye'nin en önemli illüstratörlerinden biri olan Gürbüz Doğan Ekşioğlu şöyle demişti: “Sanata karşı ilgi karşılıksız bir aşk gibi olmalı.” “Hah” dedim, “tam da öyle.” Zira ben de bütün sanatçılar da aslında sizin yaşadığınız o ruh halini yaşıyoruz. Geçenlerde Kerime Nadir'in (1917 – 1984) *Dehşet Gecesi* adlı romanına başladım. Galip Dursun'un yazdığı önsözde anlatılıyordu; Kerime Nadir'in en çok satan romancılardan biri olmasına rağmen edebiyat dünyasından ve editörlerden bir türlü geçer not almamasını...

Şimdi burada kitap önerilerini kesiyor ve *Yaratmanın, İcadın ve Keşfin Gizli Tarihi* kitabından yerim yettiği kadar çok ilham verici bir olay anlatmak istiyorum: “Kandinsky *Mascau* adını verdiği ve yağlıboya ile yaptığı bir eskizle başlayıp buna daha sonra *Beyaz Kontürlü Resim İçin Birinci* Eskiz adını verdi. İkinci eskizi birincisinden belli belirsiz farklıydı. (...) Toplam yirmi eskiz yaptı ve bunların hiçbirini bir diğerinden bir iki adım öteye gitmemiştii. Bu beş aylık bir süreçti. Yirmi birinci resim (Kandinsky'nin bitmiş eseri), ilkinke çok benzer *Beyaz Kontürlü*

ASLI PERKER

Bibliyoterapi

Okumak duyguları tanımanızı sağlar, ruhunuzu iyileştirir. **Haftalık bibliyoterapi seansına** hoş geldiniz. Derdinizi yazın, derman olacak kitabı söyleyelim...
bibliyo@gazeteoksijen.com

Resim, birkaç yıl sonra rastladığınız eski bir arkadaşdır. *Birinci* Eski arkadaşınızın o zamanki haliydi. Ama büyük değişiklikler her parçanın altında yatmakta. Bunlar bize sanatsal yaratımın gerçek hikâyesini anlatıyor.”

Demek istiyorum ki, bugüne dek yaptığınız her şey sonra yapacaklarınızın altını dolduran taslaklar sadece. Hangi sanat dalıyla ilgileniyor olursanız olun....

Not: Metinde bazı kısaltmalar yaptım, yaynevinden özür diliyorum. Kitabı çevirmiş olmanın verdiği güvene sığındım.

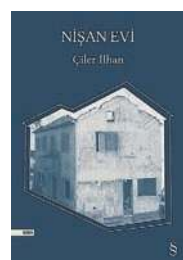
REÇETE:

1. *Yaratmanın, İcadın ve Keşfin Gizli Tarihi*, **Kevin Ashton**, Çeviren: Aslı Perker, Destek
2. *Dehşet Gecesi* (ve önsözü), **Kerime Nadir**, Maceraperest Kitaplar
3. *Romancının Dünyası*, **Kerime Nadir**, Oğlak Yayıncılık •

ELİF'İN SEÇTİKLERİ: YENİ KİTAPLAR
etanriyar@gazeteoksijen.com

Nişan Evi / Çiler İlhan / Everest Yayınları / 72 Sayfa

Öyküleriyle tanıdığımız, ödüllü yazar Çiler İlhan'dan kayıtsızlığın ve kabul edilmişliğin gölgesinde, olacakra öleceğin çaresizce sustuğunu haykıran bir ilk roman *Nişan Evi*...

Boğul / Junot Diaz / Çeviren: Avi Pardo / İthaki Yayınları / 160 Sayfa

2008'de ilk romanı *Oscar Wao*'nun Tuhaf Kısa Yaşamı'yla Pulitzer Ödülü'nü kazanan Dominikli yazar Junot Díaz, *The New York Times* edebiyat eleştirmeni Michiko Kakutani tarafından, “günümüz edebiyatının en ayrıksı ve karşı konulamaz yeni seslerinden” diye bahsedilen bir isim. Boğul, 10 öyküsüyle Díaz'ı ve unutulmaz kişiliği Junior'u tanıtan melankolik bir şaheser.

Mürekkep Lekesi / Mihail Şişkin / Çeviren: Erdem Erinc / Jaguar Kitap / 176 Sayfa

Çağdaş Rus edebiyatının büyük ismi Şişkin'in farklı zamanlarda yayımlanmış sekiz öyküsünü bir araya getiren *Mürekkep Lekesi*, Erdem Erinc'in Rusça aslından çevirisiyle raflarda... Şişkin idealler uğruna hayatlarından ve aşklarından vazgeçmiş devrimcilerden Sovyetler

Birliği'nin dağılımı yaşayan insanlara uzanan bir dünya yaratıyor.

Mola / Mario Benedetti / Çeviren: Banu Karakaş / Yedi Yayınları / 192 Sayfa

49 yaşında, dul, üç yetişkin çocuğuyla mesafeli bir ilişki yaşayan ve hayatı işiyle evi arasında geçen Martín Santomé'nin emekliliği yaklaşıktadır. Emekli olunca bahçe işiyle ilgileneceğini veya gitar çalmayı öğreneceğini veya emekliler her ne yapıyorsa onu yapacağını varsayar, ancak bir genç kadına âşık olmayı hiç beklemiyordur. •

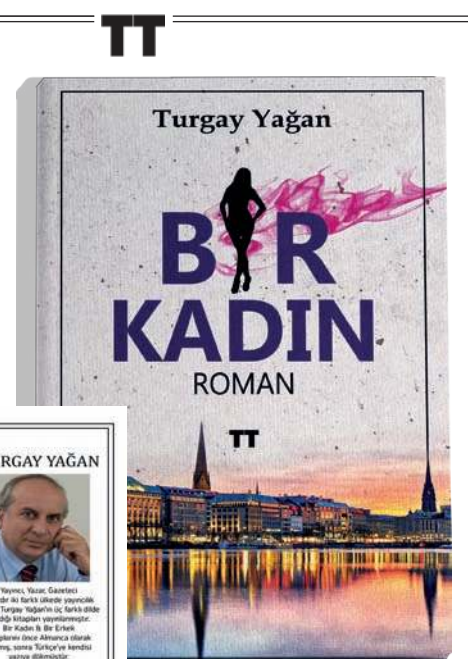

Bu kitapların konsepti dünyada ilk kez gerçekleşti. İki farklı roman paralel olarak anlatılıyor.

Okan Baran, Hamburg'da yaşayan Türk kökenli bir gazetecidir. Özel hayatındaki arayışları içinde bir gün, genç ve güzel avukat Laura Jenssen ile kesişir yolu...

TT YAYINCILIK
www.ttyayin.com

Bu kitapların konsepti dünyada ilk kez gerçekleşti. İki farklı roman paralel olarak anlatılıyor.

Laura Janssen, Hamburg'da yaşayan genç, güzel ve alımlı bir avukattır. Günlük mücadelelerinde, bir gün kendisini bir hukuk ikileminin içinde bulur. Okan Baran ile kesişir yolu...

TT YAYINCILIK
www.ttyayin.com

“Müjdeli hikâyeleri severim”

Söylenmemiş Sözler’de okuru yarım kalmış bir aşkın peşinde Urla’ya götüren İclal Aydın: “Acının içinden geçip mutlu sona yürümeyi biliriz”

KAHRAMAN ÇAYIRLI

İclal Aydın yeni romanı *Söylenmemiş Sözler*’de (Artemis Yayınları) çok güçlü bir kadın karakter olan Filiz’in hikâyesine dahil ediyor okurları. Kızı Zeynep, en yakın arkadaşı Gülin’in oğlu Kerem ile birlikte Urla’ya doğru zor ve her şeyi değiştiren bir yolculuğa çıkıyorlar. Filiz’in eski aşkı Oktay’a, Nona’ya ve Urla’ya doğru....

Romandaki tüm karakterler zamanında “söylenmemiş sözler”in ve atlamamış adımların yüklerini ve acılarını hayatları boyunca taşıyorlar. Aşkın önündeki engeller için hep dış olayları suçlarsınız ama aslında en büyük engel karakterlerimiz midir sizce?

Ne güzel bir soru ve içinde ne güzel bir tespit var. Elbette insanın sadece aşıkta değil hemen her meselesinde karakteri etkili. O karakter yaşıyanlarla, yıllarla şekilleniyor, direnmiyor, kırılıyor, pişman oluyor, yeniden başlıyor. Kırıklarından kendini bir kez daha doğuruyor. Bu romanda ilk gençliklerini yaşıyan Kerem ve Zeynep karşısında, son gençliklerinde pişmanlıklarından sonra hayatı temize çeken Oktay ve Filiz’i görüyoruz.

Romanda yazdığınız üzere “bir kadının başarısı, çalışması, varlığı, titri birilerinin asabını bozduğu anda aynı cinsiyetçi, şıg suçlamalar ortaya çıkıyor”; Siz de çok başarılı bir kadınsınız, benzer deneyimlere maruz kaldınız mı?

Tabii ki. Ah, ne kadar üzülürdüm, ne kadar yerdim kendimi. Neler yaşadığımı, duyduğumu tahmin edemezsiniz... Fakat aynı zamanda şanslıydım. Çok iyi ustalarla, yıldızlarla çalıştım. Hepsinin benim yaşadıklarına benzer şeyler yaşadıklarını gördüm. Romandan Filiz Canan’ın öğrencilerine söylediği sözler belki sorunuzun tam yanıtı

Yorgo Seferis, Necati Cumalı ve Tanju Okan’sız, onların şarkı ve şiirleri olmadan Urla’da bir geceyi tamamlayamazsınız. Onlar Urla’nın değerleri, kahramanları.

Ö YUNİS İPEK - WORKS MİNİMAL

Okurlarla birlikte büyüdük

Okurlarınızla çok iyi iletişim kuran, çok sevilen bir yazarınız. Romanlarınızın, köşe yazılarınızın, üslubunuzun bu denli sevilip, ‘okurlarınızın bağrılarına basmalarının’ sırrı ne?

Çok teşekkür ederim güzel sözlerinize. Müjdeli hikâyeler anlatmayı severim. Acının içinden geçeriz ama mutlu sona yürümeyi bir vazife biliriz diyelim. Hırpalanır mıyız? Hem de nasıl. Ama hep yeniden

başlarız. Popüler olduğumda 26 yaşındaydım. Sanırım okurlarla ilişkimiz o yıllardan başlıyor. Birlikte büyüdük birlikte yaşıyoruz. Okurla ilişkimiz uzun zamana dayalı olduğu bir-birimizin halinden anlarız, birbirimizi özeriz.

20’nci yaşını kutlayan Hayat Güzeldir hakkında neler söylersiniz?

O olmasa bunların hiçbirisi olmazdı belki de. Beni bu yaşıma taşıyan o genç kıza içten bir sevgiyle...

olacaktır. Diyor ya, “Çalışmalarınızın değerini başkalarının sözlerinde, gözlerinde aramayın. Doğruyu size ispat edecek şey zamandır. Yazdığınız, çektiğiniz, ürettiğiniz ne varsa hep şunu sorun kendinize: zamanla değer kazanacak mı? Zamana yenilmeyenler gerçek değerine kavuşanlardır. Ürettiğimiz yaşadığımızın, koruduğumuz değerler insanlığımızın ispatıdır.”

Depremde kaybettiği iki yeğenine ithaf

Söylenmemiş Sözler’i 2020 İzmir depreminde kaybettiğiniz yeğenleriniz Sayra ile Çınar’a ve beraberlikleri yarım kalmış tüm anne babalarla çocuklara ithaf ediyorsunuz...

Evet... 16 yaşında pırl pırl iki çocuğunun ardından “Neden onlar gitti de ben kaldım? Benim burada kalmamın bir anlamı olmalı değil mi?” diye soruyordu kuzenim Tülin. Yanıtımız yoktu. Ona nasıl teselli vereceğimizi bilemiyorduk. Hayatta kalışına anlam ve neden arayışı içinde çocuklarının anısına “İyilik İkizim” adını verdiği bir iyilik hareketi başlattı. *Söylenmemiş Sözler*’de Oktay ve Nona’nın, yani annesini kaybetmiş bir çocukla hiç çocuğu olmamış kimsesiz bir genç kadının hikayesi de benim Tülin’e söyleyemediğim, bulamadığım teselli sözlerini temsil ediyor.

Söylenmemiş Sözler/ İclal Aydın/ Artemis Yayınları/ 416 Sayfa. •

ÇOK SATANLAR

Amazon Türkiye, D&R, Eganba, Hepsiburada, İdefix, Kitapyurdu, Remzi Kitabevi çok satanlar listelerinin ortalamasıyla oluşturulmuştur.

YERLİ

- 1 **Balıkçı ve Oğlu / Zülfü Livaneli** / İnkılap Kitabevi
- 2 **Hayat Kaybettiğin Yerden Başlar Miraç Çağrı Aktaş** / İndigo Kitap
- 3 **Var mısın? - Güçlü Bir Yaşam İçin Doğan Cüceloğlu** / Kronik Kitap
- 4 **Söylenmemiş Sözler / İclal Aydın** / Artemis
- 5 **Körlük / Jose Saramago** / Çeviren: Işık Ergüden / Kırmızı Kedi Yayınları
- 6 **Veba Geceleri / Orhan Pamuk** / Yapı Kredi
- 7 **Empedoklesin Dostları / Amin Maalouf** / Çeviren: Ali Berkay / Yapı Kredi
- 8 **Babaannem Geri Döndü Şermin Yaşar** / Taze Kitap
- 9 **Her Yönüyle Bağışıklık Dr. Ayşegül Çoruhlu** / Doğan Kitap
- 10 **Klara İle Güneş / Kazuo Ishiguro** / Çeviren: Lale Akalın / Yapı Kredi

Değerli vekillerimize açık mektup!

Size Fuentes’in *Kartal Koltuğu*’nu önermek istiyorum. Büyük bir heyecanla okuyacağınıza eminim. İktidar hırsının anlamsızlığı gözlerinizi yaşartacak

Yekta Kopan Rafta Kalmasin

Değerli vekiller; Kitap okumayı pek sevmediğinizi biliyoruz. Hatta dürüst olalım, kimileriniz kitaplardan basbayağı nefret ediyor. Diyeceksiniz ki “Bilip bilmeden konuşma, çoğumuz senin boyun kadar kitap okumuştur!” Bunu söylerken elini vicdanına koyduğunda hiçbir sızı hissetmeyenlerden özür dilerim. Ayrıca bizler pek anlamayız, elbette “büyük sorumluluklarınız” var, hiç “boş zamanınız” yok ki kitap okuyasınız. Gayet iyi anlıyoruz sizi. Ama yine de sizlere Meksikalı yazar Carlos Fuentes’in *Kartal Koltuğu* adlı romanını önermek istiyorum.

Fuentes’in 2002 yılında yayımladığı bu roman, 2020 yılında geçiyor. Meksika’nın demokrat başkanı Lorenzo Terán, ABD’nin Kolombiya’ya işgaline karşı çıkmış. Ayrıca OPEC tarafından belirlenen fiyat ödenmedikçe, Meksika petrolünün ABD’ye ihracatını yasaklamış. Üstelik bu kararları Birleşmiş Milletler Örgütü’nün Güvenlik Konseyi’nde ilan etmiş. ABD hemen, kendi üslubuna yakışan bir yaptırım uygulamış Meksika’ya. İletişimi sağlayan uyduda bir arıza olduğunu ileri sürerek faks, e-posta ve hatta telefon bağlantılarını kesmiş. Koca Meksika, o yılın 2 Ocak sabahına sözlü iletişim ve mektuplar dışında, sessizlikle uyanmış.

Bu noktadan itibaren Carlos Fuentes, her birinin amacı başkanlık seçimlerinde güç elde etmek olan, siyaset sahnesinin kurmaca figürlerini mektuplar aracılığıyla konuşturuyor.

70 bölümlük romanın 69 bölümünde siyasi arenanın belirleyici figürleri birbirleriyle mektuplaşıp duruyorlar. Böylece Fuentes, konuyla mizahi üslubu arasında doğrudan bir denge kurarak, ülke politikasının yeniden şekillenme sürecinde, mektuplaşma çağına, köklere geri dönüyor. Daha ilk mektup “politikacılar için bir alfabe” sunuyor okurlara. “Bir politikacı boşboğazlıklarının izini bırakmama-lıdır, çünkü güven kaybettirir; yeteneklerini de göstermemelidir, kıskançlığı besler. Açık konuşayım, politikacı ikiyüzlü olmalıdır.” Elbette bu sözlerle sizleri, siz kitap-sever politikacıları kast etmiyorum.

Hani dürüst olacaktık?

Roman boyunca ABD’nin gölgesinde politika üreten nice ülkenin ortak kaderi, her satırda biraz daha hissettiriyor kendisini. “Bize ne ABD’nin gölgesinde politika üreten ülkelere-den?” dediğinizi duyar gibi oldum sayın milletvekilleri. El insaf! Hani, hiç değilse kendimize karşı dürüst olacaktık?

Romanda iktidara kilitlenen karakterler, neredeyse tek bir dilden konuşuyor. *Kartal Koltuğu*’nu kapmaktan başka gayesi olmayan siyasileri, aynışmış dil potasında eritmek, Fuentes’in iki yüzlü politika anlayışından intikam alma metodu belki de. Yine de kitabı bitirip kapat-tığımızda, “Yazar bütün politikacı-ları iktidar hırsıyla yanıp kavranan, birbirlerine kazık atmaktan başka şey düşünmeyen, uçkurlarını bile

koltuk sevdasına çözen, karaktersiz tipler olarak çizmekle aşırıya kaçmış” diyeceğinizi duyar gibiyim. Açıkçası, ben de bütün politikacıların bu kadar kaypak olmadığını düşünmek isterim. İktidarın körleştiren parlıtısının yoldan saptırmadığı siyasilerin varlığına inanırım. Kişisel özgürlüklerin biçilmediği, yolsuzlukların, çıkar ilişkilerinin, güce tapınmaların, analitik düşünceye saldırıların, faili meçhullerin, hoşgörüsüzlüğün, nedensiz biat etmelerin, yersiz böbürlenmelerin, dogmaların olmadığı bir coğrafyada yaşamak isterim.

Koltuklar can yakar mı?

Değerli vekiller; Fuentes’in romanını büyük bir heyecanla okuyacağınıza eminim. Hatta aranızda roman üstüne oturumlar yapacaksınız. Günümü-zü tartışacak, kendi geleceğimizi edebiyat üstünden kurgulayacaksınız. Ve 69 mektubun arkasından gelen son bölümü, Lorenzo Herrera Galvan adlı çocuğun iç sesini, bilinç akışını okuyacaksınız hep birlikte. İşte o zaman, ironiyle dolu onca sayfadan sonra gelen o satırlarda, kanserli bir hücre gibi yayılan iktidar hırsının anlamsızlığı gözlerinizi yaşartacak. O çocuğun her bir sözünde, oturduğunuz koltuklar canınızı yakar mı acaba?

Değerli vekiller! Çok şey istemedim sizden. Okunacak nice güzel kitabın olduğu bir dünyada, edebiyat aynasını uzattım sadece. Bakıp bakmamak sizin elinizde. Saygılarımla...

Kartal Koltuğu/ Carlos Fuentes/ Çeviren: Zeynep Önal/ Can Yayınları/ 416 Sayfa. •

CAN | ÇAĞDAŞ

“Çocuktum ama anlamıştım...”

Yekta Kopan’ın yeni öykü kitabı *Bana Kuşlar Söyledi*’de çocuklar var, yaralı ama cesur, sorgulayan, yetişkinlerin dünyasına sığmayan çocuklar... Kimi alabildiğine gerçekçi kimi cesurca yaratıcı ve oyunbaz kimi de distopyanın sınırlarında gezinen bu öyküler, ele aldığı çetin meselelere karşın mizahtan, derin bir ironiden ve yaşam sevincinden asla ödün vermiyor.

#rüzgar #masal #çocukolmak #geçmiş #doğa #felaket #kedi #dansetmek

Renklerle yazılmış şiir

Ressam, yazar ve şair Etel Adnan'ın 60 yıllık üretimini kapsayan retrospektif sergi *İmkânsız Eve Dönüş*, sanatçının savaşlarla, sürgünlerle ve kayıplarla geçen hayatına ışık tutuyor. Küratör Serhan Ada'ya göre Etel Adnan'ın tüm eserleri bütün bir şiir oluşturuyor

KAHRAMAN ÇAYIRLI

Etel Adnan, Şam doğumlu Müslüman Arap bir baba ile İzmirlili Ortodoks Rum bir annenin çocuğu olarak 1925'te Beyrut'ta dünyaya geldi. Annesi de babası da bu evlilikleri yüzünden cemaatlerinden dışlanmış olsa da Etel Adnan bu zengin kimliğini eserlerine daima yansıttı. Yaşamından eksik olmayan savaşlara, siyasal ve toplumsal olaylara kayıtsız kalmadı. İki temel ifade aracını, yazıyı ve resmi, bazen birbirinden ayrı, bazen de birbirinin içinde maharetle kullandı. Şimdi onun sanat hayatını yansıtan eserler, 8 Ağustos'a kadar Suna ve İnan Kırac Vakfı Pera Müzesi'nde görülebilecek.

Önce kırmızı

Etel Adnan: *İmkânsız Eve Dönüş* sergisi aslında nisanda, ilkbaharla birlikte şehre geldi. Ancak araya salgın nedeniyle kapanmalar girdi, kavuşma bugünlere kaldı. Küratörlüğünü Serhan Ada ile Simone Fattal'ın birlikte üstlendiği sergi, sanatçının yağlı boya, desen, baskı, seramik, halı, *leprelo* (akordeon şeklinde katlanmış defter) ve film gibi çok farklı alanlarda ürettiği eserleri bir araya getiriyor. Aynı zamanda Etel Adnan'ın farklı dönemlerde yapılmış söyleşilerinin video kayıtları da izleyiciyle buluşuyor. Mevsimleri, manzaraları, işaretleri, hayali gezegenleri, uyduları etkileyici enerjisi ve yalın üslubuyla yansıtan sanatçıyı Serhan Ada ile konuştuk.

Etel Adnan'ın eserlerini düşündüğümüzde genellikle sarı, kahverengi renk ve tonlarını görüyoruz. Tabii dağlar, manzaralar, çok uzak diyarlar da var.

Etel, tuvali eline aldığıda çoğu kez kırmızı bir kare ya da yuvarlak (o güneş, dünya, ay ne ise) yaparak başladığını söylüyor. İlk zamanlarda, 1960'larda yaptığı işlerde bunu daha rahat görebiliyoruz. Demek ki, bunun etrafında kurdukları başka renk izlenimleri bırakıyor. Gerçi, son

© JAMES MOLLISON

Etel Adnan, Paris'te atölyesinde, 2018.

Gezegen 28, 2020, Tuval üzerine yağlı boya

Sonbahar, 2017 Yün dokuma

İsimsiz, 2015 Tuval üzerine yağlı boya

Sainte-Victoire Dağı, 1990 Kâğıt üzerine kara kalem.

zamanlarda yaptıklarına, gök cisimlerine baktığımızda çok daha uçucu, soluk renkler görüyoruz. Kâğıt üzerine çalışmalarında ise kâğıdın boşluğuna, ışığına alan açıyor. Manzaralar da var. Nedenise sık sık suluboyaya, mürekkebe, kara kaleme de başvuru. Dağların ise apayrı bir yeri var. Örneğin Tamalpais. Sausalito'da yaşarken, penceresini açtığında karşısında duran, her an renkleri değişen, kitaplarından birine de adını veren dağ. Aynı zamanda Beyrut Körfezi'nin arkasında duran Sannine Dağı.

'Etel hep şaşırtır'

Bu sergide sizi Etel Adnan'ın sanatının en çok hangi özelliği etkiledi?

Etel'i tanımaya Sitt-Marie Rose romanını okuyarak başladım. Sonra, Türkçeye de çevirdiğim Arap Kıyameti şiirleri ve resimleriyle aynı gün karşılaştım. Yazıyla boya, çizgi arasında bunca zorlanmamış, bunca tatlı bir atışma sarımsı beni. Sergi fikri, lepreloaları gördükten sonra aklıma düştü. Galiba Paris'teki Arap Dünyası Enstitüsü'nde...

Küratör Serhan Ada

Etel hep şaşırtır bizleri. Sergideki halılar, seramikler ve tabii 8 mm (yıllar önce yaptığı, ama sanat olsun diye yapmadığı) video da bunun örnekleri aynı zamanda... Şiir çoktandır bildiğimiz kılıkta gezmiyor. Ben

Etel Adnan eserlerinin bütün bir şiir olduğuna inanıyorum.

Bu retrospektif boyunca Etel Adnan'ın sanatı ve "yazı" ile karşılıklı ilişkilerinin mütemadiyen sürdüğünü görüyoruz. Size göre "yazı" pek çok sanatçı gibi Etel Adnan için de bir ev, bir yuva olmuş olabilir mi?

Yazı yalnız çocukların oyun arka daşıdır. Etel de gençliğinde Fransız yazarları okumaya ara vermemek için bazen elinde kitapla kaldırım kenarına çökmüştüm. Onun yazısı, seylere, hakikatin ülkesine dair salt, yalın bir okuma. Tam da o nedenle derin. Tüpten çıkan halleriyle renklerle boyanmış, en bildiğimiz hallerindeki kelimelerle yazılmış bir yazı.

Etel Adnan'dan bir mektup

Türkiye hep günlük hayatımın arka planında idi. Çocukken Türkçe ve Fransızca konuşuyordum, daha sonra okulum nedeniyle Fransızca baskın çıktı. Fakat ne zaman Şam'daki ailemi ziyarete gitsem, babamla konuşmalarında Türkçe hep geri geliyordu. Kendimizi çoğu zaman bir Osmanlı ailesi olarak görürdük; zira, babam Harbiye'den kurmay subay olarak mezun olmuştu ve Mustafa Kemal'in sınıf arkadaşısıydı. Babamı bir tek Atatürk öldüğünde ağlarken görmüştüm. (...) Dolayısıyla İstanbul'da bir sergi açmak benim için biraz eve dönüş gibi.

Etel Adnan, Paris, Aralık 2020

Canavar Meselesi son haftaya girdi

Fotoğraf sanatçısı Hasan Deniz'in sergisi *Canavar Meselesi*, altı eserden oluşan yeni bir seriden oluşuyor. İsminin ilhamını Jules Verne'in meşhur *Denizler Altında Yirmi Bin Fersah* romanından alan sergi, miadı dolmuş savaş ve keşif araçları ile dalgaları, göğü ve çakıl taşlarını bir araya getiriyor. *Canavar Meselesi* 19 Haziran'a kadar Öktem Aykut Sanat Galerisi'nde izlenebilir.

Sabrın büyüğü Kanyon Kültür'de

Kanyon Kültür, 10 Haziran'da açılan *Sabırla Bekleyen Büyüklü Şeyler* sergisine ev sahipliği yapıyor.

Sergide yer alan eserler zaman, emek, sabır ve detay kavramlarını doğanın kendine has örüntüleri ve manzaralarıyla ele alıyor.

Sergide Ali İbrahim Öcal, Ahmet Duru, Ayşe Gül Süter, Melis Buyruk ve

Sadık Arı'nın yeni ve yakın dönem eserleri yer alıyor. Dikine Ongoing Project'in *Şey ve Tekrar* isimli, mekana özgü uzun süreli performans

ve video yerleştirmesi, Umut Sevgül ve Barbaros Kayan'ın imzasını taşıyor.

Sabırla Bekleyen Büyüklü Şeyler, 25 Kasım'a kadar salı ve cuma günleri arasında saat 11'den 18'e ziyaret edilebilir. •

Dünyayı dolaşan sergi İstanbul'da

ArtReview tarafından, kendi jenerasyonunun en ilginç 30 sanatçısı arasında gösterilen Gian Maria Tosatti'nin, çeşitli şehirlerde sürdürdüğü *Moe cepçe nyctme, як дзепкахо, Kalbin Ayna Gibi Boş* adlı enstalasyon sergisinin İstanbul ayağı 25 Haziran'a kadar izlenebilir. Tosatti, sergi için Tarlabası'nda terk edil-

miş bir art nouveau binayı kullanıyor. Sanatçı, binaya gramofon, büfe gibi objeler yerleştirmiş. Sergi süresince Ayşe Köksal'ın, "şehrin değişimine karşı direniş gösteren işitme engelli genç kız" performansı da izlenebilir. Ömer Hayyam Caddesi 11 numaradaki binaya gelenler 15.00-19.00 arasında teker teker içeri alınıyor.

HAFTANIN ŞARKILARI

En tazeler, en güzeller, bu hafta dinlemeye doymadığımız şarkılar.

- 1- Jungle / "Talk About It"
- 2- smalpools / "life of the party"
- 3- James / "Getting Myself Into"
- 4- Night Beats / "Never Look Back"
- 5- Billie Eilish / "Lost Cause"
- 6- Hiss Golden Messenger / "Sanctuary"
- 7- Ray Lema & Laurent De Wilde / "Human Come First"
- 8- George Benson / "Sophisticated Lady"
- 9- Raheem DeVaughn / "When A Man"
- 10- Alfa Mist / "Coasting"

HAFTANIN YERLİLERİ

Memleketten her hafta en iyi yeni şarkılar...

- 1- Lara Di Lara & Kamufle / "Gidesim Var"
- 2- Barış Demirel & Deniz Tekin / "Keyfim Senle Yerinde"
- 3- Armageddon Türk / "Burçak Tarlası"
- 4- Yangın / "Sen"
- 5- Serin / "Sus"
- 6- Gri / "Yıldız"
- 7- Görkem Karabudak / "Cinler Tepemde"
- 8- Alt Komşu / "Dostlar Meyhanesi"
- 9- Melisa Karakurt / "Seni Tanıyana Dek"
- 10- Berkay Altunyay / "Zor Mu"

FRANSIZ ŞANSONLARI

Fransız şansonlarından seçkiler...

- 1- Charles Aznavour / "Emmenez Moi"
- 2- Edith Piaf / "La Vie en rose"
- 3- Maurice Chevalier / "Toi et Moi"
- 4- Charles Trenet / "Le Retour des saisons"
- 5- Tino Rosi / "Sous les ponts de Paris"
- 6- Georges Ulmer / "Pigalle"
- 7- Leo Marjane / "Seule ce soir"
- 8- Gilbert Becaud / "Nathalie"
- 9- Jacques Brel / "Amsterdam"
- 10- Jean Ferrat / "La montagne"

BÜYÜK DEVRİMCİLER İDEALLERİ VE İDEOLOJİLERİ İLE DÜNYAYI DEĞİŞTİREN İNSANLAR

Atatürk'ü ön plana çıkartarak 17 Büyük Devrimci'yi anlatan, İtalyan Sprea Editörü eseri olan ve ilk olarak İtalya ile Almanya'da yayınlanan Büyük Devrimciler kitabı Türkiye'de.

Tarafsız anlatımının yanı sıra bu eser, akıcı dili, ilginç kıyaslamaları ve zengin görselleriyle de, Almanya ve İtalya'da okur severler tarafından ilgiyle karşılandı.

TT
YAYINCILIK
www.ttyayin.com

ALPER BAHÇEKAPILI
@alper.bahcekapili

Türk Bestecileri Serisi ile, ülkemiz müzik tarihi için muazzam bir seçkiyi toparlıyor Fazıl Say. 2021 içerisinde altı bestecinin; İlhan Usmanbaş, Muammer Sun, Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, İlhan Baran ve Turgay Erdener'in toplamda 106 eserini kaydeden Say, bu seçkiyi altı farklı albüm halinde yayınladı. "Bu bir kültür projesi" diye anlattığı dev çalışmasıyla, Türkiye'nin saygın bestecilerinin dünyaca tanınmasına katkı sağlamayı ve hak ettikleri gerçek ilgiyi görmelerini amaçlıyor. Geçtiğimiz yüzyılda bu bestecilerimizin tanıtılmasında eksik olan ne varsa, onu tamamlamayı kendine hedef koyuyor. Fazıl Say'la bu projenin, eserlerin ve elbette yaratıcılarının önemini konuştuk.

Türk Bestecileri projesinden genel hatlarıyla biraz bahseder misiniz?

En büyük hayallerimden biri; Türk bestecilerinin gün yüzüne çıkmamış, çıksa da insanlara yeteri kadar ulaşamamış önemli eserlerini kaydetmek ve onları daha çok tanıtmaktı. Pandeminin yarattığı zaman vesilesiyle bunu gerçekleştirdim. Aslında proje 2015 yılında Çocuklar İçin albümü ile başladı. Benim çalmadığım ama prodüktörlüğünü üstlendiğim, İstanbul Wind Ensemble'ın kaydettiği albümle devam etti. 2021 yılında yoğun bir çalışmayla İlhan Usmanbaş, Muammer Sun, Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, İlhan Baran ve Turgay Erdener eserlerini kaydettim.

Bu eserlerin arasında salt piyano eserleri değil aynı zamanda piyano ve ses için olan eserler de görüyoruz. Eser seçimlerinde neye dikkat ettiniz?

Tüm albümlerde uzun piyano eserleri aralarına; şarkılar, ariyalar veya bestecilerin halk türküsü uyarlamalarını da ekleyerek, dinleyenler için değişik bir tat yaratmak istedim. Hem sözleri hem müzikleri ile Türk halkının yakınlık hissedeceği eserler bunlar. Mesela Muammer Sun; Aziz Nesin'in, Ömer Hayyam'ın şiirlerini bestelemiş. Ulvi Cemal Erkin, halk türkülleri derlemiş. Ahmet Adnan Saygun'un da aynı şekilde; sözleri Pîr Sultan Abdal'a ait olan "Bozlak" gibi ilginç halk türküsü derlemeleri var. Yunus Emre Oratoryosu'ndan da bir bölüm kullandık.

Piyano ve ses için olan eserlerde bariton Atilla Gündoğdu ve mezzosoprano Senem Demircioğlu ile birlikte çalıştınız. Onlardan bahseder misiniz?

Bariton Atilla Gündoğdu, edebiyata ve tiyatroya oldukça ilgili, araştıran biri. Usmanbaş albümündeki "Bakışsız Bir Kedi Kara" eserinde, Atilla bu eseri çok iyi anladı, çok iyi analiz etti. Çok güzel bir performans sergiledi. Mezzosoprano Senem Demircioğlu ile uzun yıllardır tanışıyoruz. Hem yurt içinde hem yurt dışında, birçok konserde birlikte sahne aldık. Fevkalade yeteneklidir. O da Muammer Sun albümünde, Sun'un parçalarını çok iyi seslendirdi.

İlk olarak İlhan Usmanbaş eserlerini yayınlamanızın özel bir sebebi var mıydı? Bu sene 100 yaşına giren İlhan Usmanbaş diğer Türk bestecilerine nazaran daha soyut bir besteci...

İlhan Usmanbaş, 1950'lerden günümüze kadar gelen süreçte Türkiye'deki çağdaş müziği tüm dünyada temsil etti. Diğer bestecilerimizde olduğu gibi Türk motiflerinden, türkülerden, Mevlevî müziklerinden, horonlardan, halaylardan, zeybeklerden yola çıkan bir besteci değildir. Dünyada ve Türkiye'de yapılmış müziklerden haberdar olmak önemli diye düşünüyorum. Bu deneysel müziklerin müptelası olmak da olmamak da mümkün. Dediğim gibi bence en doğrusu bunlardan haberdar olmaktır. "Bakışsız Bir Kedi Kara", "Soruşturma" ve "Ölümsüz Deniz Taşlarıydı" eserlerini kaydettim. Ciddi bir ilgi gördü. İlhan Usmanbaş şu an 100 yaşında. Kayıtları dinleyebilmesini çok istiyordum. Kendisini Darüşşafaka'da eşiyile birlikte ziyaret ettim. Sağlığı da gayet yerinde.

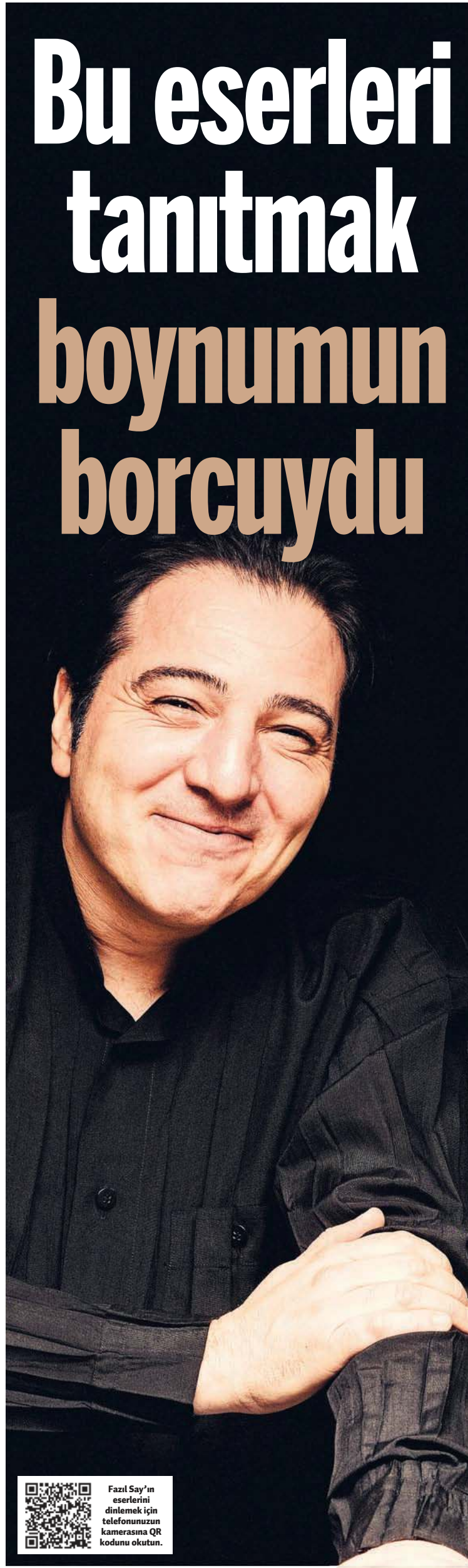
Bu yılın başında kaybettiğimiz Muammer Sun'un size ithaf ettiği "Hüzün" eserini de görüyoruz albümde. Sun, nasıl bir değerdi sizce?

Muammer Sun, son derece dürüst ve haksızlıkların karşısında duran biriydi. 2014 yılında, CSO'nun programında benim "İstanbul Senfonisi" adlı eserim vardı. Eser sebepsizce programdan kaldırıldı ve yerine Sun'un bir orkestra eseri kondu. Net bir sansürdü bu. Muammer Hoca eserini kaldırmadı. "Sansür olan yerde, benim eserim çalınmaz" diye itiraz etti. Bu unutamayacağım bir destektir. Albümde onun "Yurt Renkleri" piyano eserinden 17 parça kaydettim. Ayrıca ses ve piyano için yazdığı "Sevdikçe Yaşıyorum", "Çek Şarabı" ve "Seni Sevdim Diye" adında üç şarkısı var. Kayıtları yaparken bir cumartesi günü önüme notaları yığdım. Bana yazdığı bir ithaf sayfası olan "Hüzün" eserinin el yazması da vardı. Esere göz gezdirdim. Muhtemelen sonrasında arayacaktım. Mutlu olacağını düşünüyordum eserleri kaydedeceğim için. Ama o gün, çok kısa bir süre sonra, Muammer Sun'un vefat ettiğine dair bir mesaj geldi telefonuma. Hayatımdaki en tuhaf anlardan biriydi.

Kayıtlarda yer verdiğiniz bir diğer besteci Adnan Saygun. Diğer bestecilere oranla dünyada daha çok tanınan bir isim Saygun. Bunun sebebi nedir sizce?

Saygun'un dünyada tanınmasının nedenlerinden ilki; eserlerini yurt dışında basan bir yayınevinin olması. Bir bestecinin notalarının basılması, bir yayınevinin olması; yurt dışında tanınmasında çok önemlidir. İkincisi ise eser sayısının fazla olması. Diğer bestecilere oranla, Saygun için Türkiye'de çok fazla araştırma yapıldı, kitaplar yazıldı. Ancak bu ilgi tüm besteciler için eşit oranda olsa, daha mutlu olacağımı söyleyebilirim. Çünkü hepsi çok kıymetli. "Aksak Tartılar Üzerine Etütler", "İnci'nin Kitabı", "Sonatin", "Yunus Emre Oratoryosu" alto aya, "Eski Üslupta Kantat" soprano aya, "Bozlak" ile "Ağıt" türkü uyarlamalarını kaydettim.

Ulvi Cemal Erkin'i çok sevdiğinizi biliyoruz. Erkin'i diğerlerine oranla sizin için farklı kulan nedir?

Fazıl Say'ın eserlerini dinlemek için telefonunuzun kamerasına QR koduna okutun.

Ulvi Cemal Erkin, Cumhuriyet döneminin ilk bestecileri arasında bana göre en doğal yeteneklisidir. Bunun sebebi; bestelerinde müziği kendi akışına bırakmasıdır. Bu anlamda enteresandır. Sanki bir konserde çalışıyormuşcasına müziğini bestelemiştir. Tamen dinletmeye yönelik eserler yazmıştır. Yazdığı piyano müzikleri, Türkiye'de yazılan ve benim de kaydettiğim müzikler arasında en piyanistlik olandır. "6 Prelüd", "Beş Damla", "Duyuşlar" eseri var albümde, "Çamdan Sakız Akıyor" ve "Divan" adındaki türkü uyarlamalarını da kaydettim.

Türk Bestecileri kaydındaki bir diğer isim de İlhan Baran.

Aynı zamanda kompozisyon hocanız da olan Baran'ın eserlerini kaydetmek size ne hissettirdi?

İlhan Baran benim kompozisyon, bestecilik ve teori hocamdı. Çok okuyan, çok araştıran, evinde teknolojik alet barındırmayan, müziği Alman Kültür'ünde Fransız Kültür'ünde dinleyen, uzaya, bilime çok meraklı, kendine has bir dünyası olan, nevi şahsına münhasır biriydi. 1980'li yılların sonundan, hayatını kaybettiği 2016 yılına kadar, neredeyse ömrünün 35 yılı hiç

beste yapmadı. Bunun soru işareti yaratan bazı sebepleri var. Bence verdiği bu karar, bir küskünlüktür. Bu albümde, ona bir saygı ve vefa borcu niteliğinde, onun sadece piyano eserini kaydettim: "Mavi Anadolu"nun ikinci bölümü olan İlahi, "Üç Bagetel", "Üç Soyut Dans" eserinden Horon bölümü, "Çocuklar İçin Dokuz Parça" ve "Siyah Beyaz"...

Son yayınladığınız isim ise günümüz bestecilerinden Turgay Erdener. Onun bestecilik yanından ve kaydettiğiniz Erdener parçalarından bahseder misiniz?

Turgay Erdener'i ilk kez, konservatuvar sınavına girdiğimde, yani 11 yaşımdayken tanıdım. Erdener benim imtihanına girmişti ve bir kulak sınavı yapmıştı. Orta ikinci sınıfların solfej hocasıydı. Daha sonraki yıllarda, özel statilü öğrenci durumuna geçmeden önce, ben de onun öğrencisi olmuştum. Çok tatlı, anlayışlı, pedagojik yaklaşımı olan genç bir hocaydı. Sonrasında da dostluğumuz hep sürmüştür. Fevkalade melodilerle ve kendi deyimiyle 'yalın müzik' yazan bir bestecidir. Albümde onun çok sevilen parçalarından biri olan "Sen Sen Sen" yer yer alıyor. Kayıta yer alan bir diğer Erdener bestesi ise "Yerçekimli Karanfil". Bir de uyarlamasını yaptığı bir türküler olan "Sabahın Seherinde" var.

Bu eserleri salt müzik olarak değil video olarak da yayınladınız. İzleyenlerin ilgisi nasıl oldu?

Sadece piyanonun yer aldığı bir video görseline; balenin, koreografinin ifade katkısının büyük olabileceğini düşündüm. Balerin İlke Kodal da balesiyle bu videolarda yer aldı. Özgür Masur'un özel kostümleriyle birlikte sosyal medyada ve YouTube kanalında mevcut. Bu eserleri bilmeyen kuşaklara, genç nesle, bestecileri tanıtmak büyük bir önem taşıyordu. Katıldığım televizyon programlarında da elimden geldiğince anlatmaya çalıştım. Düşününce; İlhan Usmanbaş'ın sabah programında dinlenmesi ya da Adnan Saygun'un bir ayaşının bir akşam programında yer alması önemli gelişmelerdir. Tüm bu eserlerin, pandemi döneminde toplumun ilgisini böylesine çekmesi bizim için gururdur.

İlerleyen yıllarda bu kayıtlar devam edecek mi? Gelecekte hangi temalarda eserlere yönelmek istiyorsunuz?

Projeye önümüzdeki yıllarda kendi kuşağımın bestecileri ve bizden sonraki genç kuşak besteciler ile devam edeceğim. Bu bir kültür projesidir. Yirminci yüzyıl bestecilerinin tanıtılmasında eksik olan

her ne ise onu 21. yüzyılda tamamlamaya çalışmak önemli bir katkıdır. Türkiye'nin medaniyeti olan bestecilerimizi dünyaya tanıtmak konusunda, önümüzdeki yıllarda bu eserleri konserlerde çalarak, röportajlar vererek bir yol daha kat edeceğim. Bu proje dünyaya açılacaktır. Bundan sonrası dinleyenlere kalıyor. Bu eserleri tanıtmak, dinlemek veya insanlarla paylaşmak... Dinleyicilerin daha paylaşımcı olması ve desteği buna büyük bir katkı sağlayacaktır. ●

1.5 yıl çok uzun, dilerim hayatımız yeniden başlar

Geçtiğimiz yıl müzisyenler için de özellikle zordu. Siz bütün bu olan biteni nasıl değerlendiriyorsunuz?

Pandemi döneminde müzik, dünyada ve Türkiye'de ne yazık ki tamamen durdu. Müzisyenlerin çoğu çok zor durumda kaldı. Kadrolu olanlar dışında, 1.5 yıldır tüm sektör durdu diyebiliriz. Bu çok uzun bir zaman. Birçok genç müzisyen, çok büyük zorluklar çekti. Bir kısmı online ders vererek yaşamalarını sürdürmeyi başardı. Bunu yapamayanlar da oldu. Verilmesi gereken yardım neredeyse hiç verilmedi. Hiçbiri yardım alamadılar, çok kötü bir durum. Müzisyenler, bu süre içerisinde kendilerini yalnız hissettiler. Benim de 150 konserim iptal oldu. Elimden geldiğince tanıdığım gençlere yardımcı olmaya çalışıyorum. En kısa zamanda hayatımızın yeniden başlamasını diliyorum.

Türkiye eğitim alanında çok ciddi sorunlar yaşıyor. Bu sorunlar müzik eğitimi ne de yansıyor. Ülkemizdeki müzik eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Evet, maalesef Türkiye'deki eğitimde müziğin yeri hep azdı. Şimdilerde daha da az. Burada aslında çok ciddi bir sorundan bahsediyoruz. "Herkes kendi başına bırakılmış" gibi bir sorun ortaya çıkmış durumda. Bunun düzelmesi için son 15 yıldır, kitaplarımda, dergilerde, Eğitim Bakanlığı için çok sayıda makale kaleme aldım, yazılar yazdım. Almanya ve Japonya'daki sistemlerden bahsederek, dünyada örnek alınması gereken sistemleri anlattım. Eğitim ve müzik eğitimi konusunda, önümüzde çok büyük bir yol var. Aynı zamanda müzik öğretmenlerini yetiştirme konusunda da eksikliklerimiz var.

Aktivist yönünüzü eserlerinize de yansıtıyorsunuz. Sizce müziğin dünyayı daha iyi bir yer yapabilme gücü var mı?

Sosyal olaylardan etkilenecek besteler yaptığımız ve bu olayları betimlediğimiz eserlerimin olduğu bir gerçektir. Kimi zaman terör olaylarını, kimi zaman protestoları ya da şehirleri, şairleri müziğim ile yansıttım. Bu bağlamda elbette ki müziğin gücünün bir öğretisi olduğuna ve insanlara kalıcı bir şey bıraktığına inanıyorum. İnaniyorum ki bu eserleri besteliyorum. Anbean eserleri çalmanın da insanı bir duruş olduğunu düşünüyoruz.

Fazıl Say, Türk müziğinin en önemli isimlerinin 106 eserine, altı albümde yeniden hayat verdi. Bir kültür projesi yürüttüğünü söyleyen Say "Bu eserleri bilmeyen kuşaklara, genç nesle tanıtmak büyük bir önem taşıyordu" dedi

Hazırlıklar tamam şimdi keyif zamanı

Sangria'lar olunca patlıcanlı pilava giriyorum. Ardından turlünün malzemelerini doğruyorum. Patates mıcverin hazırlıklarını da yapınca bu akşam, yarın ve öbür gün tamam. Artık denizin tadını çıkarmalı!

KULAKTAN DOLMA
TARİFLER

**Şemsa
Denizsel**

@semsadenizsel

17 Mayıs

Yarın Ötge ile Yağış geliyor, kısmet-se günü denizde beraber geçireceğiz. Hedef Karaburun tarafını keşfetmek. Öbür gün de Ayvalık'a eve dönüş günümüz, nispeten seyrimiz uzun. Yani demem odur ki, yarına ve öbür güne bugünden yemekleri hazırlamakta fayda var, rahat etmek adına.

Bakıyorum, bu tekne pilav yapılımasını hak etmiyor mu? Ediyor. Elimde de patlıcanlar var. O zaman patlıcanlı pilav şahane olur. Hem pişirirsin hazzırdan kolay olur, hem acayip severim, hem patlıcanları kullanmış olurum. Patlıcan dışında kabak, az fasulye, soğan, patates, domates falan da var, onlar da zeytinyağlı türlü olur, sebze te-

Patlıcanlı pilavın ardından kapanışı kızarmış ekmekle yapıyoruz.

mizliği için birebir. Hem de pişmiş olur, son gün seyr halinde beni uğraştırmaz.

İşe giriyorum.

Yolda Marvy'nin önünde demirleyeceğiz, öğle öncesi keyfi* için, Tamer Bey, Club Marvy'nin GM'i, eşi Ahu ve Mosche gelecekler. Elbette kahve demleyeceğim ama elimdeki meyveleri bitirmek için beyaz şaraplı bir sangria hazırlamaya karar veriyorum. Çileklerin sonu, 1 tek armut ve 1 tek portakal var. Dilimleyip kavanozlara dolduruyorum, üstüne beyaz şarap ve 3'er kapak da portakal likörü... Biraz buzdolabımsıda dinlensin, tadı kendine gelsin, bir de soğusun.

Onu halledince, patlıcanlı pilava giriyorum. Haa, bu arada stokta baldo piring yok. Öğleden sonra Çeşme'ye varacağız, pirinci oradan alırım, pilavı da orada pişiririm. Ama patlıcanlarını

ve soğanını şimdiden halledip kenara koymak istiyorum. Soğanları kavurmayla başlayorum, ızgarada da patlıcanları iyice yağladıktan sonra kızartıyorum. Soğana tarçın, yenibahar, kuru nane ve limon kabuğu koyup yumuşayınca altını kapıyorum. Patlıcanları da kağıda alıp kenara koyuyorum.

Hemen turlünün malzemesini doğruyorum, bir poşetle buzdolabımsıya kaldırıyorum. O arada domateslerin bir kısmının patladığını keşfe diyorum. Ya çöp ya bi'sey.

Bi'sey'e karar veriyorum, az zeytinyağı, az tuzla pişiriyorum. Turlüyü içinde pişirmeye karar verdim.

Öğle öncesi keyfi için misafirler geliyor, bu arada Tamer Bey soruyor, bir

şey lazım mı? Baldo piring? Tabii hemen geliyor. Yaz için gerekecek tüm piring stokunu yaptık, o kadar çok. Misafirler geliyor, biz tekrar yola çıkıyoruz.

Öğlen için nefis bir koyda duruyoruz. Maldivler veya Gökova halt etmiş, şaşıyoruz. Öğle yemeğinde ilk gün marine ettiğim pirlazaları ve patlıcan salatasının sonunu yiyoruz. Ben pişirmeye devam ediyorum. Patlıcanlı pilavı yapıp demini açmadan beklemeye alıyorum. Pişirdiğim domates sosun içine de turlünün sebzelerini koyup kısık ateşte zeytinyağı, tuz, taze nane ve maydanoz ilavesiyle pişmeye koyuyorum. O tıngırdarken denize girip güneşte kuruyoruz.

Öğlen kuvvetli yediğimiz için akşamı hafif geçelim istiyorum. Elde kalan tüm sebze patates ve soğan, o zaman patates mıcveri bizi paklar. Parçalayıcıyı çıkarıyorum, soğan ve patatesleri çekiyorum. Tuz ilave edip eski bir keten peçeteyle pasarellanın ucuna asıyorum. Hani tuz sebzede ki suyu açığa çıkarsın, o da aksın gitsin diye. Mıcveri yaparken sıvıyı azaltmış olmak esastır.

Mıcveri toplamak için yumurtam var, ama un yok. Onun yerine elimdeki yulaftan çekip bir un yaratıyorum, koyuyorum kenara. İlk seferden yaptığım çilekli sos hala buzdolabımsıda ve yaşıyor. Bir de yoğurt, peynir ve harissa ile bir sos yapıyorum.

Turlü pişiyor, tüm hazırlıklar bu akşam, yarın ve öbür gün için tamam, artık keyif zamanı. Deniz güzel, demirlediğimiz koy olağanüstü, yola devam etmemeye, buranın keyfini çıkarmaya karar veriyoruz. Güneşte biraz daha mayışıyoruz, denize giriyoruz, tembellik ederken akşamüstü oluyor. B' viskili zencefilli bir akşamüstü şeysi yapıyor. Patates mıcveri kızarıyor, soslarına bandırıp yerken gün bitiyor. Huzur.

18 Mayıs

Sabah kalkıyoruz, açıkta hava var. Düşündüğümüz Karaburun'a gitme planı yalan oluyor. Mecburen Alaçatı'da marinaya giriyoruz. Ötge ile Yağış geliyorlar. Koy koy gezmek yerine, marinada çakılı oturuyoruz. Ama keyfimizi bozmuyoruz, yemekler yeniyor, kadehler tokuşturuluyor, çokça gülünüyor ve ısındıkça suya atlanıyor. Allahtan marinadayız ama doğru dürüst kimse yok, deniz gayet temiz. Akşamüstü acıkıyoruz, öğlenin patlıcanlı pilavının yanına soğanlı domates salatası yapmıştım, artanını bir fırt tarçın, biraz kuru reyhan, biraz da peynirle pişirip dönüştürüyorum, içine yumurta kırıyoruz. Ekmekğin sonunu da kızartıp bana bana yiyiyoruz. Sokağa çıkma yasağı başlamadan misafirler Urla'ya evlerine dönüyorlar.

19 Mayıs

Vakittice demir alıyoruz, eve varmak için 4.5 saat civarı yolumuz var. Öğlen hem mola hem öğle yemeği için Maden adasında duruyoruz. Turlü çıkıyor, yanına yoğurdun ve hıyarın sonuyla bir de cacık. Tamamız. Bu seferin de sonuna geldik. Şimdi toplanma zamanı. •

* **Öğle öncesi keyfi:** İngilizce'de "elevenes" diye öğle yemeğinden önce ufak bir atıştırmalıkla çay, kahve ya da tercihe göre içki ile yapılan bir mola/keyif anının tanımlanması.

Elimdeki meyveleri, beyaz şaraplı sangria'yla değerlendirdim.

**Oğul
Türkkan**

@ogulturkkan

Sumaksız olur mu?

Sumak yemeğe kendine özgü bir ekşilik ve doku kazandırır. Özellikle kebablarla ve ızgara köftelerle tamamlayıcı bir lezzet yakalar

Hayatınızda hiç ekşi tat olmadığını düşünün bir. Çoğu lezzet yavan veya abartılı olurdu ekşi olmasaydı. Ekşilik yiyecek ve içeceklerde önemli bir dengeleyici tattır. Peki nasıl çalışır bu ekşi yiyecek ve içeceklerde?

Ekşi tat yiyecek ve içeceklerde baharat tadını dengeler, baharatın lezzetle bütünleşmesini sağlar. Ayrıca ekşi bitter tatları da dengeler, yumuşatıp zenginleştirir. Tatlı tatlara gelince, ekşi şekeri dengelerken tatlılığın bayırlığını alır. Tuz tadını ortaya çıkartırken yemeğe daha fazla tuz eklememenizi sağlar.

Bu nedenden dolayıdır ki çiğ köfte gibi baharatlı yiyeceklerde baharatı dengelemek için limon sıkarsınız, tatlı içeceklerde bayırlığı almak için limon suyu yakışır, sebzelerle ve salataya bitterliği dengelemek için limon veya sirke ekleriz, ekşi eklendi mi daha fazla tuz eklemek gerekmez. Ekşiliği severiz anlayacağınız. Aynı zamanda bize tazeliği, ferahlığı, dengeyi yatıştır damagımızda. Peki ekşilik yemeğe nasıl eklenir? En basiti limon gibi ekşiliği yüksek narenciyelerle, farklı sirkeler ve ekşilerle, yoğurtla, domates salçasıyla yiyeceğin ekşiliğini artırabiliriz. Peki bunun dışında? Sumak ile yemeğe şahane bir ekşilik verilebilir mesela. Sumak baharat gibi kullanılabılırken sumak ekşisi de sıvı olarak kullanılabılır yemeklerin üstünde, yanında veya içinde.

Amerika'ya tonlarca götürdü

Ünlü bir Amerikalı baharat harmanlayıcı Türkiye'yi 1990'larda ziyaret ettiğinde sumağı görüp ne olduğunu sormuştu. Tatlıktan sonra da tonlarca ithal etmişti Amerika'ya. Ezberden kullandığımız sumak birçok yemeği lezzetlendirir bir baharat. Aslında kırmızı meyveleri olan bir çalı bitkisi. Meyvenin çekirdekleri tercihen güneşte kurutulduktan sonra öğütülüp ykanıp tuzla karıştırılıp tekrar öğütülür. Bizim Türkiye'de birçok bölgede yetişiyor. Kelimenin kökeni Aramice kırmızıdan geliyor. Ortadoğu ve Doğu Anadolu coğrafyasında kullanımı çok yaygın.

Sumak yemeğe kendine özgü bir ekşilik ve doku kazandırır. Bu nedendendir ki özellikle kebablarla, ızgara köftelerle çok tamamlayıcı bir lezzet yakalar. Kuru soğan ile kullanıldığında ise sumağın ekşiliği ile kuru soğanın tatlılığı ve acılığı birbirlerini dengelerken sumak soğanın kokusunu da bastırır. Ayrıca sumağın mor kırmızı rengi yemeğe renk kazandırır.

Bizim kültürümüzde bazı lokantalarda masada tuz karabiber dışında pul biber ve sumak da olur. Bu baharat, kebabların olmazsa olmaz eşlikçilerinden biridir.

Sıvı halde de kullanılır

Sumak kuru baharat olarak yemeklere eklenebileceği gibi sumak ekşisi halinde sıvı olarak da mutfakta kullanılır. Hatta ekşisini kullanmak sumağı bozmamak adına daha pratiktir. Ekşisi sumağın suda bekletilip rengini ve ekşiliğini aldıktan sonra, süzülüp tercihen yayvan kaplarda güneşte çektilerle, kıvamı artırılarak yapılıyor. Sumak nemli ortamları sevmez. Tercihen hava almayan bir kavanozda saklanmalıdır.

Biz sumağı, Arnavut çiğeri gibi derin yağda pişmiş yemeklerde de kullanırız. Hele sumaklı kuru patlıcan dolmasının bir lezzet bombası olmasının önemli nedenlerinden biri sumağın getirdiği lezzettir. Mantının üstünde, yoğurtlu çorbada, humus ile sumak hem renk hem de lezzet anlamında önemli tamamlayıcı bir etkidir.

Peki başka hangi yemeklerde kullanabiliriz? Mesela limon ve zeytinyağı ile yapılan salata soslarına sumak çok yakışır. Limonun yanında ekşiliğe destek verirken, salata yenilirken limonun sosun içine dağılmış ekşiliğinden farklı olarak ağza geldiğinde sumak anlık noktasal ekşilik patlamaları yaratır. Fırında somon veya tavuk ile sumak ekşiliği gene denemeye geçecek bir lezzet kombinasyonudur. Limonata yaparken sumak eklemek de harika bir sonuç veriyor. Sumak içeceğe renk verirken limonun ekşiliğine destek olup şekerin tatlılığını dengeliyor mesela. Zeytin salatası veya domates salatası ile de sumağın uyumu çok güzel.

Sumak ekşisine gelince; Hatay'da Uzun Çarşı'dan aldığımıza bayıldım. Maalesef markalı bir ürün değildi ama umarım yakında sumak ekşisi de markalaşıp marketlerimizin raflarında boy göstermeye başlar. •

Vakko L'Atelier bu yaz size daha da yakın

VAKKO
L'ATELIER

BODRUM

Bodrum Loft
Caresse
Yalıkavak Marina
Mandarin Oriental

ÇEŞME

Alaçatı - Hacımemiş
GÖCEK
Çarşı Yolu Caddesi

Vakko L'Atelier
Call & Collect ve Sipariş Hattı
0546 400 40 40

Vakko L'Atelier APP
ile tüm lezzetlerimiz
dilediğiniz yerde sizinle.

HAFTANIN ÖNE ÇIKAN GÜZELLİK SIRLARI

Sarışınlık akımı dünyayı sararken

Valerie Dayan

@valeriedayan

Sarışınlara özel mor şampuanların yükselişi: Her yaz geleneksel olarak sarışınlaşma trendi, bu sezon yalnızca “güneşten hafifçe açılmış” efekline pek razı değil: Cesaretlileri sapsarışın yapmaya ikna etme niyetinde. Güzellik trendlerini belirleyen çok önemli iki ismin de saçlarında radikal değişimlere gitmesi, bu akımı güçlendirdi. Şarkıcı Billie Eilish’in sarıya boyattığı saçlarını paylaştığı post, Instagram’da 24 milyon beğeni aldı. Selena Gomez’in 8 saatlik boya macerası ile esmerden sarıya dönüşmesi, hayranlarını ikiye böldü. Birçok saç markası da, sarışınlar için özel bakım koleksiyonları çıkardı. Saçtaki tonun turunculaşmasını ve matlaşmasını önleyerek, nem ve ıslıtsını korumasını sağlayan bu mor renkli bakım ürünleri, gri ve beyaz saçlıların kullanımı için de uygun. Pantene’nin Hair Biology markası ile iş birliğinden doğan serisi Silver & Glowing’de, turunculaşma karşıtı şampuan ve saç kreminin yanı sıra,

saçlara canlılık kazandıran bir bakım maskesi de var. John Frieda’nın Violet Crush serisinde ise saçların güneşten zarar görmesine yardımcı menekşe özü ve turunculuğu nötralize eden mavi pigment var. Aveda’nın açai ve çarkıfelek meyvesi yağları içeren Blonde Revival ise saç tonunu düzenlemenin yanı sıra, işlem gören saçları onarmayı da hedefliyor. Formülasyonu ise tamamen vegan.

BVLGARI’dan kişisel-leştirilebilir parfüm: Ünlü parfümör Jacques Cavallier, Bulgari için eğlenceli bir koku karışım sistemi tasarladı. Modada ve kozmetikte kişiselleşmenin kazandığı öneme, sofistike bir cevap veren Bulgari Allegra, 5 ana parfüm ve tekil içeriklere adanmış 5 “Magnifying” esanstan oluşuyor. Ana koleksiyonda, Kalabriya bergamotu notası ile ilhamını İtalyan Riviera’sından alan Riva Solare, gül ve ahududu

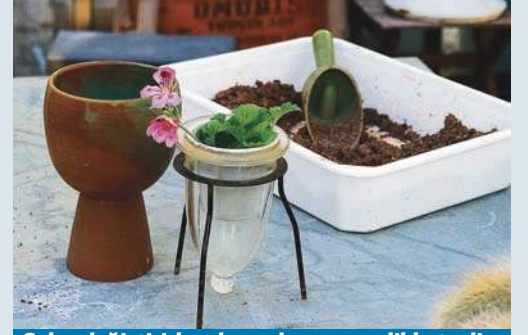
notalarını harmanlayan Fiori D’Amore, klasik İtalyan pasta-ne kokusunu şişeleleyen Dolce Estasi, İtalyan aperativolarının vageçilmezi Spritz rengine Rock’n’Rome ve şeftali, paçuli ve vanilya ile meyvemsi şipre sınıfında olan Fantasia Veneta var. Bu 5’liden yaptığınız tercihi, misk, bergamot, paçuli, vanilya ve gül esanslarından biri ile eşleştirdiğinizde ise ortaya yepyeni bir koku çıkıyor. Bulgari’nin web sitesinde bulunan testi yaparak, zevkinize ve ilhamlarınıza en uygun parfümleri seçmeniz mümkün. Benim seçimim Rock’n’Rome ve Magnifying Musk oldu.

LoVerS: Yeni nesil “temiz parfüm”: Aromatik yağlar ve temiz içerik denince akla ilk gelen lokal markalardan Homemade Aromaterapi, Türk modasının en başarılı temsilcilerinden Lug Von Siga ile özel bir birlikteliğe imza attı. Eau de Parfum, iki farklı boy kolonya ve oda spreyinden oluşan LoVerS, doğal içeriklerle hazırlandı. Kokuda gül, mür, paçuli, karanfil, ardıç, Ylang ylang ve tarçın notaları var. Fiyatlar 40-400 TL arasında değişiyor, homemadearomaterapi.net

The Body Shop’tan vegan dönüşüm: Hayvanlar üzerinde deney yapmamayı kimlik olarak benimseyen ilk kozmetik markalarından The Body Shop, 2023 yılı sonuna kadar tamamen vegan olmayı hedeflediğini duyurdu. Anita Roddick’in 1976 yılında kurduğu The Body Shop’un mevcut ürün gamının yüzde 60’ı vegan. Bu noktada, cruelty free ile vegan kozmetiğin aynı şey olmadığını; bir ürünün hayvanlar üzerinde test edilmese de bal veya balmumu gibi hayvansal bir içeriğe sahip olduğunda vegan olmadığını ekleyeyim. •

Saksı değiştirme teknikleri

Önce neyi neden değiştiriyoruz o konuda netleşelim. Saksı veya toprak değiştirmek bazen aynı işlem gibi görünse de duruma göre farklı şekillerde yapılması gerekiyor

Saksı değiştirirken hava durumuna dikkat edin.

1 Bitkiniz çok büyüdü, saksı ufak geliyor

Bitkinin boyu saksıya göre fazla uzamış, sulayınca hemen altından çıkıp gidiyor ve bitki gelişim göstermiyor hatta zayıflıyor. Büyük olasılıkla saksıda toprak kalmamış, bitkinin kökleri toprağı bir vazo gibi sarmalamıştır. Çıkarttığınızda kendi başına ayakta duracak halledir! İşte bu durumda bir-bir buçuk boy büyük saksıya geçirme vakti gelmiştir. Uygun zaman terchen ilkbahar başı ile yaz başı arasındır. Bir spatula ile kenarlarından sıyrarak çıkardığınız kalıp gibi kökü taze toprakla yeni bir saksıya geçiriverin. Kökleri fazla kurcalamaya gerek yok, zaten kökler toprağı sarmış ise pek de şansız yok. Saksıdan çıkartırken kopan kökleri için telaşa da gerek yok. Taze ve bitkiye uygun toprakla yeni saksısına geçirin. Not: bu işlemi çiçekli ve meyveli iken yapmayın.

2 Saksınız kırıldı veya daha güzel bir saksıya geçirmek istiyorsunuz

Köklerini fazla kurcalamadan aynı toprağı veya toprak kaybı oldu ise biraz takviye toprakla değiştirmeniz kaçınılmaz. Zarar görmüş kök ve dalları budayın. Bulunduğu toprak taze ve iyi durumdaysa aynı

toprağı kullanarak, biraz da takviye yaparak aynı boydaki yeni saksısında dakin.

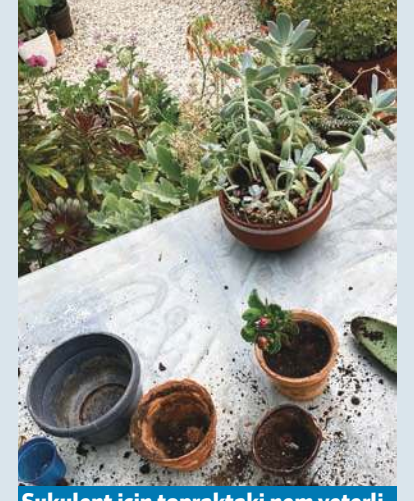
Saksısını beğenmiyorsanız, değişim için ideal mevsim ilkbahar başı ile yaz ortası aralığı. Toprağı iyi fakat saksısı çirkin ise bitkiyi birkaç gün önce sulayın, ne çok ıslak ne çok kuru olsun ki değişim esnasında kökler ne olduğunu anlamadan toprağı ile birlikte hareket edebilsin..

3 Bitkinizi yeni aldınız, mevcut toprağı uygun değil veya toprakta sorunlar oluştu

Perlit-torf-cocopeat karışımları çok nemli kalan, kendi başlarına besin içermeyen türler. Sulanmazsa da kupkuru olup köke yapışan malzemeler. Bu halde bir bitkiniz varsa malzemelerin ıslanarak çözülmesi ve kökleri koparmadan ayrılabilmesi için 2-3 saat su dolu bir kasede bekletin. Malzemeler çözülmüş kökleri haşın davranmadan zarıfçe eski toprağından temizleyin.

4 Toprakta kimyasal besin artıkları birikti

Toprağı uzun uzun sulayarak arındırmalı veya taze toprakla değiştirmelisiniz. Eğer sezonu uygun değilse tuz topraklarını elle üzerinden sıyrıp bol suyla akıttıktan sonra üstten taze toprak takviye

Sukulent için topraktaki nem yeterli.

edin. Sezon uygunsa taze uygun toprak karışımıyla baştan dakin.

5 Bitkiyi çoğaltmak istiyorsunuz

Yavru bitkiler annelerinin yarı boyuna geldiğinde ve havalar en düşük 10-13 derece olduğunda operasyonu yapabilirsiniz. Bitkiyi bir süre önce sulayın, değişiklik için zaman tanıyın. Saksısından çıkardıktan sonra yavruları zarıfçe annelerinden bir miktar kök ile tatlı tatlı çekerek ayırmaya çalışın. Ana bitki ve yavruları yumru köklerle birbirine bağlı olanları (Sansevieria) hem ana bitkide, hem yavrularda yeterli miktarda kök kalacak şekilde kırın/koparın/temiz bir bıçakla kesin. Saksısına geçirdiğinizde bir süre toparlanması için toprağı sadece nemli tutun, fazla sulamayın ve bir süre aşırı güneşte tutmayın. •

İşin sırrı ‘nötr’ kalmasında

Köpeklerimizle konforlu bir ortak yaşam sürdürürebilmek adına erken dönemde doğru sosyalleşmenin öneminden her fırsatta bahsediyorum. Tüm dünyayı ve yaşam düzenimizi pozitif bir algı ile tanıtır doğru ilişkilendirmeler yaparak bunu sağlamamız mümkün. Ancak sosyalleşmenin bazı sınırları olması gerektiğine de değinmek gerekir. Her köpek çevresel uyarılara karşı aynı toleransa sahip değildir. Kontrolsüz sosyalleşmenin yaratacağı bazı durumları yönetemeyen köpeklerin gösterdiği duygusal ve davranışsal tepkiler, onlara yarardan çok zarar getirebilir. Aylarca emek vermiş olduğunuz çalışmalar da bu gibi durumlara maruz kaldıkça boşa gider. Bu nedenle köpeklerimizin agresif ya da asosyal olmasını tercih etmediğimiz gibi çevresel uyarılara karşı da pozitif yaklaşımı değil, tarafsız kalmasını hedeflemeliyiz. Aynı sosyalleşme sürecine bire bir dahil olsalar bile her köpektan aynı davranış modelini bekleyemeyiz. Belirli davranışlara veya tepkilere genetik yatkınlığı olan köpekler vardır. Reaktivite eşikleri konuya ve ırka göre farklılık gösterir. Örnek olarak; bazı ırklar için yapılan genellemelerde “çok sosyal” denilirken, bazı ırklar için “fazla korumacı” gibi ya-

kıştırmalar yapılır. Haliyle bu farklı gen aktarımına sahip köpeklerin dezavantaj olarak yorumlanabilecek olan reaktivite eşikleri de çevresel uyarılarla özelinde şekillendirilerek nötralize edilmeye çalışılmalıdır. Demem o ki; kontrolsüz sosyalliğin bir tarafı da aşırı tepkiselliği beraberinde getirir.

Heyecana dikkat

Tepkisellik; negatif bir algı yaratarak sanki asosyallığı, agresyonu ve havlamayı temsil ediyormuş gibi anlaşılabilir. Aslında aşırı sosyallik, heyecan kontrolsüzlüğü, herkese fazla ilgi göstermek ve sınırının olmaması da bir o kadar yüksek tepkisellik belirtisidir. Karşı tarafı taciz etmek veya fazla talepkar olmak da asosyallığın getirdiği benzer sonuçlara sebep olabilir. Bu nedenle nötralizasyon ve sosyalizasyon dengesini tutturmak ve gereken yerde müdahale ederek yüksek tepkilerden kaçınan, tarafsız bir köpek yetiştirmek; belirli uyarılara karşı öğrenilmiş ya da genetik aktarılmış tepkileri geçersiz kılabilmek adına oldukça önemlidir.

Dört ayaklı dostlarımızı sosyal yetiştirmek

in elimizden geleni yaptıktan sonra kademeli olarak sınırlarımızı belirlememizde fayda var. Bu demek değil ki köpeğinizi kimseye sevdirmeyin ya da başka

köpeklerle oynamayın. Her karşılaştığı insana kendini sevdirmesine ve her köpekle oyun oynamasına izin verilen bir köpek; zamanla yürüyüş disiplininiz içinde de yolda gördüğü insanlara ve köpeklerle yüksek tepkiler göstermeye başlayıp sizi düşürürcesine çeğiştirerek öğrenmiş olduğunu uygulamaya geçirmeye çalışır. Ancak unutmamak gerekir ki karşılaştığınız her insanın ya da hayvanın sizin köpeğinizin talebine cevaben pozitif bir yaklaşımı olmayabilir. Çünkü bizim “bir şey yapmaz, oynamak istiyor” söylemimiz karşı taraf için ürkütücü ve tolere edemeyeceği bir beden dili olabilir.

Sokakta tanımadığımız biriyle ilk tanışma anında nasıl ki sarılıp kucaklaşmıyor ya da kavga etmiyorsa; köpeklerimiz de karşılaştığımız insan ve hayvanlara karşı benzer nötrlükte kalmalıdır. Bu sayede köpeklerimizle her yerde kabul görebilmemiz kolaylaşırken, dış uyarılara karşı da duyarsızlaşıp sınırlarını öğrenmiş olduklarından yönlendirmelerimize de daha hızlı geri dönüş vermeye başlarlar. •

@breakfasts_dergisi

Kahvaltı günün en önemli öğünü. Güne güzel bir başlangıç ve hayatı dolu dolu yaşamak için **BREAKFAST** size yeter.

Bayilerde ve www.innomag.com.tr’de

CONCORDE'UN HİKAYESİNİ TAMAMLAMAYA GELİYOR:

OVERTURE

Süpersonik
Overture
Londra ile
New York arasını
altı buçuk saatten
üç buçuk saate
indirme iddiasında.
İlk 15 siparişini
alan üretici şirket,
“Ya başarısız
olacağız ya da
dünyayı
değiştireceğiz”
diyor

Benim için
küçük insanlık
için büyük bir
geri adım.”

Otomobil programı yıldızı
Jeremy Clarkson, 2003 yılı-
nın ekim ayında ayağını son
transatlantik seferini yapacak
olan Concorde'un merdivenine
atarken böyle diyordu.

Clarkson hızlı giden
herhangi bir nesnenin önüne
konan engellerden bahseder-
ken – mesela süper hızlı spor
arabalara çevresel nedenlerle
itiraz edilmesine hayıflanırken
– duygusallaşabilir ama Con-
corde'un hikayesi gerçekten
hüzünlüydü.

İngiliz-Fransız ortak giriş-
mi, Boeing'in piyasayı domine
ettiği bir dönemde, 1979'un

başından itibaren
Atlantik'i üç buçuk
saatte geçerek, Lond-
ra'dan uçan yolcula-
rın New York'a “kalkış
saatlerinden daha önce”
varmasını sağladı.

Concorde'un sonu

Fakat önce British Airways
yüksek uçuş maliyetlerinden
şikayet etti. Sonra, 2000 yılında,
Paris'ten kalkan Concorde'un
çakılması sonucu uçaktaki 109,
yerdeki dört kişi yaşamını yitir-
di. 11 Eylül 2001 faciası bütün
bunlara eklenince yolcu sayıları
çok düştü. Ses ve çevre sorunla-
rıyla ilgili davalarla da boğuşan
şirketin son uçakları, müzelere
kaldırıldı. Geride neredeyse 20
sene sonra alevlenecek transat-
lantik rüyalar bırakarak...

Geçen hafta ABD'nin en
büyük havayolu şirketlerinden
United Airways, yine ABD'li
Boom Supersonic şirketine 15
adet Overture marka süper-
sonik jet siparişi verdiğini
açıkladı. Concorde'un halefi, 65
ila 88 yolcu taşıyacak ve tıpkı

atası gibi sa-
atte maksi-
mum 1,304
mil hızla
okyanusu üç
buçuk saatte geçe-
cek. Ancak “net-karbon sıfır”
hedefine uymak için yüzde 100
Sürdürülebilir Havacılık Yakıtı
(SAF) kullanacak. Bugünkü
uçuşlar, yüzde 50 kadar SAF
kullanıyor.

15 uçak 3 milyar euro

Overture'un çevre dostlu
olma iddiasını destekleyen
bir diğer faktör de artyakı-
cı (afterburner) adıyla bilinen
ve özellikle jet uçaklarında
kalkışta ve tırmanışta ivmelen-
meyi artırmak ya da ses hızını
aşmak amacıyla kullanılan itiş
sistemini kullanmaması. Şirket,
gürültü kirliliği şikayetlerine
neden olan sonik patlamaların
ise sadece “kimsenin rahatsız
olmayacağı yerlerde” gerçekle-
şeceğini söylüyor.

İlk uçağın 2025'te üretim
bandından çıkması, 2026'da ilk
uçuşunu yapması ve 2029'da

ilk kez yolcu taşı-
ması hesaplanıyor.
Öncesinde prototip
uçuşları da var. Boom,
Overture'ün işletil-
mesinin Concorde'a göre
yüzde 75 daha ucuz olduğunu,
dolayısıyla business uçuşa
yakın fiyatlarla satılan biletler
sayesinde çok kârlı bir iş olaca-
ğını söylüyor. 2014'te kurulan
şirket, bugüne dek 270 milyon
dolar yatırım çekti.

Boom, her bir Overture uça-
ğının fiyatının 200 milyon dolar
olduğunu ve “siparişlerin hiç-
birinde indirim yapılmadığını”
açıkladı. Yani şirket, United Air-
lines'dan 15 uçak için 3 milyar
dolar alacak. Havayolu, Boom
Supersonic'ten 35 uçak daha
almayı planladığını söylüyor.

Şirketin CEO'su Blake Scholl
ise “Kendimizi Concorde'un
bıraktığı yerden işi devralıp
ekonomik ve çevresel sürdürü-
lebilirlik açısından önemli
önemli sorunları iyileştiren
şirket olarak görüyoruz” diyor:
“Ya başarısız olacağız ya da
dünyayı değiştireceğiz.”

HAFTALIK

www.gazeteksijen.com

Oksijen

Türkiye'nin Tek Hafta Sonu Gazetesi

**MAKSİMUM
KALKIŞ AĞIRLIĞI:**
77 bin 111 kilogram

1979'da piyasaya giren
Concorde, son uçuşunu
2003'te yaptı.

Overture'un kanat
tasarımı, Concorde'dan
ilham alıyor.

MOTOR:
Üç adet Rolls-
Royce motor

**KANAT
AÇIKLIĞI:**
18 metre

KAPASİTE:
65-88 yolcu

Overture'un pencereleri diğer ticari uçaklardan daha geniş tasarlandı.

UÇUŞ SÜRELERİ

United Airlines, Overture ağıyla 500 ayrı
destinasyona uçuş potansiyeli kazanmak
istiyor. Bazı destinasyonların uçuş süreleri şöyle:

Hat	Overture ile	Bugünkü süre
Londra - New York:	3,5 saat	6.5 saat
Los Angeles - Sidney	8.5 saat	14.5 saat
Paris - Montreal:	3.45 saat	7.15 saat
Tokyo - Seattle:	4.3 saat	8.3 saat
Singapur - Dubai:	4 saat	7 saat

BİLET FİYATLARI

United
Airlines, Overture ile
Londra-New York gidiş
geliş uçuş biletini
4 bin 950 dolar olarak
hesaplıyor ki bu da
bugünkü business bi-
letlere yakın bir ücret.
Concorde ile aynı
uçuş, enflasyona göre
hesaplandığında bugün
13 bin dolar kadar
olacaktı.

Overture'un ilk yolculu
uçuşunu 2029'da
yapması planlanıyor.

Kadınların

%78'i
tacize uğruyor.*

STANDUP

sokak tacizine **karşı dur**

L'ORÉAL PARIS tarafından

hollaback!

Boğaziçi Üniversitesi |
Yaşamboyu Eğitim Merkezi | ile

Sen de sokak tacizine karşı durmak için
5D eğitimine katıl: **standup-turkiye.com**

*Kamusal alanda taciz araştırması – Ipsos 2019